« Archiv fuer Offiziere aller Waffen »

نام رسالهٔ موقوته‌نك ١٨٤٧ سنه‌سنه عائد اولان دردنجی جلدینك دردنجی مقاله‌سنده اون دردنجی عصرك وسطندن اون یدنجی عصرك بدایتنه قدر اسلحهٔ ناریهٔ خفیفه‌نك تاریخی یازلمشدر.

١٢ — المانیاده وسترمان ( Westermann ) نام ذاتك نشر ایتمكده اولدیغی :

« Illustrirte deutsche Monatshefte »

نام رسالهٔ موقوته‌نك ١٨٦٨ سنه‌سی كانون ثانی جزؤنده « ازمنهٔ وسطی اسلحه‌سی » حقنده غایت مهم ومعتبر برمقاله مندرجدر.

اشبو دوری مطالعه ایتمك ایچون ینه شپرونر ( Spruner ) نام ذاتك تاریخه عائد جغرافیا اطلسی نام اطلسی توصیه اولنور.

انتهای جلد ثانی

اسمنده طوپجیلگه دائر غایت مکمل وذیقیمت براثر تألیف وایکی جلد اوله‌رق ١٨٥١ سنه‌سنده نشر ایلمشدر .

٧ — فره‌دریق شته‌کر ( Steger ) نام ذات :

« Geschichte Franz Sforza's und der italienischen condottieri »

اسمنده‌کی اثرنده ایتالیا احوال عسکریهٔ سالفه‌سنه دائر معلومات مفصله اعطا ایلمشدر . اشبو اثر ١٨٥٣ سنه‌سنده لایپسیق شهرنده نشراولنمشدر .

٨ — دوقتور هرمان ماینرت ( Dr Hermann Meynert ) نام ذات :

« Geschichte der K. K. oesterreichischen Armee, ihrer Heran-bildung und Organisation etc. »

اسمنده آوستریا اردوسنك تاریخنی شامل براثر مکمل یازمشدر .

٩ — پروسیالیلرك طوپجی ومهندس ضابطانه مخصوص اولان :

« Archiv fuer die Offiziere des K. preussischen Artillerie = und Ingenieurcorps »

نام رسالهٔ موقوته‌نك ١٨٤٦ سنه‌سنده نشر اولنان یکرمنجی جلدینك برنجی جزؤنده باروتك واسلحهٔ ناریه‌نك ایجادندن واردولرده قبول وانتشارندن باحث اوله‌رق غایت مهم برمقاله مندرجدر .

١٠ — آوستریانك

« Oesterreichische militaerische Zeitschrift »

نامنده‌کی رسالهٔ موقوته‌نك ١٨٤٦ سنه‌سنه مخصوص اولان جلدینك اوچنجی جزؤنده سواری‌یه متعلق برمقالهٔ مهمه مندرجدر .

١١ — باویرا ضابطانه مخصوص اولان :

یعنی « طوپجینك تشکیلات وتعبیه‌سی اسمنده براثر یازوب ۱۸۲٤ سنه‌سنده نشرایتمشدر . اشبو اثرك برنجی قسمنده طوپجینك خصوصیله تعبیه‌سی جهتندن تاریخنه دائر معلومات مهمه مندرجدر.

۲ — پروسیا ضابطانندن بله‌سون ( L . Blesson ) نام ذات

( Eine Skizze der Geschichte der grossen Befestigungskunst mit einer Kupfertafel )

نامی‌التنده اوله‌رق براستحکامات جسیمه تاریخی یازوب ۱۸۳۰ سنه‌سنده برلینده نشر ایلمشدر .

۳ — پروسیا لوازم‌مامورلرندن ریختهوفن( Richthofen ) نام‌ذات

( Der Haushalt der Kriegsheere in seinen militaerischen poli – tischen und staatswirtschaftlichen Beziehungen )

اسمنده براثر یازوب اشبو اثر ازمنهٔ قدیمه‌دن اون سکزنجی عصرك نهایته قدر ادارهٔ لوازم حربیه‌نك احوال وترقیاتی تاریخنی شاملدر .

٤ — پروسیا ضابطانندن زاستروو ( Zastrow ) نام ذات

« Geschichte der bestaendigen Befestigung . »

اسمنده برتاریخ استحکامات جسیمه یازمش ودفعهٔ ثانیه اوله‌رق ۱۸۳۹ سنه‌سنده لایپسیق شهرنده نشر ایلمشدر.

٥ — آوستریا ضابطانندن مایرن ( Mayern ) نام ذات

« Ueber den Geist der Befestigungskunst in den verschiedenen Geschichtsepochen »

اسمنده ینه تاریخ استحکاماته دائر براثر یازوب ۱۸٤۸ سنه‌سنده ویانه‌ده نشر ایلمشدر .

٦ — امپراطور اوچنجی ناپولئون ( لوئی‌ناپولئون بوناپارط ) امضاسی تحتنده اوله‌رق :

« Etudes sur le passé et l'avenir de l'artillerie »

«ایشك ایچنده حربده ینه باشلیجه شی میدان محاربه‌سیدر . انی قزانمق مملکت قزانمق دیمکدر . برمیدان محاربه‌سنی قزانمق خصوصنی منحصراً ویا بالترجیح سواری‌یه حواله ایتمك برتدبیرسقیمدر . کلیتلی مالك اولان عثمانلیلری آچیق صحراده بکلمامالی . انلره قارشو سواری ایله پیاده‌دن قاریشیق اوله‌رق ترتیب ایدلمش وکندیسنی قسماً خندقلر وقسماً دخی کریلمش زنجیرلر واسطه‌سیله تأمین ایلمش برمحاربه نظامی‌اك زیاده مقاومت ایدر . »

باستانك اثری فلمنك — فرانسه محاربات مذهبیه‌سی تأثیری تحتنده اوله‌رق فن حربك پیدا ایلدیکی شکل ایله عثمانلیلرك استیلا سفرلری هنکامنده عموم اوروپالیلره جبراً قبول ایتدیردکلری عثمانلی فن حربی آره‌سنده برکبری عد اولنه‌بیلور . مومی الیه کرك فلمنکلیلر وکرکسه عثمانلیلر ایله محاربه ایتمش اولدیغندن اثرینك مطالعه‌سی ازهرجهت شایان استفاده‌در .

اثر مذکور برنجی دفعه اوله‌رق ١٦١٧ سنه‌سنده المانجه‌یه ترجمه ایدیلوب فرانقفورت شهرنده نشر اولندیغی کبی دها مکمل برترجمه‌سیده ١٧٧٦ سنه‌سنده برسلاو شهرنده نشر ایدلمشدر .

## یکرمی یدنجی فصل

ازمنهٔ جدیده‌ده کلوب دردنجی دور وقایع حربیه‌سنه
دائر تحریر آثار ایدن محررین مشهوره

١ — پروسیا ضابطاننددن غره‌ونیچ ( Crevenitz ) نام ذات
( Organisation und Taktik der Artillerie )

نسبتنده نوبتله قوللانلمیدر . اقسام مذکوره‌دن هر برینك ینه کندیسنه مخصوص پیشداری اولوب کچیدلرك مروری اثناسنده بغتةً برمحاربه‌یه مجبور اولمامق ایچون مذکور پیشدارلره تعلیمات مکمله وواضحه ویرملیدر .

« دشمن یقیننده اوزون بررجعت حرکتی اجرا ایتمك عادتا جرئتدر . فقط بوکا مجبوریت حاصل اوله‌جق اولورسه اوزمان قرارکاه عمومی قوماندانی تهلکه‌نك اهونی انتخاب ایدرك محاربه ایتمکی ترجیح ایلملیدر . »

« اردوکاهك تحکیمی خصوصی شمدی بعض کیمسه‌لرك یاپمق ایستدیکی کبی افراد عسکریه ایله دکل استحکام عسکریله اجرا ایدلملیدر . اردوکاه محلنی انتخاب ایده‌جك اولان کیمسه ابتدا محل مذکوری کوزلجه کشف ایتملیدر . چونکه مقصد یالکز عسکری راحتجه قوندیرمق دکل بلکه ایجابنده محل مذکورده دشمن ایله محاربه دخی ایتمکدر . بوصره‌ده مالل مختلفه‌نك خواص واخلاقی واسلحهٔ مختلفه دخی نظر دقته آلنملیدر .

« محاصره هنکامنده محاصره‌نك رفعی ضمننده دیکر برطرفدن دشمنك کلمك احتمالی نظر دقته النه‌جغی کبی تعرض جبهه‌سنك انتخابی صره‌سنده‌ده بوراسی تأمل ایدلملیدر . خطوط تقربیه‌نك امر تأسیسی بروجهله اجرا اولنملیدرکه محصورین برمقابل هجوم اجراسنه تشبث ایتدکده محاصره اردوسی سواریسنك حرکتنه مانع اولمیه‌جق برمیدان بولنسون بونك ایچون عملیات محاصره‌نك قسم اعظمنی ویا جمله‌سنی مهندسلره ترك ایتملی . « هجوم حقیقی برقصاب دستکاهیدر . بوندن طولایی دائما قازمه کورکه مراجعتی ترجیح ایلملیدر . » پرنس دوپارمه‌نك ماستریخ شهرینی ضبط ایلمسی قازمه کورك ایچون عادتا برمدحیه‌در .

برنجی قسم : قرارکاهی عمومی قوماندانـنـك مأموریت ووظیفه‌سی وادارهٔ امور سیاسیه ( ١٠ فصل )
ایکنجی قسم ادارهٔ امور حربیه . یورویش ( ١٠ فصل )
اوچنجی قسم : قونمق ( ١١ فصل )
دردنجی قسم : محاصره‌لر ( ٧ فصل )
بشنجی قسم : هجوملر ( ٥ فصل )
آلتنجی قسم : محاربه‌لر ومحاربه نظاملری ( ٩ فصل ) .

باسـتانك اثری مطالعه اولندیغی صره‌ده مومی الیهـك اکثر معلوماتنی بالذات ایتـدیکی تجربه‌لردن اسـتحصـال ایلدیکی اکلاشیلمقده در .

« قرارکاه عمومی قوماندانی اردوکاهده ایکنجی ذات اولوب باش قوماندانه ویا حکمـدار مملکتده وکالت ایتـدیکی جهتله دائرهٔ فعالیتی فوق العاده بیور . بناء علیه ابتدا کندی ذاتنی حسن اداره‌یه همت ومثلا کندیسنه برهدیه تقدیم اولندیغی زمان انی قبول ایتسه دخی بوقبول حرص وطمعـدن زیاده هدیه‌یی ویرن کیمسـه‌یی کوجندرمامك ملاحظه‌سندن نشأت ایلملیدر . کندیسی انسانلری طانیملی ولسان دخی بیلملیدر . برنجی درجه‌ده دقت ایده‌جـکی شی عسکرك حسن اعاشه‌سی بولندیغی جهتله اردوکاهـده بولنان بقاللرك ایشلرینی هروجهله تسهیل وبوکا مقابل اردونك آغرلغنی ممـکن اولدیغی قدر تحدید ایتمکه چالشـملیدر . اردوده امور حقوقیه‌نك حسن جریانی پك مهم اولدیغندن کندی نفسنه قارشو شدید بولنمغله برابر مافوقده بولنانلره قارشو مدبرانه حرکت وافراد عسکریه‌یه قارشو سریعاً اجرای معامله ایتمسی لازمدر .

« یورویش نظامنده قطعات عسـکریه‌یی باشـلیجه اوچ قسم ( پیشدار قسم کلی دمدار ) داخلنده اوله‌رق احوالك مساعده‌سی

مومی‌الیه عثمانلیلره قارشـو غران قلعه‌سنی موفقیتله مدافعه‌یه وتحصور بولنان طوقای موقعنك محـاصره‌سنی دخی رفعـه موفق اولمش ایسـه‌ده آوسـتریانك احوال عمومیهٔ داخـلیه‌سی امـپراطوری حربدن صـرف نظرله دولت علیهٔ عثمانیـه ایله عقد مصالحه‌یه مجبور ایلدی . بو اثناده باستاقونتلق عنوانی احراز ایدوب مصالح عمومیه‌دن دستکش فراغت اوله‌رق انزوایه چکیلمش و ۱٦۱۲ سنه‌سنده وفات ایتمشدر .

باستا همان تکمیل عمرینی محاربه میدانلرنده کچوردیکی حالده برطاقم اثار عسکریه تحریرینه موفق اولیشی حقیقةً شایان استغرابدر . اثار مذکوره‌نك اك مهمی برنجی دفعه اوله‌دق ۱٦۰٦ سنه‌سـنده ونديكده نشر اولنـان : « Il maestro di Campo generale » یعنی « قرارکاه عمومی قوماندانی » نام اثریدر .

باسـتانك بیاننـه كوره قرارکاه عمومی قوماندانی اوج الایه قوماندا ایتملی وبوصره‌ده برکندیسنی وامور سیاسیه‌یی وبرده امور عسکریه‌یی اداره ایلملیدر .

امور سیاسیه اداره‌سی اردونك اداره واعاشه‌سی، موادحقوقیه، اوامر ، واستخبـارات وامور حربیـه اداره‌سی دخی اردونك تقسیمی، یورویشی، قونمسی، محاصره ومحاربه ایتمسی خصوصاتندن عبارتدر .

ایشته باستانك اثری دخی خصوصات مذکوره‌یه كوره ترتیب وتألیف ایدلمش اولوب تعبیـه قسـمنده اك زیاده تفصیـلات یورویش ، قوناق ، محاصره وخصوصیله محاربه بحثلرینـه حصر ایدلمشدر .

اثرك مرتب بولندیغی قسملر شونلردر :

## يكرمی التنجی فصل

### باستا ( Basta )

جورجیو باستا اپیر زادكانندن برینك اوغلی اولوب ١٥٥٠ سنه‌سی تارنت جوارنده كائن روقو نام محلده تولد ایتمشدر . مومی‌الیه یك كنج اوله‌رق خدمت عسكریه‌یه داخل اولوب دها ١٥٧٩ سنه‌سنده فلمنكده آلساندرو فارنزه نام ذاتك قوماندا‌سی تحتنده اولمق اوزره برارناوت آلاینه قوماندا ایدییور ایدی . اوچ سنه صكره اسپانیاده عموم سواری باش قومیسری اولمش وبومأموریتله آنتورپن وبون شهرلرینك ضبطنده ایوری ( Ivry ) میدان محاربه‌سنده والحاصل ١٥٩٨ سنه‌سنه قدر حرب مذكورك كافهٔ وقایعنده حاضر بولنمش وخصوصیله دودنجی‌هانری طرفندن محاصره ایدلمش بولنان لافر ( La Fére ) موقعنه ارزاق ادخالنه موفقیتله ابراز آثار اهلیت وجسارت ایلمشدر . ١٥٩٩ سنه‌سنده اوستریا امپراطورینك خدمتنده اوله‌رق فریقلك رتبه‌سیله ترانسیلوانیاده براردویه قوماندان تعیین اولنه‌رق ١٦٠٠ سنه‌سنده افلاق پرنسی میشلی و ١٦٠١ سنه‌سنده قوماندان سیغموند باتوری‌یی مغلوب وپریشان ایتمش ایدی . مومی‌الیه ترانسیلوانیا قطعه‌سنی استیلا ایتمكله برابر ارتكاب ایلدیكی مظالم واعتسافاتدن ناشی هرطرفدن علیهنه آثار بغض وعداوات دعوت ایلدیكی جهتله استیلای مذكورك اوستریاجه برفائده‌سی اوله‌مامش ایدی .

اوصره‌ده عثمانلیلر ایله اعلان حرب ایدلمكله باستا ترانسیلوانیا قطعه‌سنی برحال كشمكشده براقه‌رق عزیمته مجبور اولدی .

المانجه‌یه ترجمه‌سی برنجی دفعه اوله‌رق ١٦٧٦ سنه‌سنده آمستردام ودفعهٔ ثانیه اوله‌رق ١٧٦٠ سنه‌سنده فرانقفورت‌شهرنده نشر اولنمشدر .

اثر مذکور اوچ کتابه منقسم اولوب برنجی کتاب مواقع مستحکمه ایکنجی کتاب تعرض واوچنجی کتاب دخی مدافعه‌دن بحث ایدر .

برنجی کتابك مرتب بولندیغی درت قسمدن برنجی وایکنجی قسملر استحکامات منتظمه اوچنجی قسم استحکامات غیر منتظمه‌دن ودردنجی قسم دخی التی طابیه‌دن اشاغی مقدارده طابیه‌لره مالك اولان مواقعدن بحث ایدر .

ایکنجی کتابك منقسم بولندیغی ایکی‌قسم برموقعه باصقین صورتیله تعرضدن ومحاصرهٔ منتظمه‌دن واوچنجی کتابك منقسم بولندیغی ایکی قسم دخی امر مدافعه‌دن بحث ایدر .

بوندن بشقه مومی‌الیهك زماننده بیوك براعتبار قزانمش‌اولان شو اثری دخی موجوددر :

De la Charge des Couverneurs de Place »

اشبو اثر ١٦٤٠ سنه‌سنده پارسده نشر اولنمشدر .

پرنس دولینی ( De Ligne ) بواثر حقنده دیورکه :

« Elle est rempli de mérite . Ie n'ai jamais vu penser à tsout oomme lui . Si l'on venoit m'attaquer dans Mons, ou s'il y a apparen. se de guerre, je lirois sans cesse Mr . de Ville . »

اثر مذکور یاقوب وردمولر نام ذات طرفندن المانجه‌یه ترجمه ایدیله‌رك ١٦٨٥ سنه‌سنده فرانقفورت شهرنده نشر اولنمشدر .

## يكرمی بشنجی فصل

### دوويل ( De Ville )

دردنجی دورده فرانسزلر میاننده کلان ارباب فن استحکامدن الك زیاده تمیز ایدنی مومی الیه آنتوان دو ویل در .

مومی الیه ١٥٩٦ سنه‌سنده طولوز شهرنده تولد ایدوب هوکنولر ایله ایدیلان محارباتده واوتوز سنه‌لك حربنده حاضر بولنوب دها اوتوز ایکی یاشنده ایکن ( Traité de Fortification ) نامنده براثر یازمشدرکه اشبو اثری برنجی دفعه اوله‌رق ١٦٢٨ سنه‌سنده لیون شهرنده نشر ایدلمشدر .

اثر مذکور یکی برمسلك احداث ایتمك ادعاسنده اولمیوب یالکز اووقته قدر موجود بولنمش اولان اصول وقواعدی برصورت منتظمه‌ده ضبط ایتمکی کندیسنه وظیفه ایتمش ومؤلفی اولان ذات هر نقدر کنج ایدی ایسه‌ده ینه اثرك تحریرینه باشلامزدن اول برقاچ موقعك محاصره‌لرنده حاضر بولنمش ایدی .

مومی الیه اثرك مقدمه‌سنده دیورکه :

« Ie t'asseure pourtant, ami lecteur, que je n'ai rien escrit, que mon frère ou moy n'ayons veu ou praticqué. »

اشبو اثر برچوق دفعه‌لر طبع ونشر اولندی .

| | | |
|---|---|---|
| ١٦٢٩ | ١٦٣٦ | پارس |
| ١٦٤٠ | ١٦٤١ | لیون |
| ١٦٧٢ | ١٦٧٥ | آمستردام |
| ١٦٩٦ | | پارس |

دانسیق هامبورغ وسائره مثللو بیوك شهرلر « فرایتاغك مسلكی » موجبنجه تحکیم ایدلمش ایدی .

## یکرمی دردنجی فصل

### والهاوزن ( Wallhausen )

مومی الیه والهاوزن اورانژ پرنسی موریسك زماننده یتشایوب دردنجی دورده فن حربه دائر اك زیاده یازی یازمش اولان المانلردن بریدر . کندیسی « پیاده فن حربی ، سواری فن حربی » « طوپجی فن حربی » فن استحکام ، محاربه نظاملری ( تعبیه ) و « حرب بحری »ناملری آلتنده اوله‌رق التی مستقل قسمه منقسم اولمق اوزره جسیم برفن حرب کتابی یازمغه تشبث ایتمش ایسه‌ده یالکز « پیاده ، سواری ، وطوپجی‌یه‌دائراولان‌قسملری اکمال‌ایدرك اثرینی نقصان براقمش وفقط‌مؤخراً ( Corpus militare ) نامی آلتنده یازدیغی دیکر براثرده اقسام ستهٔ مذکوره‌نك خلاصه اوله‌رق یازمشدر .

بالاده ذکر اولنان مستقل اوچ قسم ( ١٦١٥ ، ١٦١٧ ) سنه‌لرنده نشر اولنمشدر .

افاده‌سنه کوره تحریر آثاره مباشرتدن مقصدی اوزمانلرده فنون وصنایعك جمله‌سنده خارق‌العاده ترقیات کورلمکده اولدیغی اولدیغی حالده فن جلیل حربده بالعکس آثار تدنی نمایان اولمسنه مبنی فن مذکورك تحصیلنه وانك ترقیسی امرینه خدمته تشویق وترغیب ایلمك ایدی .

حقیقتده موجـد اولمیوب کندیسنك برفضیلتی وارسه اوده برعصردن یعنی برەدا موقعنك تحکیمندنبرو کتدکجه ترقی وبرشکل مخصوص پیـدا ایتمش اولان فلمنك استحکام مسلکنی صورت مکملەده ضبط وتعریف ایتمکه همت ایلمش اولمسیدر . کتابی اوقدر واضح اوقدر کوزل یازلمشدرکه اون یدنجی عصرده استحکام خصوصنده عادتا قانون حکمنده طوتیلەرق « فرایتاغ مسلکی » و « فلمنك مسلکی » تعبیرلرینك معناسی برعد اولنیور ایدی .

مومی الیهك اثری لهستان قرالی ولادیسلاوس سیغیسموند نامنه تبرکاً یازلمش اولوب اوچ کتابه منقسمدر .

برنجی کتاب فن استحکامك اساس ومنشأندن ، دوچار اولدیغی تبدلاتدن ، واك صکرەکی اصلاحاتندن ، تحکیم اولنەجق محلك طبیعت واحوال اراضیسندن ، فن استحکامده مستعمل ومعتبر اولان اصطلاحاتدن ، اشکال منتظمەنك بالجمله انواعندن ، عادی صحرا استحکاماتنك مقطعلرندن وبرده عساکر محافظەدن بحث ایدر .

ایکنجی کتاب اشکال غیر منتظمەدن ومفرز طابیەلردن بحث ایتدکدن صکره عتیق سورلر ایله محاط اولان مواقعك نەیولده تقویه ایدلمك لازمکلەجکنی وبرده صولر ایله تپەلرك مواقعك تحکیمی امرنده ایجاب ایتدیردکلری شرائطی تعریف ایدییور .

اوچنجی کتاب برموقع مستحکمه نه یولده تعرض ایتمك وموقع مذکورك نه صورتله مدافعه ایدلمك لازمکلەجکندن بحث ایدییور .

فلمنك مسلکنك صولری زیاده اولان محللرده تطبیقندەکی سهولت واجراسندەکی اوجوزلقدن ناشی مسلك مذکور برچوق قصورلری اولمغله برابر ینه عموم اوروپایه انتشار ایتمش وبراین

نام اثردرکه ۱٦۳۰ ، ۱٦۳۱ ، ۱٦۲۵ ، و ۱٦٤۲ سنه‌لرنده لەیدن و ۱٦٥٤ و ۱٦٥٥ سنه‌لرنده آمستردام شهرنده نشر ایدلمشدر.

اشبو اثر :

« Ad. Fritach : L' architecture militaire ou la Fortification nouvelle »

نامی آلتنده اوله‌رق فرانسزجه‌یه ترجمه ایدیلوب ۱٦۳٥ و ۱۷۳۷ سنه‌لرنده لەیدن و ۱٦٦۸ سنه‌سنده پارسده نشر اولنمشدر.

آدام فرایتاغ ۱٦۰۳ سنه‌سنده پروسیا داخلنده کائن طورن شهرنده تولد ایتمشدرکه پدری شهر مذکورده لسان یونانی معلمی ایدی. فرانسزلر مومی‌الیه فرایتاغک لهلی اولدیغنی ادعا ایتمش ایسه‌لرده بو ادعالری موافق حقیقت دکلدر .

فرایتاغ سن شبابتنده تحصیل علوم وفنونه سعی وغیرتله فیلوزوفی وطبابت دوقتوری عنوانی احراز ایدوب اولا لهستان قرالی ولادیسلاوس سیغیسموندك خدمتنده بولنه‌رق بعده فلمنکه هجرت ایتمشدر . فلمنکده‌کی اقامتی اثناسنده نه‌ایله مشغول اولدیغی صورت قطعیه‌ده معلوم دکل ایسه‌ده مزاری طاشنده‌کی عباره‌دن کندیسنك هرسوکنبوش محاربه‌سیله ماستریخت شهری محاصره‌سنده حاضر بولنمش اولدیغی وبرده اجرای طبابت ایله برابر علوم ریاضیه‌دن درسلر دخی ویردیکی آکلاشیلمقده‌در .

مؤخراً وطننه عودت ایتمش و ۱٦٦٤ سنه‌سنده وقوع بولان وفاتنه قدر دوق یوخان فون رادزیویلك خدمتنده مکاتب مدیریتی وظیفه‌سنی ایفا ایلمشدر .

شتورم ( Sturm ) نام ذات فرایتاغی « فلمنك استحکام مسلکنك الك عالی موجدی » نامیله یاد ایدییور ایسه‌ده مومی‌الیه

ایکنجی کتابده یورویشلر واردوکاهلر تعریف واقسام جسیمهٔ عسکریه‌یی کمیلره ارکاب وکمیلردن اخراج ضمننده رعایت ایدلمسی لازمکلان قواعد بیان اولنمشدر.

اوچنجی کتاب میدان محاربه‌لرندن ودردنجی کتاب دخی فن استحکامدن بحث ایدر.

اشبو اثر فن حربك همان کافهٔ اقسامنی شامل وازمنهٔ عتیقه وجدیده‌دن مأخوذ برچوق مثاللری جامع اولدیغی کبی مهم برطاقم میدان محاربه‌لرینی برچوق اشکال وتصاویر ایله دخی ایضاح ایتمکده اولدیغندن اون یدنجی عصرده بیوك براعتباره مظهر اولمش ایدی.

اثر مذکور دفعهٔ ثانیه اوله‌رق ١٦١٤ سنه‌سنده نشر ایدلمش اولدیغی کبی ١٦١٨ سنه‌سنده المانجه‌یه دخی ترجمه اولنه‌رق :

« Kriegskunst zu Land und Wasser »

یعنی « فن حرب بری وبحری » نامی التنده فرانقفورت شهرنده نشر اولنمشدر .

## یکرمی اوچنجی فصل

### فرایتاغ ( Freitag )

اشبو دورك فن استحکام نقطهٔ نظرندن اوله‌رق الك مکمل اثری مومی الیه فرایتاغك یازدیغی « Architectura militaris nova et aucta oder Newe vermehrte Fortification von Regular Vestungen , Von Irregular Vestungen vnd Aussen wercken , von praxi Offensivà vnd Defensivà. Auff die neweste Niederlaendische Praxin gerichtet und beschrieben durch Adamum Freitag , der Mathematum Liebhabern , »

دائر غایت مکمل براثر تحریر ونشرایتمش واشبو اثرنده ایتالیانلرك استحکام مسلکلرینه شدتله تعرض وفن استحکام ایچون بعض قواعد جدیده بیان وایضاح ایلمشدر .

مومیٰالیه اثرینك نشراولندیغی سنه‌ده وفات ایتمشدر .

## یکرمی ایکنجی فصل

### ساوورنیانو ( Savorgnano )

ساوورنیانونك زمانك آثار عسکریه‌سی میاننده برموقع ممتازاحراز ایتمش اولان و ؛ «Arte militare terrestre e maritima seconda la ragione et uso de' piu valorosi capitani antichi e moderni »

یعنی « ازمنهٔ عتیقه وجدیده‌نك الك مکمل قوماندانلرینك اصول ومسلکنه نظراً فن حرب بری وبحری » نامی تحتنده اوله‌رق برنجی دفعه وایتالیانجه اولمق اوزره ١٥٩٩ سنه‌سنده وندیکده نشر اولنان اثر اون‌التنجی عصرده ایتالیانجه اوله‌رق نشر ایدیلان صوك اثر عسکریدر .

مؤلف اثر وندیك جمهوریتنك خدمتنده بولنوب کتابنی درت نفر برادر زاده‌سنه فن حربی تعلیم مقصدیله یازمشدر .

اثر مذکور درت کتابه منقسم اولوب برنجی کتاب سلسلهٔ مراتب عسکریه‌دن وبرده باشلیجه ایکی صنف عسکریدن یعنی سواری وپیاده عسکرندن باحث اولوب بوصرده مذکور ایکی صنفك اصول تعیین واداره‌سنی وحقوقه متعلق مواد وخصوصاتی ایضاح ایلمکده‌در .

## یکرمنجی فصل

قولیادو ( Colliado )

مومی‌الیه اسپانیول اولوب اسپانیولجه اوله‌ق برچوق اشکالی حاوی اولمـق اوزره ( Pratıca manual de l'Artglieria ) عنوانی تحتنده طوپجیلکه دائر براثر یازمشدر . اشبو اثر ۱۵۸۶ سنه‌سنده ایتالیان‌لساننده وندیکده واسپانیولجه اوله‌رق دخی ۱۵۹۲سنه‌سنده میلان شهرنده نشرایدلمش‌اولوب طوپجیلکه دائر ایلك نشر اولنمش براثر مکمل بولندیغندن هر طرفده مظهر اعتبار اولمشدر . اثر مذکورده امپراطور بشنجی شارلك تأسیس‌ایلدیکی طوپجی مکتبنه دائر اولان معلومات حقیقةً شایان مطالعه‌در .

## یکرمی برنجی فصل

شپه‌قله ( Speckle )

دانیه‌ل شـپه‌قله ۱۵۳۶ سنه‌سنده شتراسـبورغ شهرنده تولد ایدوب علوم ریاضیه‌یی صورت مکمله‌ده تحصیل ایلدکدن صـکره ایتالیایه عزیمت واوراده فن ممعاریء عسکری‌یی تحصیل‌ایتمشدر . اینغولشتات ، هاکناو ، اولم ، قولمار ، بازل وشتراسبورغ موقعلری انك دلالات ومعرفتیله تحکیم ایدلمشدر . مومی‌الیه ۱۵۸۹ سنه‌سنده « Architectura » نامی التنده اوله‌رق استحکامات جسـیمه فننه

مقتدر اوله‌مدیغندن رجعته مجبور اولور . ایشته عثمانلیلر بوصورتله دشمنلرینی برچوق کره‌لر مغلوب وپریشان ایتمشلر .

فقط عثمانلیلره قارشو محاربه‌ایدن طرف سواری‌یی تعرضه‌سوق ایتدیکی وقت سواری‌یه برحال انتظامده اوله‌رق برمقدار پیاده عسکری ترفیق ایده‌جك اولوبده بوایکی صنف برابرجه عربه قلعه‌سنه قدر کلسه اوزمان منتظم برمحاربه‌یه کیریشمك وعون حق ایله غلبه ایتمك ممکن اوله‌بیلورایدی مع مافیه عثمانلیلر ایله محاربه‌ایدن طرفك عربه قلعه‌سنده‌ده محاربه عربه‌لری وسائره بولنمق لازمکلور . شاید دشمن رجعته باشلایه‌جق اولورسه انی غیر منتظم وتدبیرسز برحالده تعقیبدن بغایت اجتناب ایتملیدر . زیرا رجعتلر پك چوق کره‌لر اثر خیله دسیسه اوله‌رق وقوعه کلور .

بونك کبی رجعت اوزره بولنان دشمنی تمامیله احاطه ویا مرور ایده‌جکی کچیدی سد ایدرك انی محاربه ویا مدافعه‌یه مجبور ایتمك دخی پك چوق کره‌لر موافق مصلحت دکلدر . چونکه یا اولمك ویا شدیداً محاربه ایتمکدن غیری چاره‌سی اولمدیغنی کوره‌رك دوچار یأس ونومیدی اولان برعسکرك قلبنده غلبه اولنمز برقوت ومتانت حصوله کلور . دشمنك رجعتنه مانع اولماملی وفقط کندیسنده خوف وپریشانی آثاری مشاهده اولنور اولنمز درحال تعرض ایتمك ایچون لازمکلان وقت وفرصتی کوزدن نهان ایتمامليدر .

لازاروس دوشوه‌ندی ١٥٨٤ سنه‌سی مایسك ٢٨ نجی کونی کیلهوفن ( Kilchhofen ) نام چفتلکنده وفات ایتمشدر .

حربده ایشی یالکز طالع وجرئته حواله ایدن کیمسه حربده نادراً اوزون برمدت طیانه‌بیلور .

دشمنی کندی مملکتمز داخلنده بکلمکدن ایسه انك مملکتنه تجاوز ایتمك دها نافعدر . مدافعه ایله اکتفا ایدن کیمسه‌نك غیب ایده‌جکی پك چوق وقزانه‌جغی پك آز شی واردر .

افراد عسکریه‌سنی وسائط دینیه ایله اداره‌یه مقتدر اولان کیمسه قوماندانلقده اصلا کوجلك چکمز . ( بو سوز مطلقا عثمانلیلر حقنده سویلنمشدر . )

حربده هدف مظفریتدر . انی استحصال ایچون هر بر واسطه‌یه مراجعت ایتملیدر .»

بو بدن بشقه « De bello contra Turcas prudenter gerendo ) اسمنده براثر دها شوه‌ندی‌یه اسناد ایدلمکده ایسه‌ده حقیقتده بو اثرك محرری وندیکلی سورانزو نام ذات اولوب اشبو اثرده شوه‌ندینك یالکز « Quomodo Turcis sit resistendum consilium » یعنی « عثمانلیلر ایله نه یولده حرب ایتمك لازمکله‌جکی حقنده مشاوره » عنوانی تحتنده برمقاله‌سی واردر . بو مقاله‌نك باشلیجه نقاطی بروجه آتی بیان اولنور :

« عثمانلی پاشالری محاربه زماننده سواریلرینك کیروسنده استناد اوله‌رق پیاده ایله محفوظ برعربه قلعه‌سی سوق ایدوب ایجاب ایتدکده بوقلعه‌یه رجعت والتجا ایتدکلری کبی بعضاً دخی دشمنی اغفال ایله انتظامنی اخلال وکندینی موضعدن اخراج ایدرك پیاده‌لری اوزرینه اوغراتمق ایچون مخصوصاً فرار علامتی کوستروب بومقصدلرینه نائل اولدقدن صکره بردنبره ایلرویه واره‌رق تعرض وهجوم ایدرلر . دشمن عربه قلعه‌سنه قدر ایلرولمکه موفق اولسه بیله اسب سوار اوله‌رق برایش کورمکه

اردویه باش قوماندان تعیین اولنمشدر . بوقوماندانلغی اثناسنده التی کوناك برمحاصره‌دن صکره طوقای موقعنی وبراز صکره غروس — وارادین واردود موقعلرینی ضبط ایتمش وفقط بوندن صکره مجارلرك حسدلری حسبیله برچوق مشکلات ایله اوغراشمغه مجبور اولمشدر . ۱۵٦٥ — ۱۵٦٦ موسم شتاسنده « مجارستان سفری حقنده مخطره » ویا « عثمانلیلره قارشو نه یاپملی ؟ » اسمنده براثر یازوب امپراطوره کوندرمشدر .

۱۵٦٦ سنه‌سنده طونه‌نك قسم علیاسنه طوغری اولان طریقی ستر ایچون قاشاو موقعی جوارنده برموضعده قالوب ایرتسی سنه هوست ( Huszt ) موقعنی محاصره ایتمش ایسه‌ده عثمانلیلرك وقوعبولان تعرضی اوزرینه محاصره‌یی رفعه وقاشاو قلعه‌سی سورلرینك حمایه‌سی التنه التجایه مجبور اولمشدر . ۱۵٦۸ سنه‌سی شباطنده ادرنه مصالحه‌سی وقوعه کلمکله متقاعد اوله‌رق خدمت عسکریه‌دن چکیلمش وعمرینك نهایتنه قدر شواب والزاس داخلنده‌کی چفتلکلرنده یشامشدر .

( Kriegsdiscurs ) اسمنده یازدیغی اثرك قسم اعظمی المان اردوسنك احوال داخلیه‌سنه حصرایدلمش اولدیغندن بزجه اوقدر شایان اهمیت اولمدیغندن فن حربك قواعد عمومیه‌سنه دائر اولان بعض سوزلرینی بوراده تکرار ایتمکی مناسب کوریرز .

ارزومزه تماميله موافق اولمیان وفقط معین بولنان برصلح امید ایدیلان برمظفریتدن ایودر .

برباش قوماندان حربه ومدافعه‌یه حاضرلق کورمکده تکاسل ایده‌جك اولورسه صلحه اصلا امنیت ایتمامليدر .

اکر کار وغالبیتدن زیاده ضرر وهزیمت ملحوظ ایسه حربه اصلا مباشرت ایتماملیدر .

# اون طقوزنجی فصل

## شوه‌ندی ( Schwendi )

لازاروس شـوه‌ندی ( بارون دوهوهنلاندسبرغ ) ١٥٢٢ نجی سنه‌سی شواب قطعه‌سی داخلنده کائن شوه‌ندی کوشـکنده ( حصار ) تولد ایدوب اوان شبابتنده تحصیل علوم وفنونه زیاده‌سیله غـیرت ایدرك پك چابق ترقی ایتمش و ١٥٤٦ سـنه‌سـنده رکنسبورغ اوکنده بشـنجی شارلك حرب قومیسری اوله‌رق برطاقم دیپلوماسی مأموریتلر ایفا ایتدکدن صکره ١٥٥١ سنه‌سنده ماغـده‌بورغ و ١٥٥٢ سنه‌سـنده مچ قلعه‌سی محاصره‌سـنده امپراطورك وحکومت امپراطوریه‌نك باش حرب قومیسری اوله‌رق ایفای وظیفه ایلمشدر . ایشته بومأموریتلری اثناسنده اوچ اثر یازمشدرکه اشبو اثرلردن برنجیسی اردو داخلنده اجرا اولنه‌جق اصلاحاتدن باحث اولوب ایکنجی کتاب زادکان صنفنك نشئتندن واحوالندن بحث ایتمکده‌در . بوایکنجی کتابك بزه برکونا تعلقی یوقدر .

اوچنجی کتاب پتروایله پاولو آره‌سنده مکالمه نامی تحتنده اوله‌رق المان اردولری واردوکاهلرنده‌کی سوء استعمالاتدن بحث ایدییور .

بواوچنجی کتاب برنجی کتابك برمابعدی حکمنده‌در .

مومی الیه شـوه‌ندی مؤخراً المـان اجرتلی افرادندن مرتب برالایك قوماندانی اوله‌رق خـدمت ایتـدکدن صـکره ١٥٦٥ سنه‌سنده امپراطور ایکنجی ماقسیملیان طرفندن مجارسـتانده‌کی

( Les douze livres de Robert Valturin touchant la discipline militaire )

نامی تحتنده اوله‌رق فرانسزجه‌یه بالتجربه ۱۵۵٤ سنه‌سنده پارسده طبع ایتدیرمشدر .

اطلسده موجود اولان اشکال وتصاویره عطف نظر ایدیله‌جك اولورسه والتوریونك فنون عسکریه‌یه زیاده‌سیله کسب وقوف ایتمش برذات اولدیغی اکلاشیله‌جغی کبی اثری وکندیسی حقنده تحریر مطالعات ایدن محررین دخی مومی الیهی زماننده پك زیاده مظهر اعتبار اولمش برذات اوله‌رق کوستریورلر . حتی اتیه‌ن بالوچه ( Etienne Baluze ) نام ذات مومی الیه والتوریوسك جنتمکان فاتح سلطان محمد خان حضرتلرینه اون ایکی جلددن عبارت یازدیغی فن حرب کتابنی حضور شاهانه‌لرینه تقدیم وبووسیله ایله دوستلرندن رسام ده‌پاستیسی ( De Pastis ) ذات همایونلرینه توصیه ایچون مشار الیه حضرتلرینه یازدیغی عرضحالی نشر ایتمشدر .

پرنس پاندولفك وفاتندن صکره کلان خلفلری دخی والتوریویی دائما موقع اعتبارده طوتمشلردر .

مومی الیه والتوریو یتمش یاشنده اولدیغی حالده ارتحال دار بقا ایتمشدر .

مذاكرات . قزانيلان وغيب ايديلان محاربه‌دن صكره اتخاذ اولنه‌جق تدابير . (مومى اليه دخى رجعت ويا فرار اوزره بولنان دشمنه التون كپريلر انشاسنى توصيه ايدييور . ) بحثلرينى جامعدر

سكزنجى كتاب : لاتينجه‌ده موجود اولان اصطلاحات عسكريه

طقوزنجى كتاب : حرب نه‌در ؟

اونجى كتاب : ازمنهٔ قديمه وجديده‌نك البسه واسلحهٔ عسكريه‌سى

اون برنجى كتاب : حرب بحرى وانشاى سفائن . روزكارلر . فن ملاحت . محاربات بحريه . نهرلردن مرور ايچون قوللانيله‌جق وسائط . كپريلر انشاسى . طالغيچلر .

اون ايكنجى كتاب : سنجاقلر وعسكره مكافات اوله‌رق ويريلان علامات فخر وشرفدن بحث ايدر .

ازمنهٔ قديمه‌دن صرفنظرله اثره والتوريوسك زمانى نقطهٔ نظرندن باقه‌جق اولورسه‌ك اثر مذكورك اصل قيمت واهميتى اثره مربوط اولان اطلس اولديغنى كوريرز . اشبو اطلس والتوريوسك زماننده قوللانيلان مختلف محاصره آلات وماكنه‌لرينى كوسترير برچوق اشكال وتصاويرى شاملدر .

والتوريوسك اثرى برنجى دفعه اوله‌رق ١٤٧٢ سنه‌سنده وروناشهرنده طبع ايدلمش اولوب اشبو طبعك نسخه‌لرى پك نادردر . ايكنجى دفعه ١٤٨٢ سنه‌سنده ينه ورونا‌ده ومؤخراً ١٥٣٢ و ١٥٣٥ سنه‌لرنده پارسده طبع ونشر ايدلمشدر .

ايتاليانجه‌يه ابتدا روبرتودى آراغونيا نام كيمسه طرفندن ترجمه ايدلوب ١٤٨٣ سنه‌سنده ورونا‌ده طبع ونشر ايدلديكى كبى ليونلى لويز مكره ( Loys Meigret ) دخى اثر مذكورى

ارسطوبی اوغلی اسکندره معلم تعیین ایتدیکی زمان بولزومی بیله‌رك تعیین ایتمش ایدی . »

مومی الیه تربیهٔ علمیه و فنیه‌نك قوماندانلغه لزومنی اثبات ایتمك ایچون تیموتئوس ، اپامینونداس ، پیروس میتریداتس ، سیپیو ، سزار ، اوکوست ودها سائر برطاقم ذوات مشهوره‌یی مثال اوله‌رق ایراد واتیان ایدییور .

ایکنجی کتاب : علم فلسفه ، تاریخ ، بلاغت ، شعر ، فن موسیقی ، وعلوم ریاضیه‌نك برقوماندانه اولان فائده‌سنی ایضاح ایدییور . بوصره‌ده : « پك بیوك قوماندانلر کندی تاریخلرینی ینه کندیلری یازمشلردر . » دینیلیور .

اوچنجی کتاب : علم نجومدن واستفالدن بحث ایدر .

دردنجی کتاب : قانوننامهٔ عسکریدن ، طبابتدن ، حربدن وتعلیملرندن وجمناستیقدن وعسکرك بوش وقتندن بحث ایدر .

بشنجی کتاب : برقوماندانك مالك بولنمسی لازمکلان فضائل اربعه‌یی بیان وبوفضائلك جمله‌سنی مشهور قوماندانلردن هانکیلرینك مالك بولنمش اولدیغنی اتیان ایدییور . نهایتده یونانلیلرك ستراتاکماتا ( Stratagemata ) تعبیر ایتدکاری قواعد حربیه‌یی تعریف ایدییور .

التنجی کتاب : اعلان حرب ایچون اولان صلاحیت . حربك اعلانی . عقد اتفاق . متارکه . صلحنامه . رسم تحلیف . بواثناده دییورکه : « برنفر باش قوماندانه صداقته عهد وپیمان ایتمدکجه هیچ برکیمسه صاییلمز . » . اخذ عسکر وعسکرك تسلیح وتجهیزی . باش قوماندانك انتخابی . ازمنهٔ قدیمه اقوامنك یورویش ومحاربه تعبیه‌لری مباحثنی شاملدر .

یدنجی کتاب : مشئوم عد اولنان ایام . محاربه میدانننك انتخابی . دشمن حقنده استکشافات . اردوکاه تأسیسی . دشمن ایله

برمحاربه‌ده مجروح اولمدیغم حالده فن حربه دائر اثر یازمغه قیام ایتمکلکم شایان استغراب کورلسه سزادر . » دییورکه زمانه کوره بوسوزك برلطیفه‌دن غیری حکمی اوله‌میه‌جغی بدیهیدر .

چونکه زماننده علما صنفی یونان ولاتین لسانلرینه اولان وقوفلرندن وبناء علیه ازمنهٔ سالفه آثار حربیه‌سندن اقتباس واستفاده‌یه دها زیا مستعد ومقتدر بولنملرندن ناشی هرحالده عسکر قوماندا‌سنده بولنان وفقط آثار سالفه‌یه مراجعته مقتدر اولمیان قوماندانلردن دها زیاده حربه دائر اثرلر یازمغه موفق‌اوله‌بیلورلر ایدی .

والتوریونك فن حربه دائر اولان ایکی کتابی دخی ازمنهٔ سالفه اثرلری اساسنه مبتنی‌اوله‌رق یازلمش‌اولوب هرکتابك فهرسی صره‌سنده اوکتابی یازمق ایچون مأخذ اتخاذ قیلنان مؤلفلرك اسامیسی دخی ارائه قیلنمشدرکه بوبابده هپسندن زیاده وکس . سزار ، آمیانوس مارسلینوس ، هالیقارناسلی دییونیس وسائره‌نك اثرلرینه مراجعت ایدلدیکی اکلاشیلیور .

ایشته مومی‌الیه منابع‌مذکوره‌یه استناداً ازمنهٔ قدیمه فن‌حربنی اساسلی اوله‌رق تعریف ایلدیکی حالده ازمنهٔ جدیده فن حربندن صورت سطحیه‌ده بحث ایتمشدر .

اثری تشکیل ایدن اون‌ایکی کتابك مندرجاتی بروجه آتیدر :

برنجی کتاب : فن حربك برنجی وایکنجی منبعی . هانکی اقوامدن نشأت ایتدی واسمی نره‌دن کلیور . فن حربك نه اولدیغی وایفیقراتیسه کوره قاچ قسمه منقسم بولندیغی . لایقیله ادارهٔ حرب ایده‌بیلمك ایچون تربیهٔ علمیه وفنیه‌نك لزومی . مومی‌الیه بوصره ده دییورکه : « ماکدونیا قرالی فلیب مشهور

اثری قتولیك فرقه‌سی نقطهٔ نظرندن یازلمش واوزمانك تاریخ حربی ایچون پك مهم منابعدن اولوب برنجی دفعه اوله‌رق ١٦٣٢ سنه‌سنده طبع ایدلمش ایمش .

## اون سکزنجی فصل

### والتر ( Walther )

روبرت والتر ( ایتالیانجه اسمی روبرتو والتوریوس ) نام ذات ١٤١٣ سنه‌سنده ایتالیاده کائن ریمینی شهرنده تولد ایدوب پدری یاقوبوده والتورینك دلالتی تحتنده اوله‌رق تحصیل علوم وفنون ایلدکدن صکره ١٤٤٦ سنه‌سی روما پاپاسی نزدنده کتابت خدمتنه گیرمش وبرمدت صکره بوخدمتدن انفصال ایله ریمینی پرنسی پاندولفومالاتستانك خدمتنه داخل اوله‌رق بوپرنسك اثر ترغیب وتشویقی اولمق اوزره ١٤٦٠ سنه‌سنده نشر ایلدیکی ( De re militari libri XII . ) نام اثرینی یازمشدر .

الآن روما ، فلورانسه مودنا تورین پارس لوزان مونیخ ودرسدن شهرلری کتبخانه‌لرنده ال یازیسی وهمده غایت مزین اوله‌رق برچوق نسخه‌لرك موجود ومحفوظ بولنمسی زماننده والتوریونك اثرینك نه‌درجه‌یه قدر موقع اعتبارده بولنمش اولدیغنی اثباته کافیدر .

کتابك مقدمه‌سنده افندیسی اولان پرنس مالاتستایی برچوق ثنا وستایش ایلدکدن ومشار الیهه عرض عبودیت یولنده برطاقم افاداتده بولندقدن صکره لطیفه اوله‌رق « شمدی‌یه قدر هیچ

## اوننجی فصل

مترەن ( Meteeren )

مترەن « فلمنك تاریخی » نام اثر مهمك مؤلفیدر . اثری برنجی دفعه اولەرق ١٦٥٢ سنەسنده نشر اولنمشدر .
مومیالیه مترەن آنتورپن شهرنده تاجر بولنوب زماننك وقایع تاریخیەسنی قسماً مشهودات ذاتیەسی وقسماً دخی شورادن بورادن جمع ایلدیکی معلومات سایەسنده یازمش وهر نقدر بعض خصوصاتده پروتستانلقده فوق‌العاده برتعصب وبناء علیه محاکمهٔ احوالده بعضاً انار طرفکیری ابراز ایتمش ایسەده ینه فلمنك تاریخی ایچون برمنبع ذیقیمت وجوده کتیرمشدر .

## اون یدنجی فصل

ستراداً ( Strada )

فامیان سترادا نام ذات ١٥٧٢ سنەسنده تولد و ١٦٤٦ سنەسنده وفات ایتمشدر مومیالیه ( De bello belgico ) نامی تحتنده اولەرق فلمنك سفرینه دائر تاریخ حرب ایچون پك مهم براثر یازمشدر .

١٦٣٥ سنه‌سنه قدر لوتوك طرفكيرى بولندقدن صكره پراغ مصالحه‌سندن اعتباراً امپراطورك طرفنى التزام ومدافعه ايدييور . اساساً پروتستانلق نقطهٔ نظرندن ايشه باشلانديغى شوندن دخى معلوم اوليوركه اوتوز سنه‌لك محارباتى اثناسنده اوروپانك تكميل قاتوليك حكوماتى غره‌غوريه‌ن يعنى يكى تقويمى قوللانمقده بولنمش اولدقلرى حالده اثر مذكورده پروتستانلرك ملتزمى بولنمش اولان ژوليه‌ن يعنى اسكى تقويم معتبر طوتلمشدر .

اشو اثر برچوق اوراق ومحررات رسميه‌يى شامل اولديغى كبى باشليجه ومهم محاربه‌لرك پلانلرينى دخى جامع بولنديغندن تاريخ حرب ايچون پك مهم منابعدن بريدر .

## اون بشنجى فصل

رايسنر ( Reissner )

موى اليهك يازديغى اثر المانلرك تاريخ عسكريسى عندنده مهم اولوب ايلك دفعه اوله‌رق ١٥٦٨ سنه‌سنده فرانقفورت شهرنده طبع ونشر اولنمشدر .

اوچنجی قسم التی کتاب اوزره مرتب اولوب ١٦٣١ سنه‌سندن ١٦٤١ سنه‌سنه قدر بانرك ( Baner ) اجرا ایلدیکی سفرلری ودردنجی قسم دخی ینه التی کتابه منقسم اوله‌رق تورستنسونك ( Torstenson ) سفرلرینی ناقلدر . بشنجی قسم ورانکلك ( Wrangêl ) والتنجی قسم دخی دوق شارل کوستاوك سفرلرینی ناقل بولنمش ایسه‌ده کرك بوصوك ایکی قسم وکرکسه اوچنجی قسمك برنجی کتابندن ماعداسی ضایع اولمشدر .

نهایت بو اثرك اقسام متباقیه‌سی جمع ایدیلوب « اسوجلیلرك المانیا سفرلری تاریخی » نامی آلتنده اوله‌رق ١٨٥٥ سنه‌سنده طبع ونشر ایدلمشدر .

## اون دردنجی فصل

Theatrum europaeum

یکرمی برجلددن عبارت اولان اشبو تاریخ ١٦١٧ سنه‌سندن ١٧١٨ سنه‌سنه قدر اولان یعنی تمام برعصرلق وقایع تاریخیه‌یی نقل وحکایه ایدر .

برنجی التی جلدی اوتوز سنه‌لك حربك تکمیل دورینی شاملدر . اشبو اثرك برنجی جلدی ١٦٣٥ سنه‌سنده ماین نهری اوزرنده کائن فرانقفورت شهرنده نشر اولندی .

اثرك محررلری تألیف اثر ضمننده قسماً وقایع تاریخیهٔ مذکورده حاضر بولنمش ذواته وقسماً دخی اوزمانلرده غزته‌لرك یرینی طوتان اوراق عمومیه‌یه مراجعت ایتمشلردر . اشبو اثر

## اون اوچنجی فصل

شمنیچ ( Chemnitz )

شمنیچ نام ذات ١٦٠٥ سنه‌سنده شته‌تین ( Stettin ) شهرنده تولد ایدوب برمکتب عالیده اکمال تحصیل ایتدکدن صکره اولا فلمنك ومؤخراً اسوج خدمت عسکریه‌سنه داخل اولمش واسوج اردوسنده بیکباشیلك رتبه‌سنه قدر ارتقا ایتمشدر . قرالیچه قریستین کندیسنی اسوج حکومتی وقعه نویسلکی مأموریتنه تعیین واوتوز سنه‌لك محارباتی هنکامنده اسوج حکومتنه عائد اولان وقایع حربیه تاریخنی یازمغه مأمور ایتمشدر . روایته نظراً اوزمان اسوج باش وکیلی بولنان اوقسنسترنا ( Oxensterna ) نام ذاتك دخی بواثرك تحریرنده خیلی خدمتی سبقت ایتمشدر .

شمنیچك « اسوج — المانیا سفری تاریخی » نام اثری .

تاریخ مذکور التی قسمه منقسم اولوب ١٦٣٠ سنه‌سندن ١٦٤٨ سنه‌سنه قدر اولان وقایع حربیه‌یی جامعدر . مذکور التی قسمدن یالکز ١٦٣٦ سنه‌سنه قدر کذران ایدن وقایعی شامل بولنان ایکی قسم مطبوع اولوب دیکرلری ال یازیسی اوله‌رق براسوج کتبخانه‌سنده محفوظ بولنمشدر .

استحكاميه‌دن وشواليه‌لرك حقوقندن وبرده بروبحر اوزرنده ترتيب ايديله‌جك محاربه نظاملرندن بحث ايدييور . الك زياده دفعه‌لر نشر اولنان قسم بواوچنجی قسمدر .

فرونسبركرك بوندن بشقه طوپجيلكه وفشنكجيلكه دائر دخی خصوصی براثری واردر .

## اون ايكنجی فصل

داويلا ( D'Avila )

دون لويز داويلا بشنجی شارلك زمان حكومتی جنرال و ديپلوماتلرندن اولوب افريقا وشمالقالد سفرلرنده مشاراليه حكمدارك معيتنده بولنمش و ( Commentarios de la guerra di Allemanna hechapor Garlos V. en 1546 y 1547 , Venedig 1548) اسمنده واسپانيول لساننده يازديغی اثرده مذكور شمالقالد سفرينی تعريف ايلمشدر . المان لسانه ايلك ترجمه‌سی ١٥٥٢ سنه‌سنده نشر اولنديغی كبی برطاقم شرحلری وايضاحات نافعه‌يی شامل اولمق اوزره دخی ١٨٥٣ سنه‌سنده برلينده نشرايدلمشدر .

# اوننجی فصل

## فرونسبرکر ( Fronsberger )

لئونهارد فرونسبرکر ۱۵۲۰ سنه‌سنده اولم شهرنده تولد و ۱۵۷۵ سنه‌سی مایسك ۲۳ نجی کونی وفات ایتمشدر. مومی الیه : ( Fronspergers kriegsbuch in drei Theilen ) یعنی « اوچ قسم اوزره فرونسبرکرك کتاب حربی » نامنده براثر یازمشدرکه اثر مذکور ایلك دفعه اوله‌رق وفقط اسکی المان لسانیله ۱۵٦٥ سنه‌سنده ویکی المانجه اوله‌رق دخی ۱۸۱۹ سنه‌سنده نشر ایدلمشدر .

مومی الیه اشبو اثرنده اوزمانك احوال عسکریه وحربیه‌سنی تعریفه تشمیر ساق همت ایدرك اثرك برنجی قسمنده امپراطورك حقوق حربیه‌سندن ضبط وربط عسکریدن اردو تشکیلاتندن سلسلهٔ مراتب عسکریه ومختلف تعلیملر ومحاربه نظاملرندن بحث ایندکدن صکره ایکنجی قسمده اردوکاه اطرافنده تشکیل قیلنه‌جق عربه‌لر قلعه‌سندن انك سدندن وداخل قلعه‌ده اجرا اولنه‌جق ترتیبات استحکامیه‌دن ومذکور قلعه‌یی نه‌یولده فسخ ایتمك ، برحصار ویا شهری نه صورتله محاصره ایلمك لازمکله‌جکندن ومختلف محاصره عملیاتندن ، باروتك وجه اعمال وحفظندن وبوکا مماثل دها برچوق مواد وخصوصاتدن واوچنجی قسمده بالخاصه عملیات

## طقوزنجی فصل

( Tchudi ) چودی

اکیدیوس چودی ۱۵۰۵ سنه‌سنده اسویچره‌ده کائن غلاروس شهرنده تولد و ۱۵۷۲ سنه‌سی شباطك ۲۸ نجی کونی ینه شهر مذکورده وفات ایتمشدر .

مومی‌الیه مدت‌مدیده فرانسه خدمت عسکریه‌سنده بولندقدن صکره وطننه عودت ایتمش وغلاروس شهرینك بلدیه رئیسی اولمشدر . برچوق آثار تاریخیه‌سی واردر . اثرلرینك اك مهمی « Chronicon helveticum » نام اثریدکه ایکی جلد اوله‌رق نشر اولنمشدر . مومی‌الیه برخیلی مدت خدمت عسکریه‌ده بولنه‌رق قواعد حربیه‌یه کمایندغی کسب وقوف ایتمش بولندیغندن اثرنده وقایع حربیه‌یی برسلامت فکر ایله تعریف ایلدیکی جهتله اثری دردنجی دور آثار عسکریه‌سی میاننده براهمیت مخصوصه احراز ایلمشدر .

## اوننجی فصل

( Marchi ) مارقی

فرانچسقو مارقی ۱۵۰۶ سنه‌سنده ایتالیاده‌کائن بولونیاشهرنده تولد ایدوب ایتالیانلرك اون التنجی عصرده اك ماهر عسکری معماری ایدی . مومی‌الیه یکدیکرینی متعاقباً فلورانسه دوقه‌سنك

## سکزنجی فصل

تارتاليا ( Tartaglia )

مومی‌الیه اون التنجی عصرك بدایتنده ایتالیاده کائن برەسچیا قصبەسنده تولد ایدوب اول امرده سلك عسکریده بولنەرق بعده علوم ریاضیه معلملکی ایتمش ودرجۂ ثالثەده اولان معادلاتك حلنه دائر کشف ایتدیکی اصوال ایله شهرت المشدر .

فن حربه اولان باشلیجه خدمتی تحریر اثار مختلفه ایتمسی وبرده طوبجیلك فننده علوم ریاضیەیه مراجعت اولنمسنی توصیه واخطار ایلمسیدر . بووادیده اولەرق کندیسندن ایکی اثر قالمشدر . برنجیسی ( Nuova Scienza ) یعنی « علم جدید » وایکنجیسی دخی ( Quesiti ed invenzioni diversi ) یعنی « مسائل واختراعات مختلفه » نام اثریدرکه ١٥٤٦ سنەسنده نشراولنمشدر . اثار مذکوره ده فن استحکامدن دخی بحث ایدلمشدر . تارتالیا ١٥٥٧ سنەسنده ارتحال دار بقا ایتمشدر .

بالیستیق تاریخیله اشتغال ایدنلره تارتالیانك بالاده مذکورایکی اثرینك مطالعەسی توصیه اولنور .

# بڭنجی فصل

## پاولو جیووو ( Iovius )

مومیالیه جیووو ١٤٨٤ سنهسی نیسانك ١٩ نجی کونی ایتالیاده کائن قومو شهرنده تولد و ١٥٥٢ سنهسی کانون اولك ١١ نجی کونی نووارا پسقپوسی اولدیغی حالده فلورانسه شهرنده وفات ایتمشدر .

مومیالیهك لاتین لسانیله یازدیغی اثرلر آتیده بیان اولنور :

اولا : برتاریخ . سکزنجی شارلك ناپولی‌یی ضبط ایتمسندن ایتالیا سفرینك ختامنه قدر کذران وقایعی جامعدر .

ثانیاً : بعض ذوات مشهورهنك ترجمهٔ حاللرینی جامع براثر .

ثالثاً : جغرافیایه متعلق معلوماتی شامل براثر .

رابعاً : مختصر وناتمام برتاریخ عثمانی . اشبو تاریخده عثمانلیلرك فن حربندن دخی بحث اولنمشدر .

بالاده مذکور اثرلر اوزمانلرك وقایع حربیهسنه دائر معلومات مهمه‌یی جامع اولدقلری کبی اوروپا دولتلرینك اوزمانکی ترتیبات عسکریهسنه دائر دخی پك چوق معلومات نافعه‌یی شاملدر .

# فصل الثنجي

کیچیاردینی ( Guichardin )

فرانسوا کیچیاردینی فلورانسه شهری زادکاننده وبناء علیه ماقیاوللك همشهریلرندن اولوب ۱٤۸۲ سنه‌سی مارتك ٦ نجی کونی تولد و ۱٥٤۰ سنه‌سی مایسك ۱۷ نجی کونی وفات ایتمشدر. اوننجی لئو یدنجی قله‌مانس واوچنجی پول نام پاپالرك خدمت سیاسیه‌سنده بولندقدن صکره نهایت امور سیاسیه‌دن کف ید ایدرك تحریر آثار ایله اشتغال ایتمشدر . مومی الیه آثار سائره‌دن بشقه برده « ایتالیا تاریخی » یازمشدر .

اشبو اثر اون جلد اوزره اولوب اوزمانك احوال عسکریه وحربیه‌سنه دائر پك چوق معلوماتی جامع بولندیغی جهتله تاریخ حرب عندنده دخی اهمیتی زیاده‌در . دانیه‌ل نام ذات

« Histoire de la milice francaise »

نامنده‌کی تاریخنی یازمق ایچون اثر مذکوردن پك چوق اقتباساتده بولنمشدر . کیچیاردینینك اشبو ایتالیا تاریخی ۱٥۳۲ سنه‌سنه قدر ایتالیاده کذران ایدن وقایع تاریخیه ایچون باشلیجه منابعدن معدود در .

مومی الیهك یازدیغی اثر درت قسمه منقسم اولوب برنجی قسم شهرلرك اصول تحکیمندن ایکنجی قسم برحصارك انشاسندن اوچنجی قسم برکچید ویا بوغازك اصول تحکیمندن ودردنجی قسم دخی موجود قلعه‌لرك وجه تحکیم وتقویه‌سندن بحث ایدر .

دورر بودرجه ماهر برعسکری معماری اولدیغی حالده تعریف ایلدیکی اصول تحکیم قواعدینه تطبیقاً هانکی شهرلر تحکیم اولندی دیه برسؤال وارد اولمق امر طبیعیدر . بوسئواله جواباً دیزکه دورر یاپدیغی پلانلرده مساحاتی اووجهله واسع طوتمشدرکه انك تعریفی وجهله برشهری تحکیمه اوزمانلرده نه‌برقرال ونه‌ده برامپراطور مقتدر اوله‌بیلور ایدی .

شوقدر وارکه انشاآتی ۱۵٦۳ سنه‌سنده بدأ ایدوب ۱۵۸۲ سنه‌سنده ختام بولان اسویچره‌ده کائن شافهوز شهرینك اونوت ( Unnoth ) نام حصار دوررك قواعد استحکامیه‌سنه توفیقاً انشا اولندیغی کبی ۱۵۳۷ سنه‌سنده دخی باویراده کائن اینغولشتات قلعه‌سی تجدیداً تعمیر ایدلدیکی زمان مومی الیهك قواعدینك بعضلری موقع تطبیقه وضع ایدلمشدر .

دوررك اثری المان لساننده اولمق اوزره صوك دفعه وهمده برطاقم ایضاحات فنیه‌یی شامل اوله‌رق ۱۸۲۳ سنه‌سنده برلینده طبع ونشر اولندیغی کبی ۱۸۷۰ سنه‌سنده دخی « Instruction sur la fortification traduitpar Ratheau » نامی التنده اوله‌رق فرانسزجه‌یه ترجمه‌سی نشر ایدلمشدر .

اندن صكره فرانسزجه‌یه ترجمه اوله‌رق اثر مذكور ١٦٦٤ سنه‌سنده روان ( Rouen ) شهرنده و ١٦٩٣ سنه‌سنده دخی آمستردامده نشر اولنمشدر .

انكليزجه اوله‌رق ابتدا ١٥٨٨ سنه‌سنده لوندره‌ده نشر اولندیغی كبی ١٥٠٠ سنه‌سنده دخی شتراسبورغ شهرنده لاتنجه‌یه ترجمه‌سی نشرایدلمشدر . غریبدركه ایلك دفعه اوله‌رق المانجه‌یه اشبو لاتنجه نسخه‌دن ترجمه اولنمشدر .

## بشنجی فصل

### آلبرهت دورر ( Abbrecht Duerer )

فن معماریء عسكری‌یه دائر المانلر ایچنده برنجی دفعه اوله‌رق یازی یازمش اولان آلبرهت دورر نام ذات ١٤٧١ سنه‌سی مایسك ٢٠ نجی كونی نورنبرك شهرنده تولد و ١٥٢٨ سنه‌سی نیسانك ٦ نجی كونی ینه شهر مذكورده وفات ایتمشدر .

اثری دردنجی دور مؤلفات عسكریه‌سی میاننده برموقع ممتاز احراز ایلمشدر . مومی‌الیه دورر هم رساملق وهیكلتراشلقده وهمده ملكی وعسكری معمارلغنده مهارت كامله اكتساب ایتمش برذات بولندیغی جهتله المانیانك یتشدیردیكی الك بیوك آدملرندن معدود اوله‌بیلور . زاستروو ( Zastroiw ) نام ذات یازمش اولدیغی « تاریخ استحكامات جسیمه » اسمنده‌كی اثرنده دوررك مالك اولدیغی شدت زكایه وفكر ایجاده مؤخراً كلان مهندسلردن هیچ برینك مالك بولنمامش اولدیغنی بیان ایدییور .

« بغتةً ظهور ایدن خادثاتدن اجتناب كوج اولدیغی حالده ظهوری اولدن تخمین وملاحظه اولنان وقوعاتدن اجتناب ایتمك قولایدر .

ماقیاول اثرینك هرطرفنده درج ایلدیكی برچوق اقوال حكمیهٔ حربیه‌دن بعضلرینی وكسدن اقتباس ایلدیكی كبی بعضلرینی دخی سزاردن المشدر . ماقیاولك اثرینك ال یازیسی اوله‌رق برقاچ پارچه‌سی فلورانسه شهرینك كتبخانهٔ ملیسنده ١٤٥١ نومرو تحتنده محفوظ اولدیغی كبی مومی الیهك وطنی اولان شهر مذكوده ایلك دفعه اوله‌رق ١٥٢١ وثانیاً ١٥٢٩ سنه‌لرنده ایدیلان طبعدن دخی بربرقاچ نسخه ینه مذكور كتبخانه‌ده موجوددر .

اثرینك اوزمانلرده نه‌درجه‌یه قدر كسب اعتبار ایتمش اولدیغنی كوسترمك ایچون یالكز وندیكده آتیده مذكور سنه‌لرده‌كی طبعلری اتیان ایلمك كفایت ایدر . سنه ١٥٣٠ ، ١٥٣٧ ، ١٥٤٠ ١٥٤١ ، ١٥٤٦ ، ١٥٥٠ ، ١٥٥٤ ، ١٥٨٧ .

فلورانسه‌ده دخی ١٥٥١ سنه‌سنده تكرار طبع ایدلمشدر .

اسپانیالیلر اشبو اثرده مكالمه اوزره بولنان ایتالیالی ذواتك اسملرینی طی واسامیء مذكوره یرینه اسپانیول اسملری وضع ایدرك براسپانیول اثری اوله‌رق نشر ایتمك كبی غریب برحركتده بولنمشلردر . اسپانیولجه اولان بوكتاب برنجی دفعه ١٥٣٦ سنه‌سنده والنسیا شهرنده وایكنجی دفعه‌دخی ١٥٩٠ سنه‌سنده بروكسلده نشر اولنمشدر .

( Charriers ) شاریه نام ذات اثر مذكوری برنجی دفعه اوله‌رق فرانسزجه‌یه‌بالترجمه ١٥٤٦ سنه‌سنده پارسده نشرایلمشدر

ملل قديمه‌يه امتثالاً استكشاف ضمننده اردونك ايلروسندن سوارى عسكرى حركت ودشمن طرفندن برتضييقه تصادف اولنديغى آنده اردويى مربع الشكل برقلعه حالنه‌افراغ ايتملى و آغرلغى بوقلعه‌نك وسطنه يرلشديرمليدر . اردو بووجهله اهالى طرفندن دوچار اوله‌بيله‌جكى تعرضلردن دخى امين ومصون اولور .

مومى اليهك اردوكاه ترتيباتى روماليلرك ترتيباتنك عينى يعنى كوشه‌لرده موقع طوپلرينه مخصوص بارباته‌لى مربعلردر .

بومثللو اردوكاهلرى ماقياولدن صكره كلان بعض قوماندانلر ومثلا اورانژ پرنسى موريس دخى قوللانمشلردر .

فن استحكامه دائر ويرديكى معلومات دخى شايستهٔ تدقيق ومطالعه اولديغى كبى بالخاصه سور اطرافنده اولان خندقلردن صرف نظرله سورك ايچ طرفنده برخندق كشادى حالنده حصوله كله‌جك فوائدى اثبات ضمننده ايراد ايلديكى ادله شايان دقتدر .

مومى اليه ينه بعض ادله ايراديله قورى خندقلرك صولى خندقلره ترجيح ايدلمك لازمكله‌جكنى اتيان وحتى پاپا ايكنجى يوليوسك ميراندولا شهرينى محاصره ايلديكى زمان خندق داخلنده بولنان صويك شدت سرما تأثيريله منجمد اوله‌رق خندقى حكمدن ساقط ايلديكنى دخى بيان ايديور .

يدنجى كتابك نهايتنده ايراد ايلديكى قواعد عموميه وكسك بالاده ذكرى سبق ايدن قواعديله همان حرفياً مطابقت ايديور .

يكى وشايان دقت اولانلرندن شونلرى ذكر ايده‌لم :

« افراد ، تيمور ، پاره واتمك عصب حربدر ( Il nervo della guerra ) لكن افراد ايله تيمور هپسندن مهمدر . چونكه انلر بولندقلرى يرده پاره ايله اتمك بولنه‌بيلورلر ايسه‌ده پاره ايله اتمك افراد ايله تيمورى بوله‌مزلر . »

مدافعه‌ده بویله جمعیتلر حالنده بولندیرمغه چالشملیدر . دشمنه جبهه‌سنك کافهٔ نقاطی اوزرنده فائق بولنمق پك کوچ اولدیغی بالتجربه ثابت ایسه‌ده ینه هیچ اولمز ایسه برنقطه‌سی اوزرنده فائق بولنمغه غیرت ایتملیدر . چونکه جبهه‌نك برنقطه‌سنك انکسار ومغلوبیتی نقاط سائره اوزرنده بولنان قطعات عسکریه‌نك رجعتنی موجب اولدیغی پك چوق دفعه‌لر واقع اولمشدر . بناء علیه قوماندانك وظیفه‌سی ضعیف بولندیغی نقطه‌ده قوی کورینمکه چالشمق واصل قوی اولان قسم عسکریسیله دشمنك ضعیف برنقطه‌سنه تعرض ایدرك انی محو وپریشان ایتمکه غیرت ایلمکدر . بونکله برابر هرشیدن اول منتظم برترتیبات احتیاطیه‌یه مالك بولنمق لازمکلور . بوبابده اردونك برقسمی تکمیل خط حربك کیروسنده بروجهله تقسیم ایدلملیدرکه حرکات خصوصیه‌یه براستنادکاه بولنسون . ( احتیاط خصوصی . ) دیکر برقسمنی دخی انتخاب اولنان هدف تعرض قارشوسنده بولندیروب تعرض قطعی ایچون صاقلاملیدر . ( احتیاط عمومی ) . احاطه حرکتلرینه انجق دشمنه فائق بولندیغی زمان تشبث وحال مدافعه‌ده بولنان اردو دخی احاطه اولنمق احترازیله جبهه‌سنی لزومندن زیاده تحدید ایتمیه‌رك عسکرینی عمقاً تعبیه وجناحلردن برینی برمانعه استناد ایلملیدر . مظفریت وقوعنده ژول سزارکبی دشمنه اصلا ارام براقیه‌رق شدیداً تعقیب اولنملیدر . غیب اولان برمحاربه‌دن صکره هرشیدن اول قطعات عسکریه داخلنده نظام وانتظامك اعاده‌سنه سعی اولنملی . بوایسه انجق محاربه میداننده اوزاق برمحلده اجرا اولنه‌بیلور . »

بشنجی کتابده محاربه‌دن زیاده تهلکه‌لی کوردیکی دشمن مملکتی داخلنده اجرا اولنه‌جق یوروبشلردن بحث ایدییور .

عموميه‌سی وایستاتیستیقیه‌سی حقنده صاحب معلومات اولمسنی طلب ایتدکدن صکره دییورکه :

« قوماندانك یاننده برارکان حربیه هیئتی موجود اولملیدر. بو هیئته انتخاب اولنه‌جق ضابطانك یالکز درایت ومعلوماتی نظر دقته النمیوب اخلاقی دخی نظر دقته النملیدر . بو هیئتك وظیفه‌سی قوماندان اولان ذات ایله لازمکلان استشاره‌لرده بولنمق اولدقدن بشقه استخباراته ، خریطه‌لره وادارهٔ لوازمه دائر اولان خصوصاتی دوشونمك واداره ایتمك دخی جملهٔ وظائفندن بولنمقده اولوب بناء علیه کندیلریله محارب بولنمق محتمل اولان دشمنلرك اراضی واهالیسنه دائر معلومات لازمه‌یی دها وقت حضرده المق ایچون مذکور دشمنلر ممالکنده براستخبارات خدمتی تأسیسنه همت وغیرت ایلملیدر . جاسوسلر کرك وقت حضر وکرکسه وقت سفرده خدمات حسنه ایفا ایده‌بیلورلر ایسه‌ده قوماندان ینه اك ایو خبرلری مستعد سواری مفرزه قوماندانلری واسطه‌سیله اله‌بیلور . »

ارکان حربیه هیئتنك وظائفنی ارائه ایچون بوکونکی کونده دخی بوندن دها موافق سوز سویلنه‌مز .

سوق الجیش قواعدی حقنده ویردیکی معلومات دخی شایان دقت ومطالعه‌در .

اثرینك دردنجی کتابی محاربه‌دن اول، محاربه اثناسنده ومحاربه‌دن صکره اتخاذ اولنه‌جق تدابیردن باخث اولوب بوبابده ایتدیکی اخطاراتك جمله‌سی امثلهٔ تاریخیه ایله تفهیم وایضاح قیلنمشدر .

اصل محاربه حقنده اولان افکارینه نمونه اولمق اوزره فقرات مستخرجهٔ آتیه‌نك درجنی مناسب کورمکده‌یز :

« محاربه‌ده انجق بیوك ومنتظم جمعیتلر ایله استحصال موفقیت اولنه‌بیلور . بناءعلیه قوای عسکریه‌یی کرك تعرض وکرکسه

جدیددن پك آز مثال انتخاب ایلمشدر . مثال خصوصنده سزار ایله لیویوسی مأخذ اتخاذ ایتمش واثرك طرز ترتیبنی دخی وکسه تقلیداً یاپمشدر دنیله‌بیلور .

ماقیاوللك اثرینك اهمیتنی تماميله تقدیر ایده‌بیلمك ایچون اثری باشدن نهایته قدر مطالعه الزم ایدوکی درکار ایسه‌ده بزینه شمدی یه قدر طوتدیغمز مسلکدن انحراف ایتمیه‌رك اثر مذکور حقنده ولوتقریبی برفکر اعطاسنه غیرت ایده‌جکز .

مومی الیه ضبط وربط عسکری یه فوق العاده براهمیت ویره‌رك دییورکه :

« رومالیلرك نائل موفقیات جسیمه اولملری بالخاصه اردوده تأسیس ومحافظه‌سنه موفق اولدقلری انضباط عسکری سایه‌سنده‌در افراد قوشمق یوزمك سلاح آتمق خصوصلرنده همده حال سفری موجبنجه مجهز اولدقلری حالده لایقیله تعلیم ایدلملیدر . اقلی اون نفر باشنده برکوچك ضابط بولنملی . »

ماقیاول عسکرك قطعات مختلفه‌یه صورت مناسبه‌ده تقسیمی خصوصنه زیاده‌سیله عطف نظر اهمیت ایلدیکی کبی رتب مختلفه‌یه مخصوص برطاقم علامادن دخی بحث وبوصره‌ده عادتا عسکری برانیفورمه اخداثنی دخی ایما ایدییور .

براردونك جسامتی امرنده رومالیلر اردوسنی یعنی ٢٤ الی ٣٠ بیك کشیلك براردویی نمونه اولمغه شایسته بولدیغی کبی بوندن بیوك برقوتده براردونك تشکیلنی دخی مقاصد حربیه ایچون مضر عد ایدییور . مومی الیهك بوفکری خیلی زمان جاری ومعتبر طوتلمش ایسه‌ده ازمنهٔ جدیده بونك بطلان تامنی اثبات ایلشدر .

قوماندان اولان ذاتدن دارلحرکات اولان ممالکك احوال

بوکتابلر ۱۵۱۵ سنه سنده قوزیمو روچلایی ( Cosimo Rucellai ) نام ذاتك بغچه‌لرنده زنوبی بوئوندلموتی ( Zenobi Buondelmonti ) ، باتیستادلاپالله ( Battista della Palle ) ، لویجی آلامانی ( Luigi Alamanni ) ، فابریسیوقولوننا ( Fabricio Colonna ) وماقیاول ارەسنده جریان ایدن مکالمات ومحاوراتدن نشأت ایتمشدر .

بومحاورات اوزمان قوماندانلقده شهرت المش اولان قولوننانك لومباردیا سفرینه ختام ویره‌رك فلورانسه‌یه عودتندن صکره واقع اولیور . نهایت اثر مذکور ۱۵۱۹ سنه‌سنده رسیدهٔ حد ختام اولوب ( Libro dell' arte della Guerra ) عنوانی التنده اوله‌رق ۱۵۲۱ سنه‌سنده فلورانسه شهرنده نشراولنمشدر .

یدی کتابك برنجیسی اردولرك تشکیل وافراد عسکریه‌نك اخذ وجمعندن وایکنجی کتاب پیاده عسکرینك تسلیح وتعلیمندن اوچنجی ودردنجی کتابلر محاربه نظاملرینك صورت عمومیه وبرده احوال مخصوصه اثناسنده تدقیقندن ، محاربه اثناسنده اتخاذاولنه‌جق تدابیردن ووسائط محاربه‌دن بشنجی کتاب یورویشدن ویوزویشك اصول تأمیننذن التنجی کتاب اردوکاهدن ، اردوکاه ترتیبندن عسکری مجازاتلرندن وجاسوس استخدامندن ویدنجی کتاب دخی فن استحکامدن ومحاصره محاربه‌سندن بحث ایتمکده‌در . بوصوك ایکی کتاب سوق الجیشه عائد بعض نصایح وعلی العموم فن حربه دائر بعض وصایایی شاملدر .

اثرك امرتألیفی ضمننده اك زیاده مأخذاتخاذ اولنان محررین پولیب وبعده سزار ، وکس وفرونتندر . ماقیاول اشبو اثرنده چوق مثال ایراد ایتمیور ایسه‌ده ایراد ایلدیکی مثاللر غایت ایو انتخاب اولنمشدر . مثاللرینك اکثری روما تاریخندن اولوب تاریخ

شهرنده تولد ایتمش وغایت معتبر برطوسقان عائله‌سنه منسوب بولنمشدر . کرک اصالتی وکرکسه اثار عتیقه مطالعه‌سیله تحصیل ایلدیکی معلومات باعث تفیضی اوله‌رق هنوزاوتوز یاشنده ایکن ( Segretario dei Dieci ) اون کشینک کاتب خصوصیسی اولمشدرکه بواون کشی جمهوریتك امور داخلیه وحربیه‌سنی اداره‌یه مأمور ایدی . مومی‌الیه دها سن شبابتنده فوق‌العاده براثر زکا ابراز ایتمکله حکومت جمهوریه کندیسنی آره‌صره امور خارجیه‌ده دخی استخدام وایتالیانك داخل وخارجنده اولمق اوزره کندیسنه یکرمی اوچ دفعه دیپلوماسی مأموریتلر احاله ایتمشدر .

اوصره‌ده ایتالیانك استقلالنی اعاده ایتمك فکر واملی برچوق اصحاب افکاری اشغال ایلدیکی کبی اك زیاده دخی ماقیاولی مشغول ایدییور ایدی ، مرض وطنی وانك شفایاب اولمسی ایچون مقتضی اولان ادویه‌یی ماقیاول قدر کیمسه کشف ایده‌مدی . ایتالیانلرك بسالت وشجاعتلرینك دوچارتنزل اولمسنه باشلیجه سبب اوصره‌ده اردویی اجرتلی افراددن ترتیب وخدمت عسکریه‌یی کندیلری ایچون عادی برصنعت ویا وسیلهٔ استحصال ثروت عد ایدن برطاقم وجدانسز ضابطانك النه تودیع ایدن تنسیقات عسکریه اولدیغنی ووطننك اعادهٔ قوت ومکنتی‌انجق ایتالیا اهالیسنك خدمت عسکریه ایله مکلف اوله‌رق براردوئ ملی‌تشکیل ایتمسیله ممکن اوله‌بیله‌جکنی بولیور ایدی . ایشته ماقیاول بوفکرینی اساس‌اتحاذ ایدرك حصول مقصد ایچون هم نظری وهمده عملی اوله‌رق چالشمغه باشلادی .

بزبوراده یالکز مساعیٔ نظریه‌سندن بحث ایده‌جکز .

مومی‌الیه برچوق اثرلر یازمش ایسه‌ده بزجه اك مهمی :

« I sette libri dell 'arte della guerra »

یعنی فن حربك یدی کتابی نام اثریدر .

» Philippe de Comines, mémoires sur les principaux faits de Louis XI et Charles VM ·

اسمنده براثر یازمشدر . اشبو اثر ١٤٦٤ نجی سنه‌سی وقایعندن یعنی مونتلری محاربه‌سنك براز اولندن باشلایوب ١٤٩٨ نجی سنه‌سنه قدر اولان وقایع حربیه‌یی جامع وقسماً طوپجی‌یه واسلحۀ ناریۀ خفیفه‌یه وقسماً دخی اوزمانك اصول ادارۀ حربنه دائر زیاده‌سیله شایان دقت مطالعات وملاحظاتی شاملدر. اثر مذکور مکمل وشایان اعتماد اولدیغی کبی غایت ساده برشیوۀ کتابت ایله دخی یازلمشدر .

اثرك اك مکمل اولان تمثیلی ١٨٤٧ نجی سنه‌سی لانغله دوفره‌سنوا ( LanJlet Dufresnoy ) نام ذاتك درت جلد اوله‌رق لوندره‌ده نشر ایلدیکی تمثیلدر .

اوستروالد ( Osterrwald ) نام ذات اشبو اثری المانجه‌یه بالترجمه ١٦٤٣ سنه‌سنده نشر ایلمشدر .

## دردنجی فصل

### ماقیاول ( Machiavelli )

اوروپا ممالکی ازمنۀ وسطینك اسباب مختلفه ومتعدده ایله تمیز ایلدیکی ظلمت جهل ونادانیدن قورتیله‌رق یکیدن اثبات وجود ایله ترقی‌یه باشلادیغی زمان فن حرب دخی کیرو قالمیوب تجدده ساعی اولمش وبو دور تجدد اثناسنده ایسه عسکری محررلکنده اك زیاده اثار ترقی ابراز ایدن مومی الیه ماقیاول بولنمشدر .

نیقولی ماقیاولی ١٤٦٩ نجی سنه‌سی ایتالیاده کائن فلودانسه

ونسل هاكك ( Wenzel HagecK ) نام ذاتك « بوهميانك وقايعی » اسمنده‌كی اثری، ١٥٩٦ سنه‌سنده پراغ شهرنده نشر اولنمشدر .
بونك كبی برچوق اثرلر موجود اولوب اكثریسی موراتوری كتبخانه‌سنده محفوظدر .

## اوننجی فصل

### ده قومين ( De Comines )

فليب دولاقليد ده قومين ( Philippe de la Clide de Comines ) بلچيقالی معتبر برعائله‌نك اولادی اولوب ابتدا شارل دوشاروله‌نك ( صكره‌كی قرال جسور شارل ) خدمت عسكريه‌سنده بولنه‌رق بوصره‌ده مونتلری ( Montlhery ) محاربه‌سنده حاضر بولنمش ومؤخراً بورغون خدمتنی ترك ايله فرانسه قرالی اون برنجی لوئينك فوق‌العاده مظهر اعتماد واعتباری اولمش وقرال مشاراليه خلف اوله‌رق مقام حكومته صعود ايدن سكزنجی شارل نزدنده دخی بيوك براعتبار قزانمشدر .
مومی اليه مكمل برعسكر وامور سياسيه‌ده دخی پك ماهر برذات بولنمش اولديغندن پك چوق كره‌لر ديپلوماسی مأموريتلره تعيين قلنمشدر . حتی امور سياسيه‌ده اولان مهارتندن طولايی وودونقور ( Vaudoncourt ) نام ذات كنديسنی « زمانك تاليرانی » عنوانيله ياد ايديور . مومی اليه ١٤٤٦ نجی سنه‌سنده تولد و ١٥٠٩ نجی سنه‌سی وفات ايتمشدر . كنديسی

# ایکنجی فصل

## شئونات

دردنجی دور اثناسنده برچوق کیمسه‌لر وقایع حربیه‌یی تاریخ طرزنده اولمیه‌رق ضبط وقیده همت ایتمش اولدقلرندن بونلردن الك مهملرینك ذکریله اکتفا ایده‌جکز .

یاقوب فون کونیغسهوفن ( Iacob v . Woenigshofen ) بالاده‌کی عنوان تحتنده اوله‌رق ۱۳۸۶ سنه‌سنه قدر جریان ایدن وقایع حربیه‌یی قید ایلمش اولوب اشبو اثر المانجه‌ده بومثللو اثرلردن ایلك اوله‌رق یازیلانیدر .

ینه بوطرزده اوله‌رق یازلمش آتیده‌کی اثرلر شایان ذکرواتیاندر .

۱۳۹۳ سنه‌سنده وندیك شهرنده تولد و ۱۴۱۱ نجی سنه‌سنده وفات ایدن قریستین دوپیزان ( Christine de Pisan ) نامنده برقادین ۱۴۰۰ نجی سنه‌سی ( Livredes faitz d'armcs et de chevalerie )

اسمنده براثر یازمشدر .

( Chronico tarveesino ) سنه ۱۳۶۸ الی ۱۴۲۰

محرری معلوم اولمیان « La guerra de Millecinquecento » یعنی ۱۵۰۰ سفری نام اثردرکه ۱۵۰۳ سنه‌سنده نشر اولنمشدر .

غوبلر ( Coebler ) نام ذاتك امپراطور ماقسیملیانك وندیکلیلر وفرانسزلر ایله ایتدیکی حربلر تاریخی نام اثری . سنهٔ انتشاری ۱۵۶۶

# ایکنجی قسم

## دردنجی دورك آثار عسکریه‌سی

## برنجی فصل

( فرواسار Froissart )

مومی الیه فروسار ۱۳۳۳ سنه‌سنده تولدو ۱۴۰۱ سنه‌سنده وفات ایتمشدر . کندیسی فرانسه — انکلتره سفرلری ایچون اك مهم مؤرخلردن بریدر . اجرا ایتدیکی سیاحتلرده کرك انکلتره واسقوچیا وکرکسه ایتالیانك احوالنه کسب وقوف تام ایتمش اولدیغی جهتله یازدیغی اثر ازمنهٔ وسطی تاریخی ایچون اك مهم منابعدن معدوددر .

مومی الیهك یازدیغی :

« Chronique De France , D' Angleterre , D' Ecosse , D' Espagne , de Bretagne » ( 1396 — 1399 )

نام اثری برنجی دفعه اوله‌رق ۱۵۶۰ سنه‌سنده لیون شهرنده نشر اولنمشدر .

رسمیه‌سیدرکه بونلرک قسم اعظمنی هامر نام ذات « دولت عثمانیه تاریخی » نام اثرنده قوللانمشدر .

ایکنجی قسم اوستریا منابع تاریخیه‌سیدرکه اوستریا خزینهٔ اوراقنده محفوظدر . شلس ( Schels ) نام ذات عثمانلی سفرلری تاریخنی یازمق ایچون بونلری اساس اتخاذ ایتمشدر .

اوچنجی قسم وندیك منابعیدرکه وندیك خزینهٔ اوراقنده محفوظ اولان دیپلوماسی راپورلری واوراق رسمیه‌دن عبارتدر . دارو نام ذات « وندیك تاریخی » نام اثرینی یازمق ایچون بونلره‌ده مراجعت ایتمش ایسه‌ده اوراق مذکوره آره‌سنده هنوز میدان علنیته چیقمامش دها برچوق اوراق بولندیغنه اصلا شبهه یوقدر .

٨ — ١٥٢١ نجی سنه بلغراد قلعه‌سنك محاصره‌سی .

٩ — ١٥٢٢ نجی سنه‌سی وقوعبولان مشهور ردوس محاصره‌سی .

١٠ — ١٥٢٦ نجی سنه‌سی مجارلر علیهنده اجرا اولنان سفردرکه موهاج محاربهٔ مشهوره‌سنده مجارلرك مغلوبیتیله ختام بولیور .

١١ — ١٥٢٩ نجی سنه‌سی اوستریا علیهنده اجرا اولنان سفردرکه بوسفر اثناسنده ویانه شهری یوز یکرمی بیك نفر محارب ودرتیوز قطعه طوپ ایله محاصره اولنیور ایسه‌ده ضبطنه موفقیت حاصل اوله‌میور .

١٢ — ١٥٤٠ نجی سنه‌سندن ١٥٤٧ نجی سنه‌سنه قدر آوستریا ومجارستان علیهنده اجرا اولنان سفردرکه اشبو سفر اثناسنده عثمانلیلر غران ، شتولوایسنبورغ ، وبلغراد قلعه‌لرینی محاصره ایدییورلر .

١٣ — ١٥٤٩ نجی سنه‌سندن ١٥٦٢ نجی سنه‌سنه قدر مجارستان علیهنده اجرا اولنان سفردرکه بوسفر اثناسنده طمشوار وسائره قلعه‌لری محاصره اولنیور .

١٤ — ١٥٦٦ نجی سنه‌سی سکتوار محاصره‌سی . اشبو محاصره اثناسنده جنتمکان سلطان سلیمان خان ارتحال داربقا ایتمش وقلعه قوماندانی زرینی نام کیمسه قلعه‌یی فوق‌العاده برثبات وغیرت ایله مدافعه ایلمش اولدیغندن محاصرهٔ مذکوره کسب اشتهار ایلمشدر .

ملاحظه — عثمانلیلرك اجرا ایتدکلری سفرلرك منابع تاریخیه‌سی عثمانلی اوستریا وونديك منابعی اولمق اوزره اوچ قسمه منقسمدر .

برنجی قسم عثمانلیلرك ال یازیسیله یازلمش بعض اثرلریله اوراق

# ایکنجی فصل

دردنجی دور اثناسنده دولت علیهٔ عثمانیه‌نك اوروپاده
اجرا ایلدیکی مهم سفرلر

۱ — ۱۳۸۹ نجی سنه‌سی صربستان علیهنده اجرا اولنان سفردرکه قوصوه مشهور میدان محاربه‌سیله ختام بولمش وبوسفرده صربستان حکومتی محو ومنقرض اولمشدر .

۲ — ۱۳۹۶ نجی سنه‌سی مجارستان علیهنده اجرا اولنان سفردرکه نیکبولی محاربهٔ مشهوره‌سیله ختام بولمشدر .

۳ — ۱۴۰۲ نجی سنه‌سی تیمورلنك علیهنده اجرا اولنان سفردرکه بوسفر هنکامنده جنتمکان سلطان بایزید خان اول انقره موقعنده مغلوب اولمشدر .

٤ — ۱٤۳۹ نجی سنه‌سی اسکندر بك علیهنده اجرا اولنان سفر .

٥ — متفق مجار وروملر علیهنده اجرا اولنان سفردرکه وارنه محاربهٔ مشهوره‌سیله ختام بولیور .

٦ — ژان هونیادینك قومانداسی التنده بولنان مجارلر علیهنده ۱٤٤۸ نجی سنه‌سی اجرا اولنان سفردرکه بوسفر دخی قوصوه میدان محاربه‌سیله ختام بولیور .

۷ — ۱٤٥۱ نجی سنه‌سی بدأ ایدوب ۱٤٥۳ نجی سنه‌سی استانبولك فتح وتسخیریله ختام بولان بیزانس سفری .

١٥ — المانیاده كویلیلر حربی .

١٦ — برطرفدن بشنجی شارل ایله روما پاپاسی ودیكر طرفدن المانیانك پروتستان حكمدارلریله فرانسه قرالی ایكنجی هانری اولمق اوزره بینلرنده ١٥٤٦ نجی سنه‌سندن ١٥٥٤ نجی سنه‌سنه قدر اجرا اولنان حرب . اشبو حربك المانیا اراضیسی داخلنده اجرا اولنان قسمنه شمالقالد ( Chmalcalde ) سفری تعبیر اولنیور .

١٧ — انكلتره‌نك معاونتی انضمامیله فرانسه‌نك ١٥٥٦ نجی سنه‌سندن ١٥٥٩ نجی سنه‌سنه قدر اسپانیا علیهنده اجرا ایلدیكی حرب . ١٥٥٧ نجی سنه‌سی سوم ( Somme ) نهری اوزرنده كائن سن ـ كنتن موقعنده میدان محاربه‌سی . ١٥٣٨ نجی سنه‌سی غراوه‌لینكن ( Gravelingen ) موقعنده میدان محاربه‌سی .

١٨ — ١٤٦٧ نجی سنه‌سندن ١٦٠٩ نجی سنه‌سی قدر امتداد ایدن فلنمك اختلال وحربی .

١٩ — ١٥٧١ نجی سنه‌سندن ١٦٥٠ نجی سنه‌سنه قدر اوستریا ایله ترانسیلوانیا آره‌سنده وقوعبولان حربلر .

٢٠ — ١٦١٨ نجی سنه‌سندن ١٦٤٨ نجی سنه‌سنه قدر امتداد ایدن اوتوز سنه‌لك حرب .

محاربەلری . ١٤٦٠ نجی سنەسی نورتامپتون ( Northampton ) و واکه فیلد ( Wakefield ) موقعلرنده میدان محاربەلری ١٤٦١ نجی سنەسی طاوتون ( Towton ) میدان محاربەسی ١٤٧١ نجی سنەسی توکسبوری ( Tewkesbury ) وبارنت ( Barnet ) موقعلرنده میدان محاربەلری . ١٤٨٥ نجی سنەسی لایچستر شهرینك جهت شمالیەسنده کائن بوسوورط ( Bosworth ) موقعنده میدان محاربەسی

٩ — لهستان ایله المانلرك شوالیه جمعیتی آرەسنده تورن ( Thorn ) وقراقاو مصالحەلریله حصوله کلان فاصلەلر داخل اولمق اوزره ١٤١٠ نجی سنەسندن ١٥٢٥ نجی سنەسنه قدر اجرا اولنان حرب . ١٤١٠ نجی سنەسی غرونفلد ( Gruenfeld ) وتورن شهرینك جهت شرقیەسنده واقع تاننبرغ ( Tannenberg ) موقعلرنده میدان محاربەلری .

١٠ — بورغونی ( Bourgogne ) حربلری وخصوصیله بورغونی ایله اسویچره آرەسنده ١٤٧٦ نجی سنەسندن ١٤٧٧ نجی سنەسنه قدر وقوعبولان حرب .

١٢ — ١٤٥٨ نجی سنەسندن ١٤٩٠ نجی سنەسنه قدر اوستریا ایله مجارستان آرەسنده وقوعبولان حربلر .

١٢ — ١٤٨٤ سنەسندن ١٤٩٢ نجی سنەسنه قدر اسپانیاده قاستیلیا ایله غرەنادا آرەسنده وقوعبولان حرب .

١٣ — قیصه فاصلەلر ایله ١٤٩٤ نجی سنەسنه قدر امتداد ایدن ایتالیا حربلری .

١٤ — عثمانلیلرك جنتمکان سلطان سلیمان خان اول زماننده و ١٥١٩ نجی سنەسندن ١٥٦٦ نجی سنەسنه قدر دوام ایتدکلری حربلر .

٣ — شواب متفق شهرلری حربی . سنه ١٣٧٧ : ١٣٨٨. وورتمبرك داخلنده كائن دوفینكن ( Doeffingen ) موقعنده میدان محاربه‌سی .

٤ — دولت علیهٔ عثمانیه‌نك استیلا سفرلری . بدایتی سنه ١٣٥٦ ( اشبو سفرلر فصل آتیده آیرو ذكر وتعداد اولنه‌جقدر . )

٥ — فرانسه ایله انكلتره بیننده‌كی حربك ( ١٤٤٤ نجی سنه‌سندن ١٤٤٩ نجی سنه‌سنه قدر امتداد ایدن متاركه داخل اولدیغی حالده ) اوچنجی مابعدی . سنه ١٤١٥ : ١٤٦٠ . ١٤١٥ نجی سنه‌سی آزنقور ( Azincourt ) موقعنده میدان محاربه‌سی . اورلئان شهرینك محاصره‌سی ( ژان دارق ) سنه ١٤٢٨

٦ — بالاده ذكر اولنان متاركه اثناسنده فرانسه ایله اسویچره ارەسنده وقوعبولان حرب . ١٤٤٤ نجی سنه‌سی بال شهری جوارنده كائن سن ـ ژاقوب موقعنده میدان محاربه‌سی .

٧ — ١٤١٩ نجی سنه‌سندن ١٤٣٦ نجی سنه‌سنه قدر امتداد ایدن هوسیت حربلری . الب نهری وادیسنده كائن اوسیغ ( Aussig ) موقعنده ( سنه ١٤٢٦ ) میدان محاربه‌سی . ١٤٣٤ نجی سنه‌سی پراغ شهری جوارنده كائن بومیش برور ( Boemischbrod ) موقعنده میدان محاربه‌سی . لیپان محاربه‌سی . ١٤٣٤ نجی سنه‌سی مایسك ٣٠ نجی كونی وقوعبولان بومحاربه‌ده هوسیتلر قوماندانی پروقوپ مقتولاً وفات ایتمش وحرب دخی نهایت بولمشدر .

٨ — انكلتره‌نك بیاض ( ییورق ) وقرمزی ( لانقاستر ) كللری آره‌سنده وقوعبولان اوتوز سنه‌لك حرب داخلی . اشبو حرب ١٤٥٥ نجی سنه‌سی بدأ ایدوب ١٤٨٥ سنه‌سی ختام بولمشدر . ١٤٥٥ نجی و ١٤٦١ نجی سنه‌لری سن ـ آلبان موقعنده میدان

# دردنجی دور

سنه ۱۳۵۰ الی ۱۶۵۰

# برنجی قسم

## برنجی فصل

### دردنجی دور اثناسنده وقوعبولان باشلیجه اسفار ومحاربات

۱ — فرانسه ایله انکلتره آره‌سنده بعض فاصله‌لر ایله ۱۳۷۴ نجی سنه‌سنه قدر امتداد ایدن حربك ایکنجی مابعدی . اشبو سفرك بدایتیله برنجی مابعدی اوچنجی دور اثناسنده وقوعبولمش ایدی . ) موپرتویس ( Maupertuis ) موقعنده میدان محاربه‌سی . سنه ۱۳۵۶ . ( موقع مذکور پواتیه جوارنده برقریه اولوب بوراده اون ایکی بیك نفر انکلیز بومقدارك بش مثلنه معادل فرانسزلر ایله محاربه ایتمشدر .

۲ — بدایتی کذلك اوچنجی دوره مصادف اولان اوستریا — اسویچره حربنك مابعدی .

٧ — پالمان ( Pallmann ) نام ذات ایکی جلد اوله‌رق « مهاجرت اقوام تاریخی » نامنده براثر یازوب وایمار شهرنده نشر ایلمشدر .

٨ — دوفور ( Dufour ) نام ذات « Mémoire sur l'artillerie des anciens et du moyen âge » نامنده مکمل براثر یازمشدر .

٨ — وایس ( Weiss ) نام ذات دردنجی عصردن اون دردنجی عصره قدر ازمنه وسطیده مستعمل اولان قیافتلر والات وادوات حربیه‌یی تعریف ایدر براثر یازمش و ١٨٦٣ سنه‌سنده نشر ایلمشدر .

اشبو دوری مطالعه ایچون اك اهمیتلی اولان اطلس شپرونر ( Spruner ) نام ذاتك تاریخ وجغرافیا اطلسیدر .

انتهای دور ثالث

# یکرمی برنجی فصل

## ازمنۀ جدیده ده کلوب اوچنجی دور وقایع حربیه سنه دائر تحریر آثار ایدن محررین مشهوره

۱ — تیلمون ( Tillemont ) نام ذات ( Histoire des empereurs ) اسمنده براثر یازوب التی جلد اوله رق ۱۷۲۰ سنه سنده پارسده نشر ایتمشدر .

۲ — واهلر (Vachler ) نام ذات « ازمنۀ وسطی ادبیاتی تاریخی » اسمنده براثر یازوب ۱۸۲۳ سنه سنده فرانقفورت شهرنده نشر ایتمشدر .

۳ — هوق ( Hueck ) نام ذات « جمهوریتك انقراضندن بیوك قسطنطین زماننده امپراطورلغك مرتبۀ کماله قدر اولان روما تاریخی » نامنده براثر یازمش ایسه ده یالکز امپراطورنرونك وفاتنه قدر اولان قسمی نشر اولنوب بناءعلیه اثر مذکور ناتمام قالمشدر .

٤ — قلهم ( Klemm ) نام ذات یدی جلد اوله رق ( عالم انسانیتك تاریخ مدنیسی » نامنده براثر یازمش واشبو اثرده اوچنجی دورك احوال عسکریه سنه دائر برطاقم معلومات مفیده ویرمشدر .

٥ — لیسکن و سووان ( Liskenne et Sauvan ) نام ذاتلر ( Bibliotheque pistorique et militaire ) اسمنده نافع براثر یازمشلردر

٦ — ویترسهایم ( Vietersheim ) نام ذات درت جلد اوله رق « تاریخ مهاجرت اقوام » نامنده براثر یازوب لایپسیق شهرنده نشر ایلمشدر .

٤ — فرانسه مارشاللرندن ژوفروآ دوویلهار دوئن ( Geoffroy de Villehardouin ) نام ذات دخی ١١٩٨ سنه‌سندن ١٢٠٧ نجی سنه‌سنه قدر کذران ایدن وقایع حربیه‌یی یازمشدر . اشبو اثرده اك زیاده شایان دقت ومطالعه اولان قسم استانبولك ضبط واستیلاسنی تعریف ایدن قسمدر .

٥ — ینه فرانسزلردن ژوآنویل ( Ioinville ) نام ذات اهل صلیب محارباتنده بولنمش اولان فرانسه قرالی سن لوئینك تاریخنی یازمشدر . مومی الیه فرانسزلرك ایلك مؤرخ مهمی عد ایدلمکده اولوب تاریخی المانجه‌یه مترجم اوله‌رق بالاده مذکور شیللرك مموارلرنده نشر ایدلمشدر .

٦ — ایتالیالی جووانی ویلانی ( Giovanni Villani ) « Storie fiorentine ) یعنی فلورانسه تاریخلری اسمنده یازدیغی اثرده فرانسه‌لی کوزل فیلیك زمان حکومتنده برطرفدن فرانسزلر ودیکر طرفدن انکلیزلر ایله فلمنکلیلر اولمق اوزره اجرا اولنان وکندیسنك بالذات حاضر بولندیغی سفرك تاریخنه دائر معلومات مهمه علاوه ایتمشدر . مومی الیه اون اوچنجی عصرك نهایتنه طوغری تولد و ١٣٤٨ سنه‌سنده وفات ایتمشدر .

٧ — فرانسه مؤرخلرندن فرواسار ( Froissard ) نام ذات ( Histoire et chronique de France ) اسمنده یازدیغی اثرده ١٣٢٦ سنه‌سندن ١٤٠٠ سنه‌سنه قدر فرانسزلر میاننده وقوعبولان حربلری برصورت لطیفه‌ده حکایه ایدییور . اشبو اثر برنجی دفعه اوله‌رق ١٥٦١ سنه‌سنده نشر اولنمشدر .

اسمنده‌کی اثریله امپراطور اوچنجی ناپولئونك :
( Etudes sur le passé et l'avenir de l'artillerie ) نامنـده کی
اثرینك اوچنجی جلدینه مراجعت اولنه .
بهاءالدین نام ذات سلطان صلاح‌الدین حضرتلرینك اسفارینه دائر براثر یازمش واشبو اثر المانیا ادباسندن شیللرك مموارلرنده المانجه‌یه مترجم اوله‌رق مندرجدر .

## یکرمنجی فصل

### اوچنجی دورده کلان ملل سائره محررلری

١ — المانیالی برونو ( Bruno ) نام راهب ١٠٧٣ سنه‌سندن ١٠٨٢ سنه‌سنه قدر ساقسونیا حربنك وقایعنه دائر برتاریخ یازمشدر .

٢ — اوتوفون فرایزینکن ( Otto von Freisingen ) سکزجلد اوله‌رق برتاریخ عالم یازمشدر . اشبو تاریخ ١١٥٢ سنه‌سنه قدر اولان وقایعی وبرده برنجی فره‌دریقك ترجمهٔ حالنی شاملدر .

٣ — اهل صلیب محارباتنه دائرتحریرآثار ایدن اوروپالیلردن اك مهمی صور پسقوپوسی ویلهلم اولوب ١١٠٠ سنه‌سندن ١١٨٤ سنه‌سنه اولان وقایعی یکرمی اوچ جلد داخلنده حکایه‌ایتمشدر .
مومی الیهك ( اسلاملرك اك مشهور قوماندانلری ) نامنده براثری دها وار ایدیسه‌ده ضایع اولمشدر .
تاریخ مذکور قاوسلر ( Kausler ) برادرلر طرفندن المانجه‌یه ترجمه ایدیلوب ١٨٤٠ سنده شتوتغارت شهرنده نشراولنمشدر .

اصل سلاح ناریدن پترسبورغده اسیا موزه خانه‌سنده محفوظ اولان برأثر عربی بحث ایتمکده‌در . مذکور موزه خانه‌ده محفوظ اولان نسخه کولمن حکمدارلرندن بریسی ایچون اون دردنجی عصرك بدایتنده شمس الدین محمد نام ذاتك یازدیغی براثرك استنساخ ایدلمش برنسخه‌سیدر .

بو مؤلفك تعریف ایتمکده اولدیغی سلاح ناری ( مدفع ) نامیله یاد ایلدیکی برهوان طوپیدر . مومی الیه مذکور مدفع حقنده شو معلوماتی ویرییور :

« ۱۰ درهم کهرچله ۲ درهم کمور ۱,۵ درهم کوکرت ال وبونلری اینجه توز حالنه کتیردکدن صکره مدفعك مجف قسمنك ⅓ قدرینی بوتوز ایله املا ایت . بوندن زیاده المه چونکه اوزمان مدفع چاتلایه‌بیلور . مدفعی اغاجدن یاپدیر فقط بروجهله‌که طول قطره معادل اولسون . ( فی الحقیقه شکللر دخی مدفعنك قسم مجفی عمقیله عرضنی معادل کوستریورلر . ) باروتی مدفع درونده صیقیجه تضییق ایت واوزرینه براوق ویا برمدور مرمی ( بوندوق ) * وضع ایلدکدن صکره مادهٔ مشتعله‌یی طوتشدیر . مدفع طولی مجف آغزینك جسامتیله معادل اولملیدر . اکر طول مجف آغزینك عرضندن بیوك اوله‌جق اولورسه مدفع قصورلی اوله‌جغندن مدفعی انداخت ایدن کیمسه کندیسنی ایوجه صاقنملیدر .

اندن صکره تفنکه مشابه برسلاح ناری تعریف ایدلمکده‌در .

دها زیاده معلومات وتفصیلات اخذی ایچون آثار آتیه‌یه مراجعت اولنه :

رنو نام ذاتك ( De l'art militaire chez les arabes au moyen — )
âge ( . Iournal asiatique سنه ۱۸٤۸ )

* بوندوق فندق معناسنه‌در . اونجی عصر میلادیدن اعتباراً سلاح ناری ایله آتیلان مرمی‌یه علم اولمش وشمدی ایسه هرنوع تفنکك اسمی بولنمشدر .

رومی‌یه اسناد ایدیلیور ایسه‌ده بعض مدققین اثرك مندرجاتنك قسم اعظمنك بالاده ذکر اولنان واثری ضایع اولان عرب مؤلفنك کتابندن اقتباس ایدلمش اولدیغنه حکم ایدییورلر.

« اثر مذکورك ویردیکی معلوماته کوره فشنکلرده مستعمل مادهٔ مشتعله‌یی ترکیب ایچون باشلیجه اوله‌رق قوللانیلمقده اولان اجزا بونلردر: نفت، تصفیه اولنمامش پترول یاغی، قطران، مختلف رچنه‌لر، مختلف زیتلر، نباتات عصاره‌لری، ونهایت کوپك، آیی، قورد وسائره مثللو حیوانلرك یاغلریدر. بو اثرده کهرچله‌دن اصلا بحث ایدلمامش اولمسی شایان دقتدر. نجم‌الدین حسن‌الرماح نام ذاتك ( پدر وبیوك پدری وسائر برطاقم استادلردن الدیغی معلوماته استناداً ( سواری محاربه‌سنه وانداخت ماکنه‌لرینه دائر کتاب ) نامنده یازدیغی اثر فشنکجیلکه متعلق مکمل بربحثی شامل اولوب بوبحثده ایسه کهرچله مواد مشتعله ترکیبی خصوصنده باشلیجه بروظیفه ایفاسنه باشلایور.

مومی‌الیه کهرچله‌نك تصفیه‌سی ضمننده اودون کولی استعمال ایدییور وبوجهتله مارقوس غره‌قوسه نظراً براثر ترقی کوستریور. چونکه اودون کولی کهرچله‌دن بقاسی کهرچله‌نك تأثیرینی تنقیص ایدن ویك چابق بوزلمسنه باعث اولان املحهٔ اجنبیه‌یی تفریق ایدر.

اشبو اثرك ال یازیسی اوله‌رق برنسخه‌سی پارس کتبخانهٔ ملیسنده موجوددر. عربی اوله‌رق برنسخه‌سنی رنو ایله فاوه ( Reynaud et Favé ) نام ذاتلر ١٨٤٥ سنه‌سنده پارسده نشر ایتدکلری:

( Le feu grégeois et les origines de la poudre à canon )

اسمندکی اثرلرنده نشر ایتمشلردر.

قرال کوزل فلیب اشبو اثری هانری دوغانشی ( Henri de Ganchi ) نام ذاته لاتجه‌دن فرانسزجه‌یه ترجمه ایتدیرمشدر . اثر مذکور ایلك دفعه اوله‌رق ۱٤٧٣ سنه‌سنده آوغسبورغ شهرنده طبع نشر اولنمشدر .

## اون طقوزنجی فصل

### اوچنجی دوزده یازیلان آثار عربیه

قوم نجیب عرب تحصیل علوم وفنون خصوصنده‌کی تمایل وانهماك طبیعیسی سائقه‌سیله یونان محررلرینك برچوغنك آثارینی لسان عربی‌یه ترجمه‌یه بذل غیرت وهمت ایلمشدر . مع مافیه خصوصی برادبیات عسکریهٔ عربیه وجود بوله‌مدی‌کبی کورینیور ترکلر ایرانیلر ویهودیلر کبی بونلرده ملل سائره محررلرینك آثارینی اخذ وحفظ ایله اکتفا ایتمشلر ایسه‌ده بونکله برابر فشنکجیلك فننه دائر برطاقم اثرلر تألیف وتحریر وبوجهتدن تاریخ فنون عسکریه‌ده برموقع مهم احراز ایلمشلردر .

اونجی عصر میلادینك اواسطنده یشامش اولان برعرب مؤلفی ( آتشه ، نفت یاغنه وبونلرك حربده صورت استعمالنه ) دائر برکتاب ذکر ایدییور ایسه‌ده تأسف اولنورکه اشبو کتاب ضایع اوله‌رق زمانمزه انتقال ایده‌مامشدر . مع مافیه له‌یدن شهری کتبخانه‌سنده اوچ یوز سنه صکره ال یازیسیله یازلمش دسائس حربیه ، شهرلر ضبطی ، کچیدلر مدافعه‌سی وسائره‌یه دائر کتاب ) اسمنده براثر موجوددرکه اشبو اثر یاکلش اوله‌رق اسکندر

ایکی طرز اوزره اولوب یا هجوم جبری ویاخود تعرض عادیدر . تعرض عادیده محاصرین لغملر وانداخت ماکنه‌لری ویاخود تعرض ابنیه‌سی استعمال ایدرلر . مؤلفك بو صره‌ده ویردیکی معلومات فوق‌العاده مهمدر .

لغم دخی ایکی نوع اولوب بری محصورینی کیجه وقتی بغتةً باصمق ایچون تحت الزمین حفر اولنه‌جق بریول ودیکری دخی قلعه سورینك دیبنی قازدقدن صکره سور قوری مرتکلر واسطه‌سیله طوتدیریله‌رق حفردن حصوله کلان بوشلغه دخی مواد مشتعله وضع ایتمکدر .

بو ایکنجی حالده مواد مشتعله‌نك املاسندن صکره عمله کیرویه الدیریله‌رق عسکره هجوم اشارتی واستناد مرتکلرینه آتش ویریلور . او زمان قلعه دیواری منهدم اولور . لغمك حفری اثناسنده چیقان طوپراغی دشمنك نظرندن مستور بولندیرملیدر چونکه دشمن طوپراغی کوره‌جك اولورسه کندیسیده مقابل لغملر کشادینه تشبث ایدر .

انداخت ماکنه‌لری درت نوعه انقسام ایدییور . امپراطور اوچنجی ناپولئون ( Etudes ) نام اثرینك ایکنجی جلدنده بو ماکنه‌لری تعریف امرنده بیوك برهمت ابراز ایتمش اولدیغی کبی المانیالی جنرال که‌لر ( Koehler » دخی بونلر حقنده خیلی تدقیقات نافعه‌ده بولنمشدر .

فصل ٢٣

بوراده منحصراً محاربهٔ بحریه‌دن بحث اولنمشدر . اکیدیوس حرب بحری ایچون اون نوع اصول محاربه تعدد وتعریف وبرنجی اصول محاربه‌نك ( Ignis incendiarius ) یعنی روم آتشنك استعمالندن عبارت بولندیغنی بیان ایدییور .

١٨٩١ سنه‌سنده برلینده مصور اوله‌رق نشر ایلدیکی ( تاریخ عمومیء ادبیات ) نام اثرینك برنجی جلدینك برنجی کتابنده واقوام شرقیه ادبیاتی صره‌سنده عربلردن اصطهری ؟ نام ذاتك ٥٦٩ نجی سنهٔ هجریه و ١١٧٣ نجی سنهٔ میلادیه‌سنده پاموقدن معمول کاغد اوزرینه یازوب الآن المانیاده کائن غوتا شهری کتبخانه‌سنده ال یازیسی اوله‌رق محفوظ بولنان کتابده مندرج برقطعه عراق خریطه‌سنك برقوپیه‌سنی درج ایلمش اولدیغنه نظراً بری خریطه اخذ وترسیمی اوروپالیلر نزدنده دها معلوم دکل ایکن عربلر میانبنده تعمم ایتمش برفن ایدی . )

فصل ١٢ : ١٥

اشبو فصللر محاربه نظامندن اسلحه استعمالندن اصول محاربه‌دن وبر محاربه‌یه طوتشمقدن اجتناب ایچون لازمکلان تدابیردن بحث ایدوب بوصرده برموضع تدافعی ایچون آت نعلی شکلنك التزامنی وشکل مربعینك یالکز احوال اراضینك اجبار ایلدیکی محلده استعمالنی توصیه ایدییور . مج استعمالی اثناسنده دورتمك کسمکه مرجح طوتلملیدر . شوراسی شایان دقتدرکه دشمن اردوسی داخلنده ممکن ایسه فتنه وفساد القا ایدلمسی حقنده وکسك ایتدیکی وصایایی اکیدیوس رد وبویله برتشبثی مغایر اداب ونزاکت عد ایدییور .

فصل ١٦ : ٢٢

اشبویدی فصلده منحصراً محاصره محاربه‌سندن بحث ایدلمش بولنمسی اون اوچنجی عصرده بونوع حربه نه‌درجه‌یه قدر اهمیت ویرلمکده بولنمش اولدیغنی ارائه‌یه کافیدر . اکیدیوس برموقع مستحکمی ضبط ایچون اوچ نوع واسطه بیان ایدییور . برنجیسی آچلق ایکنجیسی صوسزلق واوچنجیسی دخی محاربه واسطه‌سیدر . محاربه دخی

نامی التنده اوله‌رق ١٧٢٤ سنه‌سنده پرونسویق شهرنده نشر اولنمشدر ،

صرف خصوصات عسکریه‌دن باحث اولان اوچنجی قسمی یکرمی اوچ فصله منقسم اوله‌رق معلومات آتیه‌یی شاملدر .

فصل ١ : ٥

« احذ عسکردن باحث اولوب همان کاملاً وکسک برنجی کتابندن اقتباس اولنمشدر . »

فصل ٦ : ٨

« تربیهٔ عسکریه‌دن باحث اولوب بوراده‌کی معلومات دخی اثار سالفه‌دن اقتباس اولنمشدر . »

فصل ٩

« محاربه‌ده استحصال مظفریت احتمالاتنه دائر دور اندیشانه برطاقم ملاحظات ایله دشمنك قوتی وکندی موضعی لایقیله تقدیر ایتمکه دائر برطاقم مطالعاتی شاملدر . »

فصل ١٠

« اردونك اقسام وقطعاته انقسامندن وقوماندانلرك انتخاب وتعییننددن بحث ایدر . باقیلورسه بوفصل التنجی فصلده مندرج بولنملی ایدی .

فصل ١١

وکس کبی اکیدیوس دخی بوفصلده دشمن اراضیسنه تجاوز اولندیغی زمان دقتلی استکشافات اجراسنی وخریطه‌لر استعمالنی توصیه ایدییور . شوراسی شایان دقتدرکه اکیدیوسك زماننده بحری خریطه‌لر موجود بولندیغی معلوم ایسه‌ده بری خریطه‌لرك موجود بولنمسنه دائر هیچ براثرده برصراحت کوریله‌میور . ( کوستاو قارپله‌س نام ذاتك المانجه اوله‌رق

« Institutiones Militaires de l'Empereur Léon le Philosoph' avec des notes et des observations' suivies d'une dissertation sur le feu grégois et d'un traité sur les machines de jet des Anciens »

نامی التنده اوله‌رق ۱۷۷۱ سنه‌سنده پارســده نشر ایلدیکی ترجمه‌در .

## اوزسکزنجی فصل

اکیدیوس رومانوس ( Aegidius Romanus )

مومی الیه اکیدیوس قولومنا ( Columna ) نام عائلهٔ معتـبره اولادندن اولوب مسلك رهباندن یتیشه‌رك کوزل فلیب نام فرانسه قرالنك معلمی بولنمش وقاردینال رتبه‌ســنی حائز اولدیغی حالده ۱۳۱٦ سنه‌سنده وفات ایتمشدر . کندیسی دها ولی عهد بولنان فلیب لوبلك ( Le bel ) معلمی ایکن مشارالیه فلیبه بررهبر تحصیل اولمق اوزره ۱۲۸۰ سنه‌سنده ( De regimine principum ) نام‌اثر مشهورینی یازمشـدر . اثر مذکور هر بری اوچر قسمی حاوی اوچ کتابدن مرتب اولوب برحکمدارك امور سیاسیه وعسکریه‌ده مالك اولمسی مقتضی اولان معلوماتی شاملدر . اثر مذکور برنجی دفعه اوله‌رق ۱٤٧٣ ســنه‌ســنده طبع اولنمش واشبو طبع اولك برنسخه‌سی الآن شتوتغارد شهری کتبخانه‌سنده محفوظ بولنمشدر .

صرف امور عسکریه‌دن باحث اولان اوچنجی کتابك اوچنجی قسمی »

( Libellus de re militari veterum ad mores praesertim modii aevi )

اون بدنجی فصلده حرب صغیردن و بالخاصه حدود مدافعه‌سندن بحث اولنمشدر . بوفصلده سواری عشائرینك هجوم وتجاوزلرینه قارشو اتخاذ اولنه‌جق تدابیردن فرار ایتمکده بولنان دشمنه نه‌یولده معامله ایدیله‌جکندن وباصقینلردن بحث ایدلمش اولوب اشبو فصل فصول سائره‌نك هپسندن ایو ومنتظم اوله‌رق یازلمشدر :

اون سکزنجی فصلده حکومتك دشمنلری طرفندن قوللانلمقده اولان حرب اصوللری تعریف ایدلمش وصره‌سیله ترکلر ، بلغارلر ، فرانقلر سلاولر ، وعربلردن بحث اولنمشدر . ترکلر حقنده‌کی بیاناتی ماوریقیوسك آوارلر حقنده اولان افاداتنك همان عینیدر . عربلرك اصول حربنه دائر ویردیکی معلومات الآن اسکی عربلرك فن حربنه دائر اولان منابع تاریخیه‌نك اك ذیقیمت برقسمیدر .

اون طقوزنجی فصــل حرب بحریدن باحث اولوب تاریخجه پك زیاده شــایان اهمیتدر . دونمــا بری دونمای امــپراطوری ودیکری ایالات والیلری طرفندن تجهیز ایدلمکده بولنان سفائندن مرتب ایالات دونماسی نامیله ایکی قســمه منقسم اولوب سفائن دخی بری یوز کورکجی ودیکری ایکی یوز کــورکجی‌یه مالك ایکی نوع جسامتده‌در . اشبو فصلده دشمن دونماسنی احراق ایچون مستعمل اولان ( صنعی آتشدن ) دخی بحث اولنمشدر .

یکرمنجی فصل قسم اعظمی محررین سالفه‌دن اقتباس اولنمش برطاقم اقوال حکمیهٔ حربیه‌یی شامل ویکرمی برنجی فصل دخی تکمیل اثرك خلاصهٔ برتکراریدر .

اون التنجی عصردن بری اشبو اثرك ترجمه‌لری وشرحلری لایعد اوله‌رق نشر ایدلمشدر .

فرانســزجــه یه اك ایو ترجــمه‌سی مــیرالای ژولی دومزه روانك ( Ioly de Maizeroy )

محاربه نظامنه کیرمسنی ایلرویه طوغری سورلمش قطعات عسکریه واسطه‌سیله دشمنك نظرندن ستر ایتملی وهر قطعهٔ عسکریه‌نك کیروسنده مجروحینی الوب کیرویه نقل ایتمکه مأمور اسبسوار خستکان خدمه‌سی بولنملیدر .

دشمنه قارشو ایلرویه حرکت اولندیغی صره‌ده افراد عسکریه ( استاوروزه مظفریت ، سوزینی یوکسك صدا ایله ندا ایتدکدن صکره قطعات عسکریه نزدنده بولنان خواننده‌لر قلوب افرادی تشجیع ایدر برطاقم شرقیلر سویلمکه باشلار . ظفر وغلبه استحصال اولندقدن صکره جناب حقه ایفای شکر وحمد ومحاربه‌ده قصوری کوریلان افراد ویا قطعات عسکریه‌یی مجازات ایتملی ومقتولینی دفن ایلملیدر . اسرای حربی نه‌قتل ونه‌ده سقط ایتملی . مظفر اولان مظفریته استناداً بتون برحس امنیت ایچنده اویوشماملی ( زیرا عدم امنیت والد موفقیتدر . ) بوندن طولایی غلبه‌دن صکره لزومندن زیاده استکشاف قوللری ومفرزه‌لر مثللو قوللر تفریقیله اردویی طاغتمقدن بغایت اجتناب ایتملیدر . »

اون التنجی فصل قلعه ومحاصره محاربه‌سندن بحث ایدر .

مختصر اولان بوفصلده‌کی معلومات اسملری ذکر ایدلمیان برطاقم محررین سالفه اثارندن اقتباس ایدلمش ایسه‌ده ینه بعض شایان دقت نقطه‌لری شاملدر . یالکز محاصره ایله مقصده وصول ممکن اولدیغی کورینان یرده قطعی برتعرض وهجومه تشبث ایتاملیدر . کوچك وارزاق ومهماتی مکمل استحکاماتی متین مواقعی متمادیاً تعجیز ایله قلیل المقدار اولان محصورینك ارزاقی بتدیکی حالده قوای بدنیه‌لری بتوریله‌رك موقعك ضبطنه چالشملی . امپراطور لئو حدودك محافظه‌سی خصوصنه فوق العاده اهمیت ویره‌رك حدود بوینده استحکامات موقته تأسیسنی توصیه ایدییور .

اوزرنده سواری عسکری بولنوب مختلف جبهه فاصله‌لری ایچنده دخی انداخت ماکنه‌لری تعبیه اولندیغی کبی عربه‌لردن تشکیل اولنان قلعه دخی یابریانك ویاخود کیرو طرفك ستر وحمایه‌سنده استعمال اولنور ، خفیف اسلحه ایله مسلح پیاده افرادی اردونك ایلروسنده آوه‌یاپیلور .

« سواری محاربه نظامی ماوریقیوسك سواری حقنده تعریف ایلدیکی محاربه نظامه ابتنا ایدلمشدر .

صنوف مختلفه محاربه نظامی ایسه اسکندر رومینك قوماندانلرینك استعمال ایلدکلری اسکی بر محاربه نظامی اساسنه مبتنیدر . »

اون اوچنجی فصلدن اون بشنجی فصله قدر اولان فصللرده محاربه‌دن اول صکره ومحاربه اثناسنده اتخاذ اولنه‌جق تدابیردن بحث اولنمشدر .

« محاربه‌دن بر کون اول علامات حربیه اوزرینه دعالر اوقوندقدن وعسکره خطاباً بر نطق ایراد اولندقدن صکره دشمنك نره‌لرده بولندیغنی اکلامق ایچون ایجاب ایدن تجسساته تشبث اولنور .

« صف حرب جبهه‌سنك معین بر قسمنی قورت قیولری واپاق اولطه‌لری واسطه‌سیله دشمنك تعرض وتجاوزندن مصون قیلمق اکثریا موافق مصلحت اوله‌جغنی بیاندن صکره تعرضی دشمنك یانی وهمده یالکز بریانی اوزرینه توجیه ایتمکی صورت قطعیه‌ده توصیه ایدییورکه بوتقدیرجه نظام حرب مائلی التزام ایتمش اولیور . دشمنك یاننه تعرض ویا بر جناحنی احاطه ایتمك حرکتنی محاربه نظامنك برقاچ قدمه‌یه انقسامی خصوصنی تسهیل ایدییور ایسه‌ده حرکات مذکوره‌یی محاربه‌دن اول کیزلیجه یان طرفلره طوغری کوندرلمش مفرزه‌لر واسطه‌سیله اجرا ایتمك ممکندر . اردونك

دخی دوچار یأس وفتور اولمیه‌رق الده ایدیله‌بیله‌جك بالجمله قوای عسکریه‌یی محاربه ایچون جمع ایدلمسنی وتکمیل اردویی برقدمه اوزره تعبیه ایتمیوب قدمه‌لرك امداد واستنادندن وکیرودن سوق ایدیله‌بیله‌جك قطعات عسکریه واسطه‌سیله اجراسی ممکن اولان احاطه حرکتلرندن ممکن اولدیغی قدر دها زیاده استفاده اولنمق ایچون اردونك اقلی ایکی قدمه اوزره ترتیب وتعبیه اولنمسنی اخطار وتوصیه ایدییور . — امپراطور لئو ایکی نوع محاربه نظامی تعریف ایدییور . بونلردن برنجیسی روش حاله کوره مشارالیهك زماننده‌کی سفرلرده نادرالوقوع اولمدیغی وجهله یالکز سواریدن مرتب اولان براردونك محاربه نظامی وایکنجیسی دخی صنوف مختلفه‌دن مرتب اولان براردونك محاربه نظامیدر .

« سواری محاربه نظامنك برنجی قدمه‌سی خفیف وآغر سواریدن مرکب اولوب بوقدمه‌نك صول جناحنك کیروسی یان طرفنده دشمنك براحاطه مانوره‌سنه میدان ویرمامك ایچون « جوانب محافظی » نامیله برآغر سواری قولی طوریر وصاغ جناحك کیروسی یان طرفنده دخی ایلرولمکده اولان دشمنك یانته تعرض ایتمك اوزره خفیف سواریدن مرتب و « احاطه قولی » تسمیه اولنور برقول بولنور . ایکنجی قدمه جناحلرینك کیروسنده دخی بومثللو « قوللر » تعبیه ایدلمشدر . بونلره‌ده « اردونك کیروسنی محافظه‌یه مأمور قوللر » نامی ویریلور ایدی . نهایت فرصت دوشدکده دشمنك بریانی اوزرینه بغتةً هجوم ایتمك ایچون دخی اوچنجی قدمه اوله‌رق « پوصیجی » تسمیه اولنور برعموم احتیاط قولی وار ایدی .

« صنوف مختلفه‌نك محاربه نظامنده فالانقس هربری اون‌التی نفر عمقنده ایکی قدمه‌یه منقسم اولوب فالانقسك ایکی جناحی

بوکرپیلری ( Trivoloi ) یعنی اوچ ایاق‌نامیله یاد ایدوب اغاج‌بولنمیان اراضی داخلنده پالیسا دمقامنده استعمالنی توصیه ایدییور ) . اردوکاه محیطندن باشلیجه درت قپو آچیلوب اردوکاهك باشلیجه یوللری بوقپولره منتهی اولور . عربه‌لر محیطنك کیروسی یقیننده اوزاقدن آتیلور اسلحه ایله مسلح بولنان افراد چادرلری و آغر اسلحه ایله مسلح بولنان افراد دشمن اوقلرندن تعجیز اولمامق ایچون دخی بوچادرلر ایله هوپلیتلر چادرلری آره‌سنده ۳۰۰ الی ٤۰۰ خطوه‌لك برمسافه براقیلور . اردوکاهك تمام اورته‌سنده سواری عسکری قونار . — اقشام یمکندن صکره اقشام عبادتی ایچون اشارت ویریلوب اندن صکره اردوکاه داخلنده سکون حکمفرما اوله‌رق مرور وعبور دخی یساغ ایدیلور .

— دشمنك بیوجك برتعرضه قیام ایده‌جکی حس اولنوسه اوحالده بوتعرضك ورودینی اردوکاهده بکلمیوب بردرجه‌یه قدر قوتلی حس اولنیلیورسه دشمنه قارشو حرکت ایتملیدر .

بوصره‌ده اردونك کیروسنی عربه‌لردن یاپیله‌جق برقلعه‌ایله تأمین ایتمك وبوقلعه‌یه انداخت ماکنه‌لری تعبیه ایلمك موافق مصلحت اولور . »

امپراطور لئو سوق‌الجیش وفن حساب خصوصاتنی ایضاح ایلدکدن صکرن کتابنك درت فصلنی محاربه تعبیه‌سنه حصرایدییور . ( فصل ۱۲ الی ۱٥ )

میدان محاربه‌لرندن پك زیاده مجتنب کورینان امپراطور بویله برمحاربهٔ قطعیه‌دن اجتناب غیر ممکن اولدقجه برمیدان محاربه‌سنه کیریشمامکی باش قوماندانك درایت ومهارتندن طلب ایتدکدن صکره شاید میدان محاربه‌سنه کیریشمك برامر ضروری حکمنه کیره‌جك اولورسه اوزمان قوتجه فائق اولان بردشمن قارشوسنده

بیوك اغرلق حقنده اولان فصل ، قسماً الیانك اوتوز طقوزنجی فصلنك برتکراریدر . دشمن ایله محاربه ایتمکه نیت ایدن کیمسه بیوك آغرلغی ( اشیا ، خدمه ، زوجه‌لروچوجقلر) برابر کتورمامليدر . « دنیاده الك زیاده سودیکی برشیئ غیب ایتمك قورقوسی انسانك شوق وجسارتنی کسرایدر . » یالکز کوچك آغرلق اردونك کیروسندن همده دشمنه ملاقی اولنیجیه قدر تعقیب ایتملی وفقط بوده محاربه محلنه قدر کتمامل ودها ایوسی صوك اردوکاه محلنده قالملیدر . »

اردو ایله کوچك آغرلغك بولندیغی محل بر پوسته زنجیریله ربط ایدلملیدرکه محاربه‌نك کیدیشنه کوره اسباب نقلیه‌یی نره‌یه طوغری سوق ایده‌جکنی اسباب نقلیه قوماندانه وقت وزمانیله خبر ویرمك ممکن اولسون . مفرزه‌لرك یاننده یالکز چادرلری حامل حورچلی بارکیرلر بولنور .

اون برنجی فصل صحرا اردوکاهلرندن باحث اولوب اساساً ماوریقیوسك اثرینك اون ایکنجی کتابندن اقتباس اولنمش واسکی رومالیلرك اصولنه موافق بولنمشدر .

« سفری یورویشلرده هراردوکاه ولوکه برکیجه ایچون قوللانیلسون مطلقا تحکیم ایدلملیدر . اردوکاهك مقطع اساسیسی اوله‌رق اوزون مربع یعنی مستطیل توصیه اولنیور . اردوکاه اولا نقلیه عربه‌لریله احاطه ایدلدکدن صکره هپسنك اطرفنده برخندق آچیله‌رق خندقدن چیقان طوپراق دخی برسپر تشکیل ایتمك اوزره داخله طوغری آتلملیدر . خندغك اوکنده قورت قیولری تأسیس واياق اولطه‌لری انداخت اولنور . اکر زمین سرت ویاخود وقت برخندق کشادینه مساعد دکل ایسه اوزمان اردوکاه اطرافنه « کرپیلر » وضعی توصیه اولنیور . ( امپراطور لئو

بیان ایتمکده‌در . قوماندان دائما قوللرك باشنده وانك اشیاسی دخی اسباب نقلیه‌نك تانهایتنده کتملیدر . کچیدلرك مروری اثناسنده تدابیر احتیاطیه‌یه فوق‌العاده اعتنا ایدلملی وزیاده تهلکلی محللرده دخی قوماندان ، تکمیل اردواوکندن کچنجیه قدر اولدیغی نقطه‌ده طورملیدر . تکالیف حربیه تحصیلی‌واون وذخیره تدارکی منتظم قطعات عسکریه واسطه‌سیله اجرا اولنور . یورویش اثناسنده سریعاً محاربه نظامنی اله‌بیلمك ایچون قطعات عسکریه بیننده‌کی بعدلرك محافظه ایدلمسنه زیاده‌سیله دقت اولنملی وممکن اولدیغی قدر طار یوللردن اجتناب ایله ممکن اولدیغی مرتبه‌ده کنیش برجبهه ایله یورومليدر . سفری یورویش ایچون اك ایو یورویش نظامی اوزون مربعدر . کیجه یورویشلری خصوصیله عارضه‌لی اراضی داخلنده پك تهلکه‌لیدر . صیق اورمانلرده اون التی کشیلك برجبهه‌یه کوره یوللر اچلملی . قوتجه فائق اوله‌رق تعقیب ایتمکده بولنان دشمنه قارشو صغرلری وحرب اسیرلرینی چفت چفت باغلایه‌رق ایلروسورملی . بوندن حصوله کله‌جك مانع قسم کلینك مسافه قزانمسنی تسهیل ایدر. شاید هر طرفدن ابلوقه ایدلمش بولنیلیورسه اوحالده اسرای حربی قتل ایتدکدن صکره تکمیل قوتی طوپلایه‌رق دشمن خطنی کسر ایتمکه چالشملی . یورویشك ستر وحمایه‌سی ضمننده ( پیشدار ، دمدار ، جانبدار ) اراضینك طبیعتنه کوره مختلف صنفلر استخدام اولنور . دوز اووه‌ده سواری ایله یایجی عسکری ، عارضه‌لی اراضی داخلنده یایجی وحربه‌لیلر واورمانلر ایچنده دخی مزراقلی آوجیلرك استخدامی توصیه اولنیور . اك‌زیاده اهمیت ویردیکی شی قوماندا ویاخود بوری اشارتی ویرلدیکی زمان سریعاً وصورت منتظمه‌ده محاربه نظامنك النمسی ایچون اجرا اولنان حرکاتك امر تعلیمیدر .

ایکی طرفلی وافراد عسکریه بیله‌نمامش اسلحه ایله مسلح اوله‌رق مانوره‌لر اجراسنی وسواری عسکرینك طالغه‌لی اراضی اوزرنده دخی تعـلیم ایدلمسـنی توصیه ایدییور . بوبابده تعریف ایلدیکی تعبیهٔ اساسیه پیاده عسکرینك تعلیمی ایچون الیاندن وسـوارینك تعلیمی ایچون دخی ماوریقیوسدن اقتباس اولنمشدر .

سکزنجی فصل جزا قانونامه‌سی اولوب اهانت ، عدم اطاعت ، عـدم اسـتقامت ، سرقت وشقاوت وجبانت جنایاتنـدن بحث ایتدکدن صکره جنایات مذکوره‌یه قارشو تعیین اولنان مجازاتلری بیـان ایدییور . اشبو احکام جزائیه امپراطور ماوریقیوسـك اثرینـك برنجی کتابنـده مندرج اولان احکام اوزرینـه مبتنی بولنیور . فراره یوز طوتان برقطعهٔ عسـکریه افرادینی درحال قتل وتلف ایتمکه سعی اولنمسی وفقط بوصره‌ده مجروحاً دوشنلرك اتلاف ایدلمـامسی حقنده‌کی حکم وتوصیه‌سی شـایان اسـتغراب احکامدندر . سنجاغك ضیاعندن اجتناب ممکن ایکن انی محافظه ایده‌میوبده دشمنه قایدیرمق بیوك برناموسسزلق عد اولنیور .

طقوزنجی واونجی فصللرده یورویشلردن وبیوك اغرلقدن بحث اولنمشدر .

یورویشلر حقنده‌کی فصل ایو یازلمش اولوب قیمتجه ماوریقیوسك اثرینك طقوزنجی فصلنه فائقدر .

مشارالیه امپراطور یورویش اثناسنده ضبط وربط عسکرینك حسن محافظه‌سنه فوق‌العاده براهمیت ویرمکده وبونك محافظه‌سی انجق کیرودن کلان مهمات ولوازمك وقت وزمانیـله وصورت منتظمه‌ده ورودینه وابسـته اولدیغنی ودشـمن مملکتی داخلنده بولندیغی زمان ایجاب حاله کوره مملکتی تخریب وممـکن اولدیغی مرتبه دشمندن غصب اولنان ارزاق ایله تعیش ایتمك لازمکله‌جکنی

بولنمق الزم اولدیغندن بومثللو مشاورلری ناموسلی وبی طرف ذوات آره سندن بالانتخاب تصور ایدیلان شیئ انلر ایله مذاکره ایتملی وفقط انلرك رأیلرینی الدقدن صکره هانکی رأیك تصویب والتزام ایلدیکنی انلره دخی بیلدیرماملی . وانجق ویریلان قرارك موقع اجرایه وضعی آننده بوبابده‌کی قرار وامرینی اعلان ایلملیدر ؛ حوالك جبر وتضییقی یوق ایسه مطلقا برشیئ دور ودراز تدقیق ومطالعه ایلدکدن صکره قرار ویرملیدر : »

ایشته مشار الیهك بوصوك سوزی مارشال مولتکه‌نك شو « اولا ملاحظه صکره جسارت ایت » کلام منتخبنك عینیدر . حتی امپراطور مشارالیه بالاده‌کی سوزینی یکرمنجی فصلده ایضاح ایلدیکی اثناده دخی مارشال مولتکه‌نك کلامنی دها زیاده خاطره کتیریور . امپراطور دییورکه : « پلان تصور وتنظیمی اثناسنده کندی فکر ومطالعه‌کزه عدم امنیتله معامله ایدیکز . فقط برکره برشیئه قرار ویردیکزمی آرتق صکره بعض شیلر سزه قصورلی کوروندیکندن طولایی تولد ایده‌جك هرنوع تردد واحترازی برطرف ایتملیدر . »

مشهور مونته قوقولی دخی عینی اخطار ونصیحتده بولنیور . کتابك دردنجی فصلندن اون برنجی فصلنه قدر اولان قسم لوغیستیك یعنی « فن حسابدن » بحث ایدییور .

« اردو تشکیلاتندن باحث اولان دردنجی فصل صورت عمومیه‌ده اونوزاندرك اثرینه اقتفا ایدییور . »

بشنجی والتنجی فصللر اردونك تسلیحندن باحث اولوب مندرجاتنك قسم اعظمی ماوریقیوسك اثرینك برنجی کتابنك برنجی فصلندن عیناً النمشدر .

یدنجی فصلده عسکر تعلیملرندن بحث اولنوب بوصره‌ده

احوال ذاتیه‌لرندن وکندیلرینه عائد اولان سوق‌الجیش وظائفندن بحث ایدییور .

برقوماندانك مالك اولمسی لازمکلان خواص ذاتیه ومعنویه حقنده مشارالیه امپراطورك اقوال‌مصیبه‌سی‌شایان دقت ومطالعه‌در. مشار الیه دییورکه :

« قوماندان اولان ذات وجودی صاغلام ، اکل وشربده معتدل ، ساده ، مدبر وعاقل ، ناموسلی ، نه پك کنج ونه‌ده پك‌احتیاراولملی ، پاره‌یه نظراستصغارایله باقملی‌وایووتربیه‌لی‌چوجقلر باباسی بولنملیدر . ایستدیکی آنده فاضلانه ونازکانه ادارهٔ کلامه مقتدر وبرفکر عالی صاحبی اولمغله برابر منفعتپرستلکدن تماميله ازاده وبرفکر انسانیتپرورانه ایله علو جنابه مالك اولملی وممکن ایسه اصیل برعائله‌یه منسوب بولنملیدر . »

ایشته کوریلیورکه برقوماندانده هرشیدن اول حسن اخلاق وخواص معنویه طلب ایدییور .

ایکنجی فصلك نهایتنده مشار الیه حربده دائما حق تعالی حضرتلرندن استمداد ایدلمسنی توصیه ایدییور ودییورکه :

« بردومنجی نقدر ماهر اولمش اولسه بیله روزکار کندیسنه قارشو اولورسه فننك بالجمله وسائطنه بوش بوشنه مراجعت ایدر . لکن خفیف برروزکار کندیسنه مساعد اوله‌جق اولورسه بوفرصتدن متشکرانه وعاقلانه بالاستفاده کمیسنك حرکتنی برامنیت تامه ایله اداره ایدر . »

اوچنجی فصلده مجلس حربیدن بحث اولنمشدر . مشار الیه بوبابده دییورکه :

« برانسان یالکز باشنه دوشونورسه نادراً قصورسز برقرار ویرر مع مافیه مشاورلرك کتم اسرار خاصه‌سندن تماميله امین

وتنظيم والحاصل لازمكلان ترتيبات حربيه‌يى موقع اجرايه وضع ايلمكدر . »

« فن تعبيه‌نك وظيفه‌سى « فن حسابك » نظرياتنـه كوره تشكيل اولنان قوۀ عسكريه‌يى هرمقصد حربى ايچون صنف ترتيب ( نظام حرب ) وبووجهله ترتيب اولنان اقسام عسكريه‌يى كرك يورويش وكركسه محاربه اثناسنده كوزلجه اداره ايتمكدر . »

بوتعريفلرك پك ايو اولوب اساساً فن حرب جديده‌دخى موافق اولدقلرى ناقابل انكاردر .

امپراطور لئو طرفندن « ســوق الجيشــه » تخصيص اولنان وظيفه تمـاميله باش قوماندان ايله اركان حربيه هيئتنه عائد اولان وظيفه‌در .

واقعا اون سكزنجى عصرده دخى كثرتله اسـتعمال ايدلمش اولان لوغيستيك ياخـود فن حســاب تعبيرى شــمديكى حالده بسبتون متروك ايسه‌ده لئو طرفندن « فن حسابه » توديع اولنان وظائف قسماً حربيه نظارتى ايله لوازم اداره‌سى وقســماً دخى اركان حربيــه هيئتيله قوناق اركان حربيه‌سى اوزرنده اوله‌رق الآن باقيدر .

فن تعبيه‌يه تخصيص ايلديكى وظائف ايســه بوكونكى كونده دخى عينى حالده قالمشدر . يالكز شوراسى غريبدركه لئو قطعات عسكريه‌نك اصول استعمالى وتحريكى تعليمنى دخى تعبيه‌نك آيريجه‌بر شعبه‌سى عد ايديور .

مشار اليه نهايت حرب برى وحرب بحرى‌يه محـارب وغير محارب افراده پياده وسوارى‌يه دائر ايضاحات ويردكدن صكره برنجى فصله ختام ويريور .

ايكنجى ايله اوچنجى فصللر باش قوماندان ايله مشاورلرينك

« لئو تعبیه ایله سوق الجیشی یکدیکرندن آیری ایکی فن عد ایدییور . مشار الیهك فکرینه نظراً تعبیه حرکات حربیه فنی وسوق الجیش دخی حرب پلانلرینك تنظیمی وحرکات حربیه نك مظفرانه اداره سی فنیدر . فقط تکمیل اثرینك نهایتنده براوچنجی فن دها ذکر ایدییورکه بوده لوغیستیکی ( Logistiki ) ( لغت معناسی فن حساب ) فنیدر .

ایشته مشار الیه اصل فن حربی بووجهله اوچ قسمه تفریق ایتدکدن صکره هرقسمه عائد اولان وظیفه نك ایضاحنه مباشرت ایدییور ودییورکه :

« سوق الجیشك وظیفه سی حرب پلانی تصمیم وتنظیم ایتمك یعنی دشمنك قوتنه ، اصول محاربه سنه وعاداتنه دائر استحصال معلومات ایلمك واندن صکره کندیسی دخی حرب تعرضی ویا تدافعی می التزام ایده جکنه قرار ویرمك واصول محاربه یی انتخاب ایتمکدر . بوده مواقع مستحکمه نك ضبطنه می تشبث اولنه جغی ویاخود دشمنه قطعی برمحاربه می ویریله جکی حربی تأخیر ایتمکمی یوقسه یورویشلر واسطه سیله دشمنی یورمق ومحاربات صغیره ایله بوزمق ویاخود ممالکنی تخریب ایله اهالیسنی قید اسارته دوچار ایلمکمی لازمکله جکی خصوصاتنه قرار ویرمکدر . »

« فن حسابك وظیفه سی عسکرك معاشنی ویرمك عسکری حال ومصلحته موافق برصورتده تجهیز وتشکیل ایتمك کندیسنه انداخت ماکنه لری والات وادوات حربیه تدارك ووقت وزمانیله لوازمنی استحضار ایلمکدر . فن حسابك بروظیفه سیده سفرك هردورینی حاضرلامق یعنی وقت ومسافه یی حساب ایتمك اردو حرکاتنه ودشمنك قوهٔ مقاومتنه کوره آراضی یی لایقیله تقدیر ایتمك وبونلره کوره کندی اردوسنك حرکات وتقسیماتنی امر

معلومات سایه‌سنده مختصر بر ( فن حرب ) کتابی یازه‌جغنی وبوکتابی دخی اردویه اخلالی اصلا جائز اولمز برقانون اوله‌رق اعطا ایده‌جکنی سویلیور ،

حرب ومحاربه‌لره نتیجهٔ حسنه اعطا ایدن شی عسکرك کثرتی اولمیوب انجق جناب حقك لطف وعنایتیله برابر قوماندانلقده‌کی ملکه ومهارتدر . ( ماوریقیوسك اثرینه مراجعت اولنه ) بوراده طرفمدن اعطا اولنان معلوماتی قبول وتحصیل ایدن کیمسه شوق وجدانی وزکای طبیعی‌یه مالك اولدیغی حالده الك بیوك قوماندانلقلرده ایفای حسن وظیفه‌یه موفق اوله‌جقدر . ایشته بنمده بو اثری یازمقدن مقصدم بوموفقیته مظهریتی هرکسه تسهیل ایتمکدر . »

امپراطورك اصطلاحات عسکریه حقنده اولان افاداتی شایان دقتدر .

« کتابك دها ایو اکلاشلمسی ایچون یونانجه اوله‌رق یازیلان اثرمزده لاتینجه اولان اصطلاحات عسکریه‌یی ابقا ایلدك . برکره لسان عسکریمزه داخل اوله‌رق یرلشمش بولنان اصطلاحات مذکوره‌یی قارئلریمزه اثرمزك مندرجاتنی لایقیله اکلایه‌مزلر خوفیله ابقا ایتمکه مجبور اولدق . »

امپراطور ماوریقیوس دخی اثرینك مقدمه‌سنده عین افاده‌ده بولنمش ایدی .

مع مافیه بیزانسلی آنونیموس داخل اولمق اوزره لئودن اول کلان بیزانس محررین عسکریه‌سی اثرلرنده قوماندا اصطلاحاتی عیناً ابقا ایتدکلری حالده لئونك اثرنده یونانجه قوماندا اصطلاحاتنه دخی تصادف اولنیور .

لئونك ( مبانیء فن حرب ) نام اثرینك برنجی فصلی بالخاصه اصطلاحات عسکریه وحربیه‌دن بحث ایدییور .

حکومته قعودنده احوال عسکریه پك مشوش وشایان تأسف برحالده ایدی . بردرجه‌ده‌کی بلغارلر بیزانس ممالکنه تعرض وهجوم ایتدکاری وقت لئو ترکاردن اجرتلی افراد طوپلامغه مجبور اولمش ایدی .

ایشته لئو بو احوال اسف اشتمالی نظر دقته الهرق احوال عسکریه‌یی مهما امکن اصلاح ایتمك امنیه‌سیله ( مبانیٔ فن حرب ) نامی تحتنده یاد ایدلمکده اولان فن حرب کتابنی تألیف ایتمشدر. لئو کندیسی ارباب فن حربدن اولمدقدن بشقه سفرلرینی دخی برطاقم موفقیتسز قوماندانلر واسطه‌سیله اجرا ایتمشدر . بناءً علیه اثری برطاقم نظریات ایله آثار مختلفه‌دن جمع ایلدیکی معلوماتدن مرتب بولنیور . مع مافیه اثر مذکورده کلیتلی معلومات عسکریه جمع ایدلمش بولندیغی جهتله تاریخ فنون عسکریه‌نك اك مهم منبعلرندن بریدر .

الده موجود اولان نسخهٔ مطبوعه‌سی برمقدمه ایله یکرمی بر فصلدن مرتبدر .

مقدمه‌ده مؤلفك حرب وفن حرب حقنده اولان افکار وملاحظاتی بیان اولنیور .

مشار الیه صلح ومسالمته فوق‌العاده اولان محبتنی وترقیٔ رفاه ومعموریت ممالکی حقنده اولان دقت واهتمامنی ذکر ایتدکدنصکره دییورکه : ایشته اصل بوسببلردرکه نوع بنی بشرك مساویٔ اخلاقندن طولایی کندیسندن اجتناب ایدلمز اولان حربه عطف نظر اهمیت ایتمکلکه مجبور ایدییورلر .

بعده ضبط وربط عسکرینك محویله برابر رهین انقراض اولان فن حربك بولندیغی حال پرملالدن بحث ایله بوبابده‌کی تأثراتنی بیان ایتدکدن صکره کثرت مطالعه حسبیله جمع ایلدیکی

مارقوس غرەقوسك اثرينك تاريخ اسلحهٔ ناريه عندنده فوق‌العاده براهميتى واردر . چونكه مواد ناريه حقنده‌كى آثارى تتبع ايده‌جك اولورسه‌ك هيچ شبهه يوق‌كه ( فشنكجيلك تاريخنه ) مارقوس غرەقوسدن باشلامق لازمكله‌جكنه حكم ايدرز .

مومى اليهك اثرينك برقسمنى دلاپورط دوتل ( De la Porte du Theil ) نام ذات ١٨٠٤ سنه‌سنده طبع ايتديرمش ايسه‌ده نسخه‌لرى زياده‌سيله كسب ندرت ايتمش اولديغندن بالاده مذكور هوفر نام ذات تكميل اثرى اون دردنجى عصرده استنساخ ايدلمش وپارس كتبخانهٔ مليسنده ٧١٥٦ نومرو تحتنده محفوظ بولنمش اولان نسخه‌دن نقل ايله يازدينى ( تاريخ كيميا ) نام اثرينك برنجى جلدينه تذييل ايتمشدر .

Lallane : ( Essai sur le feu grégois er sur l'introduction de la poudre à canon ) پارس .

Uppmann : ( Das Schiesspulver ) انداخت باروتى ( براويشوايغ ١٨٧٤ ) .

## اوزيدنجى فصل

### امپراطور التنجى لئو ( Leontos VI . )

التنجى لئو ( ماكدونيا سلاله‌سى ) ناميله ياد اولنان سلاله‌نك مؤسسى بولنان برنجى بازيلئوسك ( Basileus ) اوغلى ايدى . واقعا مشار اليه بازيلئوسك زماننده بيزانس حكومتنك شرف واعتبارى داخلاً وخارجاً تزايد ايتمش ايسه‌ده لئونك صندالى

کوکورت والتی قسم کهرچله‌دن مرکب بولنیورکه بو ترکیب اساساً صحرا اشارت راکتلرینك اعمالی ایچون یقین زمانلره قدر استعمال ایدلمکده بولنمش اولان باروت ترکیبنه مشابهدر .

بو باروت راکت اعمالی ایچون استعمال ایدلدیکی زمان اوزون وانجه برقوانك اغزینه قدر املا ایله تضییق اولنور وطوپ صداسی چیقارمغه مخصوص اولان فشنکلرده دخی قیصه وقالین وتیمور تللر ایله صارلمش برقوان انتخاب اولنوب قوانك نصفنه قدر باروت املا ایدیلور ایدی . هر راکت ویافشنکه نهایتلری انجه واورته‌لری دها قالین وباروت ایله مملو برقواندن عبارت برزفتیل ادخال ایدیلور ایدی . چفته راکتلر وطوپ فشنکلری دخی اعمال ایدیله‌بیلیور ایدی .

« مارقوس کهرچله‌یی دیوارلردن وبودروملردن خام حالنده طوپلایوب قاینار صوده تحلیل وبرسوزکچدن امرار ایتدکدن صکره قریستاللنمك ایچون براقیر . واقعا بو تصفیه نتیجه‌سنده کهرچله‌ده برطاقم املحهٔ اجنبیه قاله‌جغندن غیرکافی عد اولنه‌بیلور ایسه‌ده ینه فشنکلر ایچون پك موافق ایدی چونکه املحهٔ مذکوره قالمامش اولسه‌ایدی فشنك داخلنده بولنان باروت لزومندن زیاده برسرعتله محترق اولور ایدی . باروته مقتضی کمورك اعمالی ایچون اخلامور وسکود مثللو یموشاق اغاجلرك استعمالی مرجح بولندیغنك دها اووقت اکلاشلمسی شایان دقتدر . مع مافیه باروت اعمالنده کمور یرینه بشقه برماده‌ده استعمال ایده‌بیلیور ایدی . حتی مارقوس ( آتش طیار ) ك اعمالنی تعریف صره‌سنده کمور یرینه ( قولوفونیومی ) الیور .

برراکت چبوغندن اصلا بحث اولنمیور .

٦٧٣ سنه‌سنده بزانسه کتیروب بونکله روما حکومتنه حقیقةً نافع ومؤثر برواسطهٔ تدافعیه تقدیم ایتمشدر .

( Ignis graecus یعنی Feugrégois ) تعبیری مالل غربیه تعبیراتندن اولوب اهل صلیب محاربه‌لری زمانندن نشأت ایدییور . روملر بو آتشه ( اتش سیال ( Igron ) ( Pir midikon مدیا آتشی ) ( Pir talassion دکز آتشی ) ناملرینی ویررلر ایدی . مذکور آتشك ترتیب واعمالی ضمننده مارقوسك توصیه ایتمکده اولدیغی باشلیجه مواد شونلردر : نفت یاغی ، پترول ، رچینه ضمغ ، قطران ، زیتون یاغی ، عصارات نباتیه ، معدنیات ، یمورطه آقی ، صاریسی.

مومی الیهك عادی روم آتشنك اعمالی ایچون اولان رچته‌سی شودر :

« تمیز کوکورد ، شراب طورتیسی ( ترتیر ) ، صورقوقولا ( ضمغ لحمی یوقسه برنوع رچینه‌می نه‌اولدیغی اکلاشیله‌میور ) زفت ، مطبخ طوزی ، پترول وزیت یاغی الوب هپسنی برابر اوله‌رق ایوجه قایناتدقدن صکره حاصل اولان مایع ایله براوستوپو ایصلات وطوتشدیر . بو آتشی یالکز ادرار ، شراب سرکه‌سی وقوم سوندیره بیلور . »

بو ترتیب وکسك ( آتش اوقلری ) اعمال ایچون تعریف ایلدیکی ترتیبه تمامیله موافقدر . بوکا مقابل مارقوسك ( ignis volans ) یعنی ( آتش طیار ) اسمنده تعریف ایلدیکی دیکر برنوع ( آتش حربی ) بسبتون یکی اوله‌رق میدانه چیقیور . اشبو آتش کهرچله کوکورد وکموردن ترتیب اولنیورکه عادتا بزم بیلدیکمز باروتك برنوعیدر . واقعا بویله برترکیب خفی طوتلمغه شایسته ایدی .

مارقوس باروتك اصول ترکیبنی وانك راکتلرده وطوپ صداسی ویرمکه مخصوص فشنکلرده وجه استعمالنی تفهیم وایضاح ایدییور . مومی الیهك ایضاحاتنه نظراً باروت ایکی قسم کمور برقسم

اوزون برمدتده شایان دقت اوله‌رق یالکز برمحرر کلمش واوده مارقوس غره‌قوس بولنمشدر . مومی الیه :

اسلحهٔ ناریه ( Liber ignium ad- comburendos hostes ) نامنده بر کتاب یازمشدرکه بو کتاب ( روم آتشی ) وباروت حقنده اولان اسراردن بحث ایتمکده‌در .

مومی الیهك زمان حیاتنك قنغی وقته مصادف بولنمش اولدیغی حقنده پك چوق منازعه ایدلمش اولوب مع مافیه فردیناند هوفر ( Hoefer ) نام ذات ۱۸٦٦ سنه‌سنده پارسده نشر ایلدیککی ( Histoire de la chimie ) اسمنده‌کی اثرنده عرب اطباسندن مزوئه ( Mesue ) نك یازدیغی اثرده [*] مارقوسی ذکر ایتمکده اولدیغنی اثبات ایتمشدر .

مزوئه ایسه طقوزنجی عصرده تحریر اثار ایتمش اولدیغندن مارقوسك طقوزنجی عصردن صکره یشامش اولدیغنه حکم واحتمال ویریله‌میه‌جکی درکاردر .

هرنقدر ظن اولندیغنه کوره مارقوس اثرینی یونان لساننده یازمش ایسه‌ده بوکونکی کونده الده موجود اولان نسخه‌لرك جمله‌سی لاتینجه‌در . اثرك ال یازیسی اوله‌رق الك ایو نسخه‌سی پارسده کتبخانهٔ ملینك لاتینجه شعبه‌سنده و ۷۱۵٦ نومرو تحتنده بولنمقده‌در . بوندن بشقه ینه کتبخانهٔ مذکورده ۷۱۵۸ نومرو تحتنده ایکنجی برنسخه دها موجوددر . دیکر برطاقم قوپیه‌لر المانیاده نورنبرك شهرنده‌کی کرمانیا موزه‌خانه‌سیله مونیخ شهرینك سرای کتبخانه‌سنده (نومرو ۱۹۷ ، ۲۲٤ و ۲٦۷ ) موجوددر.

روایتـه کوره « روم آتشی » قالینیقوس نامنده برکیمسـه

---

[*] Ioan Mesue اثری Opera medica تاریخ نشری ۱۵۸۱ وندیك

اونجی کتاب مملکتك تحکیمندن و فن استحکامدن بحث ایدییور .

اون برنجی کتابده اقوام مجاوره وخصوصیله ایرانلیلر ، سقیتلر ، آوارلر ، ترکلر ، فرانقلر ، لانغوباردلر ، سلاولر و آنتلر ( Antes ) ایله نه یولده محاربه ایتمك لازمکله‌جکی ایضاح اولنیور .

اون ایکنجی کتابده ماوریقیوس تکرار تعبیهٔ اساسیه‌یه عودت ایدییور .

بو کتابده اردو اقسام مختلفه‌سنك ترتیبات وتشکیلاتندن بحث ایدلدکدن صکره نظام حرب مائل حقنده بعض ملاحظات واردوکاه تحکیمی تفرعاتنه دائر مطالعات بیان اولنوب نهایتده اثره ( غریبه‌دن اوله‌رق ) صیدوشکار اثناسنده حیوانات وحشیه‌یی نه یولده تلف ایتمك اقتضا ایده‌جکی حقنده برطاقم قواعد ووصایا اتیانیله ختام ویرلمشدر . »

ماوریقوسك اثری مطالعه اولندقده اثرك آثار مختلفه‌دن طوپلانمش برطاقم معلومات ایله یازلدیغنه درحال حکم اولنه‌بیلور . یالکز بیزانس اردوسنك سلسلهٔ مراتبنه دائر اولان بحث یکی کورینیور .

## اونالتنجی فصل

مارقوس غره‌قوس ( Marchus Graecus )

التنجی عصرك نهایتندن طقوزنجی عصرك نهایتنه قدر کچن

بشنجی کتابده اردویه مقتضی آلات وادواتدن وبیوك آغرلقدن بحث ایدلمشدر .

آلتنجی کتابده سقیتلر ، افریقالیلر وایتالیالیلرك محاربه نظاملرندن وحركات حربیه‌سندن بحث اولندقدن صكره خصوصیله سواری اقوامنه قارشو استعمالی نافع كوردیكی جناحلرك احاطه‌سندن ویانلرك سترندن بحث ایدییور .

یدنجی کتاب ( Stratigika ) یعنی اصل قوماندانلق فنندن بحث ایدییور .

« بوكتابك دها بدایتنده امید مظفریت موجود ایكن بیله ممكن اولدیغی قدر برمیدان محاربه‌سندن اجتناب ایله دشمنك حرب صغیر واسطه‌سیله رخنه‌دار ایدلمسنی توصیه ایدییور . بوتوصیه‌ده اولدیغی كبی غایت مفصل اولان واونوزاندرك اثرینه مبتنی بولنان اشبو كتابده یكی اوله‌رق برشی بیان ایدلمیور .

سكزنجی كتاب وكُسك كتابی كبی قواعد عمومیهٔ حربیه‌یی ذكر ایدییور . بوكتابده دخی رجعت اوزره بولنان دشمنه آلتون كپریلر انشاسی صورت صرانده توصیه ایدلمكده‌در .

طقوزنجی كتاب : غیر مترقب برطاقم تشبثات حربیه‌یه حصر اولنمشدر .

« بوكتابده شیشیرلش طلوملر واسطه‌سیله مرور انهار توصیه اولنیوركه بونی ماوریقیوس غالبا ایرانلیلر علیهنده ایتدیكی سفرده كندیسی بالذات فراط نهری اوزرنده اوكرنمش ایدی .

اندن صكره كچیدلرك مروردن استكشافاتدن وبوصره‌ده دخی باشلیجه صنف عد ایلدیكی سواری صنفنك محاربه نظامندن بحث ایدییور .

ایکنجی کتاب شوسوز ایله باشلایور : ( محاربه‌ده باعث غلبه ومظفریت اردونك جسامتی وعلی‌العمیا جسارتی اولمیوب باشلیجه سبب جناب حقك وامداد عنایتیله برابر فن حربده اولان مهارتدر .

« بوکا مبنی اوله‌رق مشارالیه اردو نظام حربنك ایکی قدمه‌یه تقسیمنی توصیه ایتدکدنصکره برنجی کتابده یورویشك امر تأمینی ، اشارات ، قره‌غوللر ، وموسیقه افرادی مباحثنی توسیع وتفصیل ایدییور . »

اوچنجی کتابده بربلوکدن براردویه قدر اردو اقسام وقطعاتنك تعبیه ترتیباتندن بحث ایدییور .

« ماوریقیوس تعبیه خصوصنده اسلافك اشکال وقواعدینی عینیله قبول ایدوب کتابك نهایتنده پیشدار جانبدار وسائره مثللو وظائف معینه‌ایله مکلف قوللرك اتحاذ ایده‌جکلری تدابیر وترتیباته دائر اخطاراتده بولنیور . »

دردنجی کتابك تکمیلی آنونیموسك یاپدیغی کبی ماوروقیوسك دخی کندیلرینه پك زیاده اهمیت ویردیکی احتیاط قوللرینه وپوصیلره حصر ایدلمشدر .

« آنونیموس کبی کندیسیده کیجه باصقینلرینی واپاق اولطه‌لرینی پك زیاده استعمال ایدییور . حتی مشارالیه شویله غریب برتوصیه‌ده دخی بولنیور . « خط حربك کیروسنك تکمیل امتدادی اوزرنده اوتوز متره قدر عرضده برمحل تفریق ایدوب بومحلك اوزرینه اپاق اولطه‌لری سرپملی وفقط اون متره قدر عرضنده درت بش یول براقه‌رق بویوللری طپراق کومه‌لری ، حربی وچالی دمتی مثللو اشارتلر ایله بللی ایتملی . ایشته اردو ساخته بررجعت اجراسیله بویوللردن کیرویه چکیلملی ودشمنی اپاق اولطه‌لری اوزرینه اوغراتملیدر . »

صنفنك قسم اعظمی كانكشلردن عبارت بولنیور . بو صنفك تجهیزی ، تعلیم وتربیه‌سی امرنده امتثال اولنمق اوزره مشار الیه اكثریا تركلری و آوارلری مثال ونمونه اوله‌رق ذكر وارائه ایدییور . »

قوماندانلرك سلسلهٔ مراتبنه عائد اولان مبحث شایان دقت ایسه‌ده بزجه اهمیتی اولمدیغندن ذكر وتعریفندن صرف نظر قلندی .

« علی العموم بیزانس احوال عسكریه‌سنك معتادندن نشأت ایدر برقاعده دخی شایان دقت اولوب بوقاعده بعض معین قسم عسكریلره معین بروظیفه ویرلمسی وبووظیفه‌نك اوقسمدن غیری برقسمه تودیع واحاله‌سی غیر ممكن بولنمسیدر . مثلا دشمنك تعقیبی مطلقا ( قوشیجی ) دنیلان قسم عسكری‌یه حواله اولنور وبونلرك كیروسندن استناد اولمق اوزره آغر سواری قولی حركت ایدر ایدی . یوللرك كشفی واردوكاه محلنك انتخابی ضمننده اردونك ایلروسندن آنتیكسور ( Antıkessores ) قولی حركت ایدر و مینسورس ( Minsores ) قولی دخی اردوكاهی مساحه ایدر وقورارایدی . بونك كبی كندیلرینه مخصوص وظائف معینه ایله موظف متعدد قوللر وار ایدی .

« برنجی كتاب اخذ عسكر ، رسم تخلیف جزا قانونامه‌سی احكامی ، ویورویشلر فصللریله ختام بولیور . »

جزا قانونامه‌سی احكامی اسكی روماليلردن بیزانسلیلره ارثاً انتقال ایتمش اولدقلرندن شایان دقت ومطالعه‌در . آتیده ذكری سبق ایده‌جك اولان امپراطور لئو اثرنده احكام مذكوره‌یی تكرار ایتمشدر . احكام مذكوره پك مختصر اولوب باشلیجه اوله‌رق اطاعتسزلق ، فرار ، اخانت ، عدم استقامت وسحربازلقدن باحثدر . اشبو احكامك بیانی صره‌سنده ضبط وربط عسكرینك منبع مظفریات اولدیغی صورت قطعیه‌ده اخطارایدیلیور .

موفقیتسز اوله‌رق اجرای سفر ایتدکاری اثنالرده یازلمش اولملی .

( فن حرب ) اسمنده‌کی اثری برمقدمه ایله اون ایکی کتابی شاملدر . اثرك بعض ماده‌لری آنونیموسك اثرینك بعض مباحثنه مشابه اولمغله برابر آنونیموسك اثرینی بردرجه‌یه قدر اکمال ایدییور .

مقدمه‌ده یازیلان افادات باربارلره قارشو موفقیتسزلکله اجرا اولنان مذکور سفرلره عائد اولملی .

« مشارالیه جناب حقه خطاباً بردعا ایله باشلایوب بعده فن حربك چوقدن برو برحال ذوالده بولندیغنی وحتی بسبتون کوشهٔ نسیانه آتلدیغنی وقوماندانلرك الك عادی شیلره بیله غیر واقف بولندقلرینی بیان ایدییور . »

عین شکایتی وکس ایتدیکی کبی بیزانسلی آنونیموس دخی تکرار ایلمش ایدی . بوایکی محرر کبی ماوریقیوس دخی اثری واسطه‌سیله حالك اصلاحنه موفق اوله‌جغنی مأمول ایدییور .

برنجی کتاب اخذ عسکر ، تعلیم وتربیهٔ عسکر واردونك انقسامندن بحث ایدر .

« هرشیدن اول یای انداختی تعلیمنی توصیه ایتمکده وبوسرعتلی انداختده اکتساب ملکه ومهارته بیوك براهمیت ویرمکده‌در .

هرکمانکش نفر اوقلغنده اوتوز الی قرق اوق طاشیر ایدی .

مشارالیه هرخرستیان اولان رومالی‌یه ( بوندن مقصد بیزانس امپراطورلغی داخلنده اولان روملردر ) ایستر ایو اته بیلسون ایسترسه آته‌مسون قرق یاشنه قدر یای طاشیملرینی توصیه ایدوب مهارتسز اولانلرك خفیف برپای ایله باشلاملرینی وبالتدریج قاعده‌یه موافق انداخت ایتمکی اوکرنه‌جکلرینی اخطار ایدییور .

— اثرك الك زیاده مرجح صنفی کورنمکده اولان سواری

# اون بشنجی فصل

## امپراطور ماوریقیوس ( Maurikios )

آنونیموسك ( فن ادارۀ حکومت ) نام اثرینك انتشارندن تقریباً یارم عصر صکره امپراطور ماوریقیوسه اسناد ایدلمکده اولان ( Stratigikon ) یعنی ( فن حرب ) نام اثر میدانه چیقدی .

مشارالیه ماوریقیوس ٥٣٩ نجی سنه‌سی قپادوقیا داخلنده تولد ایدرك ایام شبابتنی امپراطور ایکنجی یوستینك سراینده امرار ایدوب ٥٨٨ نجی سنه‌سی ایران حکومتی علیهنده تشبث ایدیلان سفره مأمور اردونك باش قوماندانلغنه تعیین قلنمش واو وقته‌قدر رهین اخلال اولان ضبط وربط عسکری‌یی تکرار اعاده وتقویه‌یه موفق وبوسببله برچوق مظفریتلره نائل اولدقدن صکره ٥٨٢ نجی سنه‌سی برالای ظفرنما ایله استانبوله عودت وامپراطورك کریمه‌سیله عقد ازدواج ایتمش وعینی سنه ده صندالیٔ امپراطوری‌یه قعود ایلمشدر .

بو آندن اعتباراً طالعی کندیسندن روکردان اوله‌رق معیتی قوماندانلری آوارلره قارشو برقاچ دفعه‌لر مغلوب وفقط کندیسی مؤخراً اردونك باشنه کچه‌رك طونه خوضه‌سنده متعدد مظفریتلره نائل اولمشدر . مشارالیه ٦٠٢ نجی سنه‌سی ارتحال دار بقا ایتمشدر . مشارالیهك نامی تحتنده اوله‌رق زمانمزه انتقال ایدن اثر ٥٩٥ نجی سنه‌سی یعنی قوماندانلری آوارلره قارشو

قوای حربیه‌سنك ارتباطنی کسر ایده‌بیله‌جك حرکات حربیه‌نك اجراسنی توصیه وبلیزارك اشبو حرکات سایه‌سنده برچوق موفقیاته نائل اولدیغنی بیان ایدیور . هاله احاطه اولنمقدن اودرجه‌ده ابراز خوف ایتمکده‌درکه بویله برحاله قارشو برچوق تدابیری توصیه وتعداد وسوارینك براحاطه حرکتنه قارشو ینه غایت سومکده اولدیغی ایاق اولطه‌لرینك استعمالنه مراجعت ایدیور .

کتابك مقدمه‌سنده ویردیکی معلوماته نظراً اوزمانك عادتنجه کندیسنکده محاربهٔ بریه‌دن بحث ایلدکدن صکره محاربهٔ بحریه‌یی تعریف ایده‌جکی اکلاشیلیور ایسه‌ده اثرنده بویله بربحثه تصادف اولنمیور . فقط یکی زمانلرده موللر نام ذات ال یازیسی اوله‌رق حرب بحری‌یی تعریف ایدر براثره تصادف ایتمش‌واثر مذکورك التنجی عصرده یازلمش اولمسی تخمیننه کوره بلکه آنونیموسك اثری اولدیغنه حکم ایتمکده بولنمشدر . تأسف اولنورکه اشبو اثر غیرمکمل برحالده‌در . چونکه کتاب دردنجی فصلدن بدأ ایدوب اونجی فصلده ختام بولیور . موجود فصللر قپودانك وظائفندن استکشاف ( آویزو ) خدمتندن اشاراتدن ، اصل محاربهٔ بحریه‌دن ، وقبل‌المحاربه وبعدالمحاربه اتخاذی لازمکلان تدابیردن بحث ایتمکده‌در . ( روم آتشی ) اصلا ذکر ایدلمیور .

بوکتاب یونانجه اوله‌رق حرب بحری‌یه دائر یازلمش ایلك اثر فنیدر .

( فن حرب ) اسمنده‌کی اثری یازان اشبو آنونیموسه برده ( یایجیلرك تعبیه‌سی ) نامنده براثر دها اسناد ایدلمکده‌در .

آنونیموسك اثری روستوو قوهلی نام‌ذاتلرك یونانستان محررین عسکریه‌سی نامنده‌کی کتابلرینك اوچنجی جلدنده ایلك دفعه‌اوله‌رق نشر ایدلمش وعین زمانده المانجه‌یه دخی ترجمه اولنمشدر .

فکر تدافعینك لزومندن زیاده حاکم اولدیغنه دالدر . وکس یازدیغی اثرده معاصرلرینك مستحکم اردوکاهلر تأسیسندن صرف نظر ایتدکلرندن شکایت ایتدیکی حالده آنونیموس غالبا الجای احتیاج زمان ایله حاصل اولان عکس العمل تأثیری تحتنده اوله‌رق مستحکم اردوکاهلردن صورت مفصله‌ده بحث ایتدیکی کبی مذکور اردوکاهلرك امنیتنی دها زیاده تقویه ایچون اردو ایله برابر دائما طاشیمسنی توصیه ایتدیکی ایاق اولطه‌لری [*] ، اردوکاه اطرافنده کریله‌جك چنغراقلی ایپلردن ودها بوکا مماثل اوله‌رق اووقته قدر معلوم بولنمش اولان سائر برطاقم وسائط تحفظیه‌دن بحث ایتمکده‌در .

محاربه‌یه ومحاربه‌ده رعایت اولنه‌جق تدابیره دائر آنونیموسك توصیه ایتمکده اولدیغی قواعدك خلاصه‌سی بروجه آتی بیان اولنور :

« محاربه‌یه کیریشمزدن اول محاربه‌یی قبول ایتمکده برفائده اولوب اولمدیغنی غایت دقت ایله تدقیق ایتملی وشاید حال داعیء شبهه بولنه‌جق اولورسه اوزمان محاربه‌دن بالاجتناب دها مساعد برحالك ظهورینه منتظر اولملی ویاخود اویله برحالی حصوله کتیرمکه غیرت ایلملیدر . حتی دشمندن ایکی مثلی دها قوتلی بولنه‌جق اولسه‌ق دخی ینه کندیسنی بسبتون احاطه ایتمکدن توقی ایلملیز . چونکه انی رجعت وفراردن منع ایده‌جك اولورسه‌ك کندیسنی حارق العاده قهرمانلقلر اجراسنه مجبور ایتمش اولورز . »

مؤلف دشمنك ارزاق قوللرینك ورودینی منع وبوصورتله

---

[*] ایاق اولطه‌لری غالبا اك اول ممالك شرقیه‌ده استعمال ایدلمش اولملی . مثلا غواغا ملا محاربه‌سنده ایران حکمداری دارا خط حربی جبهه‌سنك برقسمنی دشمنك تقرب وتعرضندن مصون قیلمق ایچون ایاق اولطه‌لریله ستر ایتمش ایدی . اندن صکره ایاق اولطه‌سی استعمالی روماليلره انتقال ایلمشدر . وکس اثرنده بونلری دخی تعریف ایتمش ایدی .

حرب حقندهکی وصایاسی زمانـنـك دوچار اولدیغی عجز وضعفه نشانه اوله‌جق برطرزده‌در . مومی‌الیه حرب تعرضی‌یه اصلا میل ایتمیوب دشمنك ضرباتندن ممکن اولدیغی قدر مصون قالمق وسائط وتدابیرندن براهمیت مخصوصه‌ایله بحث ودولتك دشمنلری آره‌سنده تخم نفاق صاچلمسنی توصیه ایتمکده‌در .

قره‌غول خدماتنه آتش اشارتلرینه دائر اولان بحثلر مکمل اولدیغی کبی ترصـد قله‌لرینه دائر اولان مبحث دخی غایت اعتنالی برطرزده یازلمشدر .

فن استحکام حقنده ویردیکی معلومات‌اره‌سنده آپولودوروسی وویترووی‌ آکدیرر فقره‌لره‌تصادف‌اولنور. مومی‌الیه‌شهرلرك‌تأسیس وانشاسی اثناسنده اهالینك رفاه واستراحتی وشهرك لطافت وزینتی خصوصاتنك امرامنیت وسلامته ترجیحی‌ارزوسندن بغایت اجتناب ایدلمسنی توصیه وشهر سورینك اك مهم قسـملرینه دائر اولان اولچیلری بیـان وخارج سورده دخی نقاط مسـتحکمهٔ مفرزه تأسیسی فائده‌سنی افهام ایدییور .

فیلون مسـتثنا اولمق اوزره اسکی یونانلیلره نسـبةً کندیسی خندق مسئله‌سنه پك زیاده براهمیت ویردیکی کبی برنوع شوصحرالی برترتیباتدن دخی بحث ایدییور .

قلعه‌لرك‌تجهیزی حقنده ویردیکی‌معلوماته‌عطف نظر دقت‌ایده‌جك اولورسه‌ك زماننده استحکاماتك مدافعه‌سنه متعلق اساحه‌جه برکونا اختراعات جدیده وقوعبولمامش اولدیغنی اکلارز . حتی دیکر بر بحثده ذکر ایتدیکی نفت یاغندن معمول بولنان ووکسـك اثرنده ( Oleum incendiarium ) یعنی زیت محرق نامیله یاد اولنـان مادهٔ ناریه‌یی دخی بوبحثده اصلا تذکار وتعریف ایتمامشدر .

قوهٔ عسکریه‌نك امرتسلیحی حقنده ویردیکی معلومات اردو

تدابیر تدافعیه‌دن بحث ایدر ایکی قسمدن مرتبدر . تدابیر تدافعیه‌دن باحث اولان قسم مواد آتیه‌یی شاملدر :

بیوك مقیاسده اوله‌رق قره‌غول خدماتی ، قلعه‌لر وانلرك اصول تجهیزاتی ، عقد مصالحه ایتمکسزین حربدن اجتناب ایچون قوللانیله‌جق عسکری — سیاسی خیل ودسائس ، ممکن اولدیغی قدر دها آز محذورلی برمصالحه عقد ایله حربدن احتناب ایتمك حقنده اتخاذ اولنه‌جق تدابیر . لوازم حربیه مؤسساتی .

تدابیر تعرضیه قسمی مواد آتیه‌دن باحثدر .

تعبیه : قوهٔ عسکریه‌نك قطعاته تقسیمی ، تسلیحی ، ووسائط تعبیویه‌نك استعمالی .

وذیل اوله‌رق دخی دشمن طرفندن فرار ایدوب التجا ایدنلر ، جاسوسلر والچیلر .

اشبو اثرده بعض یرلر نقصان اولسه کرکدر چونکه قلعه‌لرك تجهیزی بحثندن بردنبره تعبیه بحثنه کچیلیور . ملتجیلر ، جاسوسلر والچیلر حقنده‌کی بحثك دخی اصل محلنده بولنمدیغنه حکم اولنه‌بیلور .

مؤلفك ذاتنه دائر معلومات لازمه مفقود ایسه‌ده مومی الیهك یازدیغی اثرده تجارب ذاتیه‌سندن استشهاد ایلمسنه ومرور انهار حقنده اولان بحثی خصوصیله طونه نهرینی نظر دقتده طوته‌رق صورت مفصله ومکمله‌ده یازمش اولمسنه و آپولودوروس ( Apollodoros ) نام ذاتك جسور متحرکه‌سنی تعریف وتنقید ایتمسنه باقیلورسه کندیسنك طونه حوضه‌سنده اجرا ایدلمش اولان برویا برقاچ سفرده مهندس صفتیله حاضر بولنمش اولدیغنه حکم ایدیله بیلور .

کرك حرب پولتیقه‌سنه دائر ایتدیکی اخطارات وکرکسه اجرای

## اوننجی فصل

### بیزانسلی انونیموس

اسمی زمانمزه انتقال ایده‌مامش اولان وبناءً علیه آثار غربیه‌ده ( آنونیموس ) یعنی اسمسز عنوانیله یاد ایدلمکده بولنان بوذات امپراطور یوستینیانوسك زمان حکومتنده و ۵۲۷ سنه‌سندن ۵٦۵ سنه‌سنه قدر معمر اولمشدر . معلومات واسعه صاحبی اولدیغندن قسماً تجارب ذاتیه‌سنه وقسماً دخی یولیوس آفریقانوس ( Iulius Africanus ) نام ذاتك اثار مجموعه‌سنك ٦ نجی و ۷ نجی کتابلرندن اخذ ایلدیکی معلوماته استناداً فن ادارهٔ حکومته دائر یازدیغی شایان دقت براثرینك برقسمنی فن حربه حصر ایتمش وبوقسم اوزمانك فن حربنی اکلامق ایچون پك مهم بولنمشدر .

### آنونیموسك « فن ادارهٔ حکومت » نام اثری

مومی الیه فن ادارهٔ حکومتی بری بالفعل فن ادارهٔ حکومت ودیکری بالکلام فن ادارهٔ حکومت نامیله ایکی قسمه تفریق ایتدکدن صکره بالفعل فن ادارهٔ حکومتی دخی بری جمعیتك تشکیلات سیاسیه‌سندن باحث اولان فن ادارهٔ حکومت یعنی پولتیقه ودیکری کندیسنك نظرنده فن ادارهٔ حکومتك اك مهم قسمی بولنان ( فن حرب ) نامیله ایکی قسمه تقسیم ایدییور .

فن حربه دائر اولان کتاب بری تدابیر تعرضیه ودیکری

صحراده بالطبع طوغریدن طوغری‌یه محاربه‌یه اشتراك ایتمیه‌رك اوزاق برمسافه‌دن برخصهٔ مظفریت سرقت ایدرلر ایدی . ذاتاً صنعتلرنده‌ده ضعیف ایدیلر . بونلر کریشی کوکسلرینه طوغری چکمکده بولنمش اولدقلرندن اوقلریده قوتسز اوله‌رق فیرلار ایدی . زمانمزك یایجیلری ایسه ، صنعت عالیه‌لرینی بشقه یولده ایفا ایدییورلر . زرهلی واسب سوار اوله‌رق محاربه‌یه شتاب ایدوب کریشلرینی قولاقلرینه قدر چکرلر . بوندن قوتلی برانداخت حاصل اولوب هدفه اصابت ایدن اوق باعث موت اولور بونکله برابر ینه‌برچوق آدملر واردرکه اسکی ‌شیلری ثنا ایتمکدن قورقمزلر . فقط بونلرك سفسطه‌لری بلیزاری اجرا ایلدیکی سفرلرده بیوك ایشلر کورمکدن اصلا منع ایتمدی . »

بالاده تعریف اولنان اثردن بشقه پروقوپ انشاآته دائر برکتاب ایله برده « وقوعات خفیه » نامنده براثر یازمشدرکه اشبو اثر وفاتندن صکره نشر اولنمش وتاریخنك متممی بولنمشدر . مومی‌الیه بواثرنده ، یوستینیانوسك بعض تدابیروافعالنی تقبیح ایدییور .

یوستینیانوسك سفرلرینك تاریخی نام اثر کرك فرانسزجه وکرکسه المانجه‌یه ترجمه اولنمشدر .

الك ایو ترجمه‌لری :

فرانسزجه‌یه : موژه Mauger پارس ١٦٦٩

انکلیزجه‌یه : هولقروفت Holcroft لوندره ١٦٥٣

المانجه‌یه : قانه کیسر Kannegiesser غرایفسوالد ١٨٢٧ : ١٨٣١

بولنمدیغی وقایعك تعریفنده بعض نقصان معلوماته تصادف اولنور .

اصول انشاده ایسه پرقوپ دخی معاصری بولنان محررلرك قوللاندقلری طرزی التزام ایله مثلا جسارت واحتیاطپرورلکی ایکی شخص فرض ایدرك انلری محاوره ایتدیرر ویا مثلا « اخانت سویلور وخائندن نفرت اولنور » قولنی اساس مقال اتحاذ ایدرك برطاقم نصایح ووصایاده بولنیور . فقط نتایج مطالعاتنده اثر ثبات اثبات ایتمیه‌رك مثلا بریرده مماتی تسلیم ودخالته ترجیح وفوق العاده جسارتی مدح وستایش ایتدیکی حالده دیکر محلده بویله برحرکتك کناه اولدیغنی بیان ایله انی تقبیح ایدرك کندی کندیسنی نقض ایدییور . هله روماليلرك شان وشرف عسکریسندن بحث صره‌سی کلدکجه بسبتون طریق مبالغه‌یه صاپه‌رق عادتا مداحلق ایدییور .

ایران سفرینك حکایه‌سنه باشلامزدن اول یوستینیانوسك زماننك تعبیه‌سنه دائر بعض معلومات اعطا وآتیده‌کی سوزلر ایله بالخاصه یایجی صنفنی مدح وثنا ایدییور « مومی الیه بوبابده دییورکه : برطاقم آدملر واردرکه برفکر خود بینانه‌یه اتباعاً دائما اسکی زمانلرك شرفنی یاد وتذکار وازمنهٔ جدیده افعال وترقیاتنی قصداً استصغار ایدوب زمانمز عسکرینه برطور استهزا پرورانه ایله یایجی نامنی ویردکلری حالده دیکر طرفدنده اسکی زمانلرك عسکرینه « یقیندن محاربلر » و « قالقانجیلر » کبی عنوانلر ویررك انی ثنا ایتمك ایسترلر .

بومثللو آدملرك فکر وملاحظه‌لری کندیلرینك تمامیٔ جهلنی وتجربه‌ده اولان نقصانلرینی ارائه ایدر . اومیروسك تعریف ایلدیکی یایجیلرك نه بارکیره نه مزراغه ونه‌ده قالقانه مالك بولنمامش اولدقلرینی اصلا خاطره کتیرمیورلر . بویایجیلر اوزمان آچیق

یوستینیانوسك زمان حکومتنده پك چوق وقایع مهمهٔ حربیه ظهوره کلمش وتنظیم قوانینده پك بیوك اصلاحات اجرا قلنمش اولدیغی جهتله دور مذکورده پروقوپ کبی مهم مؤرخلر کلمامش اولسه ایدی تأسفه شایان برشی اولور ایدی . بونکله برابر پروقوپ بیزانس حکومتنك افکار ومزاجنه موافق اولهرق تحریك خامه ایتمش اولدیغندن اثرنده تمامیٔ بی طرفی ارانیله‌مز .

یوستینیانوسك سفرلرینك تاریخی سکز کتاب اوزره مرتب اولوب برنجی وایکنجی کتابلر ایرانلیلر اوچنجی ودردنجی کتابلر واندالار بشنجی آلتنجی ویدنجی کتابلر شرقی غوتلر وسکزنجی کتاب دخی قسماً ایرانلیلر وقسماً دخی شرقی غوتلر علیهنده اجرا اولنان سفرلری ناقلدر . ایلك یدی کتاب ٥٥١ نجی سنه‌سنده وسکزنجی کتاب دخی ٥٥٥ نجی سنه‌سی رسیدهٔ حد ختام اولمشدر . مؤرخیندن آغاتیاس ( Agatias ) نام ذات سکزنجی کتابه برذیل یازمشدر

پروقوپ عسکری محرری اولمیوب پولیب کبی مؤرخدر . حتی اثرك مقدمه‌سنده ویردیکی ایضاحات مهمه‌دن صرف نظر ایدیله‌جك اولورسه اثرنده صرف عسکرلکه حصر ایدلمش مباحثه تصادف اولنمز ایسه‌ده زمانی محرر یتیشدیرمك خصوصنده غایت فقیر ویتیشانلردن دخی پروقوپك اثری زمان مذکور احوالنی مطالعه ایچون اك مهم منابعدن بری اولمغله بوراده اندن واثرندن بحث ایتمك ضروری کورینور .

پروقوپك حکایاتی کندیسنك غایت معلوماتلی وامور حربیه‌یه واقف برذات اولدیغنی اثبات ایدییور . حکایات مذکوره پك واضح اولوب باشلیجه وقایع غایت آچیق اولهرق تعریف ایدلمشدر . یالکز تاغیناس ( Taginas ) محاربه‌سی کبی کندیسنك بالذات حاضر

ایلدیکمز وجهله مومی الیهك اثرینك اعتبار واهمیتی بارون قاریون — نیسـاسه قدر دوام ایدوب شمدی ایسـه فن حرب نزدنده اهمیتنی غیب ایتمش ویالکز علمای السنه عندنده محافظهٔ قیمت ایلمشدر .

اثرك المـانجه‌یه ایلك ترجمه‌سی ۱۸۲۸ سنه‌سـنده ونسـخهٔ اصلیه‌سنك المانیاده اولمق اوزره دفعهٔ ثانیه اوله‌رق طبعی ۱۸۸۵ سنه‌سنده در .

## اوناوچنجی فصل

### پروقوپ ( Procope )

پروقوپ قیصریه‌لی اولوب امپراطور یوستینیانوس ایله مشهور [*] بایزارك معاصری ایدی .

اولا استانبولده معلملك ایله اشـتغال ایدوب بعده بایزارك معیتنه سرکاتب نصب اولنه‌رق مشارالیه ایله برابر بالجمله سفرلرده حاضر بولنمشـدر . موقع ومأموریتی اقتضاسـندن اوله‌رق پك چوق سرائر حربیه‌یه کسب وقوف ایله تاریخنه درج ایلدیکی جهتله اثرینك اسفار مذکوره مطالعه‌سی ایچون بیوك براهمیتی واردر .

پروقوپك « امپراطور یوستینیانوسك سفرلری » نام اثری

پروقوپ یازدیغی تاریخده هرودوتی تقلیده چالشمش اولدیغندن کندیسنه ( بیزانس هرودوتی ) نامنی دخی ویررلر . فی الحقیقه امپراطور

[*] بلیزار امپراطور یوستینیانوسك زماننده کلمش مشهور قوماندانلردن اولوب ایرانلیلر واندالار واوستروغوتلره غلبه ایدرك احراز شهرت ایلمشدر . تاریخ ولادتی ٤٩٠ ووفاتی ٥٦٥ .

قدیمه‌نك فن استحکامنی مطالعه ایچون یکانه منبع بولنمش وفوق العاده براهتمام ایله مطالعه دخی ایدلمشدر . بو کتابده محاصره اولنان برشهر داخلنده ایقاع حریق ایچون بالیستلر واسطه‌سیله درون شهره اتلمقده بولنمش اولان آتش اوقلری و آتش مزراقلرینك تعریفی شایان دقت ومطالعه‌در .

نهایت بشنجی کتابده اون بش فصل داخلنده اوله‌رق حرب بحریدن بحث اولنمشدر .

مندرجاتی شودر :

فصل ۱ — ۲ اسکی روما لیلرك ترصد دونمالرینه دائر معلومات تاریخیه

فصل ۳ — ۷ لیوورنولیلرك سفینه‌لرینك تعریفی

« ۸ — ۱۲ علم احوال هوائیه‌یه دائر مختصر برمقاله

« ۱۳ افراد بحریه‌یه دائر بعض افادات

« ۱٤ سفائنده مستعمل اولان محاربه ماکنه‌لرینك تعریفی

« ۱٥ تعبیهٔ بحریه‌یه دائر معلومات

وکسك اثری بشنجی عصر میلادیده استانبولده اتروپیوس ( Etropios ) نام کیمسه طرفندن کوزدن کچورلدکدن و بعض یرلری تصحیح ایدلدکدن صکره ال یازیسی اوله‌رق انتشاره باشلامش واندن صکره زمانمزه کلنجیه قدر کرك اصلی و کرکسه ترجمه‌سی ویا شرحی اوله‌رق ظهوره کلان نشریات لایعد تعبیرینه لایقدر . مطبوع اوله‌رق ایلك نسخه‌سی ۱٤٧۳ سنه‌سنده اوترهت شهرنده نشر اولنمشدر .

بالاده وکسك قواعدینك بیانی صره‌سنده بالمناسبه ذکر

بوجمله اوچنجی قولك بر تكراری ویاباشقه طرزده برافاده‌سیدر واقعا بونك ایچنده‌ده برحقیقت یوق دكلدر . ۱۸۷۰ سنه‌سی سفرنده المانیا اردوسنك فرانسز اردولرینی مچده محاصره و آچلق تأثیریله تسلیمه مجبور ایتمسی البته المانلر ایچون فوق العاده باعث استفاده اولمشدر لكن مذكور اردولری مچ قلعه‌سنه التجایه مجبور ایتمك ایچون مارس — لاطور ، غراولوط ، سن — پریوا میدان محاربه‌لرینه احتیاج وار ایدی قلنج استعمال ایتمكسزین دشمنی یالكز آچلق تأثیریله مغلوب ایتمكه چالشان بركیمسه حرب صغیر مانوره‌لرینه بوغیله‌رق هیچ بروقت برموفقیت جسیمه‌یه نائل اوله‌مز .

۲۱ — ( عمومی برقاعده دها واردركه اوده شودر : تصور وتصمیم ایتدیككز نوع تعرضی دشمندن كیزلی طوتكزكه اكا مقابل ترتیبات اجراسنه مقتدر اوله‌مسون . )

دردنجی كتاب اوتوز فصل داخلنده محاصره محاربه‌سنی تعریف ایتمكده‌در .

مومی الیه بوكتابه دخی ( لایعد شهرلرك موءسسی ومكملی ) عنوانیله یاد ایلدیكی امپراطوره خطاباً برمقدمه ایله باشلایوب بعده شهر استحكاماتنك ترتیباتندن ( فصل ۱ — ٦ ) مدافعه‌نك حاضرلنمسندن ( فصل ۷ — ۱۲ ) محاصره ماكنه‌لرندن ( ۱۳ — ۱۸ ) مدافعه تدابیرندن ووسائط معاونه‌سندن ( ۱۹ — ۲۳ ) لغملر واسطه‌سیله اجرا اولنان تعرضدن ( فصل ۲٤ — ) هجوم و باصقیندن ( فصل ۲٦ — ۲۸ ) بحث ایتدكدن صكره یكرمی طقوزنجی فصلده جبخانه حقنده بعض مطالعات بیان و ۳۰ نجی فصلده دخی سور ارتفاعلرینك مساحه‌سی ایچون مستعمل اولان اصوللری تعریف ایدییور .

اشبو كتاب اولكیلردن دها مختصر اولوب ازمنهٔ وسطیده ازمنهٔ

افرادك چادرلرينه كتمسنى امر ايديكز . اوزمان جاسوسلر پك چابق ميدانه چيقـار . دشـمنك پلانلرمزه دائر كسب وقوف ومعلومات ايلديكى استخبار اولنه‌جق اولورسه اوآنده يكى پلانلر تنظيم ايتمليدر . )

١٨ — ( ياپيله‌جق شيئ برچوق كيمسه‌لر ايله اسـتشاره ايت . ياپه‌ـق ايستديكك شيئ انجق صـداقتلرندن تماميله امين بولنديغك برقاچ كشى‌يه سـويله وياخود دها اعـلاسى هيچ كميسه‌يه سويلمه . )

١٩ — وقت حضرده افراد عسـكريه‌يى اخافه ومجـازات واسطه‌سـيله ضبط ايت . سـفرده ايسـه قلبلرنده اميد غنيمت ومكافات توليد ايدرك تشويق ايتمكه چالش . — ) بوقولك مصيب اولمسنه زياده‌سيله شـبهه ايديله‌بيلور . چونكه اوائلده حكومتلرك منتظم عساكر مليه‌سى اولميوبده نره‌ده اجرتلى افراد اسـتخدام ايدلمش ايسـه قول مـذكور پك زياده معتبر طوتلمش وبوندن طولايى افراد مرقومه‌نك وخشت وجبـانتى كوندن كونه تزايد ايتمشـدر . واقعا افراد مرقومه بلا تردد واسـطهٔ اجراآتلرى اولدقدنصكره قوماندانلرده انلرك بوكبى احوال تعديپروانه‌لرينه قارشو اغماض عينده بولنورلر ايدى . اسكى يونانستانده اجرتلى افراد قوماندانلرندن ايفيقراتيسك شوسوزى مشهوردر : ( پاره‌يه وسفاهته حريص اولان عسكرى زياده سورم . ) ازمنهٔ وسطينك چته قوماندانلرى واوتوز سـنه‌لك سـفرك اردو موءسسلرى دخى عين فكرده ايديلر ناپولئون بوناپارطده بوفكرده ايدى :

٢٠ — ( بيوك قوماندانلر غايت مساعد برفرصت بولمدقجه بسبتون مجبوراولمينجه بيوك برميدان محاربه‌سنه كيريشمز . دشمنى آچلق تأثيريله مغلوب ايتمك قلنجله مغلوب ايتمكدن دهازياده‌اثر مهارتدر . )

اکر دها ضعیف بولنیور ایسه‌ك او حالده ( مائل محاربه نظامیله ) تعرض ایدرز بوده یا صاغ جناحمزله دشمنك صول جناحنه ( ایکنجی محاربه نظامی ) ویاخود صول جناحمزله دشمنك صاغ جناحنه ( اوچنجی محاربه نظامی ) تعرض ایدرز .

اکر کندیمزده قوت حس ایدییورسه‌ك دشمنك ایکی جناحنه بردن تعرض ایدرز . ( دردنجی محاربه نظامی ) . بو صره‌ده مکمل خفیف پیاده‌یه مالك اولان کیمسه تعرض ایدن ایکی جناحی اره‌سنده قالان بوشلغی بو پیاده ایله املا ایده‌بیلور . ( بشنجی محاربه نظامی ) .

آز مقدارده ایو عسکره مالك اولان قوماندان اردونك قسم متباقیسنی کیرویه چکه‌رك مقدار مذکورك باشنه کچوب دشمن جناحلرندن بری اوزرینه شدیداً تعرض ایتملیدر . ( کباب شیشی شکلنده اولان بو نظام التنجی محاربه نظامیدر . ) یاخود جناحلرندن برینی استناد نقطه‌سنه ومثلا بر طاغه بر شهره نهره ویا دکزه استناد ایتدیرر . ( بوده یدنجی محاربه نظامیدر . )

وکسك قاتو مایوردن المش اولدیغی بو یدی محاربه نظامی شمدی‌یه قدر بیکلرجه دفعه‌لر شرح وتفسیر ایدلمش وبرچوق کشیلری اشغال ایتمش ایسه‌ده بو درجه‌ده جلب نظر ایده‌جك قدر حائز قیمت اولمدقلری بدیهی وبو یدی شکلی کیفی اوله‌رق تزیید ویا تحدید دخی پك قولای بولندیغی برامر اشکاردر :

١٦ — ( پیاده ویا سواری عسکریله دشمنه نسبةً دها قوتلی بولندیغکزه کوره او صنفه موافق بر محاربه میدانی انتخاب وتعرض قطعی‌یی کندیسندن اك زیاده امین بولندیغکز صنفه حواله ایدیکز . )

١٧ — ( اردوکاه داخلنده دشمن جاسوسلرینك موجود بولنمسندن شبهه ایدیلیور ایسه کیجه خلول ایتمزدن اول بالجمله

بوقاعده غالبا محاربات داخلیه دوشونیله‌رك یازلمشدر . بلکه وکس بونی یازارکن ژول سزارك اسپانیاسفرینی درخاطر ایدییورایدی .

٨ — محاربه‌دن صکره عسکری طاغتمیوب موضعی تحکیمه چالشملی .

٨ — هم کندی وهمده دشمنك قوتنی لایقیله تقدیر ایتمکه مقتدر اولان کیمسه نادراً مغلوب اولور .

٩ — غیرت وشجاعت قوتك تفوقندن دها زیاده مؤثردر . فقط مناسب واحواله موافق برموضع پك چوق کره‌لر شجاعته مرجحدر .

١٠ — طبیعت پك آز قهرمانلر یتشدیرر . انسانلرك قسم اعظمنده شجاعت صکره‌دن وتربیه واسطه‌سیله حصوله کتیریلور .

١١ — مشغولیت ومشقت براردویه قوت ویرر وسکونت وراحت دخی قوتنی ازاله ایدر .

قلبی امید مظفریت ایله مملو اولمیان براردویی اصلا محاربه‌یه سوق ایتماملیدر .

١٢ — دشمن مأمول ایتمدیکی برشیئه تصادف ایتدیکی زمان اورکر . زیاده یکنسق افعال واجراآت موءثر اولمز . )

١٣ — مغلوب اولان دشمنی طاغنیق جمعیتلر ایله وبرکونا پلانه توفیق حرکت ایتمیه‌رك تعقیب ایلمك مظفریتی تکرار انك النه تسلیم ایتمك دیمکدر .

١٤ — وقت وزمانیله اردونك اعاشه‌سی خصوصنی دوشونمامش اولان کیمسه محاربه‌سز مغلوب اولور .

١٥ — اکر مقدار عساکر وسطوت وشجاعت جهتیله دشمنه فائق بولنیور ایسه‌ك اکا برنجی محاربه نظامیله یعنی تمام جبهه ایله ایلرویه طوغری حرکت ایدرك تعرض ایده‌بیلورز .

دنیلان دورده بوحال کثرتله نمایان اولمشدر . اوزمانلر مارشال دوساقسه برقوماندانك اك بیوك مهارتی قطعی میدان محاربه‌لرندن اجتناب ایتمکدر سوزینی سویلتدیرن برفکر وذهاب افکار عمومیه‌یی استیلا ایتمش ایدی . بیوك فره دریقك وناپولئون بوناپارطك افعال واجرا آتی‌بیله بوفکر وذهابی تمامیله محو وازاله ایتمکه مقتدر اوله‌مدی . حتی ناپولئونك معاصری بولنان بارون قاریون — نیساس (Carion–Nissas) نام‌ذات ۱۸۲٤ سنه‌سنده نشرایلدیکی « Essai sur l'histoire génerale de l'art militaire » نام اثرده مهما امکن میدان محاربه‌لرندن اجتناب وایلرو قره‌غوللر مفرزه‌لر محاربانیله اکتفا ایدلمسنی فن حربك برقاعدهٔ اساسیه‌سی اوله‌رق توصیه ایتدکدنصکره دییورکه :

بونك خارجنده هربر حرکت اردولری بدطالع وتصادفه تسلیم ایدر . حالبوکه قوماندان فنه توفیقاً جریان احواله ونتایج وقایعه حاکم قالملیدر .

ایشته مومی الیه بارون بوسوزیله وکسك بالاده ذکر اولنان قاعده‌سنی تکرار ایتمش اولیور .

٤ — موقع اجرایه قونلملری آننه قدر دشمندن خفی طوتیله بیلان پلانلر اك ایو پلانلردر .

٥ — شایان استفاده فرصتلری فوت ایتمامك شجاعتدن زیاده قیمتداردر .

٦ — دشمن طرفندن ممکن اولدیغی قدر دوستلر آیرمغه چالشملی وبناء علیه دشمن طرفندن فرار ایدرك کلوب التجا ایلیانلریده حسن‌قبول ایتملیدر . چونکه دشمن افرادینی قتل ایده‌جکمز یره کندیمزه جلب ایده‌جك اولورسه‌ك دها زیاده استفاده ایتمش اولورز .

بوکتابده جمع ایدلمشدر . بونك ایچون وکسك اثری یالکز ازمنهٔ وسطیده دکل حتی اون طقوزنجی عصرك بدایتلرینه قدر پك زیاده حائز اعتبار بولنیور ایدی .

کتابك نهایتنده تعبیه حقنده اولان تدقیقات ومطالعاتنه دائر یازدیغی خلاصه شایان مطالعه اولدیغی جهتله بوراده عیناً درجی مناسب کورلدی :

١ — کافهٔ اسفار ومحارباتده قاعدهٔ عمومیه شودر : سکا فائده‌لی اولان هربرشی دشمنه مضردر وسنی مستفید ایدن هربر شی دشمنی اضرار ایدر .

بوقاعده فرونتنك اثرنده‌دخی محرردر . فقط وکس بوبسیط سوزی دها زیاده توسیع وایضاح ایدییور .

٢ — لایقیله تعلیم وتجربه ایدلمامش هیچ برفرد محاربه‌یه سوق ایدلماملیدر .

٣ — دشمنی میدان محاربه‌سندن زیاده ضرورت ، باصقینلر واحوال مشکله‌دن ایده‌جکی احترازلر واسطه‌سیله مغلوب ایتمك مرجحدر .

بوپك اسکی برقاعده‌در . اسکی اسپارطه‌لیلر مهارت ودسیسه‌ایله مظفر اولدقلری وقت مارس نام معبوده برصغر وقانلی محاربه ایله غالب کلدکلری وقت یالکز برخروس قوربان ایدرلر ایدی . مع مافیه بوقاعده اسکی اولدیغی نسبتده تهلکه‌لیدر . خصوصیله وکسك زمانی کبی افعال واجرا آتدن محترز برزمانده وغظ وتوصیه‌ایدلمسی اصلا جائز دکل‌ایدی . چونکه قوت ومتانتی زائل اولمغه‌باشلایان‌حکومتلرك موفقیتی‌میدان‌محاربه‌لرنده‌تحری‌ایده‌جکلری یرده مانوره لره التجا ایتدکلری وبوصورتله برموفقیته مظهر اولمغه چالشدقلری دفعات ایله کورلمش وهله قبینه محارباتی دوری

« ١١ محاربه‌دن اول اتخاذ اولنه‌جق تدابیر
« ١٢ اردونك فكرینك ودرجهٔ شوقنك تحقیقی
« ١٣ محاربه میدانننك انتخابی
« ١٤— ٢٠ تنظیمی قاتو مایوره اسناد ایدلمكده اولان باشلیجه یدی محاربه نظامنه نظراً عسكرك ترتیبی .

بعده دشـمنه فرار ایچون محل وفرصت ویرلمسـنی توصیه وبوصرده سیپیونك شو « قاچمقده اولان دشـمنه آلتون كپریلر انشـا ایدیكز » سـوزینی مقام استـشهادده ایراد ایدییور .

بوقاعده‌یی وكس تعمیم ایتمش‌ایسه‌ده قاعدهٔ مذكوره پك اسكی اولوب قسه‌نوفونك خسرونامه‌سنده تصادف اولندیغی كبی پولیه‌نك ویردیكی معـلوماته كوره ایفیقراتیس انی هم توصیه ایتمش وهمده بالذات موقع تطبیق واجرایه وضـع ایلمشـدر . فرونتن دخی « دسائس حربیه » نام اثرنده قاعدهٔ مذكوره‌نك اجراسـنه دائر برقاچ فقره حكایه ایدییور .

بوبحثدن صكره وكس دشمن ایله محاربه ایتمك ارزو اولنمدیغی وقت كندیسندن نصل اجتناب : اولنه‌بیله‌جكندن ( فصل ٢٢ ) دوه‌لردن وزرهلی سـواریدن ( فصل ٢٣ ) اوراقلی عربه‌لردن وفیللردن ( فصل ٢٤ ) وكنـدی اردونك رجـعت وفراری اثنـاسـنده اتخاذ اولنه‌جق تدابیردن ( فصل ٢٥ ) بحث ایدوب نهایتده تعبیه حقنده اولان كافهٔ تدقیقات ومطالعاتی مختصر اقوال حـكمیه صورتنده خـلاصه ایدییور وامپراطوره خطاباً عرض وجیبهٔ عبودیتی شامل برمقاله ایله بوكتابه ختام ویرییور .

تاریخ فن حرب عندنده بواوچنجی كتابك فوق‌العاده اهمیتی واردر . چونكه وكسك دخی افاده‌سنه كوره الك ایو طانیـلان محررین عسكریه طرفندن یازلمش قواعد حربیه‌نك الك مهملری

یکرمی التی فصلدن مرتب اولان اوچنجی کتاب تعبیه‌دن وسوق‌الجیشدن بحث ایدییور .

مومی‌الیه بوکتابك مقدمه‌سنده امپراطوره خطاباً یازدیغی افادات ایله نظریات فن حربك قیمت واهمیتنی بیان وتأیید ایلیه‌رك دییورکه :

« صلح واسایشی ارزو ایدن کیمسه اردوسنی تعلیم وتربیه ایتملیدر . حربده غالب ومظفر اولمق ارزوسنده بولنان کیمسه اصلاطالع وتصادفه کوکنماملی ویالکز فن‌ومهارته استناد ایلملیدر . »

وکس اشبو کتابده ابتدا اردونك قوتندن ( فصل ۱ ) عسکرك حفظ‌الصحه‌سی اعاشه‌سی وضبط وربطندن ( فصل ۲ — ٤ ) بحث ایتدکدن صکره ایکنجی کتابده اولدیغندن دها مفصل اوله‌رق قوماندا اشارتلرینی اکلاتیور وبوصره‌ده اشارات مذکوره‌یی سسلی ، یارم سسلی وسسسز اشارتلر اولمق اوزره اوچ قسمه تقسیم ایدییور : سسلی اشارتلر صدا ایله ویارم سسلی اشارتلر بوینوز ویا بوری واسطه‌سیله ویریلان قوماندالر اولوب سسسز قوماندالر دخی سنجاق فلامه فنار مشعله آتش وسائره واسطه‌سیله ویریلان اشارتلردر . ( فصل ٥ ) . بوندن صکره یورویش تعبیه‌سندن بدأ وبومیانده یورویش جدوللرینك استعمالی توصیه ونهرلردن مروری برتفصیل ایضاح ایدرك ( فصل ٦و۷ ) تعبیه قواعدینك تفهیمنه مباشرت ایدییور .

اردوکاهلرك ترتیباتندن باحث برفصلدن ( فصل ۸ ) صکره اون یدی فصله منقسم اوله‌رق محاربه قواعدی کلیور .

فصل ۹ نوع تعرض حقنده قواعد

« ۱۰ محاربه‌یه آلشمامش افرادك باشنده بولنان‌قوماندانك طور وحرکتی

وكس كتابنی ازمنهٔ مختلفه‌ده تأليف ايدلمش آثاردن جمع واقتباس ايلديكی معلومات ايله يازمش وفقط امر تأليفده بك بيوك برمهارتسزلك ابراز ايلمشدر . مع مافيه بو ايكنجی كتاب دخی دردنجی عصر ميلاديده روما عسكرلكنك زوالنه دائر باعث تأسف بر طاقم معلومات اعطا ايدييور . مثلا فراريلری قولايجه بولمق ايچون كوركه محكوم اولانلر حقنده ياپلديغی كبی يكی كلان عجمی افرادينك دخی — هر نوع حس وقار وناموسی اخلال ايده‌جك صورتده — بعضاً يوزلرينه وبعضاً دخی بدنلرينك بشقه محلنه قيزغين تمغه ايله براشارت ياپشديررلر ايدی .

لژیـونلرك قـوت ومتـانتنه ، باشـلیجه سـبب بولنمش اولان ( Cravis armatura ) یعنی آغر اسلحه شـمدی بسبتون مفقود بولنیور . اوللری لژیون متین برقلعه حکمنده بولنوب هر پیاده خطنه بحرق ( Murus ) یعنی ( دیوار ) اسمی ویریلیور ایدی . شمدی‌ایسه لژیونده اسلحهٔ تدافعیه موجود اولمدقدن بشقه اسلحهٔ تعرضیه‌دن اوله‌رق دخی اکثریا اوزاقدن آتیلور اسلحه بولنیور . مزراق اعتباردن ساقط اولوب یای ایله اوق باشلیجه سلاح اولدی. اسـلحه‌یه بووجهله اعتبار ایدلمـامسی واسـلحه‌نك حسن حالده بولندیرلمسنه اهمیت ویرلمامسی نقدر شایان تأسف برشی ایسه اسکی ( Munitio castrorum ) یعنی اردوکاه تحکیمی اصـولنك مـتروك براقلمسی دخی اودرجه سزاوار تأسـفدر . اسـکی رومالیلرك اردوسی محاربه اثناسنده تجهیزاتیله واردوکاهنده دخی سـپر ایله محفوظ یعنی هر حالده ( Civita murata ) یعنی مسـتحکم برشهر حـکمنده بولنیور ایدی صـکره‌دن ایسه اردوکاهی تحکیم ایتمـك اصولندن فراغت‌ایدلمکله برچوق اردولر باربارلرك باصقیننه‌دوچار اولدقدن بشقه مغلوب اولان اردولر کیرولرنده التجا ایده‌جـك مستحکم اردوکاه بوله‌ماملرندن ناشی نتایج مغلوبیت اولکی وقتلره نسبةً ایکی مثلی وخیم اولمشـدر . یکی فرسلیلر کبی اقوام اجنبیه اسکی رومالیلرك یورویش مستحکم اردوکاهنی قبول ایتـدکلری حالده بزده‌ده بواصولك یکیدن قبولی وموقع اعتباره وضعی عجبا ممکن دکلمیدر ؟

اثرك ایکنجی کتـابی یکرمی بش فصـلدن مرتب اولوب لژیونك ترتیبات وخدماتندن بحث ایدر .

وکس بوکتابه دخی امپراطوره غایت احـترامکارانه عرض رقیت ایله باشلایوب بعده مواد آتیه‌دن بحث ایدییور :

انفكاك ايدن افراد يرينه عسكرلكه هرجهتله جسپان اولان افرادك الثمسى لازمكلور . اسكى روماليلرك ( Dilectus ) يعنى خـدمت عسكريه ايله مكلف اولانلرك « انتخابنه » فوق العاده قيمت واهميت ويرملرينك سببى بودر . »

« شمدى ايسه ( Dilectus ) قالمدى . انك يرينـه شـايان مؤاخذه اولان ( Indictio militum ) اصولى وضع اولنمشـدركه بو اصوله نظراً اغنيا وباخصوص ايالات واليلرى اردو ايچون برمقدار عسكر جمعنه مجبور طوتلديغندن جمع ايديلان عسـكرك افراد منتخبه‌دن مرتب اولميه‌جغى برامر اشكاردر . »

« بوندن بشقه شهرلر اهاليسى ذوق وسفاهت يوزندن خواص عسـكريه‌سنى غيب ايتمش اولديغندن افراد عسـكريه‌يى منحصراً كويليلر اهاليسندن اخذ ايتمك موافق حال ومصلحت اوله‌جقدر . بركره عسكرلكه شايان افراد طوپلاندقدن صكره انلرى مكملاً تعليم وتربيه ايتمك اقتضا ايدر ايسه‌ده تعليم وتربيه‌يه موفق اوله‌جق ايو معلملر موجـود اولمديغندن قواعد واصول عتيقه‌يى مطـالعهٔ اثار واسطه‌سيله اوكرنمك ايجاب ايدر .

« ايشته بنده اثرمى بو ملاحظه‌يه مبنى اوله‌رق يازمغه باشلادم .

« افراد عسكريه‌نك تربيه‌سنك نقصان قالمسـنه باشليجه سبب افرادك ، انلرسز يقيندن محاربه‌يى موفقيتله اجرا ايتمك ممكن اولميان مقدار كافى اسلحهٔ تدافعيه‌يى طاشيمامليدر .

( ماده ۲۷ ) . واقعا سـوارى غوتلر ، آلانلر وهونلره امتثالاً اولكى وقته نظراً دهـا ايو تجهيز ايدلمش ايسـه‌ده پياده عسكرى همان چپلاق برحالده بولنيور . بو حال كنديسنى خصوصيله غوتلرك يايجى عسـكرينه قارشو بيوك ضررلره اوغراتمش وعين زمانده يقيندن محاربه‌يه كيريشمكدن احتراز ايتديرمشدر . اسكى

اردونك سطوتنه اساس اوله‌رق ذكر ایتدكدن صكره فصول آتیه‌ده مباحثه دوام ایدییور :

فصل ٢ — ٨ اخذ عسكر حقنده اولان قواعد

« ٩ — ١٩ اسكی روماليلرده افراد عسكریه‌نك نه‌يولده تعليم وتربيه ايدلديكی

فصل ٢٠ اسلحهٔ مختلفه‌نك تعريفی

« ٢١ — ٢٥ اردوكاهلرك اصول تحكيمی

« ٢٦ — ٢٧ خدمات سفریه

كتابك نهايتنده دخی ذيل اوله‌رق يازديغی مقاله‌ده اثرك مقدمه‌سنده وصف وستايش ايلديكی امپراطوره تكرار عرض حسيات شكران وعبوديت ايدييور .

بش كتابدن مرتب اولان اثرينك وكسك كنديسنك زماننده‌كی احوال عسكریه‌يی تعريف ايدن كتاب برنجی كتابدر .

مومی‌اليه بوكتابده امپراطوره خطاباً روما حكومتی تشكيل ايدن اقوامك خواص حربيه‌لرينك الآن زائل اولمديغنی وفقط مدت صلح ومسالمت فوق‌العاده اوله‌رق دوام ايتمكله قلوب اهاليده بالتدريج برحس امنيت پيدا اولمش وايشته بوندن طولايی دخی عسكری تعليملرينه‌ده عطف نظر اهميت ايدلمامكه باشلانمش وبوتعليملرك نهايت كوشهٔ نسيانه آتلمش اولديغنی وفقط حكومتك امنيت وسلامتنك هرحالده مذكور تعليملره مربوط بولنديغنی عرض ايتدكدن صكره ينه امپراطوره خطاباً معروضات آتيه‌ده بولنيور :

« چونكه بوتعليملر كوچك وفقط معلم براردونك كنديسندن بيوك وفقط تعليم كورمامش براردويه غلبه ايتمسنه سببيت ويرن حس تفوقی ونفسه امنيتی توليد ايدر . بونك ايچون ايسه اردودن

فقط وكسك اثرینی مهاجرت اقوام زمانننك بدایتنده یعنی روما ممالكی حدودینك برصورت قطعیه‌ده كسر ایدلمسی وكرمانیا اقوامندن برینك ادرنه محاربه‌سنی (ادرنه جوارنده نیكه موقعی) قزاندقدنصكره صورت‌جبریه‌ده اوله‌رق امپراطورلق‌ممالكی‌داخلنده نصب خیام اقامت ایتمسی وقتنده یازمش اولدیغنه شبهه ایدلمیور .

بو وقتده ایدی‌كه غیور امپراطور تئودوزیوس ( Thedosius ) غربی غوتلری داخل دائرهٔ حكومت وافرادینی روما اردوسنه ربط ایدرك متمادیاً هجوم ایتمكده بولنان اقوام شمالیه‌نك تجاوزاتنه صورت موقته‌ده اوله‌رق سد چكمكه ورومالیلره طوپلانوب اعادهٔ متانت ایتمك ایچون وقت وفرصت ویرمكه موفق اولمش ایدی .

فی‌الحقیقه بر « اخطارنامه » طرزنده یازلمش‌اولان بواثر بویله برزمانه شایسته ایدی . چونكه وكس اثرنده اسكی رومالیلرك احوال حربیه‌سنی ذكر ویاد وكندی زماننده احوال عسكریه‌ده مع‌التأسف كوردیكی قصور ونقصانلری تعداد وبونك عقیبنده تعبیه‌یه سوق الجیشه قلعه محاربه‌سنه ومحاربهٔ بحریه‌یه دائر اسكی رومالیلرك اثارندن مقتبس برطاقم قواعد اتیان ایدییور .

اسكی محررلردن مأخذ اتحاذ ایلدیكی ذوات اولمق اوزره كندیسی شونلری ذكر ایدییور :

قاتومایور ( Cato Maior ) قورنلیوس‌سلسوس ( Cornelius Celsus ) فرونتن و پاترنوس ( Paternus ) . بوندن‌بشقه امپراطوراوكوست وامپراطور آدریانك تعلیماتنامه‌لرینی وظن غالبه نظراً هیكینك اثرینی دخی مأخذ اتحاذ ایلمش ایدی .

برنجی كتاب یكرمی یدی فصلی حاوی اوله‌رق اخذ عسكر وتعلیم وتربیهٔ عسكردن بحث ایدر .

مومی‌الیه برنجی فصلده ابتدا روما دولتنك شوكت وعظمتنی

## اون ایکنجی فصل

### وکس ( Flavius Vegetius Renatus )

وکس دردنجی عصر میلادینك نصف ثانیسنده یشایوب ظن غالبه نظراً حرستیان ایدی . ترجمهٔ حالنه دائر معلومات مفقوددر.

مـومی الیه « Èpitoma rei mititaris » یاخـود

( Institorum rei militaris libri quinque ) نامنده بر اثر یازمش وبو اثرده کندی کندیسنی رومانك شوکتی زماننده اك بیوك امرای عسکریه‌یه ویرلمکده بولنمش اولان « قونت Comes » و « Vir illustris » عنوانلریله یاد ایتمکده ایسه‌ده دردنجی وبشنجی عصر میلادیده بوعنوانلری سائر معتبرجه اولان آدملر دخی طاشیمش بولندقلری جهتله مذکور عنوانلر وکسك ارباب فن حربدن بولنمش اولدیغنی اصلا اثبات ایتمز .

کندیسی کتابلرینی تبرکاً امپراطورلردن برینك نامنه اوله‌رق یازمش وبروقتلر بوامپراطورك ایکنجی والنسیان اولدیغی ظن واعتقاد اولنمش ایسه‌ده موءخراً اجرا اولنان تدقیقات ظن مذکورك بطلانی اثبات ایتمش وبوبابده بین المدققین ظهوره کلان اختلافات برطرف ایدیله‌میه‌رك مسئله الآن حل اولنه‌مامشدر .

مارسلینوسك « امپراطور یولیانك سفرلرینك تاریخی »

اشبو اثر اوتوز بر کتاب اوزره اولوب امپراطور نروانك ٦٩ نجی سنهٔ میلادیه‌سنه مصادف اولان زمان حکومتندن امپراطور والنسك ٣٧٨ نجی سنه‌سنه مصادف بولنان وفاتنه قدر کذران ایدن وقایعی حاکیدر .

٩٨ نجی سنه‌سندن ٣٥٣ نجی سنه‌سنه قدر اولان وقایعی شامل بولنان اون اوچ کتاب ضایع اولوب یالکز ٣٥٣ نجی سنه‌سندن ٣٧٩ نجی سنه‌سنه قدر کچن وقایعی جامع یعنی یکرمی بش سنه‌لك وقایعی حاکی بولنان اون سکز کتاب قالمش ایسه‌ده بواون سکز کتابده اولا وقایع برصورت مفصله‌ده نقل وحکایه ایدلمش وثانیاً وقایع مذکوره‌نك اکثریسنده مارسلینوس بالذات حاضر بولنمش اولدیغندن طولایی تاریخ حرب عندنده پك بیوك اهمیتلری واردر .

خصوصات عسکریه‌ده معلومات واسعه . حقیقته محبت ، محاکمهٔ احوالده اعتدال وبی طرفی مارسلینوسك اثرینك صفات متمیزه‌سیدر . حکایات تاریخیه‌نك نقطهٔ مرکزینی امپراطور یولیانك سفرلری تشکیل ایتمکده اولوب شیوهٔ کتابتی جانلی ، بعضاً مزین وحتی شاعرانه برطرزده اوله‌رق ذوات مشهوره‌نك تعریف طبایعنده کوستردیکی مهارت اویولده‌کی انشاده سزاوار امتثالدر .

تاریخنك کرك فرانسزجه وکرکسه المانجه‌یه ترجمه‌لری واردر .

انداخت ماکنه‌لرینه دائر اولان افاداتی قوهلی ایله روستوو « یونان محررین عسکریه‌سی » نام اثرلرنده شرح ایتمشلردر .

# اوننبرنجی فصل

آمیانوس مارسلینوس ( Ammianns Mercellinus )

مارسلینوس عن اصل یونانلی وظن غالبه نظراً انطاکیه‌لی ایدی . بونکله برابر اثرلرینی لاتینجه اوله‌رق یازمش ورومالیلرك الك صکره کلان مؤرخین مهمه‌سندن بولنمش وعمری یولیان ، یوویان ، والنس ، وبرنجی والنسیان نام امپراطورلرك زمان حکومتلرینه تصادف ایتمشدر .

مومی‌الیه گنج یاشنده سلك عسکری‌یه داخل اولوب عساکر خاصهٔ امپراطوری‌یه قبول اولنمش ومؤخراً امرای عسکریه‌دن بریسنك رفاقتنده اوله‌رق ۳۵۰ سنه‌سنده شرق‌سفرنده ۳۵۴ نجی سنه‌سی میلان علیهنده ایدیلان سفرده ومؤخراً شرق سفرنده بولنمش‌ایسه‌ده بوسفرلرده نه‌صفت ومأموریتی حائز بولنمش‌اولدیغی مجهولدر .

امپراطور یولیانك ۳۶۳ نجی سنه‌سی ایران حکومتی علیهنده اجرا ایتدیکی سفرده دخی حاضر بولندی . بعض دلائله باقیلورسه مومی‌الیه انجق امپراطور یولیانك وفاتندن‌صکره خدمت عسکریه‌دن چکیلوب اولا برمدت انطاکیه‌ده ومؤخراً دخی رومادە اقامت ایتمش واثرینی شهر مذکورده یازمشدر .

# اونجی فصل

## هیکین ( Hyginus )

امپراطور تراژان و بعضلرینك روایتنه نظراً امپراطور سپتیمیوس سه‌وه‌روس ( Septimius Severus ) زمانـنده معمر اولوب ( قلعه تجهیزاتی مالزمه‌سی ) « Liber de munitionibus castrorum » نامنده واردوکاهـلردن باحث براثر کندیسـنه عطف واسـناد ایدلمکده‌در . مومی‌الیه اشبو اثرینه ایستر اردو اوچ وایسـترسه بش ویا التی لژیبوندن وبرمقدار عساکر معاونه‌دن مرتب اولسون

اردوکاهك اصلا تبدل ایتمیان اقسامنی تعریف ایله باشلادقدن صکره اردو اقسام صغیره‌سندن واوچ لژیبون ایچون قوریله‌جق اردوکاهك ترتیبات عمومیه‌سندن بحث ونهایتده اردوکاه استحکاماتنك تأسیس وترتیبنی تعریف ایدییور .

هیکین مستحکم اردوکاهنك مقطع اصلیٔ وسطیسنی صکره‌دن کلانلرك دخی یاپدقلری کبی طولی عرضنه نسبتاً برثلث قدر دها بیوك اولان برمستطیل قبول ایدییور . اثری برچوق لسـانلره ترجمه وبرچوق طرفلردن شرح ایدلمشدر . نسخهٔ اصـلیه‌سی ۱۸۴۸ سنه‌سنده لایپسیقده نشر اولنمشدر .

فقط فرونتن کندیسیده ایو وعملیات حربیه‌یه واقف برعسکر ایکن یونانلی آووقات فن حرب حقنده ذره قدر برمعلوماته مالك دکلدر . غایت دقتسز اوله‌رق جمع وتألیف ایدیلان بوا‌ثره اهمیت ویردیرن برشی وارسه اوده مأخذلرندن برقسمنك مرور زمان ایله ضایع اولمش بولنمسیدر . پولیه‌ن یازدیغی دسائس آره‌سنه متمادیاً فن حربه هیچ تعلقی اولمیان برطاقم حکایات صیقشدیرمقده وبعضاً قوماندانلرك درایت ومهارتنه برنمونه اولمق اوزره فوق العاده دنائتپرورانه برطاقم افعال اعتسافکارانه‌یی نقل وارائه ایتمکده‌در .

محررندن سویداسك ( Suidas ) روایت ایلدیکی کبی پولیه‌ن فی‌الحقیقه « تعبیه » نامنده براثر دها یازمش ایسه بوا‌ثرینك ضایع اولمش بولنمسنه اصلا تأسف ایدلمز .

مومی‌الیهك « دسائس حربیه » نام اثری حقنده برفکر الмق ایچون ژول دومزه روانك « Traité des stratagèmes permis à laguerre, ou Remarques sur Polyen et Frontin ) .

محل انتشاری « ( Metz 1795 )

نام اثرینه مراجعت ایتمك کافیدر .

« دسائس حربیه » اوروپا لسانلرینك اکثریسنه ترجمه ایدلمشدر .

## طقوزنجی فصل

### پولیەن ( Polyaenos )

ایکنجی عصر میلادیده کلان یونان محررین عسکریەسی پولیەن ایله ختام بولیور . کندیسی عن اصل ماکدونیالی اولوب رومادە دعوا وکالتیله اشتغال و ١٦٣ نجی سنەسندە فرونتنك اثرینه رقابت ایتمك اوزره « دسائس حربیه » نامنده براثر تحریر ورأس حکومتده بولنان مارقوس آورەلیور آنتونینوس ( Marcus Aurelius Antoninus ) ایله رفیق حکومتی لوسیوس وروس ( Lucius Verus ) نام ذاتلره تقدیم ایلمشدر .

مومی الیهك یازدیغی « دسائس حربیه » نام اثرك برنجی کتابندن بشنجی کتابه قدر اولان کتابلر ایله سکزنجی کتاب مکمل والتنجی ایله یدنجی کتابلر غیر مکمل اولەرق زمانمزه انتقال ایدوب بوندن طولاییدرکه مومی الیهك یازدیغی طقوز یوز دسیسۀ حربیەدن یالکز سکزیوز اوتوزاوچ عددینه مالك بولنمقدەیز .

ایلك آلتی کتاب یونان ( باقوس ، پان وهراقلس نام قوماندانلردن باشلایەرق ) یدنجی کتاب باربار وسکزنجی کتاب دخی روما قوماندانلرینك دسائسنی نقل وحکایه ایدییور .

فرونتن کبی پولیەن دخی کتابنی اثار مختلفەدن جمع ایلدیکی معلومات ایله یازمشدر .

وقوهلی — روستوو المانجه‌یه ترجمه ایتمکه تشبث ایتدکلری حالده ترجمه‌سنه مقتدر اوله‌مامشلردر .

مؤلف کتابك نهایتنده اثرینك امپراطور آدریانك یکرمنجی سنهٔ حکومتنده یازلمش اولدیغنی بیان ایدیـورکه بوتقـدیرجه ۱۳۷ نجی سنهٔ میلادیه‌سنده یازلمش دیمکدر .

آریانك تعبیه‌سنك لاتینجه‌یه ترجمه‌سنی بلانشار ( Blanchart ) نام ذات ۱۶۸۳ سنه‌سنده آمستردام شهرنده نشر ایلمشـدر . بوترجمه دفعهٔ ثانیه اوله‌رق ۱۷۵۰ سـنه‌سنده ینه شهر مذکورده طبع ایدلمشدر .

کیشـار نام ذات « Mémoires Militaires » اسـمنده یازدیغی اثرده فرانسزجه‌یه ترجمه‌سنی نشر ایتمشدر . محل نشری ( هاغ سنه ۱۷۵۸ ) .

دوسرنیـان ( De Serignan ) دخی « Etude : la Phalange » نام کتابنده اثر مذکورك ترجمه‌سنی درج ایلمشدر .

راکتی‌نام ذات‌یازدیغی « Trattato de la milizia de Greci antichi » نامنده میلان شهرنده و ۱۸۱۹ سنه‌سنده نشرایلدیکی اثرده آریانك تعبیه‌سنك ایتالیانجه‌یه ترجمه‌سنی نشر ایتمشدر .

دوقتورقوهلی‌ایله روستوودخی « Griechische Kriegsschriftsteller » یعنی یونان محررین عسکریه‌سی اسمنده یازدقلری اثرده الیـانك تعبیه‌سیله مقایسـه ایدر برصورتده آریانك تعبیه‌سـنك المانجه‌یه ترجمه‌سنی یازدقلری کبی بوترجمه‌یه ذیل اوله‌رق اثرك اصـلنی وبر چوق ایضاحات واخطارات تنقیدیه‌یی درج وعلاوه ایتمشلردر .

ايراديله قوهلينك بوبابده بيوك برسهوده بولنمش اولديغنى واثرك حقيقةً آريانك اثرى بولنديغنى اثبات ايلمشدر .

واقعا آريانك تعبيه‌سى اليانك تعبيه‌سنه پك مشابه وطوغريدن طوغرى‌يه اولميه‌رق آسقله پيودوتك تعبيه‌سنه مبتنيدر . لكن ازنيكلى محررك اثرى نظرياتدن زياده قواعد عمليه تلقين ايتمكده‌در . اليانك اوزون جمله‌لرى يرينه بوراده جمله‌لر قيصه وسهولتله اكلاشيله‌جق برصورتده طوتلمشدر .

بواثرده‌كى افكار ومطالعاتى « انابازيس » نام اثرنده‌كى افكار ومطالعاته پك زياده مشابهدر آريان غايت ماهر برتعبيه‌جى بولنمش ونظرياتدن زياده عملياته حصر افكار ايتمش اولديغندن اليانك تعبيه‌سيله تعليم ميداننده وسفرهنكامنده بيوك ايشلر كوريله‌ميه‌جكنى ادراك ايدرك روما تعبيه‌سنى نظر تدقيقدن كچورمكله وفضله كورديكى شيلرى برطرف ايتمكه تشبث ايتمشدر مثلا اليانك تعبيه‌سنده محاربه عربه‌لرى وفيللر ايله ايديلان محارباته دائر اولان فصله اصلا حوالهٔ نظر اعتبار ايتميه‌رك بوكا مقابل روماليلرك وخصوصيله سواريسنك اسلحه‌سندن صورت مفصله‌ده بحث وبر چوق اقوامك محارباتندن مثاللر ايراد ايديور

تعبيه‌سنك سوارى‌يه دائر اولان قسمى — كه بوقسم اليانك تعبيه‌سنده مفقوددر — قسه‌نوفونك فن فروسيتنه تقابل ايتديريله بيله‌جك صورتده فن فروسيته دائردخى خيلى تفصيلات ويرمكده‌در .

اشبو قسم روما سواريسنك تعليملرندن وخصوصيله رسم كچيد اثناسنده‌كى حركتلرندن بحث ايديور ايسه‌ده زمانمزه اوقدر نقصان واكلاشلمز برحالده انتقال ايتمشدركه محررينك آتيده ذكرى سبق ايده‌جك اولان كيشار نام ذات بونى فرانسزجه‌يه

پردازانك روايات واشعاريله عادتا فوق مايتصور برشی حالنه كيرمش ايكن آريان يتيشوب مصالك ايچروسندن وقايع تاريخيه‌يی تفريق ايدرك فنون عسكريه‌يه دخی بيوك برخدمت ادا ايلدی . چونكه المزده انك اثری اولمامش اولسه ايدی اسكندر رومينك اسياده اجرا ايلديكی سفرلری قابل دكل استفاده‌لی برصورتده مطالعه ايده‌مز ايدك . لكن آريان بونكله اكتفا ايتميوب كندی افعال حربيه‌سنی دخی يازمغه تشبث ايتمش وقسه‌نوفونك انابازيسنه قارشو كنديسنك آلبانلره مقابل ايتديكی محاربه‌لری حاكی براثر وجوده كتيرمش ايسه‌ده بواثرك يالكز آلبانلره قارشو استعمال ايلديكی محاربه نظامنی تعريف ايدن برپارچه‌سی زمانمزه انتقال ايده بيلمشدر .

آريانك محاربه نظامی لژييون افرادندن مرتب سكز نفر عمقنده فاصله‌سز برفلانقسدن عبارت اولوب برنجی درت صره‌نك افرادی قيصه وايكنجی درت صره‌نك افرادی دخی اوزون مزراقلر ايله مسلحدر . طقوزنجی برصره ياپجی افراد معاونه‌سندن تشكيل ايدلمشدر .

جناحلرده سواری ايله انداخت ماكنه‌لری بولنيور . ايجاب احواله نظراً دوچار مضايقه اولان نقطه‌لره سريعاً معاونت ايده‌بيلمك اوزره افراد منتخبه‌دن مرتب برده احتياط قولی تشكيل قيلنمشدر .

لاكده مونياليلره دائر يازديغی اثرنده قسه‌نوفون اسكی دوريك ( Dorique ) محاربه نظام واصولنی تعريف ايلديكی كبی آريان دخی « تعبيه » نام اثرنده اسكندر رومينك فالانقس تعبيه‌سنی تعريف ايلمكده‌در ؛ قوهلی نام ذات بواثرك آريانك اثری اولميوب اليانك تعبيه‌سنك بربشقه طرزده يازلمشی اولديغنی ادعا ايتمش ايسه‌ده مدققيندن فورستر ( Forster ) نام ذات ادلهٔ مقنعه

سلکنه داخل اوله‌رق براز تحصیل ایتدکدن صکره عسکرلك مسلکنه کیرمشدر . امپراطور آدریانك کندی اوزرینه نظر دقتی جلب ایتمکله روما شهرلیسی حقوقنه مظهر اولمش و ١٣٦ نجی سنهٔ میلادیه‌سنده قپادوقیا * والیلکنه تعیین اولنوب ایالت مذکوره‌یی قافقاسیا جهتندن کلوب تعرض ایدن آلبانلره ( Alban ) ** قارشو کمال موفقیتله مدافعه ایتمش اولمغله امپراطور کندیسنه قونسلوسلق رتبه‌سنی توجیه ایلمشدر

آریان کرك افعالنده وکرکسه تحریر آثارده کوزه چارپه‌جق برصورتده قسه‌نوفونه معادل اولمغه چالشمش وقسه‌نوفونك سوقراط نزدنده‌کی حالنی کندیسی اپیکتت نزدنده تقلیده هوس ایله اپیکتتك تدریس ایلدیکی فیلوسوفی درسلرینك جمله‌سنی قلمه اله‌رق علم فلسفه‌نك ستویق Stoique دنیلان شعبه‌سنه دائر بك مکمل براثر وجوده کتیرمشدر .

بواثر قسه‌نوفونك موارلرینه تقابل ایدیپورسه ایران حکومتی تخریب ایدن « اسکندر رومینك افعالی حقنده یدی کتاب » دخی قسه‌نوفونك ایران حکومتنك مؤسسنی وصف وستایش یولنده یازدیغی « خسرونامه » یه مقابل کلمکده‌در . « اسکندرك انابازیسی » نامی التنده بولنان سالف الذکر اثر اسکندره رفاقت ایدن آریستوبولوس ( Aristobulus ) اومنه‌س ( Eumenes ) وپطلمیوسك تحریر ایدوب زمانمزه انتقال ایده‌مامش اولان خاطر کذارلرك اساسنه مبتنی اوله‌رق یازلمشدر .

خیلی زمان اولمش ایدی‌که بیوك ماکدونیالینك نامی خارق العاده شیلره اینانان برطاقم اقوامك مصاللری وبر طاقم سفسطه

---

* قپادوقیا شمدیکی سیواس ولایتی

** آلبانلر شمدیکی طاغستان لازستان وشیروان جهتلرنده متمکن وسواریلك ایله مشهور برقوم ایدی .

( Heervesen der Muhamedaner und die arabische Uebersetzung des Aelian . )
یعنی احوال عسکریهٔ اسلامیه والیانك اثرینك عربجه‌یه ترجمه‌سی نام کتابه ) مراجعت اوله .

محل انتشاری ( Goettingen 1880 )

اشبو اثرك دخی السنهٔ مختلفه‌ده متعدد ترجمه وشرحلری موجود اولوب بونلرك ایچنده اك زیاده شایان تقدیر اولانلری لورد دیلونك ١٨١٤ سنه‌سنده لوندره‌ده نشر اولنان ترجمه‌سیله روستوو وقوهلی نام ذاتلرك « یونانستان محررین عسکریه‌سی » نام اثرلرینه صورت مکمله‌ده شرح ایدلمش اولدیغی حالده درج ایلدکلری المانجه‌یه اولان ترجمه‌لریدر .

## سکزنجی فصل

آریان Arrien

فلاویوس آریانوس او وقتلر پلینیوسك تحت اداره‌سنده بولنان بیتینیا * ایالتی داخلنده کائن ازنیك شهرنده قدمنهادهٔ وجود اوله‌رق فقیر وفقط معتبر برعائله‌نك اولادی ایدی .

کنج یاشنده رومایه کلوب اپیکتت ** نام ذاتك شاکردانی

---

* بیتینیا شمدیکی بروسه ولایتی . ازمنهٔ قدیمه‌ده باشلیجه شهرلری ازمید وازنیك .

** ستویق مسلکنی مروج برحکیم اولوب برنجی عصر میلادیده فریژیا ( فریژیا ازمنهٔ قدیمه‌ده اسیای صغرا ایالاتندن اولوب کوچك وبیوك فریژیا نامیله ایکی قسمه منقسم ایدی . باشلیجه شهرلری قونیه لاپسکی ، آبیدوس ، تروا ، غوردیوم ، انقره وسائره ایدی . ) داخلنده کائن هیه‌روپولیس ( شمدیکی خیره بولی ) شهرنده تولد ایتمشدر .

ایتدیکنی ادعا ( بو ادعاسنه بز براز نظر اشتباه ایله باقملییز ) ومحررین مرقومه‌نك جمله‌سنك انجق فن حربه کسب وقوف ایتمش کیمسه‌لرك اکلایه بیله‌جکلری برطرزده یازمش اولدقلرینی وکندیسنك هرکسك اکلایه‌بیله‌جکی براثر وجوده کتیرمکه چالشدیغنی وبناءً علیه ایضاح مرامده کلامك کفایتسزلکی تبین ایدن یرلرده اشکال وتصاویره مراجعت ایتدیکنی بیان ایدییور . هله علوم ریاضیه‌ده اولان معلوماتنی اوقدر اظهاره چالیشیورکه اثرینك آسقله پیودوتك اثرینه مشابه دکل بلکه مومی‌الیهك اثری اساسی اوزرینه یازلمش اولدیغنه قانع اولمقده تردد ایتمییز . چونکه ترتیبات محاربه‌یی اشکال ریاضیه‌یه توفیق ایتمکده ایکی اثر دخی درجهٔ نهایه‌ده متفق بولنیور . بناءً علیه آسقله پیودوت کبی الیان دخی مصر ومعند برنظریاتجی اولدیغنی اثبات ایدییور .

مومی‌الیه واقعا آسقله‌پیودوتك اثرنده موجود اولان تفرعات ریاضیه‌یی مهما امکن طی ایتمکه چالشیور ایسه‌ده ینه مسلکندن کندیسنی قورتارمغه موفق اوله‌میور . شو قدر وارکه ملاحظات ومطالعاتی یونان ادبیات عسکریه‌سنه وقوفنی اثبات ایدییور .

بیزانسلیلر الیانك اثرندن پك چوق اقتباساتده بولنمش اولدقلری کبی آتیده ذکری سبق ایده‌جك اولان امپراطور لئو دخی اثرینی تألیف ایلدیکی صره‌ده الیانك تعبیه‌سنك برچوق ماده‌لرینی عینیله قبول واثرینه درج ایلمشدر . الیانك اثری حقنده رومالیلرده کوریلان بوحرمت واعتبار مؤخراً عربلره انتقال ایدرك ۱۳۵۰ سنه‌سنده تألیف اولنان وعربلرك مقداری جزئی عد اولنه‌بیلان اثار عسکریه‌سنك اك مهملرندن بولنان « تعبیه » نام اثره ذیل اوله‌رق الیانك تعبیه‌سنك عربجه‌یه ترجمه‌سی عینیله درج ایدلمش ایدی .

ووستنفلد Vüstenfeld نام ذاتك :

مفصل براثری مطالعه‌یه وقتی اولمز ملاحظه‌سیله مقدمه‌دن اول اثرك مندرجاتنه دائر مفصل برفهرس تحلیلی درج ایلمشدرکه فهرس مذکوره نظراً باشلیجه فصللری مواد آتیه‌دن باحثدر :

فصل ١ — ٣ شمدی‌یه دکین کلان عسکری محررلری .

« ٤ — ١١ محاربلرك طقوز صنفی ، یعنی آغراسلحه‌ایله مسلح اولانلر ، پلتاستلر ، خفیفُ اسلحه ایله مسلح اولانلر ، حربه‌لی سواری ، مزراقلی سواری آوجیسی ، یای ایله مسلح نشانجی صنفی ، زرهلی سواری ، محاربه عربه‌لری وفیللر .

فصل ١٢ — ٢٦ محاربه نظام اصلیسنك تعبیه‌جه انقسامی .

« ٢٧ — ٣٤ قطعاتك موجودلری

« ٣٥ — ٤٢ قوماندانلرك سلسلهٔ مراتب عسکریه‌سی

« ٤٣ — ٤٨عادی محاربه نظامی ، یناشیق محاربه نظامی ، ومحاربه نظامنك قالقان ایله ستری

فصل ٤٩ — ٥٤ هوپلیتلرك اسلحه‌سی وهوپلیت افرادینك انتخابی

فصل ٥٥ — ٦٢ خفیف اسلحه‌ایله مسلح اولان افراد

« ٦٣ — ٧٤ سواری صنفی وانك تعبیه‌سی

« ٧٥ فیللر واوراقلی عربه‌لر

« ٧٦ — ١١٣ تعبیهٔ اساسیه اشکالی وقوماندانلر .

برنجی فصل شایان دقت ومطالعه‌در :

مومی الیه عسکری محررلرینك تعدادینی اومیروسدن بدأ ایدوب پوزیدونیوسه ( Poseidonios ) (آسقله‌پیودوت) وبزه مجهول اولوب بردرس کتابی یازدیغی روایت اولنان بریون ( Brion ) نامنده برکیمسه‌یه قدر یوروتیور .

الیان کتابنده ذکر ایتدیکی محررلرك جمله‌سنك اثرلرینی مطالعه

شهرلرك تحكيمندن بحث ایدن بشنجی فصلی واوننجی کتابك محاربه ماکنه‌لرندن باحث‌اولان صوك یدی فصللری شایان‌مطالعه‌واهمیتدر.

ویترووك اثری مغلق برصورتده یازلمش اولوب هله محـاربه ماکنه‌لرینه‌دائراولان‌بحثی باربارا ( Barbara ) جوقوندو (Diocondo ) بوتئو ( Botheo ) وزیلبرشلاغ ( Sılberchlag )نام‌محررلرترجمه‌سنه‌تشبث ایتدکلری حالده موفق اوله‌مامشلر ایدی . نهایت روسـتوو ایله قوهلی نام ذاتلر انداخت ماکنه‌لرینه دائر اولان فصللری لاتینجه والمانجه اوله‌رق ۱۸۵۳ سنه‌سنده نشر ایتمشلردر .

مؤخراً اوچنجی ناپولئونك روماليلرك انداخت ماکنه‌لرینك نمونه‌لرینی انشا ایتدیرمك خصوصنده‌کی تشبثاتی بردلیل واثبات اوله‌بیلور . مذکور نمونه‌لر الآن پارسده طوپجی موزه‌خانه‌سیله سن — ژرمن موزه‌خانه‌سنده محفوظدر .

## یدنجی فصل

### الیان Aelian

الیانك « تعبیه » نام اثری ۱۰۶ نجی سنهٔ میلادیه‌سنده یازلمش اولوب مؤلفك شخصنه وترجمـهٔ حالنه دائر ذره قدر برمعلومات موجود دکلدر . فقط اثرینی یونانجه یازدقدن بشقه کندیسـنك دخی یونانلی بولنمش‌اولدیغی بردرجه‌یه قدر امنیتله قبول اولنه‌بیلور مومی‌الیه روما فن حربنه اصلا واقف‌اولمیوب یازدیغی‌اثرده یونان — ماکدونیـا تعبیه‌سی قواعـدندن بحث ایتمکده‌در . اثرینی امپراطور تراژانه تقدیم ایتمك ارزوسنده بولنه‌رق امپراطورك‌اویله

اولوب ژول سزارك زماننده مهندسلك خدمتنده بولنمش ومشار اليه سزار ايله برابر افريقايه دخی عزيمت ايتمشدر . مؤخراً امپراطور اوكوست كنديسنه محاربه ماكنه‌لرينك انشاسنه مخصوص اولان دارالصناعه‌نك مديريتنی ودها صكره دخی امور نافعه نظارتنی توجيه ايلمشدر . سن شيخوخته وصولنده

De architectura Libri X . ad Caesarem Augustum

يعنی « امپراطور اوكوست ايچون اون كتاب اوزره فن معماری » نامنده براثر تأليف ايتمشدركه اشبو اثر بعض ضايع اولان پلانلردن واشكالندن بشقه زمانمزه مكمل اوله‌رق انتقال ايلمشدر .

اصل فن معماريدن ايلك يدی كتابده بحث اولنمشدر .

برنجی كتاب : برشهرك تأسيسی ، ترتيبات عموميه‌سی وامر تحكيمی

ايكنجی كتاب : مالزمه‌نك انتخابی

اوچنجی ودردنجی كتابلر : معابدك انشاسی وانشای قديمك مسالك اربعه‌سنك تعريفی .

بشنجی كتاب ابنيهٔ عموميه انشاسی وميدانلقلر تأسيسی

التنجی كتاب . شهر وكوی خانه‌لرينك اصول انشاسی و

يدنجی كتاب دخی : ابنيه‌نك تزيينات داخليه‌سی مباحثنی شاملدر .

سكزنجی كتاب : صو يوللرندن وخصوصيله شهرلره صو اساله سندن

طقوزنجی كتاب : وقتی مساحه ايدر وسائطك وبالخاصه بسيطه‌لرك اعمالندن و

اوننجی كتاب دخی : انشا آته مقتضی اولان ماكنه‌لردن ومحاربه ماكنه‌لرندن بحث ايتمكده‌در .

عسكرلك نقطهٔ نظرندن ويتروك اثرينك يالكز برنجی كتابك

اثرك باشليجه منابعی ژول سزار ، ليويوس ، سليوس( Celius) وسالوست نام ذاتلرك آثاری ايدی .

دردنجی ويا بشنجی عصرده اسمی نا معلوم بركيمسه فرونتنك اثرينه ذيل اوله‌رق برده دردنجی كتاب يازمش ايسه‌ده بو كتاب اثرك سائر كتابلريله مقايسه قبول ايتميه‌جك درجه‌ده فنا يازلمشدر.

بو اثر دخی اون التنجی عصردن اعتباراً شمدی‌يه قدر بالجمله ملل غربيه طرفندن دفعات ايله ترجمه وشرح ايدلمش ايسه‌ده الحالة هذه انجق علمای السنه نزدنده محافظهٔ قيمت واهميت ايده‌بيلمشدر .

نامق پاشا زاده خليل خالد بك « دسائس حربيه » نامی التنده اوله‌رق فرانسزجه‌دن تركجه‌يه براثر ترجمه ايتمش واشبو اثر بالخاصه يونانيلر ايله روماليلرك دسائس حربيه‌سندن باحث بولنمشدر .

## التنجی فصل

### ويتروو Vitruve

انشا آت واستحكامدن بحث ايدن يكانه لاتينجه اثر ويترووك فن معماريسی اولوب زماننك اصول معماريسنی تعريف ايتمكده اولديغی جهتله غايتله ذيقيمت براثردر .

ويترووويوس پوليو تخمين اولنديغنه كوره عن اصل ورونالی

اون بر ماریوسه (Marius) دائر اون سوللایه (Sulla) دائر طقوز ژول سزاره متعلق یکرمی بر پومپه یوسه (Pompeius) دائر اون ایکی قوریولویه (Coriolo) یه دائر بش والی آخره فقره لر ذکر اولنمشدر . غریبدرکه قرونتن ، وسپاسیان ، تیتوس ودومیسیانوسه (Domicianus) متعلق اوله رق درج ایلدیکی اوچ فقره مستثنا اولمق اوزره کندی زماننده کلان قوماندانلرك افعالنه متعلق پك آز فقره لر ضبط وقید ایلمشدر .

بومثللو دسائس حربیه نك ازمنهٔ قدیمه ده پك بیوك براهمیتی وارایدی . اثر مذکور غایت ساده برطرزده یازلمش اولوب ترتیبات عسکریه یی دخی مثلا پاولوس امیلیوسك (Paulus Emilius) پرزه ئوسه (Perseus) قارشو وژول سزارك فارزالوس (Pharsalus) موقعنده کی اولان ترتیباتی پك واضح برصورتده تعریف ایتدیکی کبی هیچ برتاریخده تصادف ایدیله میان بعض معلومات تاریخیه یی دخی جامعدر .

اشبو اثر دخی بالاده ذکر اولندیغی کبی حال اصلیسنی محافظه ایده مامش وحال حاضری پك چوق خطالری دخی شامل بولنمش اولمغله برابر ذاتاً بیان اولنان دسائسدن برچوغی زمانمزده ناقابل تطبیق غایت عادی شیلردن عبارت اولدیغندن پرنس دولینی اومثللو خطالردن اورکه رك ودسائسدن بعضلرینی چوجقجه شیلر بوله رق مقام استهزاده شوسوزی سویلمشدر :

« Il n ' ya pas de Frontin de comédie , dont les stratagèmes soyent meilleurs . »

برنجی کتابك فقره لری محاربه دن اول ایکنجی کتابك فقره لری محاربه اثناسنده واوچنجی کتابك فقراتی دخی محاصره محاربه سنه عائد وقایعه متعلقدر .

واثار متعدده یازمشدر . اثار مذکوره دن ایکیسی عسکرلکه متعلق اولوب بونلردن دخی ( De re militari ) نامنده وامپراطور تراژان نزدنده فوق‌العاده اعتباره مظهر بولنمش اولان اثر ضایع اوله‌رق زمانمزه انتقال ایده‌مامشدر . بعض آثاردن مقتبس معلوماتدن استدلال اولندیغنه کوره مومی‌الیه اشبو اثرده روما فن حربنك الکمهم قواعد وتجاربنی ضبط وقید ایلمش اولدیغندن اثرك ضیاعی باعث تأسفدر .

ایکنجی اثر ایسه زمانمزه حال اصلیسنی محافظه ایده‌میه‌رك انتقال‌ایدن (Strategemata Libri 3) یعنی « اوچ کتاب‌اوزره‌دسائس حربیه » نام اثری اولوب اشبو اثرده قارئینك معلوماتنی توسیع وایجاب حالده کندیلرینه بعض تجارب سالفه‌یی اخطار ایتمك مقصدیله مقتدر ومدبر برطاقم قوماندانلرك افعال مهمه واقوال مفیده‌لری قید ایدلمشدر . بوندن طولاییدرکه فرونتن دخی بومجموعه‌سنه « مخطره » نامنی ویرییور .

اثر مذکور مؤلفك اقوام وازمنهٔ مختلفه تاریخ حربندن اقتباس وشایان امتثال نمونه‌لر اوله‌رق ارائه ایدلمش درتیوزی متجاوز فقراتی شامل اولوب رومالی‌اولمیان قوماندانلرك افعالندن باحث اوله‌رق آلسیبیادسه ( Alcibiades ) دائر سکز تمیستوقلسه (Tuemistocles ) دائر درت اپامینونداسه دائراون ایکی پریقلسه دائر ( Pericles ) یدی قسه‌نوفونه متعلق ایکی ماکدونیا قرالی‌فلیبه متعلق اون ایکی اسکندر رومی‌یه دائر اون درت آنیباله دائر یکرمی‌ایکی پیروسه متعلق یدی والی آخره فقره درج ایدلمشدر .

مثاللرك قسم‌اعظمی‌ایسه روما قوماندانلرینك افعالندن اقتباس ایدلمش‌اولوب‌قاتونه (Caton) دائراون‌سیپیونه دائر (Scipion) یکرمی النی فابیوسه ( Fabius) دائر اون اوچ متەلوسه ( Metellus ) متعلق

قوماندانی محاربه‌ده تلف اولدیغی حالده محاربه‌دن سالماً عودت ایدن افراد عسکریه الی آخرالعمر اعتبارسز اوله‌رق امرار ایام ایدرلر .

برنجی کتابك اون بشنجی فصلندن :

وقت حضرده افراد عسکریه یمك ایچمك واویومقدن غیری برایش ایله مشغول اولمز خانه وترلا ایشلرینك هپسنی قاریلر ایفا ایدر .

ایشته تاسیتوسك کرمانیا نام اثرنده عسکرلکه متعلق اوله‌رق برنجی کتابده یازمش اولدیغی معلومات بوندن عبارت اولوب ایکنجی کتاب ایسه کرمانیا اقوامندن هربرینك آیری آیری احوالندن بحث ایلدیکی جهتله عسکرلکه دائر سویلدیکی شیلر بالاده ذکر اولنان موادك تکراری قبیلندن بولندیغنه مبنی دها زیاده تفصیلات اعطاسندن صرف نظر قلندی .

## فصل بشنجی

فرونتن ( Sextus Iulius Frontinus )

سکتوس یولیوس فرونتینوس هیکینوسك معاصری وانك کبی رومالی ایدی . پسپایه برعائله‌دن نشأت ایتدیکی حالده مجرد اثر درایت وغیرتی اوله‌رق مقامات عالیه‌یه ارتقایه موفق اولوب امپراطور وسپاسیانك زمان حکومتنده بریتانیاده قوماندانلق ایتمش

تشکیل ایتمسی وافراد عسکریه عائله‌لرینك بلوکلر نزدنده بولنمسیدرکه نفر محاربه ایدرکن کیروده بولنان زوجه‌سنی کورر واغلامقده اولان چوجغنك سسنی ایشیدر . هرنفر اوراده بولنان اقرباسنك مظهر ستایشی اولمق ایچون وسعی یتدیکی قدر ایفای وظیفه‌یه غیرت ایدر .

برنجی کتابك سکزنجی فصلندن :

یك چوق دفعه صفلرك پای ثباتی متزلزل اولوبده علائم رجعت رونما اولمغه باشلادیغی زمان اردونك کیروسنده بولنان قادینلر بالاجتماع ناله وفغان ودوچار اوله‌جقلری بلیهٔ اسارتی تعریف واسماع ایدرك افراد عسکریه‌نك اکتساب جسارت ورجعته میل ایتمش اولان صفلرك اعادهٔ متانت ایتملرینه سبب ویرمشلردر .

برنجی کتابك اونجی فصلندن :

برقوم ایله محاربه ایتمکه نیت ایتدکلری زمان سفره مباشرت ایتمزدن اول اوقومه منسوب برنفر اسیر ایتمکه چالشورلر . بویله برنفری اله کچیردکدن صکره کندی افراد عسکریه‌لری آره‌سندن برنفر انتخاب ایدرك ایکیسی دخی مملکتلرینه مخصوص البسه‌یی لابس واسلحه‌یی حامل اولدقلری حالده مبارزه ایتدیررلر وبو مبارزه‌نك نتیجه‌سنی سفرك ایو ویا فنا اوله‌جغنه علامت عد ایدرلر .

برنجی کتابك اون ایکنجی فصلندن :

مملکته اهانت ویادشمن طرفنه فرار ایدنلر طوتلدقلری حالده براغاجه صلب اولنورلر . محاربه‌ده قورقاقلق کوسترنلر ویاخود مافوقلرینه اطاعت ایتمیانلر بربطاقلغه باتیریلوب تلف ایدیلورلر .

برنجی کتابك اون دردنجی فصلندن :

برقالقان وبرمزراق ایله اکتفا ایدوب پیاده‌لر ایسه دها بشقه برطاقم انداخت آلتلرینه مالکدر . هرپیاده نفری بونلردن برقاچ دانه‌سنی حامل اولوب پك اوزاق مسافه‌لره قدر فیرلاتیر . محاربه‌ده بللرینه قدر چپلاق بولنورلر ویاخود الك زیاده اوله‌رق صرتلرینه براورتی اتارلر . البسه مزیناتندن بی‌خبردرلر . لکن قالقانلرینی انواع الوان ایله تزیین ایدرلر . ایچلرندن پك آزی زرهلی اولوب هله مغفر ویاکلاه انجق برقاچ نفرلرنده بولنور . بارکیرلری نه‌لطافت ونه‌ده سرعت جهتیله شایان دقت اولمدقلری کبی حرکت خصوصنده برکونا تعلیم دخی کورمزلر . کرمانیالیلرك باشلیجه قوتلری پیاده عسکرندن عبارتدر . بونك ایچون پیاده سواری ایله قاریشق اوله‌رق محاربه ایدر .

هرعشیرت یوز نفر عسکر ویرمکه مجبوردر . محاربه‌اثناسنده تکرار ایلرولمك اوزره بعضاً اجرا اولنان رجعتلره جبانتدن زیاده بردسیسهٔ حربیه نظریله باقارلر . اثنای محاربه‌ده تلف ومجروح اولانلری آلوب کیرویه قاچیرمغه سعی ایدرلر . هنکام محاربه‌ده قالقانی غیب ایتمك الك بیوك معایب عسکریه‌دن معدود اولوب قالقانی غیب ایتمش اولان برنفره ناموسسز نظریله باقدقلری کبی کندیسنی نه‌مذهبی ونه‌ده سیاسی امور ومسائله مداخله ایتدیرمزلر بونك ایچون محاربه‌دن سالماً چیقدیغی حالده مجرد بوناموسسزلغه نهایت ویرمك ایچون قالقانی ضایع ایتمش اولان نفرك کندی کندیسنی صلب ایله انتحار ایلدیکی پك چوق دفعه واقعدر .

برنجی کتابك یدنجی فصلندن :

باش قوماندانلغه ارتقا ایچون برنجی شرط جسارت وشجاعتدر . جسارته الك بیوك برسبب تشویق ایسه بلوکلرك کیف ماتفق تعبیه ایدلمیوب هربر عشیرتك کندی کندیسنه بربلوك

## تاسيتوسك «كرمانيا» نام اثرى

تاسيتوسك يازمش اولديغى كرمانيا نام اثر مجرد اسكى المانلرك احوال وعاداتنى تعريف مقصديله تحرير ايدلمش اولديغندن ادبيات عسكريه نزدنده اودرجه اهميتى يوق ايسه‌ده اشبو كرمانياليلرك احوال عسكريه‌سنه دائر دخى بعض معلومات درج ايتمش اولديغى جهتله مطالعه‌سى شايان استفاده‌در .

اثر مذكور ايكى كتابدن عبارت اولوب برنجى كتاب على العموم كرمانياليلرك اخلاق وعاداتندن وايكنجى كتاب دخى كرمانياليلرى تشكيل ايدن اقوامدن هر برينك احوال مخصوصه سندن آيرى آيرى اوله‌رق بحث ايتمكده‌در . بز بوراده عسكرلكه متعلق اولان فقراتى ذكر ايله اكتفا ايده‌جكز .

برنجى كتابك دردنجى فصلندن :

كرمانياليلر شدتلى بر تعرض وهجوم اجراسى ايچون غايت الويريشلو ايسه‌لرده مشاق ومزاحم سفريه‌يه وهله حرارته وصوسزلغه اصلا تحمل ايده‌مزلر . فقط بوكا مقابل صغوغه واچلغه زياده تحمللرى واردر . بوده بولندقلرى مملكتك اقليمى اقتضاسندندر .

برنجى كتابك آلتنجى فصلى :

اسلحه‌لرينك حالندن دخى اكلاشيله‌جغى اوزره پك چوق تيمور معدننه مالك دكلدرلر . مچ ويا اوزون مزراقلر پك آز كمسه‌ده بولنور . اكثريسى قيصه مزراقلره مالك اولوب اشبو مزراقلرك اوجلرى اوقدر كسكين وشكلى اودرجه متناسبدركه كنديسنى هم دوورتمك وهمده فيرلاتمق ايچون استعمال ايدرلر . سواريلر

اینترامنا ( Interamena ) شهرنده تولد ایتمشدر . مومیالیه ازمنهٔ قدیمه‌نك اڭ مشهور مؤرخلرندن بری اولوب ابتدا آووقاتلق مسلکنه سلوك ایدرك بومسلکده خیلی شهرت قزاندقدنصکره امپراطور وسپاسیانك [*] زماننده امور ملکیه ایله اشتغاله باشلامش و ٧٩ نجی سنه‌سی روما کبراسندن آغریقوله‌نك ( Agricola ) کریمه‌سیله ازدواج ایدوب درت سنه قدر طشره‌ده ایالتلردن برینك والیلکنده بولندقدنصکره ٩٧ نجی سنه‌سی قونسلوسلق رتبه‌سنی احراز ایلمش و ١٣٤ سنه‌سی سکسان یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتمش‌ایمش [**] تاسیتوس تاریخنی عمرینك نهایتنه طوغری یازمغه باشلامشدر . آثارندن قسم‌اعظمی ضایع اولوب تاریخنکده یالکز برقاچ قسمی زمانمزه انتقال ایده‌بیلمشدر . فقط اثرلرندن ایکیسی مکمل اوله‌رق قالمشدرکه بونلردن برنجیسی آغریقوله‌نك ترجمهٔ حالی وایکنجیسی دخی آتیده کندیسندن بحث ایده‌جکمز کرمانیا ( Germania ) نام اثریدر.

تاسیتوس رومالیلرده مؤرخلکی درجهٔ کماله ایصال ایتمش اولدیغی کبی رومالیلرك اڭ صوك موءرخیده کندیسی بولنمشدر . مومیالیهك حقیقته میل ومحبتی فوق‌العاده بردرجه‌ده اولدیغندن یازدیغی اثرلرده مقارن‌حقیقت اولمیان شیلره نادراً تصادف‌اولنور .

زمانمزه انتقال ایده‌بیلان اثرلری اوروپا لسانلرینك جمله‌سنه ترجمه ایدلمشدر . فرانسزجه‌یه اولان اڭ ایو ترجمه‌سی بورنوف ( Bournof ) نام‌ذاتك ترجمه‌سیدرکه ١٨٢٧ سنه‌سنده نشراولنمشدر .

---

[*] وسپاسیان روما امپراطوری اولوب ٦٩ نجی سنهٔ میلادیه‌سندن ٧٩ نجی سنه‌سنه قدر اجرای حکومت ایتمشدر

[**] مومیالیهك تاریخ وفاتنه دائر بین‌المؤرخین اختلاف واردر.

بدأ ايله شمدی‌یه قدر اوروپاده برچوق ترجمه‌لری شرحلری وسائره‌سی نشر ایدلمشدر .

اونوزاندرك بعض اخطارات ونصایحی پك غریب اولوب حتی پرنس دولینی ( Prince de Ligne ) مومی‌الیهدن بحث ایتدیکی صره‌ده معتادی اولان شیوهٔ استهزا پروانه‌ایله شوسوزی سویلیور :

« Pour donner une idée de ce philosophe qui parle guerre comme un docteur de Sorbonne, la seule fois qu'il ne dit pas des lieux communs, il conseille d'envoyer da la cavallerie battre l'estrade ( استکشاف خدمتی ) si c'est un pays de bois ou bien fermé par des collines . . . . . . . . .

Il ne faut pas se moquer des vielles gens ; mais Il faut croire qu'Onosandre se moquaitde nous quand il dit, que le général doit crier à la droite de l'armée, que tout va bien à la gauche, quand même elle serait battue.

بو کونکی کونده اونوزاندرك اثری ارباب حرب عندنده بسبتون اهمیتدن ساقط اولوب یالکز علمای السنه نزدنده محافظهٔ قیمت ایلمشدر .

## بشنجی فصل

### تاسیتوس Tacitus

تاسیتوس قورنلیوس میلادك ٥٤ نجی سنه‌سی ایتالیای قدیم اقسامندن اولان اومبری Umbri [*] قطعه‌سی داخلنده کائن

[*] ایتالیانك شمدیکی پروجیو ( Perugio ) ایالتیدر .

منتخبه واحتیاطیه . محاربه اثناسنده اصل واساسه مبتنی اولمسه‌لر بیله خوش خبرلر اعلانی فائده‌لیدر . صره‌لرده دوستلر وبیلدکلر بر آره‌ده تعبیه‌ایدلملیدر نظام اوامر. پارولا ومحاربه علاماتی . صره ومانغه‌لرده نظام‌وانتظامك محافظه‌سنه ایدیله‌جك دقت . اسلحه‌نك طهارتی . تعرض نعره‌سی .

محاربه‌ده قوماندانك طورو حرکتی . محاربه پلانی . دشمن سواریسی فائق برقوتده بولندیغی حالده اتخاذ اولنه‌جق تدابیر . تشبثات جرئتپرورانه . قوماندان بالذات محاربه ایتملی . مکافات . یغما کرلك . اسرای حربی قوماندان بالذات صاتملیدر . اسراقتلی اصول دفن اموات . ضایعاتك یرینی طولدیره‌جق افراد .

متارکه وصلح اثناسنده اتخاذی لازمکلان تدابیر احتیاطیه . ضبط اولنان شهرلره انسانیتپرورانه معامله‌ده بولنملی . خائنلره قارشو بیله قوماندان اولان ذات ویردیکی سوزده ثبات ایتملی . علم هیئته متعلق معلومات قوماندان ایچون فائده‌لیدر .

محاصره‌لر : باصقین . وپوصی . قورقی واکا مثال . محاصره ماکنه‌لری . محاصره‌نك صورت جریانی . دسائس حربیه . موقعه دخول . محصورینی آچلقدن تسلیمه مجبور اوله‌جق برحاله کتیرمك . مظفر برقوماندانك طورو حرکتی .

اونوزاندر اثرینی‌محررین سالفه آثارندن جمع ایلدیکی معلومات ایله یازمش وقدمانك افکار صائبه‌سنه دلالت ایده‌جك برچوق قواعد ومعلومات نافعه درج ایلمش ایسه‌ده بویله براثری تألیف ایده‌جك آدم کندیسی دکل ایدی . چونکه مندرجاتك صره‌سنه باقیله‌جق اولور ایسه اثرك منطقه موافق برصره ایله جمع وترتیب ایدلمامش اولدیغی کوریلور . مع مافیه اثر مذکور برطرز مستحسنده ترتیب ایدلمامش اولمغله برابر ینه ١٥ نجی عصردن

# اوچنجی فصل

## اونوزاندر ( Onosandre )

اونوزاندر ٥٠ نجی سنهٔ میلادیه‌سنه طوغری معمر بولنوب متعدد اثار عسکریه یازمش ایسه‌ده زمانمزه یالکز « قوماندانلق فنی » نام اثری انتقال ایلمشدر .

اثرینك مندرجاتی آتیده بیان اولنور :

قوماندان اوله‌جق ذاتك امر انتخابی ومالك بولنمسی لازمکلان خواص . مجلس حرب . اعلان حرب . یورویشلر . اردوکاهلر . لوازم حربیه . جاسوسلر . قره‌غول خدمتی . دشمن ایله مذاکرات . دشمن طرفندن فرار ایدنلر . اردوکاهلرك شکلی . کتم اسرار لزومی . محاربه‌دن اول ایدیله‌جك استفئال . استخبارات خدمتی . مقصده موافق اوله‌رق تغدی . فلاکت وادبار اثناسنده بیله قوماندانك محافظهٔ اعتدال دم ایلمسی لزومی . افرادك افکاری اوزرینه اجرای نفوذ .

محاربه نظاملری : سوارینك وخفیف اسلحه ایله مسلح افرادك موقعی . آوجی افرادینی آره‌یه المق ایچون محاربه نظامنده براقیله‌جق فاصله‌لر . اسلحهٔ خفیفه ایله مسلح افراده مالك اولمیوبده دشمن انلردن زیاده مقدارده افراده مالك اولورسه تعرضك صورت اجراسی . فلانقسك امتدادینه دائر . افراد

وسائره‌یه دائر معلومات ویرییور . بعده غاليلئا Galilea قطعه‌سنك احوال طپوغرافیقیه‌سنی ووسپاسیانك امپراطورلغه ارتقا ایدنجیه قدر اجرا ایلدیکی حرکات حربیه‌یی واوغلی تیتوسك ورودینی وقدس شریفك هجوم ایله ضبط اولندیغنی ونهایتده داخل مملکتده اعادهٔ سکون واسایش ضمننده تیتوسك اجرا ایتدیکی دورو سیاحتی تعریف ایدییور .

یوزفوس بوتاریخنه ذیل ومتمم اوله‌رق برده کندی ترجمهٔ حالنی یازدیغی کبی یهودیلرك خلقت عالمدن امپراطور نرونك اون ایکنجی سنهٔ حکومتنه قدر اولان وقایع تاریخیه‌لرینی نقل ایدر مفصل برتاریخ دخی یازمشدر . بوتاریخك مطالعه‌سندن مستبان اولدیغنه کوره یوزفوس بونی اوزمان یهودیلردن درجهٔ نهایه‌ده منتفر بولنان یونانلیلر ایله رومالیلره یهودیلر حقنده دها محبانه برفکر ایراث ایتمك ایچون یازمشدر دنیله‌بیلور .

اشبو اثر آرنولد داندیللی ( Arnold d'Andilli ) نام ذات طرفندن فرانسزجه‌یه ترجمه وبرچوق اشکال وتصاویر ایله تزیین ایدیله‌رك برنجی دفعه اولمق اوزره ١٦٨١ سنه‌سنده آمستردام شهرنده نشراولنمشدر . اثر مذکورده رومالیلرك اردو تشکیلاتی واصول فن حربنه دائر مندرج اولان معلومات وایضاحات بالخاصه شایان دقت واهمیتدر .

قطعاتك اسـاميسى . ٧ — سوارى خطى . خطك وقطعاتنك اسـاميسى . ٨ — عربه‌لر . ٩ — فيللر . ١٠ — حركات مختلفه‌نك اساميسى . ١١ — اردو اقسـامنك مختلف يورويش نظاملرى . ١٢ — حركات اثناسنده قوماندالر .

آسقله پيودوتك اثرى آز چوق منابع تاريخيه‌دن عد اولنه بيلورايسه‌ده فن حرب عندنده همان هيچ اهميتى يوقدر دينسه جائزدر .

## ايكنجى فصل

### فلاويوس يوزفوس ( Flavius Iosephus )

بعضاً يونانليلرك ليويوسى (Livius) ناميله ياد ايدلمكده اولان فلاويوس يوزفوس قدس شريفلى ماتياس نامنده برينـك اوغلى اولوب صنف رهبـانه منسـوب برعائله‌نك اولادى ايدى .

مومى اليه ٣٧ سـنۀ ميلاديه‌سنده تولد ايدوب اولا يهوديلر طرفنده اوله‌رق روماليلر عليهنه محاربه ايتمش ومؤخراً اسيرحرب اولمغله سفرك قسم متباقيسنده روماليلر اردوسنده بولنمشدر .

« اسرائيليلر سفرى تاريخى » نام اثرينى يونان لسانيله يازمش ويدى كتاب داخلنده اولا اسكى يهودى تاريخنك برخلاصه‌سـنى يازدقدن ووسپاسيانك يهوديلر عليهنه سـوق اولنان اردويه باش قوماندان تعيين اولنديغنى برتفصيل حكايه ايلدكدن صـكره روماليلرك ضبط وربط عسكريسـنه ولژيونلرينك تعليملرينـه

# ایکنجی قسم

## اوچنجی دورك آثار عسکریه‌سی

# برنجی فصل

### آسقله پیودوت (Asklepiodote)

آسقله پیودوت ، پوزیدونیوس نام ذاتك شاکردی ومشهور سیسه‌رونك معاصری اولوب تألیف ایلدیکی «تعبیه» نام اثری غالبا مومی‌الیه پوزیدونیوسك مقالاتی اساسنه مبتنی‌اولملی . المانجه‌یه ترجمه‌سیله برابر «روستوو وقوهلی» نام ذاتلر طرفندن نشر اولنان نسخهٔ اصلیه‌سنك مندرجاتی شودر :

١ — صنوف مختلفهٔ عسکریه . ٢ — هوپلیت خطنی تشکیل ایدن قطعات عسکریه‌نك تکمیل خط وقطعه‌لر داخلنده تقسیمی . ٤ — مسافه‌لر . ٥ — اسلحه‌نك نوعلری واولچیلری . ٦ — خفیف پیاده ایله پلتاستلرك خطی . خطك امر تشکیلی وترکب ایتدیکی

٤٩ — اسویچره‌ده زادکان صنفی علیهنده اوله‌رق وقوعبولان حرب داخلی . ( سنه ١٣٣٢) لاوپن (Laupen ) محاربه‌سی .

٥٠ — انکلیزلرایله فرانسزلر آره‌سنده یکیدن وقوعبولان حرب . (سنه ١٣٤٠ : ١٣٤٦ ) .

وقوعبولان حرب . ( ١٢١٤ ) بووين ( Bouvines ) محاربه‌سی .

٣٩ — امپراطور ایکنجی فره‌دریقك اهل صلیب سفری . ( ١٢٢٨ : ١٢٢٩ ) .

٤٠ — المانلرك مغوللر علیهنده اجرا ایتدکلری سفر . ( سنه ١٢٤١ ) . لیغنیچ ( Liegniz ) محاربه‌سی .

٤١ — فرانسه قرالی طقوزنجی لوئینك برنجی اهل صلیب سفری . ( ١٢٤٨ : ١٢٥٠ ) .

٤٢ — بوهمیالیلر ایله مجارلر آره‌سنده وقوعه کلان حرب . ( ١٢٦٠ ) مارحفلد ( Marchfeld ) محاربه‌سی .

٤٣ — فرانسه قرالی طقوزنجی لوئنك ایکنجی اهل صلیب سفری . ( صوك اهل صلیب سفری ) ( سنه ١٢٧٠ : ١٢٧٢ )

٤٤ — المانیا ایله بوهمیا آره‌سنده وقوعبولان حرب . ( ١٢٧٨ ) شتیلفرید ( Stillfried ) محاربه‌سی .

٤٥ — امپراطور ردولف دوهابسبورغك قونت ابرهارد دو وورتمبرك علیهنده اجرا ایتدیکی سفر . ( سنه ١٢٨٦ ) شتوتغارد محاصره‌سی .

٤٦ — فلاندر اهالیسنك قیام ایتمسی سببیله فرانسزلر ایله فلامانلر آره‌سنده وقوعبولان حرب ( سنه ١٣٠٢ : ١٣٠٤ ) قورتره‌ی ( Courtray ) موقعنده وقوعبولان محاربه‌ده فرانسزلر مغلوب اولیور .

٤٧ — اوستریا ایله اسویچره آه‌رسنده وقوعبولان حرب ( سنه ١٣١٥ ) .

٤٨ — تاج امپراطوری ایچون باویرا ایله اوستریا آره‌سنده وقوعبولان حرب . ( ١٣٢٢ )

دوام ایدن محاربات داخلیه . ( سنه ٨٣٠ : ٨٤٣ ) . فونتانتوم (Fontantum) شمدیکی فونته‌ی (Fontenay) موقعنده میدان محاربه‌سی ( سنه ٨٤١ ) .

٢٩ — ٨٣٦ سنه‌سندن اعتباراً نورمانلرك اجرا ایتدکلری سفرلر . پارس محاصره‌سی ( سنه ٨٨٥ ) .

٣٠ — ٩٥٥ نجی سنه‌سی المانلر ایله مجارلر آره‌سنده وقوعبولان سفر . لهفلد ( Lechfeld ) میدان محاربه‌سی .

٣١ — اسپانیاده قاستیلیالیلر ایله عربلر آره‌سنده وقوعبولان سفرلر ( ١٠٥٠ : ١١١٠ ) .

٣٢ — نورمانلر ایله انکلیزلر آره‌سنده وقوعبولان سفر . هاستینغس (Hastings) میدان محاربه‌سی ( سنه ١٠٦٦ ) .

٣٣ — حکومت سلچوقیه‌نك بیزانس حکومتی علیهنده اجرا ایتدیکی سفر . ( ١٠٦٧ : ١٠٧١ ) . ملازکرد موقعنده وقوعبولان برمیدان محاربه‌سنده روملر دوچار مغلوبیت اولمشلردر

٣٤ — انکلیزلر ایله فرانسزلر آره‌سنده ١٠٨٧ نجی سنه‌سی وقوعبولان حرب .

٣٥ — غودفروا دوبویونك قومانداسی التنده اوله‌رق اجرا قلنان برنجی اهل صلیب سفری .

٣٦ — امپراطور اوچنجی قونرادو قرال یدنجی لوئینك زماننده اجرا اولنان اهل صلیب سفری . ( سنه ١١٤٧ : ١١٤٩ ) .

٣٧ — امپراطور برنجی فره‌دریق وقرال برنجی ریشارو قرال فلیپ اوکوستك اجرا ایتدکلری اهل صلیب سفری . ( ١١٨٨ : ١١٩٢ ) .

٣٨ — فرانسه ایله فلاندر والمانیا امپراطوری آره‌سنده

غوتلر علیهنده اجرا اولنان سفر . ( بلیزارك قومانداسی التنده اوله‌رق . سنه۵۳٦ : ٥٤٠) . روما و راونا( Ravena )شهرلرینك محـاصره‌لری . ( نارسـیسك قوماندامی التنده اوله‌رق . سنه ٥٥٢:٥٥٤). نوسرا ( Nocera ) وتاکینه(Taginae) میدان محاربه‌لری ( سنه٥٥٢) . وزووجبل آتشفشانی جوارنده کائن قومه ( Cumae ) محاربه‌سی ( سنه ٥٥٣ ) . فرانقلر علیهنده سفر . ( قازیلینیوم (Casilinium ) محاربه‌سی . سنه ٥٥٤ ) .

٢٢ — حکومتلرینی تأسـیس ایتمـك ایچون لونغوباردلرك ایتالیای بالاده ٥٦٨ نجی سنه‌سندن ٥٧٢ نجی سنه‌سنه قدر اجرا ایتـدکلری سفر . ( مدیولانوم (Mediolanum ) و پاویا ( Pavia ) محاصره‌لری ) .

٢٣ — امپراطور هراقلیوسك (Heraclius ) ایرانیلر علیهنده اجرا ایتدیکی سفر . ( سنه ٦٢٢ : ٦٢٧ ) .

٢٤ — اسیاده وافریقای شمالیده حکومتلرینی تأسیس ایتمك ایچـون عربلرك حضرت ابوبکر حضرت عمر وحضرت عثمانك ( رضی‌الله‌عنهم ) زیر ادارهٔ جلیله‌لرنده اوله‌رق اجرا ایتـدکلری سفرلر . (٦٣٣ : ٧٠٨ ) . ( استانبول محاصره‌لری . )

٢٥ — عربلرك اسـپانیاده غربی غوتلر عـلیهنده اجرا ایتـدکلری سفر . ( ٧٠٨ : ٧٢٠ ) قسـه رس دلافرونترا ( Xeres de la Frontera ) (قادیقس جوارنده‌در ) میدان محاربه‌سی.

٢٦ — شـارل مارتلك خصوصیله عربلر عـلیهنده اجرا ایتدیکی سفرلر. پواتیه ( Poitiers ) میدان محاربه‌سی . ( سنه٧٣٢ )

٢٧ — بیوك شارلك سفرلری .

٢٨ — بیوك شارلك وفاتندن مملکتك وردون ( Verdun ) معاهده‌سـیله وقوعبولان تقسیمنه دکین فرانق حکومتی داخلنده

هونلرك اجرا ایتدکلری سفرلر . ( ٤٣٧ : ٤٥٣ ) قاتالاونیوم ( Catalaunium ) ( شمدیکی شالون ) نام موقعده آقسیوس ( Actius ) ایله آتیللا آره‌سنده جسیم برمیدان محاربه‌سی وقوعبولیور . ( سنه ٤٥١ ) . آقویله یا ( Aquileja ) شهری ضبط اولنیور . ( سنه ٤٥٣ ) .

١٨ — غایزریخك ( Gaiserich ) قومانداسی آلتنده اوله‌رق واندالارك ( Vandales ) اجرا ایتدکلری سفر . ( سنه ٤٥٦ ) ( روما شهری دوچار غصب وغارت اولیور . )

١٩ — اودواکر ( Odoacer ) ك قومانداسی آلتنده اوله‌رق هرول ( Herul ) وروکیه‌ر ( Rugier ) ونام قوملرك ٤٧٦ نجی سنه‌سی غربی روما حکومتی علیهنده اجرا ایتدکلری سفر . ( روما شهری ضبط واستیلا اولنیور )

٢٠ — قلودویغك ( Clodvig ) اداره‌سی آلتنده اوله‌رق فرانقلرك غول قطعه‌سی داخلنده رومالیلر علیهنده اجرا ایتدکلری سفر . شمدیکی سواسون ( Soisson ) موقعنده و ٤٨٦ سنه‌سی برمیدان محاربه‌سی وقوعبولیور .

آلمانلر علیهنده اجرا ایتدکلری سفر . تولبیاقوم ( Tolbiacum ) موقعنده و ٤٩٦ نجی سنه‌سی وقوعبولان میدان محاربه‌سی . غربی غوتلر علیهنده اجرا ایتدکلری سفر . ووغله Vouglé ( پواتیه‌نك جنوب طرفنده ) برمیدان محاربه‌سی وقوعبولیور . ( سنه ٥٠٧ )

٢١ — امپراطور برنجی یوستنیان ( Yustinian ) زماننده‌کی سفرلر . ایران علیهنده . — ( ٥٣٠ نجی سنه‌سی دارا موقعنده میدان محاربه‌سی ) واندالار علیهنده سفر . ( ٥٣٣ نجی سنه‌سی تریقامرا ( Tricamera ) موقعنده میدان محاربه‌سی . ) ایتالیاده شرقی

قلاوديوس غوتيقوسك ( Claudius Goticus ) زماننده و ٢٧٠ نجی سنه‌سی موزیا قطعه‌سنده اجرا اولنان سفرلر . نایسوس ( Naissus ) میدان محاربه‌سی .

١١ — امپراطور آوره‌لیانوسك (Aurelianus) زمان حکومتنده اجرا اولنان آلمان سفری . ( ٢٧٠ : ٢٧٢ ) .

١٢ — امپراطور پروبوس Probus طرفندن كرمانیالیلر علیهنده اوله‌رق نقار حوضه‌سنده اجرا اولنان سفر . ( ٢٧٦ : ٢٧٨ ) .

١٣ — مؤخراً كلان امپراطور یولیانك (Iulian) رن نهری حوضه‌سنده اوله‌رق ٣٥٦ نجی سنه‌سندن ٣٦١ نجی سنه‌سنه قدر اجرا ایلدیکی سفرلر . ( آرکنتاتوروم ( Argentatorum ) میدان محاربه‌سی ) وبرده ٣٦٣ نجی سنه‌سی ایران علیهنده اجرا ایتدیکی سفر .

١٤ — امپراطور والنسك( Valens ) زماننده غربی غوتلر علیهنده اجرا اولنان سفر . ( سنه٣٧٨) نیكه ( Nicae ) ( شمدیکی ادرنه شهری جوارنده برموقع ) میدان محاربه‌سنده رومالیلر مغلوب اولیور .

١٥ — امپراطور برنجی تئودوزیوس ( Théodosius ) زماننده و ٣٧٩ نجی سنه‌سی غربی غوتلر علیهنده اجرا اولنان سفر . ( طونه ساحلنده میدان محاربه‌سی ) .

١٦ — امپراطور آرقادیوس زماننده غربی روما حکومتنك آلاریخك (Alarich) زیر اداره‌سنده بولنان غربی غوتلر علیهنده اجرا اولنان سفر . ( ٤٠١ : ٤٠٤ ) ( ٤٠١ نجی سنه‌سی لیغوریا داخلنده کائن پولنسیا (Polentia) نام موقعده میدان محاربه‌سی . )

١٧ — مشهور آتیلانك ( Attila ) اداره‌سی التنده اوله‌رق

٤ — ینه بو امپراطورك زماننده وسپاسیانك ( Vespasien ) ٦٧ نجی سنهٔ میلادیه سنده بدأ واوغلی تیتوسك ( Titus ) ٧٠ نجی سنه سی رسیدهٔ حد ختام ایتدیکی اسرائیلیلر سفری .

بو سفر اثناسنده بش ماه محاصره دنصکره قدس شریف شهری خاك ایله یکسان ایدیلیور . ( سنهٔ میلادیه ٧٠ ) .

٥ — امپراطور وسپاسیان زماننده و ٧٨ نجی سنه سی قوماندان آغریقوله ( Agricola ) طرفندن بدأ ایدیلان وامپراطور دومیسیانوس ( Domitianus ) زماننده اوله رق ٨٤ نجی سنه سنه قدر ممتد اولان بریتانیا سفری .

٦ — تراژان (Trajan) زماننده دسه بالوس (Decebalus) علیهنده اجرا اولنان داسیا ( Dacie ) سفری ( سنه ١٠٠ : ١٠٥ ) .

٧ — امپراطور مارقوس آوره لیوس (Marcus Aurelius) زماننده وقوعبولان مارقومان سفرلری . ( سنه ١٦٦ : ١٨٠ ) ١٧٤ نجی سنه سی غرانوا ( شمدیکی غران شهری ) موقعنده بیوك برمیدان محاربه سی واقع اولیور .

٨ — امپراطور سپتیمیوس سوه روس ( Septimius Severus ) زماننده فرس حکومتی علیهنه اجرا اولنان سفر ( سنه ١٩٧ : ١٩٩ ) . آترا ( Atra ) شهرندن بشقه مزوپوتامیا قطعه سنك بیوك شهرلری رومالیلرك ید ضبط واستیلاسنه کچیور .

٩ — امپراطور علکساندر سوه روس ( Alexandre Severus ) زماننده کی یکی ایران حکومتی ( ساسانیان سلالهٔ حکمداریسی ) علیهنه اجرا اولنان سفر ( ٢٢٩ : ٢٣٤ )

١٠ — غوتلر علیهنه خصوصیله امپراطور دسیوس ( Decius ) زماننده ٢٤٩ نجی سنه سندن ٢٥٢ نجی سنه سنه قدر وامپراطور

## اوچنجی دور

قبل المیلاد سنه ٥٠ الی سنهٔ میلادیه ١٣٥٠

# برنجی قسم

اوچنجی دور اثناسنده وقوعبولان باشلیجه اسفار ومحاربات

بودورده وقوعه کلان اسفار ومحاربات اوقدر کثیردرکه برنجی وایکنجی دورك بدایتلرنده یایدیغمزکبی بونلرك جمله‌سنی ولو تقریبی اولسون ذکر وتعداد غیر ممکن وهمده بی لزوم اولدیغندن یاکندولرینه دائر موجود اولان منابع مهمهٔ تاریخیه ویاخود انلرده فعال بولنان ذوات مشهوره دنناشی تاریخ حرب عندنده اك مهملرینك انتخاب وبروجه آتی ذکر واتیانیله اکتفا ایدلمسی مناسب کورلدی .

بودورده وقوعبولان باشلیجه اسفار ومحاربات شونلردر :

١ — امپراطور اوکوستك زماننده دروزوس ( Drusus ) وتیبریوس ( Tiberius ) نام قوماندانلرك اجرا ایتدکلری کرمانیا سفرلری . ( قبل المیلاد سنه ١٢ : ٩ وسنه ٨ : ٧ وسنهٔ میلادیه ٣ : ٥ ) .

٢ — امپراطور نرو (Nero) زماننده کرمانیقوسك (Germanicus) کرمانیاده اجرا ایلدیکی سفر ( سنهٔ میلادیه ١٤ : ١٧ )

٣ — امپراطور ویتلیوسك ( Vitellius ) زمان حکومتنده قلاودیوس سیویلیس ( Claudius Civilis ) علیهنده اجرا اولنان باتاو ( Batave ) سفری .

مکتب حربیهٔ شاهانه‌نك ۱۳۰۰ سنه‌سی پروغرامنه توفیقاً
ارکان حربیه اوچنجی سنه‌سنده تدریس اولنمق اوزره
تألیف قلنمشدر .

# مؤلفات عسکریه تدقیقاتی

## جلد ثانی

دور ثالث ودور رابع

من سنه قبل‌المیلاد ۵۰ الی سنهٔ میلادِ ۱۳۵۰
ومن سنه ۱۳۵۰ الی سنه ۱۶۵۰


مؤلفی

مکتب حربیهٔ جناب ملوکانه‌ده مؤلفات عسکریه تدقیقاتی
والمانجه معلمی ومکاتب عسکریهٔ شاهانه مفتش عمومیسی
فریقان کرامدن سعادتلو غولتس پاشا حضرتلرینك
معاونی

بیکباشی

محمد طاهر

۹ — Dufour دوفور نام ذاتك

Mémoires sur l'artillerie نام اثرى

۱۰ — ژال نام ذاتك La flotte de César

۱۱ — مزه‌رو نام ذات طرفندن ۱۷۷۸ سنه‌سنده پارسده نشر اولنان Ynstitutions militaires نام اثرى در .

۱۲ — Fonscolombe فونسقلومب نام ذاتك

Résumé historique de l'art militaire نام اثرى

۱۳ — روستوو نام ذاتك « ژول سزارك اردو تشكيلاتى واصول ادارهٔ حربى » نام اثريدركه درت قسـمه منقسـمدر . برنجى قسم اردونك تشـكيلاتنـدن ايكنجى قسم منفرد صنفلرك وخصوصيله لژيون پياده‌سنك اصول تعبيه‌سـندن اوچنجى قسم مواقع مسـتحكمه‌يه تعرض ومواقع مذكوره‌نك محاصره‌سـندن دردنجى قسم دخى حركات حربيه‌دن واصول ادارهٔ حربدن باحثدر

۱٤ — هاردك نام ذاتك تاريخ حرب مطالعه‌سى اصـولى نام اثرينك ايكنجى دورى .

بوندن بشقه بودوره متعلق دها برچوق كتابلر يازلمش ايسه‌ده هپسنك ذكر واتيانى قابل اوله‌مز بناءً عليه بوراده برده بالاده ايضـاحنه لزوم كوريلمش اولان آثار مهمه‌نك مطالعه‌سـيچون استعمالى متقضى بولنان خريطه‌لرك ذكرى لازمدر .

بونلردن برنجيسى كيپرتك تاريخ وجغرافيا اطلسى ايكنجيسى دخى باويرا جـنراللرندن Von Spruner فون شپرونر نام ذاتك Atlas antiques اسمنده‌كى اطلسيدر .

انتهاى جلد اول

۳ — لانكه Lange نام ذاتك اوچ جلد اوله‌رق ۱۸٤٦ سنه‌سنده Goettingen كتينكن شهرنده نشر ايلديكى

Historia mutationum rei militaris Romanorum .

يعنى روماليلر احوال عسكريه‌سنك تبدلاتى تاريخى نام اثردر .

٤ — Rueckert روكرت نام ذاتك روماليلرك احوال عسكريه‌سى نامى آلتنده يازمش و ۱۸٥٤ سنه‌سنده برلينده نشر ايتمش اولديغى براثردركه ٥٤ عدد شكلى جامعدر .

اثرك محتوياتى : مقدمه . روماليلرك الك اسكى اردو تشكيلاتى ايكنجى اردو تشكيلاتى . اوچنجى اردو تشكيلاتى . دردنجى اردو تشكيلاتى . مكافات ومجازات

٥ — اوستريا ملازملرندن Sonklar سونقلار نام ذاتك ۱۸٤٧ سنه‌سنده اينسبروقده نشر ايلديكى « اسكى روماليلرك حال حضر وسفرده اردولرينى نه‌يولده اداره ايتمش اولدقلرينه دائر مطالعات » اشبو اثر سوق‌الجيش واداره‌ٔ لوازم نقطه‌ٔ نظرندن اوله‌رق غايت مهمدر .

٦ — مومزنك اوچ جلد اوله‌رق نشرايلديكى روما تاريخى .

۷ — Nibour نيبور نام ذاتك روما تاريخى .

۸ — فرانسه استحكام يوزباشيلرندن دولاباردوپارق Delabare-Du Parc

Considérations sur l'art militaire antique et sur L'utilité de son étude .

نامنده ۱۸٤۹ سنه‌سنده نشرايلديكى اثردركه محتوياتى شودر : مقدمه . ملاحظات عموميه . سوق‌الجيش . پياده صنفى . قالقانك تعبيه اوزرينه اولان تأثيرى . سوارى صنفى . محاربه عربه‌لرى . طوپجى صنفى يعنى انداحت ماكنه‌لرينه مأمور اولان افراد . انداخت ماكنه‌لرى . استحكام . صنوف مختلفه‌نك اصول تركيبى .

Roemische Kriegsalterthümer يعنى روماليلرك آثار عتيقهٔ حربيه‌سى نامنده‌كى اثر روماليلرك اصول تعبيه‌سنى ايضاح ايدر ومتعدد اشكالى شاملدر (شتوتغارت ١٧٨٢) . مندرجاتى شودر :

برنجى فصل : روما تعبيه‌سنك تاريخى ايكنجى فصل : پوليب ايله هيكينوسك تعريفاتنه كوره روماليلرك اردوكاهى اوچنجى فصل وكسدن فقرات مستخرجه دردنجى فصل ايمپراطورلق زماننده‌كى روما فن حربنك مختصراً تعريفى

٢ — .A . F . M امضاسى تحتنده اوله‌رق قسم اعظمى آثار عتيقه‌دن آلنان معلوماته ابتناءً يازيلوب مؤخراً ترتيب وايضاح ايديله‌رك التمش ايكى شكلى حاوى آيرى برجلد اشكال ايله برابر اولمق اوزره اوتنبركر Otten berger نام ذات طرفندن ١٨٢٤ سنه‌سنده پراغ شهرنده نشر اولنان اثردركه :

برنجى فصل : اقوام عتيقه‌نك صورت عموميه‌ده فن حربى ايكنجى فصل عجمى افرادينك انتخابى . اوچنجى فصل : عسكرى تعليملرى . دردنجى فصل : افراد عسكريه‌نك انتخابى بشنجى فصل : صنوف مختلفه امراسى وضابطانى اردونك قوهورتلر ولژييونلره انقسامى التنجى فصل : قوماندانك صورت انتخابى ومالك اولمسى اقتضا ايدن خواص . يدنجى فصل : مؤسسات عموميهٔ مختلفه وافكار عسكريه‌نك ايقاظى سكزنجى فصل : يورويشلر . طقوزنجى فصل : افراد عسكريه‌نك استبدالى اونجى فصل : اسلحه . اونبرنجى فصل : علامات حربيه . اون ايكنجى فصل : اردوكاه : اون اوچنجى فصل : صحرا موسيقه‌سى اون دردنجى فصل : محاربه نظاملرى اون بشنجى فصل : تعرض ماكنه‌لرى . اون التنجى فصل : حرب بحرى . اون يدنجى فصل : مكافات ، مجازات ومظفريتدن بحث ايدر .

## آلتنجی فصل

### بیتون Biton

بیتون آتنه‌ئوسدن تخمیناً اللی سنه صکره کلوب حرب و انداخت ماکنه‌لرینك ترتیب و انشاسنه دائر بر اثر یازمشدو.

مومی‌الیه هرون ایله فیلونك معاصری ایدی. یازدیغی اثر بش قسمه منقسمدر.

برنجی قسم مغنیسالی قارونك Caron انشا ایلدیکی پتروپولدن Petropole ایکنجی قسم سلانیك جوارنده کائن آبیدوسلی Abidos ایزیدوروسك Ysidoros انشا ایلدیکی محاصره ماکنه‌سندن اوچنجی قسم اوچ کوشه‌لی بر موسیقه آلتنه مشابه برنوع محاصره آلتندن (هجوم کوپریسی) دردنجی قسم میلتلی Posidonius پوزیدونیوسك اسکندر رومی ایچون انشا ایلدیکی بر تعرض قوله‌سندن و بشنجی قسم دخی غاسترافت Castrate دنیلان بر ماکنه‌دن بحث ایلمکده‌در.

## یدنجی فصل

### ازمنهٔ جدیده‌ده کلوب ایکنجی دوره دائر تحریر آثار ایدن محررین مهمه

۱ — ناست Nast ایله روش Roesch نام ذاتلرك یازدقلری

# فصل بشنجی

## آتنه‌ئوس Athenaeus

آتنه‌ئوس قبل‌المیلاد ۲۰۰ نجی سنه‌سنه طوغری معمر اولوب آرشیمدك معاصری ایدی . مومی‌الیه محاصره ماکنه‌لرینه دائر یونانجه اوله‌رق برائر یازمشدر .

ترجمهٔ حالنه دائر پك جزئی معلومات موجود اولوب تخمین اولندیغنه نظراً پروقلوس Proclus نام محررك اقلید Euklid ی شرح ایدرکن هندسه‌ده غایت ماهر برذات دیه توصیف ایلدیکی آتنه‌ئوس بو آتنه‌ئوس اولملیدر .

مومی‌الیه محرر عسکری اوله‌رق دخی ابراز مهارت ایدیور سه‌ده اثرنده معلومات جدیده ویرمیور . بزجه براهمیتی وارایسه اوده ویردیکی معلوماتك مؤخراً کلان Apolodore آپولودور نام محررك ویردیکی معلومات وایضاحاته مطابق اولمسیدر .

ایسه‌ده برنجی ناپولئون دخی سزارك اثرینی مطالعه ایتمكدن استحصال ایتدیكی نتیجه‌دن پكده خشنود كورنمیوب اثر مذكوری مغلق بولیور . مشارالیه سزارك اثرنده اردوسنك قوتنه رمحاربه میدانننك حالنه دائر معلومات كافیه بوله‌مدیغندن طوثدیره رق دیورکه : « Ses batailles n'ont pas de nom » فقط بونكله برابر ناپولئون سزارك قوماندانلقده اولان فوق العاده اقتدار ومهارتنی مع زیادتهٔ تصدیق وقواعد اساسیهٔ حربیه‌سنك اسكندر رومی ایله انیبالك موقع اعتبارده طوتدقلری قواعدك عینی اولدقلرینی بیان ایدوب دیورکه :

قواعداساسیهٔ مذكوره قوتی مجتمع بولندیرمق برطرفده ضعیف برنقطه كوستره‌مامك نقاط مهمه اوزرینه برسرعت صاعقه ایله آتیلمق اسباب معنویه‌دن وخصوصیله اكتساب ایتدیكی شهرت ونامنك اطرافنه ایراث ایلدیكی خوف ودهشتدن استفاده ایتمك وبرده وسائط سیاسیه‌یی برصورت ماهرانه‌ده حسن استعمال ایلمك خصوصاتندن عبارت ایدی .

( Montholon . Mémoires de Napoléon ) بالاده‌دخی سویلدیكمز وجهله سزارك اثرلرینك ترجمه وشرحلری لایعد اولدیغندن بوراده انلری اتیاندن صرف نظر ایدر ایسه‌كده روستوو ایله دوقتور قوهلینك المانجه‌یه یاپدقلری ترجمه‌نك اك مكمل برترجمه اولدیغنی بیان ایدرز .

Histoire de Yules César وبرده اوچنجی ناپولئونك یازمش اولدیغی ( پارس ١٨٦٥ : ١٨٦٦ ) نام اثرلرك مطالعه‌سنی توصیه ایلرز .

Du moment, qu'on a fait une étude profonde de l'Art de la guerre, on a porté ses regards sur ces grands capitaines de la Grèce et de Rome; on a cherché à se former par leurs exemples... Mais on a bientôt reconnu avec chagrin, que la plupart des auteurs ne donnent que des notions confuses.

Il faut des historiens qui ont vu des sièges et des combats, ont approché des géneraux, ont commandé eux-même. Malheureusement de tels historienis sont rares; on peut en compter quatre parmi les Grècs (Thucidide, Xenophon, Polybe et Arian); il n'est qu'un seul parmi les Latins; mais celui-la, c'est César. Les Commentaires sont le plus précieux monument, qui nous reste de l'antiquité.»

بیوك فره‌دریق ایسه سزارك شرحلرینك مطالعه‌سنی اوقدر مهم عد ایتمیوب یازدیغی

Extrait de Folard نام اثرینك مقدمه‌سنده دیورکه :

L'art de la guerre, qui mérite certainement d'être étudié et approfondi autant qu'aucun des autres arts, manque encore de livres classiques. Nous en avons peu. César dans ses Commentaires ne nous apprend guère autre chose, que ce que nous voyons dans la guerre des pandours; son expéditlon dans la grande-Bretagne n'est autre chose. Un général de nos jours ne pourrait se servir que de la disposition de sa cavalerie à la journée de Pharsale.»

واقعا بیوك فره‌دریقك بوافاده‌سی براز مبالغه‌لی کبی کورینیور

peuvent être utiles qu'a ceux, qui sont déjà savants dans la guerre.

Comte Turpin بونككى

Crissé دخى شو سوزى سويليور :

César n'annonce ni théorie ni principe; ils son dans la chose même. Il ne dit point ce qu'il faut faire; il le fait; il instruit le lecteur par des actions et non par des discours.

فقط بو سوزينه علاوةً ديبور كه :

L'étude des préceptes surcharge la mémoire et fatigue l'esprit; la lecture des grands exemples élève l'âme, l'exite à l'imitation et l'agrandit: C'est ainsi, que César paroit s'être formé lui-même par l'expérience d'autrui sans le secours des théories et des systêmes.

Il avait étudiè l'histoire des campagnes des grands capitaines, en cherchant la raison du triomphe et celle de la défaite...

Cette manière d'etudier est indiquée par la nature même.

Dans toutes les sciences, la pratique et l'observation ont dévancé les théories, qui n'en sont que le resultat, mais presque toujours sujet à révision.

عينى سببدن طولايى قونت تورپن دخى شرحلرك فوق العاده اهميتنى تصديق ايدرك ديوركه :

C'est en voyant agir les grands capitaines, que l'on conçoit des grandes idées.

كافهٔ ازمنه قوماندانلری طرفندن مشارالیهك اثرینـه اقتفا ایچون
واسطهٔ تربیهٔ فکر ووسیلهٔ تزیید معلومات عد اولنمشدر .

دوق Du Rohan دوروحانژول سزارك اسفارینه دائریازدیغی
Le parfait capitaine . Un abrégé des guerres des Commentaires
de César (1631) نام اثرینی قراله تقدیم ایتدیکی صره‌ده سزاری
دنیـایه کلمش الك بیـوك قوماندان نامیله یاد ایتـدیکی کبی
مشار الیهك خواصنی تعریف ایچون دخی شو افاده‌ده بولنمشدر :

Une conduite prudente en ses dessins, une diligence merveilleuse en ses exécutions et une constance admirable aux difficultés qu'il a rencontrées au fort de ses affaires. S'il a temoigné quelque fois de la témérité, c'a été peu souvent et pour montrer seulement que son courage ne cédait point à celui d'Alexanre le grand.

اون دردنجی عصـرده کلان المانیـا محـررلرندن
Neumayrs von Ramssla
نام ذات سزارك اثرنده موجود اولان قواعد حربیـه‌نك جمع
ایدیلوب برحربه مباشرت انی حسن اداره ایتمـك اکا موفقیتـله
ختام ویرمك ایچون قواعد مذکوره‌یه مراجعت اولنمسنی توصیه
ایدییور . حالبوکه سزار اثرینی تعلیم قواعـد حربیه مقصـدیله
یازمامشدر . بونی محررین مشهوره‌دن Folard قولارك بیـان
ایتدیکی کبی ینه مشاهیردن Puysegur نام ذات دخی افادهٔ آتیه
ایله تصدیق ایدییور .

Les commentaires sont écrits de main de maître, mais ne donnent aucun principe et ne

ارباب السنه وتاريخ وحربدن برچوق ذواتك مسارعت ايده‌جكى برامر آشكار اولوب بوبابده فرانسزلر ملل سائره‌يه نظراً اك زياده ابراز همت ايتمشلردر . المانلر دخى بوبابده تحريك خامه ايتمشلر ايسه‌ده فرانسزلره معادل طوتيله‌مزلر .

فى‌الحقيقه فرانسزلرك آثار عسكريه‌سى المانلرككنه نظراً پك زياده ايسه‌ده سزار ايله بودرجه‌يه قدر اشتغال ايتملرينه باشليجه سبب كنديلرينه رومامدنيتنك قپولرينى كشادايدن اك اول سزار اولديغى وبناءً عليه كنديلرينه دها قرين بولنديغيدر . حتى‌تورپن‌دوقريسه نام ذاتك شو سوزى اثبات مدعايه كافيدر : همشهرلرمدن‌نه قدر كشيلر بولورسكزكه وطنمزى دشمنه قارشو مدافعه ايچون بيوك خدمتلر ايتمش وفداى جان ايلمش جنكاورلردن بريسنك بيله اسمنى بيلمدكلرى حالده سزارك آنى استيلا ايچون ياپديغى شيلرك جمله‌سنى بيلورلر . مونته‌سكيو نام ذات روح‌القوانين اسمنده‌كى اثرنده ژول سزارى ثنا ايچون Quelques pages de César sont des volumes ديور .

عسكرلك نقطهٔ نظرندن اوله‌رق « شرحلر » ايكى جهتدن حائز اهميت اولوب برنجيسى وقايعىوروماليلرك احوال عسكريه‌سنى اكلامق ايچون اولان اهميت تاريخيه‌سى ايكنجيسى دخى بيوك برقوماندانك احوال معينه ايچنده نه‌وجهله ادارهٔ حرب ايتمش اولديغنى كورمك ايچون اولان اهميت تطبيقيه‌سيدر . سزارك مموارلرينك نشرياتى وترجمه‌لرى نصل لايعد ايسه آثار مذكورەنك تنقيدات تاريخيه‌سيله اشتغال‌ايدن اثرلردخى‌اودرجه‌ده كثيرالمقداردركه بوراده آنلردن بحث ايتمك دائرهٔ امكان خارجنده‌در .

سزارك اثرلرينك مندرجاتنك برقسمى بعض محررين جديده طرفندن دوچار مؤخذه اولمش ايسه‌ده ينه مندرجات مذكوره

فقط محاربات داخليه نام اثرك يالكز برقسمنی تشكيل ايتمكده‌در . زيرا محاربات داخليه نامنده‌كی اثر بالاده مذكور اوچ كتابدن ماعدا بشقه برطاقم كيمسه‌لرك اثر قلمی اولان دها برقاچ كتابی جامعدر بوكتابلردن برنجيسی De bello Alexandrino اولوب سزارك اسكندريه‌سفرينه‌اشتراكنی‌واوصره‌ده‌پونتوس (Pontus) ( Ilria ) ايليريا واسپانياده ظهوره كلان وقايعی وپونتوس حكمداری Farnasse فارناسك مغلوبيتنی‌حكايه ايدر . ژول‌سزارك بومظفريتی سناتويه اشعارده استعمال ايلديكی شو Veni, vidi،vici (كلدم ، كوردم ، غلبه ايتدم . ) سوزی پك مشهور اولوب ادبيات‌غربيه‌ده ضرب مثل اوله‌رق كثيرالاستعمالدر . بوكتابك دخی هيرتيوس طرفندن يازلديغنه شبهه ايدلميور .

بوندنصكره De bello Africano كتابی كلوركه متهلوس سيپيوس واوتيقه‌الی قاتوسك طرسوس موقعنده ( قبل‌الميلاد ٢٤٦ ) كی مغلوبيتلرينی ونوميدی قطعه‌سنك برروما ايالتی حالنه افراغنی حكايه ايدر . اغلب احتماله كوره بوكتابكده مؤلفی سزارك معيتی آدملرندن بركيمسه‌در بونكله برابر بومؤلف افكار ومعلوماتجه هيرتيوسدن دون كورينيور .

تعريف وتأليفجه هپسندن دون كورينان De bello Hispaniensi نام اثر سزارك پومپه‌يوسك اوغللری عليهنده اجرا ايلديكی سفری وسزارك ( قبل‌الميلاد ٤٥ ) Monda موندا موقعنده‌كی مظفريتنه قدر اولان وقايعی حكايه ايدر .

سزارك محاربات داخليه‌يه دائر يازديغی اوچ كتاب دخی برحال مكمله‌ده اولميوب تحرير وتأليف امرنده مشاراليهك غول سفری تاريخندن دون بولنمقده‌در . فن‌حربده بودرجه‌ده اقتدار ومهارت ابراز ايتمش اولان برذاتك اثرلرينك نشر ومطالعه‌سنه وشرحنه

ایرتسی سنه ایکنجی دفعه اوله‌رق قنالی مرور و بریتانیانك سواحل جنوبیه‌سنی ضبط واستیلا ایلدی .

کرك بوسفر وکرکسه معیتی قوماندانلردن بعضلرینك Yvron ایورون و Treviere وتره‌ویر نام قوملر ایله ایتدکلری موفقیتسز جنك ومحاربه‌لر بشنجی کتابك مندرجاتنی تشکیل ایدر .

التنجی کتاب سزارك ایورون وتره‌ویر نام قوملری نه صورتله تحت اطاعت وانقیاده الدیغنی وسزارك ایکنجی دفعه اوله‌رقی رن نهرینی مروراتمه‌سنی تعریف ایتدکدن بشقه غوللرك وکرمانیالیلرك عادات واخلاقه دائر شایان دقت معلومات اعطا ایلمکده‌در .

یدنجی کتابك مندرجاتنی کاملاً غوللرك عشائر غربیه وجنوبیه‌سنك باشنده اوله‌رق رومالیلره شدتله مقاومت ایدن Keltés کلتسلر حکمداری ورسنژتوریقس Vèrcingetorix ایله ایدیلان محارباته منحصر اولوب بومحارباتك الك مهم وقایعی Cergovia کرغوویا ، Avaricum اواریقوم ، وآلزیا محاصره‌لریدر نهایت آلزیا محاربه‌سنده نسیم مظفریت سزار طرفنه وزان اولمش وسفر دخی بومحاربه ایله ختام بولمشدر .

غوللرك تماميله تحت اطاعت وانقیاده دخولنی تعریف ایدن سکزنجی کتاب سزارك اثر خامه‌سی اولمیوب معتمدلرندن Hirtius هیرتیوس نام کیمسه طرفندن یازلمشدر .

سزارك « Commentario De bello Civili » نام اثری اوچ کتابه منقسم اولوب مشارالیهك قبل‌المیلاد ٤٩ نجی سنه‌سی کانون ثانینك برنجی کوننـدن پومپه‌یوسك وفاتنه قدر پومپه‌یوس علیهنده اجرا ایلدیکی سفری صورت مجمله‌ده وجانلی برافاده ایله تعریف ایتمکده‌در . باشلیجه وقایع Dirakium دیرا کیوم وفارزالوس محاربه‌لریدر . بواوچ کتاب سزار طرفندن تألیف اولنمش اولوب

مشار الیهك ترك ایلدیكی «شرحلر» نام اثری ایسه حرب ووسائط حربیه نظریاتندن باحث اولمیوب برنوع ممواراولدیغندن بوراده مسكوت عنه براقمق لازمكلورسه‌ده اثر مذكور اعاظم ارباب حربدن بری طرفندن یازلمش واعصار مؤخره‌ده بواثره دائر برچوق كتابلر تألیف وتحریر ایدلمش اولمغله مختصراً اولسون تعریفنه مجبور بولنمقده‌یز.

ژول سزارك :

C, Yulü Caesaris Commentari de Bello Gallico et civili

نام اثری اسمندن دخی اكلاشلدیغی اوزره بری غول سفرندن ودیكری محاربات داخلیه‌دن باحث ایكی قسمه منقسمدر.

Commentarii De bello Gallico سكز كتابه منقسم اولوب هر كتابی سفرك (قبل المیلاد ٥١ : ٥٨) برسنه‌لك وقایعنی جامعدر.

برنجی كتابی مقدمه ایله برابر شمدیكی اسویچره Helvetie هلوه سیاسیلر وآریوویستك Ariovist قومانداسی تحتنده بولنان Sueves سئولیلر علیهنده اجرا اولنان سفرلری حاكیدر.

ایكنجی كتاب بلچیقالیلر ایله ایدیلان حربی وسزارك Aduatoka آدواتوقا موقعنی ضبط ایتمسنی وقوماندانلردن Crassus قراسوسك برمفرزه ایله Armorika آرموریقایه عزیمت وسفرینی حكایه ایدر. بوصوك تشبثك وقایعی وبرده Venetes ونه‌تلر علیهنده ایدیلان سفر اوچنجی كتابده تعریف اولنمشدر.

دردنجی كتابده سزارك استعمال دسیسه وخدعه ایله المان اقوامندن اولان Osipeters اوزیپترلری و Tenctereres تنكتره‌رلری مغلوب ورن نهرینی مرور وبرده معیتنده ایكی لژیون بولندیغی حالده بریتانیا قطعه‌سنه تجاوز ایله بركشف اجرا ایتمسنی تعریف ایدر.

سزارك آثارینی شرح ایلدیکی اثناده قلبنده حصوله كلان تأثیراتی شوسوز ایله افاده ایلمشدر .

Nommer César, C'est nommer le génie de la guerre.

لکن اعظم منتسبین فن حربه عطف نظر ایلدلکده ژول سزارك بوخارق‌العاده ذکاسنك نشونماسنك بسبتون بشقه برطرزده وقوعه کلدیکی اکلاشیلور .

اسکندر رومی ، آنیبال ، بیوك فره‌دریق وناپولئون اردولرینی پارلاق مظفریتلره سوق ایتمکه باشلادقلری زمان هنوز اوتوز یاشلرنده دکل ایدیلر . سزار ایسه اولجه حربی غایت سطحی وهمده کوچك بررتبه‌ده بولنه‌رق کورمکله برابر عمرینك بشنجی عشرنده باش قوماندانلق وظیفهٔ مشکله‌سنی درعهده ایلدی مع‌مافیه سزار کنجلکندن برو رومادە یکدیکرلرینه معارض بولنان فرق مختلفهٔ سیاسیه‌نك احوالنه کسب وقوف ایتمش اولدیغندن باش قوماندانلقده ابراز ایلدیکی فراست ومهارتك اساس ومنشئنی اوراده ارامق اقتضا ایدر . بویله اکتساب معلومات ایتمش برآدمك فن حربی تعبیه اشکالنده تحری ایتمیه‌جکی درکار اولوب بونکله برابر اشکال مذکوره‌نك قیمتنی لایقیله تقدیر وانلری ایجاب ایدن محلده تطبیق واستعمال وحتی کندی دخی بعض اشکال علاوه‌سنه غیرت ایتمش وکافهٔ تشبثاتنده سوق‌الجیشك پولتیقه ایله اولان رابطه‌سنك محافظه‌سنه چالیشوب فن حربك بونقطه‌سنده ابراز ایلدیکی مهارت فوق‌العاده باعث شهرتی اولمش ونامنی اعلا ایلمشدر .

بز بوراده تاریخ حربدن بحث ایتمیوب آثار عسکریه‌دن بحث ایتمکده بولندیغمز جهتله سزارك حرکات حربیه‌سنه دائر تطویل مقاله لزوم کورمیز .

٥٨ نجی سنه‌سی غول قطعه‌سنه تجاوز وقطعهٔ مذکوره‌یی حرباً ضبط واستیلا ایلدکدنصکره اوراده والیلك ایتمش وروما حکومتنه پك بیوك خدمتلر ادا ایلمشدر .

٤٩ نجی سنه‌سندن ٤٦ نجی سنه‌سنه قدر پومپه‌یوس ایله محارب بولنوب نهایتده پومپه‌یوسی Pharsalus فارزالوس موقعنده وقوعبولان محاربهٔ مشهوره‌ده مغلوب ایتدکدنصکره مستقل قونسلوس ودیکتاتور اوله‌رق زمام حکومتی ید استقلالنه المش وقبل‌المیلاد ٤٤ نجی سنه‌سی مارتك اون بشنجی کونی وفات ایتمشدر .

مشار الیه ایمپراطورلغه مقتضی اولان کافهٔ خواصه مالك ، انسانلری یالکز ظاهراً اطاعت ایتدیرمکله دکل انلرك قلبلرینی تسخیر ایله استدیکی مقصدده استخدام ایتمکه مقتدر برذات ایدی برایو قوماندان ایش کورمك ومظفر اولمق ایچون هرنه خاصه‌لره محتاج ایسه اوخاصه‌لرك جمله‌سی سزارده موجود ایدی غایت سرعتله ایش کورر وهرنوع مشاق سفریه‌یه تحمل‌ایدر ایدی مشار الیه امین برقوهٔ ممیزه ، فوق‌العاده برقوهٔ حافظه‌یه وایجاده مقتدر برفکره مالك ایدی علم هیئته شعره تاریخه وسائره‌یه دائر بعض اثرلر یازمش ایسه‌ده اثار مذکوره‌نك قسم اعظمی ضایع اولوب یالکز الك مهمی اولان « غول سفری » و « محاربات داخلیه » نام اثرلری قالمشدر .

## ژول سزارك آثاری

Comte Turpin du Crisset قونت تورپن دوقریسه نام ذات ژول

ماريوسك اقرباسندن اولمسی ومشهور Cinna چينانك كريمه‌سی
Cornelia قورنليا ايله ازدواج ايتمش بولنمسی حسبيله سوللانك
تغلبی اوزرينه دوچار مخاطره اولمش ايسه‌ده مؤخراً عفواولنديغی
جهتله قبل‌الميلاد ٨٠ نجی سنه‌سی آسيای صغراده بولنان روما
اردوسنده ودونمادە خدمت ايتمشدر .

سوللانك وفاتی خبری اوزرينه ٧٨ نجی سنه‌سی رومايه
عودت وبوزماندن اعتباراً مسلكی بولنمش اولان خطابت وامور
سياست ايله اشتغاله بدأ ايلمشدر . Dolabella دولابللا كبی بعض
اعيان مملكت عليهنده تعديات واعتسافاتدنطولايی اقامه ايلديكی دعوالر
اثناسنده كوسترديكی فوق‌العاده بلاغت ومعلومات باعث شهرتی اولمشدر .
دها زياده اكتساب فضائل وكمالات ايتمك نيتيله ايكی‌سنه صكره
ردوس جزيره‌سنه عزيمت واوزمان شهرتی بتون آسيا واوروپايه
منتشر بولنمش اولان Molo مولو نام معلم نزدنده ملازمت ايلدی‌كه
مشهور سيسه‌رو دخی بومعلمدن درس كورمش ايدی ٦٨ نجی
سنه‌سی رومايه عودتنده روما حكومتی طرفندن اسپانياده Ebro
ابرو نهرينك اوبرجهتنده بولنان برروما ايالتنك امور ماليه‌سی
مديرلكنه تعيين و ١٥ نجی سنه‌سی دخی روما شهرينك پوليس
نظارتنه نصب اولنمشدر . بعده سركاهنلك و ٦٢ نجی سنه‌سی
برنجی درجه‌ده حاكملك و ٦١ نجی سنه‌سی دخی ينه اسپانياده
بالاده مذكور ايالتك واليلكی رتبه ومأموريتلرينی احراز ايتمشدر

٦٩ نجی سنه‌سی Crassus قراسوس و Pompeius پومپه‌يوس
نام ذاتلر ايله براتفاق خفی عقد ايدرك نهايت اهالينك دائما حسن
نظرينه مظهر اولديغی حالده كافهٔ رتبه‌لره نائل اولدقدنصكره
٥٩ نجی سنه‌سی روما حكومتنده اك بيوك مرتبه‌اولان قونسلوسلق
رتبه‌سنی احراز ايتمشدر .

# برنجی فصل

## ژول سزار

رومانك برنجی درجه اعظمندن بولنان ژول سزارك ترجمهٔ حالنی لایقیله بیلدیرمك مشار الیهك كافهٔ افعال واجراآتنی نقل وحكایه ایتمكله ممكن اوله‌بیلور . زیرا مشار الیهك زمانی روما تاریخنك عادتا بردوری عداولنمقده‌در . بونك ایچون ژول‌سزارك ترجمهٔ حالنه دائر معلومات مفصله الق ارزوسنده بولنانلر Mumsen مومزن ، Peter پتر ، و Merival مریوال نام ذواتك یازدقلری روما تاریخلرینه ویاخود مشار الیهك ترجمهٔ حالنی صورت مخصوصه‌ده یازمش اولان Kraft قرافت ، Van Limbourg وان لیمبورغ ، Koehli et Rüstow قوهلی وروستوو نام ذاتلر ایله اوچنجی ناپولئونك اثرلرینه مراجعت ایده‌بیلورلر . بزبوراده مشارالیهك ترجمهٔ حالنی صورت مختصره‌ده نقل ایتمكه چالشه‌جغز . Caius yul'us Cesar قایوس یولیوس سزار میلاددن یوزسنه مقدم یعنی روما شهرینك تأسسندن ٦٥٤ سنه صكره تولد ایتمشدر .

پدری بولنان Lucius yulius Cesar لوسیوس یولیوس سزار امور ملكیه‌ده حاكملك رتبه‌سنه قدر ارتقا ایتمش ووالده‌سی Aurelia آوره‌لیا روما نسوانی اره‌سنده محاسن اخلاقیله شهرتشعار اولنمشدر .

كيجه قتى سرخسك نزدينه كوندروب شوسوزلرى سويلتدى .

« دشمنلركزك جملەسى فرارايچون حاضرلانمشدر . ايريلوب طاغلملرينه مساعده ايدر ايسەكز حكومتلرك جملەسيله آيرو آيرو محاربه ايتمكه مجبور اولەجغكزدن بوسفره انجق ضايعات كليه اعطاسى واوزون برمدت صرفيله ختام ويرەبيلورسكز . اكر بو آنده جملەسى مجتمع برحالده ايكن اوزرلرينه واريلور ايسه هپسنى برضربه ايله محو وپريشان وداخل دائرهٔ اطاعت ايتمك آزبرزمان ظرفنده ميسر اولەبيلور »

تميستوقلسك بوحركتندن مقصدى يونانليلرى هنوز مجتمع بولندقلرى اثناده جبراً محاربەيه ادخال ايتمك ايدى .

باربار بوخبرى الديغى زمان خبرك محضا كنديسنى اغفال ايله بردامه دوشورمك مقصدينه مبنى ويرلمش اولديغنه اصلا ذاهب اولمدى .

بناءً عليه ايرتسى كونى دشمنه قارشو محاربه ويردى محاربه واليان محل دشمنلرى ايچون فوق‌العاده صورتده مساعد ايكن كنديسى ايچون اصلا مساعد دكل ايدى چونكه اوطرفلرده دكز اوقدر طاردركه دشمن دونماسى بركره خط حرب آچمغه مقتدر اولەماز ايدى بناءً عليه سرخس يونانليلرك جسارتندن دكل بلكه تميستوقلسك كنديسنه ويرديكى نصيحته اتباع ايتمسندن طولايى محاربەيى غائب ايتدى »

سفینه‌سی وار ایدی — برنجی دفعه اولمق اوزره Eobea ائوبئا ( آغریبوز ) جزیره‌سیله قره اراسنده و Artemisium و آرتمیزیوم برونی پیشگاهنده عجملر ایله حربه مباشرت ایلدی تمیستوقلس دشمنك کثرتلی دونماسی جناحلرینك کندیسنی احاطه ایده‌مامسی ایچون دائما دکزك طار اولان یرلرینه التجا ایدر ایدی فی‌الحقیقه مظفریت مبهم برحالده قالدی ایسه‌ده یونانلیلر موقع مذبورده دها زیاده طورمغه جسارت ایده‌مدیلر چونکه دشمنك برفیلوسنك آغریبوز اطه‌سنی طولاشه‌رق کندیلرینی اورته‌یه آلمق احتمالی وار ایدی . بنابرین بورادن عزیمت ایدوب آتنه‌نك قارشوسنده واقع سالامیس Salamis جزیره‌سی پیشگاهنده تیمور آتدیلر .

سرخس ایسه ترموپیل‌چیدی برهجوم ایله ضبط اولندقدنصکره آتنه شهرینه طوغری تجاوز وشهری عساکر محافظه‌دن محروم کورنجه قلعه‌ده تصادف ایلدیکی کاهنلری قتل عام وشهری دخی احراق بالنار ایلدی . بوتخریباتك خبری سفائنده بولنانلری فوق‌العاده خوف ودهشته دوچار ایلدیکندن اکثریسی مملکتلرینه عودتله دیوارلر ارقه‌سندن مدافعه ایتمك مرجح اولدیغی فکرنده بولندیلر .

یونانلیلرك بوادعاسنه یالکز تمیستوقلس همده کمال شدت ایله مخالفت ومجتمعاً بولندقلری زمان دشمنه مقابله هرحالده بعیدالاحتمال دکل ایکن طاغلدقلری وهر بری برطرفه کتدکلری وقت مطلقا دوچار انهزام وپریشانی اوله‌جقلرینی بیان ایتمکده ایدی .

بونی اوزمان باش قوماندانلق وظیفه‌سنی ایفا ایتمکده بولنمش اولان لاکده‌مونیا قرالی Oribiades اوریبیادیسه دخی سویلدی مع مافیه قرالك اوزرینه ایستدیکی کبی اجرای نفوذه مقتدر اوله‌مدی بونك ایچون هر حالندن امین اولدیغی کوله‌لرندن برینی

اصلنده اون التی کتاب اوزره یازلمش ایکن قسم اعظمی ضایع اولوب یالکز برقسمی قالمشدر .

قسم مذکور ذوات آتیه‌نك ترجمهٔ حاللرینی جامعدر ملتیادس ، تمیستوقلس ، سیمون ، پاوزانیاس ، لیزاندر ، آلسبیادس ، ترازیبولوس ، قونون ، ایفیقراتیس ، قابریاس ، تیموتئوس ، فوسیون ، آکزیلاوس ، اپامینونداس ، پلوپیداس ، دیون ، تیموائون ، اومنه‌س ، هامیلقار ، آنیبال ، داتامس ، قاتو ، آتیقوس ، بوندن بشقه دارا ، کیخسرو ، اردشیر ، ایکنجی فلیب ، اسکندر رومی مثللو بعض حکمدارلره دائر مطالعاتی احتوا ایدن برفصله درج ایلمشدر .

اشبو اثر اوروپا لسانلرینك جمله‌سنه ترجمه اولنمشدر . فرانسزجه‌ده الك ایو ترجمه‌سی پانقوق نام ذاتك والمانجه‌ده دخی Dr. Max Oberbreier دوقتور ماقس اوبر برایرك نشر ایلدکلری ترجمه‌لردر .

اثرك برقسمی محرر عاجز طرفندن لسان ترکی‌یه نقل وترجمه ومطبعهٔ ابوالضیا وساطتیله نشر ایدلمشدر .

تمیستوقلسك ترجمهٔ حالندن مأخوذ برفقره : « حکومات یونانیه‌دن اکثریسی تمیستوقلسك فکرینه اشتراك ایتمیوب قره‌ده برمحاربه اجراسنی مرجح کوریورلر ایدی بناء علیه لاکده‌مونیا حکمداری Leonidas لئونیداسك تحت قوماندانسنده اوله‌رق Termopil ترموپیل کچیدینی سدوباربارلرك ایلرویه طوغری حرکت وتجاوزینی منع ایتمك ایچون برمقدار عسکر کوندردیلر . لکن بوعسکر کلان دشمنه نسبتاً غایت ضعیف بولنمغله برنفره وارنجیه قدر جمله‌سی ترك حیات ایتدیلر .

یونانلیلرك متفق دونناسی — که ایچنده ایکیوز قدر آتنه

موی‌الیه پك چوق اثرلر یازمش‌ایسه‌ده یالکز براثری زمانمزه انتقال ایده‌بیلمشدرکه اوده مشهور قوماندانلرك تراجم احوالی نام اثرك بعض پارچه‌لریدر .

## مشهور قوماندانلرك تراجم احوالی

قورنلیوس نه‌پوس مکمل برمورخ دکل ایدی بوکا دلیل ایسه مؤرخین قدیمه‌دن Clios قلیوسك کندیسنی ( چالشقان برمورخ ) نامیله یاد ایتمسی وروما مورخلرندن Contilius قونتیلیوسك روما مورخلرینك اسامیسنی تعداد ایلدیکی اثناده نه‌پوسی ذکر ایتمامسی و Plinius پلینیوس نام ذاتك دخی کندیسنه هرشیئه چابق‌ایناننمقلق خاصه‌سنی اسناد ایلمسیدر .

مومی الیه حقنده سویلدیکمز سوزلر بزه انتقال ایدن اثریله دخی مثبتدر .

زیرا انتخاب ایلدیکی ذوات اره‌سنده بعض اهمیتسز اولانلری بولندیغی حالده بعض پك مهم ذواتی اصلا قاله آلمامشدر .

وقایع تاریخیه‌یی حقیقته مطابق وبرسلسه‌یه موافق نقل‌وحکایه ایده‌جکی یرده اکثریا بعض مهم اولان وقعه‌لری سطحی برصورتده کچوب هیچ اهمیتی اولمیان بعض فقرات ولطائفی کمال اعتنا ایله حکایه ایدییور .

زماننده موجود بولنان ادبا اره‌سنده وسط برموقع احراز ایتمش وآثاری شیوهٔ کتابتجه دخی مقبول اوله‌مامشدر .

فقط اثرینه اهمیت ویردیرن برشیٔ وار ایسه اوده ترجمهٔ حاللرینی حکایه ایلدیکی ذواتك تواریخ سائره‌ده ذکر اولنمیان بعض خصوصیت حاللرینی نقل‌ایتمسی وبناءً علیه منابع تاریخیه‌دن معدود بولنمسیدر قورنلیوس نپوسك تراجم احوال نام اثری

واچلقدن تلف اولمشدر یوغورتا صاحب غیرت وجسارت برذات اولوب روماليلره قارشو اجرا ايلديكی سفرده پك بيوك برشجاعت ومهارت كوسترمش اولديغندن سالوستك « يوغورتا سفری » نام تاريخنی شرح ايدن بعض محررين جديده تشبيه طريقيله كندوسنه « ازمنهٔ عتيقه‌نك عبدالقادری » نامنی ويرمكده‌در .

## فصل اوچنجی

### قورنليوس نه‌پوس Cornelius Nepos

قورنليوس نه‌پوسك ترجمهٔ حالنه دائر پك از معلومات واردر يونانستانك يدی شهری شعرای قديمهٔ يونانيه‌دن اوميروسك وطنی بولنمق ادعاسنده بولندقلری كبی ايتاليای بالانك درت محلی دخی قورنليوس نپوسك وطنی اولمق ادعاسنده‌در .

اغلب احتماله نظراً مومی اليهك مولدی مانتوا جوارنده كائن اوستيليا شهريدر .

حتی ١٨٦٨ سنه‌سی مايسك ايكنجی كونی مومی اليهك نامنه اوله‌رق شهر مذكورده برهيكل ركز ايدلمشدر .

مؤرخلرك بيانته كوره نه‌پوس قبل الميلاد برنجی عصرده كلوب سيسه‌رو Cicero آتيقوس Atikus مثللو بعض مشاهيرايله كسب معارفه ايتمش وينه مولدی اولان شهرده وفات ايلمشدر .

متلوس Zama زاما شهرینی طول مدت محاصره ایتدیکی حالده ضبطنه موفق اولمدیغی کبی ماریوس دخی Sena سنا موقعنده بر بصقینه اوغرایه‌رق ضایعات کلیه‌یه دوچار اولمشدر .

Vana شهرنده براقلمش اولان روما عساکر محافظه‌سی قتل عام ایدلدیکی جهتله متلوس شهر مذکوری تکرار ضبط ایتمکه مجبور اولور ۱۰۸ نجی سنه‌سی متلوس قرق کون محاصره‌دنصکره Tala تالا شهرینی ضبط ایله بتون نومیدی قطعه‌سنی استیلا ایتمش اولدیغندن یوغورتا اولا کتولیا حکمداری نزدینه فرار وحکمدار مشارالیهی روماليلر علیهنه تشویق ایلدکدنصکره قائن پدری بولنان موریتانیا ( شمدیکی فاس قطعه‌سی ) حکمداری بوهوسك نزدینه التجا وانی دخی روماليلر علیهنه تحریك ایلمشدر .

یوغورتا ایله اجرا اولنمقده بولنان سفره دوام ایتمك اوزره متلوسك خلفی ونومیدی قونسلوسی اولان ماریوس ۱۰۷ نجی سنه‌سی قاپسه شهریله برده مولوقا نهری اوزرنده کائن برموقع مستحکمی ید ضبطنه کچیردی .

روماليلر مذکور نهری مرور ایله عودت ایلدکلری اثناده یوغورتا ایله متفقلری انلرك اوزرینه بصقین صورتیله هجوم ایدوب ضایعات کلیه‌یه دوچار ایتمشلر ایسه‌ده بومظفریتلرندن بیوك برفائده حاصل ایده‌مامشلردر .

زیرا ماریوس براز صکره سیرتا Sirta موقعنده متفقینی بسبتون منهزم وپریشان ایتمشدر .

۱۰۶ نجی سنه‌سی برطرفدن سوللا ودیکرطرفدن یوغورتانك متفقلری اره‌سنده مذاکرات مدیده وقوعندن صکره یوغورتانك روماليلره تسلیمی شرطیله سفر مذکوره نهایت ویرلمکله یوغورتا رومایه کتوریلوب اوراده زندانه القا اولنمش

فرانسزجه‌ده الك ايو ترجمه‌لری Gaumont غومون Moncraut مونقرو و Duvallé دوواله نام ذاتلرك ترجمه‌لریدر .

## سالوستك يوغورتا سفری

سفر مذكورك مطالعه‌سی اولا : انده فعال بولنان مشهور قوماندانلردن ثانياً سالوستك بوسفر حقنده يازمش اولديغی تاريخك اهميت ومكمليتندن ثالثاً دخی بوكونكی فرانسزلرك جزا - يرليلر ايله ايتدكلری محارباتده نمايان اولان احوالك عينی اوزمان روماليلر ايله نوميديلر سفرنده نمايان اولمسندن يعنی روما اصول حربيله نوميدی اهاليسنك اصول حربی اراسنده بيوك برفرق مشاهده ايدلمسندناشی‌شايان استفاده‌در سالوست نوميدی‌حكمداری يوغورتا ايله ايديلان سفری عسكرلك وسياست نقطهٔ نظرندن اوله‌رق پك كوزل تعريف ايتمشدر .

سفر مذكور تمام يدی سنه امتداد ايتمش ايسه‌ده ايلك اوچ سنه‌سی برصورت مسامحه كارانه‌ده دوام ايدوب‌نهايت سفرك‌دردنجی يعنی قبل‌الميلاد ١٠٩ نجی سنه‌سی Cecîlius Metellus سه‌سيليوس مته‌لوس حركات حربيه‌يه دها زياده برشدت ويرمش اولديغندن معيتنده بولنان Rotilius روتيليوس و Marius ماريوس نام قوماندانلر ايله برابر نوميدينك ايچرو طرفلرينه تجاوز و Vana وانه شهرينی ضبط ايلدكدنصكره موقول Mokol موقعنده برميدان‌محاربه‌سی‌ويريبوركه اشبومحاربه سفرك‌الك‌مهم بروقعه‌سيدر .

بومحاربه‌ده دوچار مغلوبيت اولان يوغورتا جسيم ميدان محاربه‌لرندن صرف نظر ايدرك محاربات صغيره‌يی ترجيح وبومحارباتی اداره ايتمكده پك بيوك برمهارت ابراز ايلدی .

٤٥ نجی سنه‌سی افریقه‌ده Numidie نومیدی یعنی شمدیکی جزایر والیلکی معاونلکنه ارتقا ایدرك ایالتی صویوب صوغانه دوندردکدنصکره ٤٤ نجی سنه‌سی جسیم برثروت وسامانه مالك اولدیغی حالده رومایه عودت ایتمشدر .

نومیدیده وقوعبولان اختلاسات وسوء استعمالاتندنطولایی نومیدی اهالیسی کندیسنك علیهنده اقامهٔ دعوی ایتمش ایسه‌ده سزارك وقوعبولان التماس وحمایه‌سی سایه‌سنده تبرئهٔ ذمته موفق اولدقدنصکره امور سیاسیه‌دن کف ید و Quirinai قویرینال تپه‌سی اوزرنده لطیف باغچه‌لری حاوی غایت مزین برسرای عالی انشا ایدوب اوراده اقامت وبوش وقتلرینی روما تاریخنی تحریر ایله امرار ایلدی .

اشبو تاریخ بش کتابه منقسم اولوب Sulla سوللانك وفاتندن قاتیلینانك Catilina حرکاتنه‌قدر کذران ایدن وقایعی جامع بولنمش ایسه‌ده اثرك انجق برقاچ پارچه‌سی زمانمزه انتقال ایده‌بیلمشدر . بوندن بشقه مومی الیهك اثری اوله‌رق الان موجود اولان کتابلرك برنجیسی بوراده اندن بحث ایده‌جکمز یوغورتا Yugurta سفری وایکنجیسی دخی قاتیلینانك محارباتی نام اثرلر وبرده ژول سزاره یازلمش ایکی مکتوبدر .

سالوستك اثاری شدت افاده ، انصرام افکار ، معلومات عملیه وافکار سیاسیه ایله متمیز اولوب نطقلری ایسه نمونهٔ بلاغت وفصاحت اتخاذ اولنمغه شایان ایسه‌ده آثارنده طرفگیرلکله ، بعض نواقصه وتعبیرات عتیقه‌یه تصادف ایدلمکده‌در . Brusse بروس نام ذات سالوستك مکمل برترجمهٔ حالنی یازمش اولدیغی کبی مومی الیهك اثرلری بالجمله اوروپا لسانلرینه ترجمه ایدلمشدر .

# ایکنجی فصل

## Salust سالوست

روماليلرك مشهور مؤرخلرندن بولنان سالوست ياخود Salustius Crispus سالوستيوس قريسپوس قبل الميلاد ٨٦ نجى سنه‌سى ايتالياده كائن Amiterne آميترن شهرنده تولد ايتمشدر .

ايام شبابتى رومادە وكمال سفاهت ايچنده گچيردكدن وينه سيئات اخلاقى سائقه‌سيله روما كبراسندن ميلونك ( Milo ) بغض وعداوتنى جلب ايلدكدنصكره مجرد ميلونه‌قارشو خلافكيرلكده بولنمق ايچون مومى اليهك افكار واماله‌مداخله‌ومخالفت اوزره بولنان برفرقه‌يه انتساب واوفرقه سايه‌سنده بعض مهم مأموريتلر اكتساب ايلدى ميلونك باشليجه دشمنى ينه روما كبراسندن Claudius قلوديوس بولنمش اولمغله سالوست قلوديوسه تقرب ايدرك نفوذ پيدا ايتمش ومومى اليهك وفاتى اوزرينه ظهور ايدن احواله اشتراك ايلمشدر.

مجلس اعيانه انتخاب اولنمق اوزره ايكن سوء اخلاق واحوالندن ناشى بو استحقاقندن محروم ايدلمسى اوزرينه ژول سزارك نزدنده برمأموريت خفيه‌يه مظهر اولوب قبل الميلاد ٤٦ نجى سنه‌سى ( Praetor ) پره‌تور اولمش وبورتبه ايله افريقاده اجرا اولنان سفرده حاضر بولنمشدر .

١٨٢٨ ) ) .

پولیبك كتابنی تدقیق و مناقشه صورتیله نشر ایدیلان آثارك باشلیجه‌لری

Ritzsch نام ذات

Polybius Zur Geschichte antiker Politik und Historiographie

( كیل ١٨٤٢ )

Brandsttaeter نام ذات

Bemerkungen über das Geschic htswerk des Polibios ( دانسیق ١٨٤٣ ) ینه بوذات :

Geschichte des ätolischen Landes und Volkes nebst Abhandlung über Polybius

( برلین ١٨٤٤ )

( La Roche نام ذات )

Charakteristik des Polibios

( لایپسیق ١٨٥٧ )

( Markhauser ( نام ذات )

Polybius, seine Weltanschauung und Staats - lehre ( مونیخ ١٨٥٨ )

Wallton والتون نام ذات :

De Polibii fontilus et auctoritate

( اوترهت ١٨٧٩ )

( Rettig نام ذات )

Polibii castrorum R. formae interprctatio

( هانوره ، ١٨٢٨ )

Die Polybianische : ( دروزن نام ذات ) Droysen Lagerbeschreibung .

( برلین ١٨٧٧ )

برانسان پولیبك اثرینی ( بالطبع فولارك یازدیغی شرحلری دخی ) مطالعه ایتمکسزین قوماندانلق فنی تحصیل ایده‌مز کبی برادعای واهیده بولنمشدر .

مومی الیهك بو تعظم وتکبری عالم عسکرینك فوق العاده اغبرارینی موجب اولدی زیرا اووقته قدر ادارهٔ حربده بحق اشتهار ایتمش گوستاو آدولف ، تیللی ، هانری روحان ، تورن ، قونده ، مونته قوقولی وپرنس اوژن دوسا ووا کبی مشهور قوماندانلرك پولیبك اثرینی اصلا مطالعه ایتمامش اولدقلری معلوم وهله فولارك شرحلرینی مطالعه ایده‌مامش اوله‌جقلری برامر آشکار ایدی . بوندن بشقه فولار کندیسندن اول حربه دائر اثرلر یازمش اولان لیویوس ، ماقیاول ولیپسیوس نام ذواتی جهله‌دن عد ایتدیکندن وکندیسنك یونان لساننه پك از وقوفی اولوب پولیبی انجق دوم تولیه‌نك ترجمه‌سندن مطالعه ایده‌بیله‌جکی دخی معلوم بولندیغندن ارباب السنه کندیسنك علیهنه قیام وبوندن طولایی بیوك بر رباب مجادله کشاد ایتدیلر .

پولیب حقنده اون طقوزنجی عصرده یازیلان آثارك باشلیجه‌لری شونلردر اثرك اصلنی نشر ایدنلر :

Lehman ( ١٨١٣ ) Yacob geel و Angelo May ( لایدن ١٨٢٩ ، آلتونا ١٨٣٠ ، برلین ١٨٤٦ ) .

اثار سائره نشر ایدنلر :

دیدو : ( پارس ١٨٣٩ ، ١٨٥٩ Polibii historiarum reliquiae )

Buchon: Ouvrages historiques de Polybe, Herodien et Zozime

( اورلئان ١٨٧٥ )

( ایتالیانجه ترجمه‌سی قوهن ( Kohen ) طرفندن ( میلان ١٨٢٤ :

ابتدا یونانجه اولەرق نسخهٔ اصلیەسنی نشر ایدن اوبزوپئوس ( Obsopeus ) نام ذات اولدیکه بونسخەیه پروتینك ترجمەسی دخی ربط ایدلمش ایدی .

( محل انتشاری هاکه ناو . سنه ۱۵۳۰ . فن حرب وفن محاصرەیه دائر اولان اك مهم فصللری جمع ایله لاتنجەیه ترجمەسنی لاسقاریس Lascaris نام ذات ۱۵۲۹ سنەسنده وندیکده نشر ایتدی . بو اثری برمدت صکره الیانك تعبیەسیله برابر Strozzi ستروچی وقاوالقانتی Cavalcanti نام ذاتلر ایتالیانجەیه بالترجمه ۱۵۲۲ سنەسنده فلورانسه شهرنده نشر ایتدیلر . همان بوزمان اثناسندەدخی مکره Maigret نام ذات تکمیل اثری فرانسزجەیه ترجمه ایلدی .

هایدلبرك فیلوزوفلرندن ویلهلم قسیلاندرك Polybius, Roemische Historien نامی التنده المانجه اولەرق نشر ایلدیکی اثر شایان دقتدر اك زیاده Lipsius لیپسیوس نام ذات طرفندن مکالمه طرزنده برطاقم شرحلری حاوی اولەرق ۱۵۹۶ سنەسنده آنتورپن شهرنده De militia Romana Libri quinque , Commentarius ad Polybium عنوانی التنده نشر ایلدیکی اثر جالب انظار اولمشدر .

اشته بوزماندن اعتباراً پولیبك اوروپا محررین عسکریەسی عندندەکی اهمیتی تأید ایلدی .

دوم تولیه Dom Thuillier نام ذاتك پولیبك اثرینی ایتدیکی ترجمەیه ( پارس ۱۷۲۷ ) شوالیه دوفولارك Chevalier De Folard یازدیغی شرحلر پولیبی اون سکزنجی عصرده مباحث یومیهٔ عسکریه صرەسنه ادخال ایلمشدر فولار دها اثرینی اعلان ایتدیکی صرەده ( Nouvelles découvertes sur la guerre dans une dissertations sur Polybes . Paris 1724 )

برده شوراسنی فراموش ایتاملیدرکه پولیب رومایه مواصلت ایتدیکی زمان روماده اینالك سفرنده بالذات حاضر بولنمش بك چوق ذوات ایله ملاقاته موفق اولدیغی جهتله انلردندخی سفرك وجه کذرانه دائر معلومات صحیحه ومکمله آله بیلورایدی. پولیبك ضایع اولوب وقتیله موجود اولدقلری بالواسطه معلوم اولان اثرلری شونلردر:

نومیدی سفری. فیلوپومن نام ذاتك ترجمهٔ حالی، علوم ریاضیه ایله فن حرب میانندهکی رابطه ومناسبته دائر مطالعات. پولیبك الحالة هذه موجود بولنان الك اسکی نسخهسی اونبرنجی عصر میلادیده الیازوسیله یازلمش اولان نسخه اولوب واتیقان سراینده محفوظدر.

دها یکی زمانلرده یازیلانلردن برنسخهسی دخی آینهروز مناسترلرندن برینك کتبخانهسنده موجوددر.

پولیبك تعبیهیه محاربه ماکنهلرینه ومحاصره محاربهسنه دائر یازدیغی بعض شیلر ایمپراطوز وایمپراطور لؤقسطنطینك اثرلرنده مندرجدر.

ازمنهٔ وسطی محررین غربیهسی عندنده پولیب بسبتون مجهول قالوب انجق اون بشنجی واون التنجی عصرلرده کندیسنه عطف نظر دقت واهمیت اولنمغه باشلانمش ایدی.

Leon . Bruni لؤناردو برونی (وفاتی ۱۴۴۴) ایلك اوچ کتابك لاتنجهیه ترجمهسنی نشر ایلدی ۱۴۷۳ سنهسنده Obsopeus اوبزوپئوس نام کمسه طرفندن بشنجی کتابك ترجمهسی نشر اولندی (طبع جدیدی: ونديك سنه ۱۵۲۲) ۱۵۰۰ نجی سنهسندن اول التنجی کتاب ایله سائر بعض پارچهلرك لاتنجهیه ترجمهسی نشر اولنمشیدی.

ایدرك ترقیسنه یعنی رومالیلرك افکار ومعلوماتنك برقات دها توسعنه خدمت ایتمشدر .

حتی مولدی اولان شهرده نامنه رکز ایدیلان هیکلك اوزرنده شو عباره محکوك ایدی « رومالی هرقنغی تشبثنده پولیبك نصیحتنه اتباع ایتمش ایسه موفق اولمش وهرنه‌ده کندی فکریله حرکت ایتمش ایسه موفق اوله‌مامشدر »

پولیبك تاریخنده مندرج اولان مواد ومعلومات شایان اعتماددر زیرا مومی الیه فیلوپومنك شاکردی وسوق الجیشده معلومات مکمله تحصیل ایتمش اولدیغندن احوال ووقایع حربیه‌یی مقارن صحت وحقیقت بروجهله محاکمه‌یه مقتدر برذات ایدی .

اسپانیا وغول مملکتلریله آلپ طاغلرینه ایتدیکی سیاحتلر اثناسنده ایکنجی پونیك سفری دارالحرکاتلرینی ومحاربه میدانلرینی نظر تفتیشدن کچیره‌رك معلومات صحیحه آلمغه چالشمشدر .

کافهٔ ملاحظات ومطالعاتنده حقیقة اولان میل ومحبتی نمایان اولمقده‌در .

فی الحقیقه بعض یرلرنده حقیقتدن تباعد ایتمش کبی کورنمکده ایسه‌ده بونیده برسببه مبنی یاپمشدر .

پولیب اکثر اسامیء اقوام ، محال ، وانهاری ذکر ایتمیه‌رك کچمشدرکه بوده وطنداشلری اولان یونانلیلر ایچون یازدیغی و یونانلیلرك ممالك غربیه جغرافیاسنه پك آز واقف اولدقلرینی بیلدیکی جهتله اسامیء مذکوره‌یی ذکر ایتمکه لزوم کورمامش اولدیغندن نشئت ایتمشدر .

جنرال Mervile مرویل ایله Deluc دلوق نام ذواتك بیاننه کوره پولیبك تعریفیله ممالك مذکوره‌نك احوال جغرافیاسی لایقیله تدقیق ومقایسه اولندیغی حالده تعریفاتنك مقارن صحت اولدیغی استخراج ایتمك ممکندر .

سیار مفرزه‌لرینی احاطه ، اردوکاه تأسیس واردوکاه محاصره ایتمکه مجبور اولدیغی برامر اشکاردر .

حالبوکه هرسفرده کثرتله ظهورایدن وپك مهم بولنان وبعض کره عادتا نتیجهٔ قطعیه‌یه‌ده سببیت ویرن بومثللو تشبثاتی ماکدونیا تعبیه‌سیله صورت مکمله‌ده موقع اجرایه وضع ایتمك برامر دشواردر .

زیرا بوتعبیه‌ده اقسام صغیره حالنده ویاخود نفر نفره قارشو محاربه ایتمك خصوصی اصلا تعلیم ایدلمز .

— بوکا مقابل رومالیلرك محاربه نظامی هریرده قابل تطبیقدر بونظام کافهٔ حالاته نظراً ترتیب ایدلمش اولدیغندن کافهٔ حالات ایچنده وهرنوع اراضی اوزرنده محاربه ایتمکه مقتدردر .

روما نفری ایسترسه بربلوك داخلنده ویا باشلی باشنه محاربه ایتسون هیچ بروقت شجاعت ومتانتنی غائب ایتمز .

ایشته روما لژیوننك بوانقسام والاستیقیت قابلیتی تعقیب ایلدیکی مقاصدی دشمنلرندن دها قولای استحصالی ایتمسنی تأمین ایلمکده در .

بوخصوصی ایضاح ایتمکی الزم کوردم .

زیرا مغلوب اولان یونانلیلردن پك چوغی رومالیلرك غلباتنی براثر سحر اعتقاد ایتدکلری کبی برچوغیده یونانلیلرك فالانقس نظامنك رومالیلرك لژیون نظامندن دون برحالده بولندیغنی ادراکه مقتدر اوله‌میور ایدی . »

پولیب اثرینی اکمال ایتدکدنصکره ٨٢ یاشنده اولدیغی حالده یونانستانه عودت واوراده برکون آتدن دوشه‌رك ارتحال ایتمشدر .

مومی الیه آثاروافعال‌ایله روما یونانستان ــ مدنیتلرینك امتزاج

اکر کندوسنه مساعد اولان اراضی اوزرنده قالەجق اولور ایسه هم مملکتنه معاونتدن وهمده دشمن کندوسنك خطوط مواردە ومخابرەسنی قطع ایدەبیلەجکندن طولایی کندوسنی اعاشه ایتمکدن عاجز قالور . انتخاب ایتدیکی محلی ترك ایلدیکی حالده ایسه دشمنه قارشو حائز بولندیغی حاصهٔ تفوقی ضایع ایتمش اولور . فقط بونکله برابر فالانقسه قارشو بردنبره تکمیل اردویی حرکت ایتدیرمیەرك وکندیسنه عینی طولده جبهه ایله تعرض ایدلمیوب اردونك بعض اقسامنی احتیاط حالنده بولندیرەرق اکا کندیسنه مساعد اولان اراضی اوزرنده دخی غلبه ایتمك ممکندر . ایشته رومالیلردەبووجهله حرکت ایدییورلر . فالانقس ایسترسه رومالیلرك برنجی خطنی بوزسون ایسترسه کندیسنك جبهەسی کسر اولنسون هر حالده محاربه انك نظام وارتباطنی اخلال ایدر . کندیسی ایستر تعقیب ایسترسه رجعت ایتسون هرحالده دشمنك ایکنجی خطنك ویا احتیاط قولنك وهمده یان وکری طرفندن داخل اولەبیلەجکی کدیکلر پیدا ایدر .

امدی فالانقسك قوت ودهشتنی تأمین ایدر شرائطدن سهولتله اجتناب ایتمك قولای اولدیغندن وبوکا مقابل کندوسنك قوتنی کسر ایدن احوالدن اجتناب ایلمسی همان غیرقابل بولندیغندن رومالیلرك محاربه نظامی هر حالده بیوجك برخاصهٔ تفوقی حائز بولنمقدەدر .

فالانقس ترتیبله محاربه ایتمکه اعتیاد ایتمش براردونك هرنوع اراضیدن کچمکه یورویش اثناسنده دشمنك بغتة وقوعه کلەبیلەجك برتعرضنه مقابله ایتمکه مهیا بولنمغه ویاخود یورویش نظامندن تعرض ، شایان استفاده اولان کچیدلری سرعتله اشغال دشمنك

وارتباط طبیعی وخصوصیسنی محافظه ایتدکجه کندوسنه هیچ برقوتك غلبه ایده میه‌جکی محققدر .

بویله اولدیغی حالده رومالیلره مغلوب اولیشی نره‌دن نشأت ایدییور ؟

مغلوب اولیشی شوندن نشأت ایدییورکه محارباتك وقوعبولدیغی محل وزمانلر درجهٔ نامتناهیه‌ده مختلف اولدیغی حالده فالانقسك تشکیل وترتیبی انجق برزمانه ومعین برنوع اراضی‌یه کوره حساب اولنمشدر .

شاید قطعی برمیدان محاربه‌سی ویرمك اقتضا ایدرده دشمن فالانقسه مساعد برزمان ومیدانده محاربه‌یه مجبور اولور ایسه اوزمان فالانقسك غلبه ایتمسی اقوای احتمالاتدندر . فقط دشمن اوزمان واومحلدن اجتنابه موفق اوله‌جق اولور ایسه فالانقسك قوت ودهشتی اوآنده تناقص ایدر .

فالانقسك محاربه ایتمك ایچون خندق وصولرایله قطع اولنمامش وبالخاصه تپه‌لر صرتلر واوچوروملردن عاری دوز براراضی‌یه محتاج اولدیغی هرکسجه معلومدر .

زیرا بوکبی موانع فالانقسك حرکتنی منع وکندوسنه مخصوص اولان ارتباطی کسر ایدر .

لکن بالاده ذکراولنان موانعدن هیچ بریسنی حاوی اولمامق اوزره یکرمی ستادلق ( بش کیلومتره‌لك ) اولسون براراضی بولمق غایت مشکل وبلکه‌ده محال اولدیغنی دخی کیمسه انکار ایده‌مز . فرض ایده‌لمکه بویله دوز اراضی بولنسون دشمن اوکبی فالانقسه مساعد اراضیده محاربه ایتمکدن اجتناب ایدرده مملکت داخلنده یایبله‌رق یغما کرلکه باشلایه‌جق اولورسه اوزمان فالانقسی نه‌ایشده قوللانملی اوزمان فالانقسدن نه‌فائده حاصل اولور ! ؟

بك چوغنك حائز اهميت اولمديغى قابل انكار دكل ايسه‌ده بعضلرى مثلا برقوماندان ايچون دشمنك آمال ومقاصدينه كسب وقوف ايتمسى خصوصى نه‌درجه‌يه قدر مهم اولديغنه و Anibal آنيبالك هيچ بروقت دشمنك الجاء تدابيريله برميدان محاربه‌سى قبول ايتميوب هرمحاربه‌يى كندى فكرينه وپلاننه نظراً اجرا ايتمش بولنديغنه وقوماندانلر ميانده اختلاف وعداوت ظهورى براردو ايچون نقدر مضر برحال ايدوكنه دائر اولان افادات واخطاراتى حقيقة مباحث مهمه دندر هله برقوماندانك وقت وزمانيله ايفاى وظيفه ايلمك اردوكاه تأسيس ايتمك برموقع مستحكمى كشف ومحاصره اولنه‌جق برقلعه سورلرى ارتفاعنى تعيين ايده‌بيلمك ايچون مطلقا علوم رياضيه‌يه كسب وقوف ايتمسى لزومى حقنده‌كه افاده‌سى شايان دقتدر .

پوليبك اثرنده اك زياده نظر دقتمزى جلبه شايان اولان فقره يونانليلرك فالانقسيله روماليلرك لژيونى مقايسه ايتمك ايچون يازيلان فقره‌در :

پوليب ديوركه :

« يونانليلر ايله روماليلرك محاربه نظاملرى اره‌سنده‌كى فرقك نه‌دن عبارت اولديغى وروماليلرك محاربه نظامنك يونانليلرك محاربه نظامنه نسبة مبنى غلبه ايلديكنى تحرى وتدقيق ايتمك حقيقة باعث استفاده‌در .

ايده‌جكمز تدقيقاتك نتيجه‌سى غالبيتك اثر تصادف وطالع اولمديغنى وبالعكس طرف غالبى تدابير عاقلانه‌سندن طولايى تبريك وثنا ايتمك لازمكله‌جكنى كوسترر .

فالانقسك جبهه‌ده مغلوبيتى غير قابل برقوتى حائز اولديغى

موفق اولەرق حقیقة ارباب سیاست وحربدن اولەجق ذواتك استفادەسنی تأمین ایتمك ایچون وقایع مذکورەنك اسباب خدوثنی ایضاحه چالشمش وتاریخ حربه دخی درج ایلمشدر .

تأسف اولنورکه یازمش اولدیغی قرق کتابدن یالکز بشی مکملیت اصلیەسیله وسائرلرندن التنجی کتابك برنجی قسمی ودیکر بعضلرندن دخی قسماً مهم متعدد پارچەلر زمانمزه انتقال ایده بیلمشدر .

احوال عسکریەیه دائر یازدیغی مقالاتنك اك مهمی رومانك احوال عسکریەسنه دائر یازدیغی مقالەدرکه الآن ایتالیانك احوال قدیمه وعسکریەسی حقنده اولان معلوماتمزك اساسیدر . مومیالیه بوبحثده بر قونسلوسك قومانداسی تحتنده اولەرق ایکی لژیوندن وعساکر متفقەدن مرتب اولان برروما اردوسنك اردوکاهنی دخی تعریف ایتمکدەدرکه بوبابده اوزمانك یکانه منبعی عد اولنه بیلور . زیرا رومالیلرك اردوکاهنه دائر پولیبدن صکره معلومات اعطاسنه تشبث ایدن هیکینیوس Higinius نام ذات مومیالیهدن درت عصر صکره کلمشدر . بوندن بشقه ماکدونیالیلرك تعبیەسنه دائر اولان فصل دخی شایان دقت ومطالعەدر . « پولیب هندسەنك فنون حربیه ایله مناسباتندن بحث ایلدیکی بر صحیفەده بوخصوصی » تعبیه حقنده شرحلر نام اثرنده مفصلاً ایضاح ایلدیکنی سویلیور .

غالبا الیان ایله آریان نام مورخلرك سیپیونك رفقاسندن برینك اثر متروکی دیه مطالعەسنی توصیه ایتدکلری اثر بو اوملیدر . فقط تأسف اولنورکه اثر مذکور زمانمزه انتقال ایدەمامشدر .

« تاریخنده احوال عسکریه وحربیەیه دائر یازدیغی شیلردن

برزماندنصکره دخی سیپیو (Scipio) امیلیانوس ایله بینلرنده فوق العاده برمحبت ومودت حصوله کلمشدر .

سیپیونك معیتنده دونما قوماندانی اوله‌رق افریقانك سواحل شمالیه وغربیه‌سنی تجسسدن کچورمش وقارطجنه شهرینـك ضبط وتخریبنده حاضر بولنمشدر .

## پولیبك تاریخ عمومیسی

پولیب رومالیلرك ترقیات وموفقیاتنی نظر دقتنه الدیغی زمان ترقیات وموفقیات مذکوره‌نك صرف اثر طالع اولمدیغنه حکم ایله یازدیغی اثرده بوحقیقتی یونانیلری رومالیلره حسن رضا ایله اطاعته تشویق ورومالیلری دخی معتدلانه برصورتده ادارهٔ اقوامه ترغیب ایتمك مقصدیله ایضاح ایتمکه چالشمشدر . اثرینی صورت مکمله‌ده تحریر وتألیف ایتمك مقصدیله اسیای صغراده خطهٔ مصریه داخلنده وغول واسپانیا قطعه‌لرنده سیاحتلر اجرا ایتمش وقرق کتابه منقسم اولمق اوزره بر « تاریخ عمومی » یازمشدر . اشبو اثر ایکنجی پونیك سفرندن قارطجنه‌نك ضبط وتخریبنـه قدر « قبل المیـلاد ٢٢٠ : ١٤٦ » کذران ایدن وقایعی حاکی اولوب صدق وصحت روایات ومعلومات سیاسـیه وعسـکریه‌سی مکملیتیله ازمنهٔ عتیقه‌نك کافهٔ اثارینه تفوق ایتمکده‌در . مؤلفك برمورخدن طلب ایلدیکی شیلر ایسه کمال شوق وغیرت ایله متمادیاً منابع تاریخیه مطالعه‌سی تعریف ایدیله‌جك ممالکك بالذات زیارتی واحوالنك تدقیقی امور سیاسیه وحربیه‌ده معلومات مکمله اکتسابی کبی خصوصاتدرکه پولیب کندیسی دخی بونلره بالذات موفق اولمغه پك زیاده سعی وغیرت صرف ایلمشدر . سیپیو ایله پیدا ایتدیکی دوستلق سایه‌سنده پك چوق وقایع کورمکه وایشـتمکه

اقتباساتدن معلوم ایسه‌ده هیچ برینك اثرلری زمانمزه انتقال ایده‌مامشدر . بونك ایچون یونانلیلردن قلان اثارك مقداری روما-لیلرك اثار متروکه‌سندن دها زیاده‌در دنیله‌بیلور . بناءً علیه بزده بوراده محررین واثار آتیه‌دن بحث ایله اکتفا ایده‌جکز .

# برنجی فصل

## ( پولیب ) ( Polybios )

پولیب اقائی سوق‌الجیش اربابندن لیغورتاس Ligurtas نام ذاتك صلبندن اوله‌رق قبل‌المیلاد ۲۱۰ نجی سنه‌سی قدم نهادهٔ دنیا اوله‌رق پدرینك وبرده پدرینك احباسندن بولنان قوماندان فیلوپوءمنك Philopoimen تحت نظارتنده امور سیاسیه وحربیه‌ده اکتساب معلومات ایله ۱٦۹ نجی سنه‌سی اقائی حکومات متفقه‌سی سواری قوماندانلغنه تعیین اولنمشدر . ایکی سنه صکره یعنی روماليلرايله ما کدونیا قرالی پرزه‌ئوس بیننده وقوعبولان حربك ختامی عقبنده روماليلر اقائی معتبرانندن بیك کشی رهن اوله‌رق رومایه ایصال ایتدکلری صره‌ده مومی الیهی دخی رومایه کتیرمش اولدقلرندن اون التی سنه مدت روماده اقامته مجبور اولان اشبو رهنلر آره‌سنده پولیب دخی موجود بولنمشدر .

مومی‌الیه روماده‌کی اقامتی اثناسنده روما کبراسندن امیلیوس پاولوسك Aemilius Paullus خانه‌سنده بروطن ثانی بولدیغی کبی از

آرتاقساتا Artaxata موقعنده — سنه ٦٨ — میدان محاربه‌سی . و ٦٦ نجی سنه‌سی فراط جوارنده محاربه )

١٥ — پهلوانلر ویا اسرا حربی . اشبو حرب ٧٣ نجی سنه‌سیله ٧١ نجی سنه‌سی آراسنده‌کی مدته ومتیریداتیسك اوچنجی حربی زمانه مصادفدر ،

١٦ — اصل داخلی حربلر . درت حربدن عبارتدر .

١٧ — ژول سزارك حربلری . بونلرده مصر ، Pontique پونتیك ( نیکبولی محاربه‌سی ) قارطجنه واسپانیا حربلریدر .

# ایکنجی قسم

## روماللرك آثار عسکریه‌سی

رومالیلرده کرك تاریخ عمومی وکرکسه تاریخ عسکری‌یه دائر پك چوق اثرلر یازلمش اولدیغی انلردن صکره‌کلان دورده برطاقم اثار مذکوره‌دن یاپدقلری اقتباساتدن متبین اولمقده ایسه‌ده اثار محررلرك مذکوره‌دن قسم اعظمنك مرور زمان ایله ضایع اولمش بولنمسی شایان تأسف حالاتدندر . مثلا قاتو ، سوللا ، Fabius Pictor فابیوس پیقتور ، Cincius چینچیوس Alimentius آلیمنتیوس ، Celius Antipater چلیوس آنتیپاتر وسائره مثللو برچوق ذواتك برطاقم اثرلر یازمش اولدقلری محررین مؤخره‌نك یاپدقلری

اولان و ١٤٩ سنه‌سندن ١٤١ نجی سنه‌سنه قدر دوام ایدن اسپانیا حربلریله Numantia نومانسیا موقعنك ضبطی ایچون اون درت سنه‌لك برمدت رومالیلری فوق‌العاده اشغال ایتمش بولنان نومانسیا سفرلریدر .

١١ — ١١٢ نجی سنه‌سندن ١٠٦ نجی سنه‌سنه قدر دوام ایدن Yugurta یوغورتا سفری . اشبو سفر یوغورتانك قید اسارته دوچار اولمسیله ختام بولمشدر .

١٢ — Cimbria سیمبریا حربی‌تعبیراولنان و ١١٣ سنه‌سندن ١٠١ نجی سنه‌سنه قدر دوام ایدن سفردر .

١٣ — ٩١ نجی سنه‌سندن ٨٨ نجی سنه‌سنه قدر دوام ایدن متفقین ویا Marsia مارسیا حربی . ایتالیاده واقع اولمشدر .

١٤ — اوچ Mitridathes میتریداتس حربلری : برنجیسی ٨٨ سنه‌سندن ٨٤ سنه‌سنه قدر دوام ایتمش ورومما جنراللرندن Sulla صوللا ایله متریداتسك قوماندانلرندن آرکلائوس Archelaus اره‌سنده ویونانستان داخلنده وقوعه کلمشدر ( آتنا محاصره‌سی کروناً و Orchomenus اورقومنوس ( قوپایس کولی جوارنده ) محاربه‌لری ) ایکنجی حرب ٨٣ سنه‌سندن ٨١ نجی سنه‌سنه قدر مورنا Morena وغوردیوس Gordius نام قوماندانلر میاننده آسیای صغراده‌اجرا اولنان‌حربدرکه بونده رومالولردوچار مغلوبیت اولمشلردر .

اوچنجی حرب دخی ٧٤ نجی سنه‌سندن ٦٣ نجی سنه‌سنه قدر وکذلك اسیای صغراده لوقولوس Lucullus ( اك صکره پومپه‌یوس ) ایله میتریداتیس ( Tigrane تیغرانك معاونتیله ) اره‌سنده وقوعه کلان حربدر . ( آراس نهری اوزرنده کائن

Nikanor نیقانور نام ذاتك مغلوبیتی ولژیون ترتیبیله محاربه ایدن روما جنراللرندن فلامینیوس Flaminius نام ذاتك غالیتله رسیدهٔ حد ختام اولمشدر .

اشبو سفر مؤرخیندن Polyb پولیب طرفندن صورت مفصلهده تعریف ایدلمشدر .

٦ — ١٩٢ نجی سنهسندن ١٩٠ نجی سنهسنه قدر دوام ایدن ومغنیسا جوارنده ( لیدیا قطعهسی داخلنده کائن Sipylos سیپیلوس طاغناك اتکنده ) میدان محاربهسیله شهرتگیر اولان سوریه سفریدر . مغنیسا محاربهسنده روما جنراللرندن Scipio asiaticus سیپیو آزیاتیقوس اوتوز بیك کشیلك براردو ایله قوماندا ایدن بیوك Antiochus آنتیوقوسی مغلوب ایتمشدر .

٧ — ماکدونیا قرالی اوچنجی فلیبك اوغلی پرسهئوسك Perseus علیهنده اجرا اولنوب ١٧٢ سنهسندن ١٦٨ سنهسنه قدر دوام ایدن سفردرکه روما قوماندانلرندن Aemilius Paullus امیلیوس پاولوس ماکدونیا داخلنده کائن Pydna پیدنا موقعنده ماکدونیالیلری مغلوب وپریشان وماکدونیا ایله ایپر قطعهلرینی صورت قطعیهده روما ممالکنه ضم والحاق ایلمشدر .

٨ — ١٤٩ نجی سنهسندن ١٤٦ نجی سنهسنه قدر دوام ایدن اوچنجی پونیك سفری .

٩ — رومالیلردن Metellus متهلوس وآکئالیلردن قریتولاوس Kritolaus نام قوماندانلر طرفندن اداره اولنان آکئا سفریدرکه اشبو سفر نتیجهسیاولهرق مومیوس Mummius قورنت ، تب ، و Chalcis هالسیس شهرلرینیتخریب ویونانستانی برروما ایالتی اولهرق اعلان ایتمشدر .

١٠ — Lusitania لوزیتانیا سفرلری نامی آلتنده معلوم

ایله آپنین طاغلری اره‌سنده‌کی قسمنی ضبط واستیلا ایتمشدر .

باشلیجه‌وقایع ؛ Clastidium قلاستیدیوم ( شمدیکی Chiasteggio کیاستچو ) جـوارنده وقوعبولان میدان محـاربه‌سی Acerrae آکره ( شمدیکی Guerrha محاصره‌سیله)( Mediolanum ) مدیولانوم ( میلان ) جوارنده وقوعبولان محاربه

٣ — حکومات متفقه یاخود Aetolia اتولیا اتفاقیله Achaeia آکهیا اتفاقی اره‌سنده وقبل‌المیلاد ٢٢٢ نجی سنه‌سی وقوعه کلان حربدرکه بوحربده یونانلولرك بری Aratus اراتوس ودیکـری Philopoemen فیلوپومن اسمنده صوك ایکی ایوقوماندانلری حاضر بولنمش ایدی

٤ — ٢١٨ نجی سنه‌سندن ٢٠١ نجی سنه‌سـنه قدر دوام ایدن ایکنجی پونیك سفری‌درکه اشبو سـفر ایله برابر رومالولر اولا ٢١٠ نجی سنه‌سنده یکی قارطنجه شهرینك استیلاسـنه قدر ممتد اولان اسـپانیا سـفرینك ( باشـلیجه میدان محاربه‌سی Ylinga ایلنیغا محاربه‌سیدر ) حربی اجرا وثانیاً : سیچیلیا سفرینی اجرا ایتمکله برابر ٢١٢ نجی سنه‌سی Syrakus سیراقوز شهرینك ضبطیله ساردونیاده ظهور ایدن نائرهٔ شورش واختلالی تسـکین ایتدیلر .

٥ — ٢٠٠ نجی سنه‌سندن ١٩٧ نجی سنه‌سـنه قدر دوام ایدن وایکنجی ماکدونیا سفری دنیلان‌سفردرکه ٢١٤ نجی سنه ایله ٢٠٥ نجی سنه‌سی اره‌سـنده‌کی مدته یعنی ایکنجی پونیك سفرینك زماننه مصادفدر .

اشـبو سفر کینوسکفاله ( Chynoscephalae ) یعنی کوپك باشی یاخود یوز کوچك تپـه نام موقعده ( تسالیاده ) فالانقس ترتیبیله محاربه ایدن ماکدونیا قرالی اوچنجی فلیب ایله قوماندانی

## ایکنجی دور

### روماليلر

قبل‌الميلاد ٢٥٠ نجی سنه‌سندن قبل‌الميلاد ٥٠ نجی سنه‌سنه‌قدر

اولان وقايعی شاملدر

### برنجی قسم

### ایکنجی دور اثناسنده وقوعبولان باشليجه اسفار

### ومحاربات

ایکنجی دور اثناسنده وقوعبولان حربلرك مقداری برنجی دوره نظراً دها بیوك اولدیغی کبی وقوعه کلان تقریباً ١٢٤ حربك همان نصفنه رومالیلر اشتراك ایتمکله بزبوراده الك مهملرینك ذکریله اکتفا ایده‌جکز :

١ — قبل‌الميلاد ٢٦٤ نجی سنه‌سی بدأ ایدوب ٢٤٢ نجی سنه‌سی یعنی ایکنجی دور بدأ ایلدکدن سکزسنه صکره ختام بولان برنجی پونيق Punique سفری

٢ — ٢٣٨ نجی سنه‌سی بدأ ایدوب ٢٢٢ نجی سنه‌سنه قدر دوام ایدن حربدرکه بوحربده رومالیلر غول قطعه‌سنك آلپ

یعنی « کنج انارخارسیسك یونانستانده سیاحتی » نام اثردرکه یونانستانك احوال‌تاریخیهٔ عسکریه‌سنه دائر دخی پك‌چوق معلومات مفیده‌یی جامع بولنمقده‌در .

٣ — Nibour نیبور نام ذاتك یونانستان تاریخنه دائر المانیاده کائن Bonn بون شهری‌دارالفنوننده ویردیکی درسلردرکه ١٨٤٧ سنه‌سنده برلینده طبع اولنوب ایکی جلد اوله‌رق نشرایدلمشدر

٤ — Groty غروتی نام ذاتك‌انکلیزجه واون‌ایکی جلداوله‌رق یازدیغی : History of Greece یعنی « یونانستان تاریخی » نام اثردرکه المانجه وفرانسزجه‌یه ترجمه اولنمشدر .

نهایتـده یونانسـتان تاریخ عسکریسـنی مطالعه ایتمك ایچون Hardeck هاردك نام ذاتك المانجه اوله‌رق تألف ایلدیکی « تاریخ حرب مطالعه‌سی اصولی » نام اثرینك برنجی دورینه مراجعت اولنه‌بیلور .

اشبودورك مطالعه‌سی اثناسنده آره‌صره‌خریطه‌یه مراجعت‌ایتمك امر طبیعی اولدیغندن بوبابده اولا : کیپرتك « یونانسـتان قدیم خریطه‌سی » ثانیاً Putzger پوسـکر نام ذاتك « بیـوك تاریخ اطـلاسی » ثالثاً دخی بونلرك اك مـکملی اولان « پروفسور - درویزن » نام ذاتك Allgemeiner historis cher Handatlas یعـنی « عمومی تاریخ ال اطلاسی » اسمنده‌کی اطلاسی توصیه اولنور .

انتهای دور اول

Dufour : اثرى Mémoire sur L'artillerie des anciens يعنى
ملل قديمه‌نك طوپجيلكنه دائر خاطر كذار .

٤ — Vischer ويشر :

اثرى : ١٨٦٦ سنه‌سنده نشر اولنان « ازمنهٔ قديمه انداخت ماكنه‌لرى »

٥ — ( Kausler ) قاوسلر :

اثرى : محاربات مشهوره لغاتى واطلاسى .

٦ — ( Carion – Nissas ) قاريون — ينساس :

اثرى : تاريخ فن حرب .

٧ — Lisquen et Sauvanne ليسكن ايله سووان :

اثرلرى Bibliothèque historique etmilitaire

٨ — Guischart كيشار :

اثرى Mémoires militaires sur les Grecs et les Romains

٩ — ( Druysen ) درويزن :

اثرى : اسكندر رومى تاريخى .

بوندن بشقه يونانستانك احوال تاريخيه و آثار عتيقه‌سنه دائر خصوصى اوله‌رق يازلمش اولان آثارده دخى شايان مطالعه واستفاده معلومات موجوددر . بوراده بعضلرينك ذكريله اكتفا اولنه‌جقدر .

١٠ — ( Hermann ) هرمان نام ذات طرفندن يازيلوب ١٨٣٦ سنه‌سنده Heidelberg هايدلبرغ شهرنده نشر ايديلان « تاريخ نقطهٔ نظرنده اوله‌رق يونانستان قديم آثار عتيقه‌سى حقنده معلومات » نام اثردر .

١١ — Barthelmi بارتلمى نام ذات طرفندن تأليف ويدى جزؤ اوله‌رق نشر ايديلان Voyage dujeune Anacharsis en Grèce

اولور ایسه‌ك اسكندر رومينك باشليجه قوتنك وكنديته متعلق اولان اقوام سائره‌نك نه‌يولده تعبيه ايدلمش بولندقلرينی لايقيله مشاهده ايده‌جكمز كبی اسكندرك باشليجه هجومی نه‌صورتله وقوعه كلديكنی وعجملری تعقيب ايچون قنغی اقسام عسكريه‌يی سوق ايلديكنی دخی كوره‌بيلورز .

روستوو اثرينك شايان اعتماد اولديغنی اثبات ايتمك ايچون هرصحيفه‌نك نهايتنده او صحيفه‌ده حكايه ايلديكی معلوماتك منابعنی ذكر ايتمش وتعريف ايلديكی ترتيبات تعبيويه‌يی ايضاح ايچون دخی برچوق اشكال درج ايلمشدر . مومی‌اليه روستووينه دوقتور قوهـلی ايله برابر اوله‌رق براثر دها تأليف ايتمشدركه اوده « يونانلولرك محررين عسكريه‌سی » نام اثردر . اشبو اثر غايت معتبر اولوب بعض ملاحظات علاوه‌سيله المانجه — رومجه اوله‌رق يازلمش و ١٨٥٣ سنه‌سنده المانياده كائن لايپسيق شهرنده نشر اولنمشدر . اثر مذكور ارباب تعبيه‌دن انئاس ايله هرون و فيلون نام ذواتك ترجمهٔ حاللريله اثرلرينه دائر مباحثاتی شاملدر .

٢ — ويرتمبرغ قراليتی مكتب حربيه‌سنده فن حرب معلمی بولنمش اولان ( Nast ) ناست نام ذات

مومی‌اليهك يونانستان قديم تاريخ عسكريه‌سنه دائر مكتب مذكورده ويرديكی درسلر ضبط اولنه‌رق ١٧٨٠ سنه‌سنده شتوتغارت شهرنده نشراولنمشدر پروسياده نشراولنان ال كتبخانه‌سی ( Handbibliothek ) نام‌اثر مشهورده ملل قديمه احوال‌عسكريه‌سی بندی يازلمق ايچون اثر مذكور اساس ومنبع اتخاذ قلنمشدر . مع مافيه ازمنهٔ اخيره‌ده يونانستان احوال عسكريه‌سنه دائر دها مكمل اثرلر نشر ايدلمش اولديغندن ناستك اثرينه اسكيمش نظريله باقيله‌بيلور .

٣ — دوقتور :

# يدنجى فصل

## ازمنهٔ جديده‌ده كلوب برنجى دوره منسوب يونانليلره
## دائر تحرير آثار ايدن محررين

١ — روستوو .

مومى‌اليه ميرالاى روستوو « پيروسه قدر يونانستانك تاريخ عسكريسى » نام اثرينى بوكونكى اصول تأليفه موافق بر وجهله يازمق وقارئنه معلومات واضحه ويره‌بيلمك ايچون آثار ومحررات عتيقه تدقيقاتيله اشتغال ايدرك بوبابده برشهرت محققه قزانمش اولان ارباب السنه‌دن دوقتور قوهلى ( Koechli ) نام ذات ايله اتفاق ايتمشدر . بناءً عليه اثرينك باشليجه اهميتى اولا پيروسه قدر يونانليلرك كافهٔ اسفار ومحارباتنى اصول جديده موجبنجه حاكى اولمسى وثانياً دخى نتايج تدقيقاتنك مقارن صحت وحقيقت بولنمسيدر .

روستوو اثرينى مكمل برحاله قويمق ايچون محاربات مشهوره‌نك وقوعبولدقلرى محاربه ميدانلرينى معلومات تاريخيه‌يه واك مكمل خريطه‌لره نظراً تدقيق ومتعدد خريطه‌لر تنظيم ايدرك اثرينك وضوحنه بيوك برخدمت ادا ايلمشدر . مثلا اسكندر رومى ايله ايرانليلر اراسنده ( Guagamela ) غواغا ملا نام موقعده وقوعبولان ميدان محاربه‌سنك پلاننى اله آله‌جق

نه معـاصرینی ونه‌ده خلفلری اکلامغـه وقبول ایتمکه مقتدر اوله‌بیلمشلردر .

مثلا سـور تخننك ارتفاعه فائق ومرجح اولدیغی حقنده‌کی فکرینه کیمسه اشتراك ایتمدیکی کبی قوله‌لر وسورلره مازغال اچمق لزومنه دائر ایتدیکی وصایا دخی مازغاللرك سـورلرك قوچ باشنه قارشو اولان قوهٔ مقـاومتلرینی تقلیل ایده‌بیله‌جکی مطالعه‌سـندن ناشی ثمره‌سز قالمش وسـورلر اطرافنده خندق اچمق امرنده‌کی نصیحتنه دخی حوالهٔ سمع واعتبار ایدلمامش ایدی. اووقتلرده اکثر شهر سـورلری اطرافنده خندق فـلان موجـود دکل ایدی . فیلونك فکرینـه نظراً تکمیل شهر سـورینك اطرافنی برصره خندق وطوپراق سپرلر ایله احاطه ودشمنك سـور ایله مذکور سپر وخندقلر آراسنه انداخت ماکنه‌لری وضع ایده‌مامسی ایچون دخی مذکور آره‌لغی پالیسادلر ایله املا ایتملیدر . خندقلر تأسیسی ضمننده سوردن بدأ ایدرك کوستردیکی مسـافه همان براسـتاد ( ۱۲۵ آدیم ) قـدر اولدیغندن بوافاداتنـدن اوزمانك انداخت ماکنه‌لرینك انجق بوقدر برمسافه‌یه کلدکدنصـکره داخل شهری موفقیتله دوکه بیله‌جکلری اکلاشلمقده‌در . فیلونك مذکور اثری ایلك دفعه اوله‌رق ( Thevenot ) تو‌ه‌نو نام ذات طرفندن ۱۶۹۳ سنه‌سنده پارسده نشر اولنمشدر .

بو طاقمی زمانه نسبتاً اوقدر ایلرویه وارمش بولنیور ایدی‌که ایکنجی عصرده بیله استعمال اولنمه‌رق بوسبیدن نطولایی فن حرب ایچون دخی مجهول قالمشدر . بوبابده فیلونك سورلرك انفلت حمایه‌سنه التمسی کمرلر طوپراق سپرلر وخندقلر واستحکامات خارجه انشاسی حقنده‌کی مطالعاتی شایان دقت اولوب بوراده بعضلرینك ذکریله اکتفا اولنه‌جقدر .

قوله‌لر نقاط مناسبه‌ده تأسیس اولنوب شکللری عادی اوله‌رق سوردن طیشارویه طوغری چیقمش برزاویه‌دن بر مسدسه وبردائره‌یه قدر تحول وتبدل ایدر . کندی بینلرنده یکدیگرینی مدافعه ودشمنی دخی یاندن دوکمك اقتدارینی حائز اولملیدر یالکز سیوری برکوشه ایله سوردن طیشاری‌یه طوغری چیقمش قوله‌لر قوچ باشنه لایقیله مقاومت ایتمك خاصه‌سنه مالکدر . . . . طوغله‌دن معمول مربع‌الشکل قله‌لر دخی برکوشه‌لری سوردن طیشاری‌یه کلمك اوزره تأسیس اولنوب بعده نصف قوس شکلنده‌کی ارتباط دیوارلریله سوره ربط اولنملیدر . بو ارتباط دیوارلری سایه‌سنده کرك قوله‌ده وکرکسه ارتباط دیوارلریله مستور اولان سور قسمنده برطار پنجره کشاد ایدرك مجروحینك ویوسته افرادینك دشمنه کوزکمیه‌رك موقعه کیروب چیقملری تسهیل قلنه‌بیلور سپرك کیروسنده ٦٠ آرشون عرضده برسوقاق براقلی وسورلرك ثخنی دخی اك قوتلی انداخت ماکنه‌لرینك مرمیاتنه مقاومت ایده‌بیلمك ایچون اقلی ١٠ آرشون ( ٤,٦٠ متره ) ودشمنك سوره نردبان واسطه‌سیله چیقه‌بیلمسنی منع ایچون دخی سورك ارتفاعی اقلی ٢٠ آرشون ( ٩,٢٠ متره ) یاپلملیدر .

بالاده‌کی بعض افاداتدن اکلاشیله‌جغی اوزره فیلون شهرلرك تحکیمنده غایت ماهر برذات بولنمش ایسه‌ده بیان ایلدیکی قواعدی

مومی الیهك بو بحثه « هوا تضییقیله بر كریشی كرمك » ایچون استعمال اولنه جق بر آلتی تعریف ایتمكله ختام ویرمسی شایان دقتدر .

بو بحثدن اكلاشیلیوركه غازك الاستیقیت خاصه سی اسكی یونانیلر عندنده دخی معلوم ایمش شو قدر واركه بز غازه طوغریدن طوغری یه اجرای تأثیر ایتدیردیكمز حالده انلر بالواسطه مرمی اوزرینه اجرای تأثیر ایتدیررلر ایدی . ایجادی قته زیبوسه اسناد ایدلمكده اولان بو آلتك نصل بر آلت بولنمش اولدیغنه دائر بر فكر المق همان غیر قابلدر .

## فیلونك شهرلرك تحكیمندن بحث ایدن

## بشنجی كتابی

فیلونك بشنجی كتابی شهرلرك تحكیمندن یعنی سورلر وقوله لرك انشاسندن تجهیزندن ارزاقنك تداركندن وتعرض ومدافعه سندن بحث ایتمكده اولوب مباحثی منطقه موافق بر طرزده مرتب ایسه ده مندرجاتنك ترتیبی بوزوقدر .

( قوهلی ایله روستووبو كتابی بشقه بر نسخه دن استنساخ ایدلمش ومندرجاتنه صكره دن اولور اولمز شیلر علاوه قلنمش بر مكتبلی دفترینه تشبیه ایدییورلر )

بو كتابده بیان ایلدیكی قواعدك قسم اعظمی قبل المیلاد اوچنجی عصر بدایتنده علی العموم موقع اعتبارده ایدی . زیرا مؤخراً انداخت ماكنه لرنده اجرا اولنان اصلاحات مهمه وسائط تستر ومدافعه نك تقویه سنی دخی اسلتزام ایتمش ایدی فقط قواعدینك

## دردنجی کتاب

فیلون عادی انداخت ماکنه‌لرینی وانلری انشا ضمننده مستعمل اولان بعض آلات وادواتی صنعته موافق برطرزده تعریف وایضاح ایتدکدنصکره کریشلری کرمك ایچون کندیسنك ایجاد ایلدیکی بر آلتی تعریف وبوصره‌ده اوزمانه قدر کریشلرك نه‌وجهله کرلدکلرینی ایضاح ایدییورکه بوایضاحدن اووقتلر قتاپولت وسائره کریشلرینی کرویه طوغری چکه‌رك مثلا قتاپولتی قورمق ایچون پك چوق دفعه‌لر بیوك مشکلاته تصادف ایدلمکده بولنمش اولدیغنی وبوکیفیتك مذکور انداخت ماکنه‌لرینی باروت ایله انداخت ایدلمکده اولان طوپلره دخی ترجیح ایتمکه قدر وارمش اولان محررینندن ( Folard ) فولارك ادعا ایلدیکی وجهله پك قولایی برشی بولنمامش اولدیغنی اکلایورز .

بوندن‌صکره فیلون باغرصقدن ویاخود قادین صاچندن‌معمول اوله‌رق اووقته قدر مستعمل بولنمش اولان کریشلرك مقصد ومطلوبه غیر کافی اولدیغنی بیان وکندیسنك ایجاد کرده‌سی اولان « معدنی برکریشك » استعمالنی توصیه ایدییور.

مومی الیهك معدنی کریشی باقردن معمول اولسه کرکدر زیرا فیلون چلیکی انجق کمبریالیلر واسپانیوللرك مجلرنده طانیور ایدی بناءً علیه معدنك دخی قوهٔ الاستیقیه‌یه مالك اوله‌بیله‌جکنی قارئلرینه اکلاته بیلمك ایچون برچوق لقردیلر صرف ایدییور . بعده اسکندریه‌لی دمتریوس نام کیمسه‌نك ردوسلیلر ایچون ترتیب وانشا ایلدیکی « مکرراً انداخت اولنور . برماکنه‌یی تعریف ایدییور .

# آلتنجی فصل

## فیلون ( Philon )

هرونك اثرنده نقصان بولدیغمز شیلری فیلون بزه مع زیادة ایضاح ایدرك بووجهله هرونی اکمال ایتمش اولیور . بیزانسلی نامیله یاد ایدلمکده اولان فیلون برروایتـه نظراً دمـتریوس فالروس Demetrios phaleros ( قبل المیلاد ۳۰۰ ) ودیکر برروایتـه کوره دخی بطلمیوس فیسقوس Ptolemaeos physkos ( قبل المیلاد ۱۵۰ ) زماننده معمر بولنوب فقط اغلب احتماله نظراً هرونك معاصری ایدی مومی الیه مدت مدیده اسکندریه‌ده وردوسده تحصیل علوم وفنون ایله اشتغال ایدوب شهرلرك تحکیمنه دائر برائر یازمشدر . اشـبو اثر هم صرف قواعد ریاضیه‌دن وهمـده سـورلر لیمانلر وقلعه‌لرك انشاسندن ومحاصره محاربه‌سندن باحث بولنمش ایسه‌ده تأسف اولنورکه یالکز انداخت ماکنه‌لرندن وشهرلرك اصـول تحکیمندن باحث اولان دردنجی وبشنجی کتابلر زمانمزه انتقـال ایده‌بیلمشدر .

انداخت ماکنه‌لرینك صورت انشاسندن باحث اولان

بولنمقده‌در . اثر مذکور تقریباً قبل‌المیلاد ۲۵۰ نجی سنه‌سنه طوغری یازلمشدر .

مؤخراً هرون اسمنده برعسکری محرری دها کلمش اولدیغندن ایکیسنک تفریقی ضمننده بوهرونه بیوك هرون ویاخود اسکی هرون نامی ویرلمکده‌در . نافورهٔ هرون دیه علم حکمتده ذکر اولنان نافوره بوهرونك اثرایجادیدر قدیم یونانستان محررین عسکریه‌سی نامی التنده براثر تحریر ونشر ایدن Rustow روستوو ایله Këchli قوهلی هرونك اثرنده یایلر حقنده‌کی مباحثی مغلق بولیورلر . هرون اثرنی مذکور ماکنه‌لری کورمش اولان کیمسه‌لره مخصوص یازمش اولدیغندن ماکنه‌لرك صورت انشاسنی تحصیل ایتمك ایچون اثرینه مراجعت ایدنلرك محتاج اولدقلری تفرعات مفقود وبناءً علیه بالاده سویلدیکمز کبی اثر ناقص برحالده‌در .

مومی الیهك اثری غایت مغلق اولدیغندن اوقدر کسب اعتبار ایده‌مامش ایسه‌ده ینه بعض شارحلری اشغال ایلمشدر .

شرحلرك الك معتبری پرون Pron نام ذاتك « La chirobaliste de Heron » نامی التنده اوله‌رق ۱۸٦۲ سنه‌سنده پارسده نشر ایلدیکی اثردر .

Commentaires sur la défense desplaces d' Aeneas نامی التنـده نشر اولنمشدر .

اثر مذکور المانجه‌یه دخی ترجمه ایدیلوب برنجی دفعه اوله‌رق ۱۷۷۹ سنه‌سنده ( Mannheim ) مانهایم شهرنده نشر اولنمشدر .

بوندن بشقه السنهٔ مختلفه‌ده متعدد ترجمه وشرحلری واردر . ازجمله ( Hug ) هوغ نام‌ذاتك : « Prolegomena critica ad Aenae poliorcetici editionem » نامی التنـده یازوب ۱۸۷٤ سنه‌سـنده اسویچره‌ده کائن ( Zurich ) زوریخ شهرنده نشر ایلدیکی اثر پك معتبردر .

## فصل بشنجی

### ( Heron ) هرون

انداخت ماکنه‌لرینك اعمال واستعمالنده فوق‌العاده برمهارت ابراز ایتمش اولان ( Ktesibus ) قته‌زیبوسك اوغلی ویا شاکردی بولنان هرون اسکندریه‌ده اقامت ایتمش وعلم حکمتده اجرا ایلدیکی اختراعات ایله بیوك برشهرت المشدر .

یازدیغی اثرده انداخت ماکنه‌لرینه دائر معلومات مکمله ویرمکده ایسه‌ده مذکور ماکنه‌لرك اقسام مختلفه‌سنك اعمال وانشـاسی ضمننده استعمال اولنان اولچیلری ذکر ایتمدیکی جهتله اثری نقصان

مؤخراً کلان ( Arian ) آریان ، ( aelian ) الیان ) و ( Polyen ) پولیەن کبی محررلرك یونانستانك اصول تعبیه‌سنه کسب وقوف ایچون مومی‌الیهك اثرلرینه مراجعت ایتمش اولدقلرینه اصلا شبهه یوقدر انئاس قسه‌نوفوندن صکره کلوب اثرلرینی قبل‌المیلاد ٣٦٠ ایله ٣٥٦ سنه‌لری اراسنده یازمشدر .

ترجمهٔ حالنه دائر پك از معلومات واردر . بعض دلائلدن استنباط اولندیغنه کوره کندیسی ماکدونیا قرالی فلیپك زماننده یشامش وحتی انك خدمتنده دخی بولنمشدر . انئاسك زمانمزه انتقال ایدن تعبیه‌سی اثرینك نسخهٔ اصلیه‌سی اولمیوب ایپر حکمداری پیروسك سرای مأمورلرندن ( Cineas ) کیناسك یاپدیغی خلاصه‌درکه اشبو خلاصه‌یی روما جنراللری دائما یانلرنده طاشیرلر ایدی .

انئاس شهرلرك مدافعه‌سنه دائر اولان مخطره‌سنده کندیسنی برحکومت صغیره بولنان وینه اونسبتده برحکومتك هدف تعرضی اولان برشهرك قوماندانی فرض ایدوب هم دشمنه قارشو مدافعه وهمده داخلاً ظهوری محتمل اولان شورشلری منع ایتمك ایچون ایجاب ایدن تدابیری تفهیم وبوصره‌ده داخل شهرده بولنان میدانلردن انلرك اصول سدندن اشاراتدن قپو وکوندزنوبتجیلرندن اجرتلی افرادك صورت اعاشه‌سندن بارولادن ذوریه‌قوللرندن صورت خفیه‌ده اسلحه ادخالندن مدافعه ماکنه‌لرندن ولغمجیلرك نه‌یولده طانیلوب دفع وطرد ایدیله بیله‌جکندن وهجومه قارشو نه‌یولده مقاومت وبرشهری مقدار قلیل افراد ایله نه‌صورتله مدافعه ایتمك لازم کله‌جکندن وبوکا مماثل دها برچوق شیلردن بحث ایتمکده‌در .

اشبو مخطره Beausobre بوزوبر نام ذات طرفندن فرانسزجه‌یه ترجمه ایدیلوب بعض شرحلر علاوه‌سیله

اثر مذکور اوچ قسمه واون ایکی فصله منقسمدر . مقدمه مقامنده اولان برنجی قسم بارکیرلرك مبایعه‌سی انلره ایدیله‌جك معامله وانلرك صورت تربیه‌سی ایکنجی قسم سرت وتنبل بارکیرلر وسلاملق ورسم کچید مثللو کونلرده قوللانیله‌جق بارکیرلر جنس بارکیرلر اوچنجی قسم دخی ذیل مقامنده اوله‌رق سوارینك تسلیح وتجهیزی مباحثنی شاملدر .

## فصل دهم

( Aeneas ) ائناس

قسه‌نوفون سوق‌الجیش اربابندن برقوماندانك حرب وجدالده نائل موفقیات اولمسی ایچون نه‌کبی قواعده رعایت ایتمسی لازم کله‌جکی خصوصنی رومان صورتنده یازدیغی خسرو نامه‌ده معاصرین واخلافه تفهیمه سعی ایتمش ایسه ائناس دخی خسرو نامه‌ده بر قوماندانك دائرهٔ فعالیتنه وخواصنه متعلق ایما اولنان موادی حکایه‌دن تجرید ایله مستقل برفن سوق‌الجیش یازمغه چالشمشدر . مومی الیه یونانستان محررین عسکریه‌سنك الك مهملرندن بری اولوب تعبیه معلمی نامنی المشدر . اثارینك قسم اعظمی ضایع اوله‌رق یالکز شهرلرك مدافعه‌سنه دائر اولان مخطره‌سی مثللو برقاچ پارچه شیئ زمانمزه انتقال ایده‌بیلمشدر .

ویردیکی نصیحت اوزرینه اصول مذکوری موقع فعله چیقارمشدر سواری قوماندانی سکز فصله منقسم اولوب برنجی فصلی سواری نفرات وحیواناتنك جلب وتجهیز وتعلیمندن ایکنجی فصلی سوارینك صورت عمومیه‌ده اولان تشکیلات ونظاماتندن اوچنجی فصلی سوارینك رسم گچید یوقلمه وسائره اثناسنده اخذ ایده‌جکی نظاملردن باحثدر .

دردنجی فصلی سوارینك یورویش اثناسنده اخذ ایده‌جکی نظام بشنجی فصلی انواع تدابیر احتیاطیه ودسائس حربیه التنجی فصلی معیت طرفندن مظهر حرمت واطاعت اولمق ایچون استعمالی ایجاب ایدن وسائط یدنجی فصلی دشمن هجوم ایدرده مدافعهٔ مملکت یالکز سواری صنفنه عائد بولنورایسه اتخاذ اولنه‌جق تدابیر سکزنجی فصلی دخی قوتجه فائق ویا معادل بردشمن ایله اجرا اولنه‌جق محاربه‌ده اتخاذی مقتضی اولان تدابیری ایضاح ایدر .

فصللرك محتوی اولدیغی مباحث اثرك قیمت واهمیتنی ارائه ایتمکده‌در .

قسه‌نوفونك اشبو اثری ازمنهٔ قدیمه‌ده سواریلکه متعلق اوله‌رق یازیلان آثارك اك مهمیدر .

( Maizeroie ) مزروا نام ذات بواثری برطاقم ایضاحات مفیده علاوه‌سیله Tableau général de La cavallerie grecque عنوانی آلتنده اوله‌رق ١٨٧٠ سنه‌سنده نشر ایلمشدر .

## فن فروسیت

اشبو اثرك عسکرلك عندنده اوقدر اهمیتی اولمدیغندن مندرجاتنك ذکریله اکتفا اولنور .

( Tafel ) تافل نام ذات اشبو اثری المانجه‌یه بالترجمه ۱۸۷۱ ( Stuttgart ) شتو تغارت شهرنده نشر ایتمشدر .

## آکزیلاوسك ترجمهٔ حالی

بواثر اولدقجه ایو یازلمش ایسه‌ده آکزیلاوسك اسپارطه حکمداری بولنمسی وقسه‌نوفونك اسپارطه‌لیلره فرط میل ومحبتی اولمسی حسبیله طرفکیرلکدن خالی اولمدیغی کبی بعض افادات ومطالعاتندنطولایی محررین جدیده‌دن برطاقمی اثر مذکوری قسه‌نوفون کبی عاقل‌وفاضل بر آدمه بردرلو یاقیشدیرمق‌ایستمیورلر.

## سواری قوماندانی

اثرك مطالعه‌سندن اکلاشیلدیغنه کوره اشبو اثر آتنه‌ده وهمده قسه‌نوفونك شیخوختی زماننده یازلمشدر تحریردن مقصد آتنه سواریسنده بعض اصلاحات وجوده کتیرلمسی خصوصنی تسریع ایتمك درکه زمان تحریری آتنه حکومتنك قسه‌نوفون علیهنده‌کی نفی واجلا امرینی کیرو المسندن برآز صکره‌یه تصادف ایتسنه باقیلور ایسه مشارالیه بواثری همشهریلرینك حسن توجهنی اعاده ایتمك ایچون یازدی دینله‌بیلور .

اثر مذکورده یکی سواری ضابطی اولمش بردلیقانلی‌یه مکالمه طرزنده اوله‌رق سواریلکه متعلق نصایح مفیده اعطا وسواری مانوره وتعلیملرنده اظهار ملکه واقتدار ایدن ضابطان وافراده مکافات ویرلمسی خصوصنی توصیه ایدییورکه اسپارطه حکمداری آکزیلاوس آسیایه ایتدیکی سفر اثناسنده غالبا قسه‌نوفونك

سفری تاریخنك برمابعدی ومتممی اولوب یدی کتابه منقسم وقرق سکز سنه‌لك وقایعی حاکیدر برنجی وایکنجی کتابده پلوپونز سفری نهایت بولوب صکره کلان بش کتابده مانتینا میدان محاربه‌سنه قدر کذران ایدن وقایع حکایه اولنمش وبوصره‌ده اسپارطه حکمداری آکزیلاوس معاصری بولنان بالجمله ارباب حربه نمونه اولمغه شایسته برقوماندان اوله‌رق وصف وارائه اولندیغی کبی اسپارطه‌نك عسکرلك اوزرینه مؤسس اولان حکومتنك دخی کافهٔ حکومات سائرهٔ یونانیه‌یه هر خصوصده فائق بولندیغی یولنده بیانات ایله فوق‌العاده برصورتده مدح وثنا ایدلدیکی حالده اپامینونداس ایله ( Pelopidas ) پلوپیداسدن ابتدا اصلا بحث ایدلمیوب تا کتابك نهایتنه طوغری بالضروره کبی اپامینونداسك مهارت عسکریه‌سی تقدیر وتحسین ایدلمشدر .

بونك کبی ( Yphicratis ) ایفیقراتیس ایله بعض تبلیلرك اجرا ایتدکاری اصلاحات مممهٔ عسکریه دخی مسکوت عنه براقلمش اولدیغندن المانلردن ( Schneider ) شنایدر ویکی یونانلیلردن ( Ciprianus ) کیپریانوس نام ذاتلرك الده موجود بولنان الینیقانك نسخهٔ اصلیه اولمیوب بلکه قسه‌نوفونك اثرینك برخلاصه‌سیدر حقنده‌کی ذهابلرینه اشتراك ایتمکه بردرجه‌یه قدر میل حاصل اولیور .

اثر مذکور سطحی برصورتده وطرفکیرلك سائقه‌سیله محرر اولدیغی کبی برچوقده خطئیاتی شامل اولدیغندن قیمت واهمیتجه انابازیسدن پك اشاغیدر .

بواثرده احوال ووقایع ذکر اولنوب انلرك حدوثنه باعث اولان اسبابه دائر محاکمات مفقود اولدیغندن اخلافك هدف اعتراضی اولمشدر .

ویرمك ایستدیككه آدم قوماندانلق فنی صره‌سنده ادارهٔ لوازم فنی دخی تعلیم ایتدیمی ؟ زیرا برخانه‌ده بولنان خدمتكارلر نصل ارزاقه محتاج ایسه افراد عسكریه دخی اووجهله محتاجدر او آدمك بكا اویله برشی اوكرتمامش اولدیغنی اعتراف ایلدیكم زمان ینه دیدككه : افراد عسكریه‌ده صحتك وقوهٔ بدنیه‌نك ادامه‌سی حقنده برشی سویلدیمی ؟ زیرا باش قوماندان اولان ذات ادارهٔ حركات حربیه‌یه نه‌درجه‌ده صرف همت ایدر ایسه خصوصات مذكوره‌یه دخی اونسبتده باقمغه بورجلیدر . بوكاده نفی‌ایله جواب‌ویردیكمدن متفقلرك خدمات مختلفهٔ حربیه‌ده نه‌صورتله اك ایو استخدام اولنه‌بیله‌جكنی اوكرتدیمی ؟ دیدك بوكاده « خیر » جوابنی ویردم عسكری نه‌یولده تشجیع ایتمك لازمكله‌جكنی اكلاتدیمی دیه سؤال ایتدكدنصكره دیدككه : هر ایشده جسارت قورقاقلغه فائقدر . بوكاده خیر جوابنی ویردیكمده « براردویی تحت الطاعتده بولندیرمق ایچرن اتخاذ اولنه‌جق تدابیری بیان ایتدیمی ؟ تكرار « خیر » جوابنی ویردم اوزمان دیدككه : ای بو آدم قوماندانلق فنی دیدیكی شیئ تعلیم ایتدیكی زمان نه كبی شیلر كوستردی ! جواباً دیدمكه فن‌تعبیه‌یی . اووقت سن كولدك . وارزاق ، صحت ، ادارهٔ حربه معاون بولنان فنونده معلومات وافراد عسكریه‌ده اطاعت موجود اولمدقجه فن تعبیه‌نك هیچ برایشه یرایه‌میه‌جغنی مفصلاً ایضاح وتعبیه‌نك فن ادارهٔ حربك انجق كوچك برقسمی اولدیغنی تفهیم ایلدك .

### الینیقا یاخود یونانستان تاریخی

بالاده سویلدیكمز وجهله الینیقا توكیدیدسك یازدیغی پلوپونز

بوبابده كوستردیكی مسلككَ عصرمزده برنجی ناپولئونك قواعد اساسیهٔ حربیه‌سنده بولدیغمز شیلردن هیچ فرقی یوقدر . اثرك صوك كتابی خسروك خواص حكمدارانه‌سنه ومسلك حكومتنه دائر معلومات ویریور . بوكتابده عسكرلكه متعلق پك آز شی بولندیغی جهتله بزجه اوقدر شایان اهمیت اوله‌مز . خسروك بتون حكمت حكومتی تحت تابعیتنده بولنان ملل واقوامی ایسندیرمق ایچون ایجاب ایدن اسباب ووسائلك استحصالنه مصروفدر .

اشته ازمنهٔ قدیمه آثار عسكریه‌سندن اك مهم واك زیاده شایان مطالعه براثری اولان خسرو نامه‌یه دائر ویریله‌جك معلومات بوندن عبارتدر .

خسرونامه رومان طرزنده یازلمش بولندیغی جهتله مطالعه‌سی هم اكلندیرر وهمده مستفید ایدر .

متعدد لسانلره ترجمه اولنمشدر . فرانسزجه‌ده اك ایو ترجمه‌لری ( Trianon ) تریانون وتالبو نام ذاتلرك ترجمه‌لریدر . اثرمذكور ترجمان حقیقت غزته‌سی باش محرری عطوفتلو احمدمدحت افندی حضرتلری طرفندن لسان عثمانیه نقل وترجمه اولنمشدر .

فقرهٔ مستخرجه

برنجی كتابك آلتنجی فصلندن :

قامبزیس سوزینه دوام ایدرك دیدی‌كه : امدی اولادم بوكون ایفاسنی لازم كوره‌جكمز دها بشقه وظیفه‌لر خاطركه كلیورمی ؟ خسرو جواباً دیدی‌كه :

— البتده . بكا قوماندانلق فننی اوكرتدیككنی بیان ایدن بركیمسه ایچون سندن پاره ایستمك ضمننده یانكه كلدیكمی پك اعلا خاطرلیورم . سن بكا پاره‌یی ویرر ایكن صوردك : اجرتنی

خسرو نامه‌نك هر بحثنده تجارب عديده سايه‌سنده تحصيل ايلديكى قواعد حربيه‌يى بيان وايضاح ايتمكده‌در . عسكرى محاربه‌يه آلشديرمق ايچون دخى برطاقم مانوره‌لر وقورى تعبيه حركتلرى اجراسندن زياده عسكرده بعض خواص معنويه‌نك ايقاظنى توصيه ايتمكده وخواص مذكوره‌نك نه‌كبى شيلردن عبارت اولديغنى بيان ايچون دخى شو سوزى سويلمكده‌در :

« خسروك اردوسى اطاعت ، حب ناموس ، قوت بدن ، جسارت ، شوق ، انتظام وحسن رضا خاصه‌لرينه مالك ايدى‌كه فكرمه قالورايسه دشمنى الك زياده دهشته دوشوره‌جك شيلرده بونلردر » .

ايشته بالاده‌كى كلامدن اكلاشيله‌جغى اوزره قسه‌نوفون تعليم واسطه‌سيله قزانيلان بعض‌ملكه ومهارتدن زياده مظفريتى خواص معنويهٔ مذكوره ايله تأمين ايتمك ايستيور مع‌مافيه مشاراليه اشكال تعبيه وحركات حربيه‌يى دخى نظر دقتدن دور ايتميوب يورويش ونظام حرب ، محاربه وسائره ايچون برچوق قواعد مفيده بيان ايتمكده وهله پك بيوك مسافه‌لره اوق وصپان اتمقدن احتراز ايدلمسى حقنده‌كى اخطارى سزاوار دقت بولنمقده‌در .

خسرو نامه‌نك اوچنجى كتابندن سكزنجى كتابنه قدر اولان قسمده خسروك كمال شان وموفقيت ايله اجرا ايلديكى اسفار ومحاربات حكايه اولنيور .

خسرو حركات حربيه‌سنده قواعد حربيه‌يه رعايتله برابر حيل ودسائسه مراجعتى پك مهم عد ايدرك دشمنه وقت لازمنه قدر كورنميوب وتصوراتنه دائر اصلا سررشته ويرميوب وقت مناسب حلول ايتديكى زمان ايسه دشمنى هيچ مأمول ايتمديكى بريرده باصديرمق شرطيله ايلرويه طوغرى حركت ايدر ايدى‌كه

ظهورنده اوحاله مناسب تدابیری اتخاذ ایتملیسك ایشته بوسوز ایله قسه‌نوفون قواعد حربیه‌نك احکام قانونیه‌سی مثللو مطلق وثابت اوله‌میه‌جغنی ویالکز قوهٔ حافظه ومفکره‌یه حاله مناسب تدبیر وچاره بولمق ایچون براستناد اولدقلرینی دها اوزمان بیان ایتمشدر . ایکنجی کتابده خسروك مدیایه کیدوب مدیا اردوسیله نصل برلشدیکی ودشمن اولان اثوریلر اردوسنك قوهٔ حربیه ، اسلحه ، ووجه محاربه‌سنه دائر اخذ معلومات ایتدکدنصکره کندی اردوسنده‌کی اسلحه‌یی تبدیله مسارعت ایتدیکی حکایه اولنیور .

اثوریلر بالخاصه اوزاقدن یعنی یای وصپان ایله محاربه‌ده ماهر بولندقلرندن خسرو دشمنك ضعیف طرفنه تعرض ایتمك ایچون کندی پیاده‌سنه یقیندن یعنی مچ ومزراق ایله محاربه ایتمکی تعلیم ایدر .

اثوریلر اردوسنك ورودینه قدر کذران ایدن وقتاردونك تربیه‌سنی اکمال یعنی خسروك دشمنه غلبه ایچون تصور ایتدیکی وسائطی استحصال ضمننده انواع تعلیملر اجراسیله امرار ایدیلیور . خسرو اثوریلر ایله متفقلرینك مچ ووقالقان واسطه‌سیله یقیندن برمحاربه اجراسنده پکده ماهر اولمیه‌رق اوزاقدن آتیلور یای وصپان مثللو اسلحه‌یه کووندکلرینی بیلدیکی جهتله انلری ارزولری خلافنده اولان یقیندن محاربه‌یه مجبور ایدوب بووجهله دشمنه قارشو برتفوق قزانه‌رق انی بوزمغه موفق اولدقدنصکره عجم پیاده‌سیله برلشه‌جك اولان مدیا سواریسی واسطه‌سیله تعقیب ایتمکه نیت ایتمش اولدیغندن املنی موقع فعله چیقارمق ضمننده دشمن ایله تقابل صفوف وقوعنه دکین کذران ایدن زمانی افراد عسکریه‌یه مچ وقالقان استعمالی تعلیمنه حصر ایلدی . ایشته کوریلیورکه قسه‌نوفون رومان طرزنده یازدیغی

قسمه‌نوفونك اك زياده شايان دقت اولان مطالعاتی ضبط وربط عسكرينك استحصال ومحافظه‌سی امرنده قوللانيله‌جق تدابيره دائر اخطارلريدر .

مشار اليه ديركه : اطاعتسزلق ايدن كيمسه‌يی تأديب ومجازات ايتمك كافی دكلدر چونكه بووجهله يالكز مجبوری براطاعت خصوله كتورلمش اولور . حسن رضايه مستند براطاعت حصوله كتورمك ايچون تحت اداره‌كزده بولنان بالجمله افراددن هر شيده دها ماهر ومقتدر بولنديغكزی كوسترمكدن دها كوزل برچاره يوقدر . چونكه دكزده سياحت ايدن يولجينك كمينك قپودانه وبر خسته‌نك كنديسنه باعث شفا علاجلر ويرمش اولان طبيبه ويولی شاشرمش بركيمسه‌نك دخی يوللری ايوطانيان قلاغوزه مع‌الممنونيه تبعيت ايلديكی معلوم اولمغله ضابطان عسكری دخی استعمال اسلحه وادارهٔ حربده معيتلرندن زياده معلومات اكتسابنه سعی وغيرت وعسكرك حالنی دائما نظردقت واعتناده طوتوب اتخاذ ايده‌جكلری تدابيرايله كنديلرينك معيتلرنده اولان افراد عسكريه‌يه هرخصوصده فائق بولندقلرينی كوسترمكه همت ايتمليدر . بوندن بشقه مشاق سفريه‌يه طيانمقده ضابط دائما نفردن دها زياده متحمل كورنمليدر .

ايشته اولادم ! هربار شونی خاطركه كتيرمليسككه عينی مشاق سفريه قوماندان ايله نفرك قوائ بدنيه‌لری اوزرينه برصورتده اجرای تأثير ايتمز زيرا قوماندانك مالك بولنديغی حس شرف واعتبار وافعالنك انظار عامه‌ده مستور قالميه‌جغی فكر ومطالعه‌سی كنديسنه مشاق مذكوره‌يه تحملی تسهيل ايدر .

بونصكره مشار اليه اردونك يورويشلر ومحاربه اثناسنده سوق واداره‌سی حقنده برچوق قواعد لازمه‌يی ذكرايتدكدنصكره سزاوار تخطر اولان شو سوزی سويليور : « بوقواعدی بيلمكله برابرينه هرحال

احوال صحیه‌سنه صورت متمادیه‌ده عطف نظر اهمیت اولنمسنی توصیه ایتدکدن بشقه برده متفقلر قزانمق ، اردونك ضایعاتنی تقلیله سعی ایتمك واردوده جسارت وشجاعتك وضبط وربط عسکرینك ادامه ومحافظه‌سنه غیرت ایلمك خصوصاتنك هیچ بروقت نظردقت واهمیتدن دور ایدلمامسنی اخطار ایدییور .

خسرو بوسوزلری دیکلدکدنصکره قامبزیسك سویلدیکی خصوصاته او آنه قدر پك آز اهمیت ویرمش اولدیغنی وکندیسنه فن حربی تدریس ایتمش اولان معلمك قوماندانلق فننك یالکز کوچك برقسمنی تشکیل ایدن تعبیة‌الجیش ایله لزومندن زیاده اشتغال ایدرك اداره‌یه متعلق اومثللو خصوصاته دائرهیچ برشی سویلمامش بولندیغنی تصدیق ایتمکه مجبور اولور . قامبزیسك سویلدیکی سوزلر زمانمزه دخی راجع اوله‌بیلورکه الحالة هذه مظفریاتك اساسنی وادارهٔ حربك اسرارینی قوهٔ مادیه ومعنویهٔ مذکوره‌ده آرامیوبده یالکز تعبیه اشکالنده تحری ایدن عسکری محررلرینه برنصیحت حکمنده اوله‌بیلور .

قامبزیسك بالاده ذکرایلدیکی قواعدك موقع فعله وضعنی تأمین ایچون نقل ایتدیکی تفرعات وتفصیلاتك مطالعه‌سی دخی شایان استفاده‌در . مشارالیه اردوده عسکرك محافظهٔ صحت وعافیتی ضمننده سوکوك یرتیق شیلری دیکن ترزیلره بکزتدیکی اطبانك تکثیرینی توصیه ایتمیوب دییورکه : « اطبا یرتیق البسه دیکن ترزیلره بکزر افراد عسکریه‌دن برینك صحتی مختل اولدیغی زمان طبیبه مراجعت اولنور لکن اردوده علل ساریه‌نك ظهور وانتشارینی منع ایده‌جك باشلوجه اسباب افراد عسکریه‌نك صورت مناسبه‌ده اعاشه‌سی اردوکاه محللرینك حسن انتخابی وعسکری تنبوراکه الشدیرمیه‌رق مناسب وجهله مشغولیت اوزره بولندیرلمسی کبی شیلردر . »

« اردونك امر تعيشى تحت امنيتده اولمز ايسه سنك باش قوماندانلغك پك چابق رسيدهٔ حد ختام اولور . » بو سوز بيوك فردريقك آتيده كى كلامنه تماميله مطابقدر . « براردونك بناسنى انشا ايتمكه تشبث ايدن كيمسه او بنانك تمل طاشى عسكرك معده‌سى اولديغنى اصلا خاطردن چيقارماملدر . »

برباش قوماندان عسكرى اعاشه خصوصنده حسن همت ابراز ايلديكى حالده بونك ضبط وربط عسكرى اوزرينه اوله‌جق تأثيرات حسنه‌سنى تعريف ايچون قسه‌نوفونك ايراد ايلديكى سوزلر شايان دقتدر . عسكره كوزل باقمق انك اوزرينه اجرا اولنان نفوذى ابقا وادامه ايچون اك اعلا برچاره ايكن مجرد قوماندانلرك تكاسلندن نشأت ايدن برمضايقه وضرورت ضبط وربط عسكرى‌يى پك چابق خللپذير ايدر .

قسه‌نوفونك شو « جلب لوازم خصوصنده ضرورت يقاكه ياپيشنجيه‌قدر تردد ايتمكدن اجتناب ايدرك لزوم حاضرندن زياده ارزاق ولوازمه مالك بولنديغك اثناده‌بيله ضرورت زمانى كلديكى وقتده ياپمغه محتاج بولنه‌جغك شيلرى دوشونوب تداركاتدن برآن خالى قالماليسك » سوزينى اوقوديغمز وقت برنجى ناپولئونى اك موفقيتلى حرب سنه‌لرى اثناسنده دكليورزكبى كليور . ناپولئون بوناپارط پاى انداز تجاوز اوله‌جغى برمملكتده هرشيدن اول عسكرك اعاشه‌سى خصوصنى نظر اهميته الەرق سفره مباشرت ايتمزدن اول بوبابده اتخاذ ايلديكى تدابيرك اجراسنه بالذات نظارت ايدر ايدى .

قسه‌نوفون ينه قامبزيسك اغزندن اوله‌رق موجود اولان ازراق ولوازمك حسن صيانت واداره‌سنى وافراد عسكريه‌نك

زمانلرینی تعریف ایتدکدنصکره کالی وقتنه کچوب حکایه‌سنه دوام ایدییور .

کیخسرو مدیا حکمدارینه معاونت ایتمك ایچون مدیایه عزیمت ایدن اردونك باش قوماندانلغنی درعهده ایتدکدنصکره یوله چیقار . پدری قامبزیس مشارالیهی حدوده قدر تشییع ایدوب مفارقت ایده‌جکی اثناده کندیسنه قوماندانلق فننه دائر برچوق نصایح مفیده اعطا ایدییور . برنجی کتابك بو صوك فصلی زیاده‌سیله شایان دقتدر . چونکه بو فصلده قسه‌نوفون قامبزیس ایله کیخسرو آراسنده مکالمه طرزنده اوله‌رق بر اردونك تشکیل وتربیه‌سی حقنده اولان افکار ومطالعاتی بیان ایتمکده‌در . اردو انتخاب وفقط یوقاریدن اشاغی‌یه طوغری اجرا اولنه‌جق بر انتخاب صورتیله تشکیل ایدلملیدر .

کیخسرو اردوسنی تشکیل ایتمك ایچون اولا زادکانك الك برنجی صنفندن ایکیوز کشی انتخاب ایتدکدنصکره انلرك هر برینه دخی ینه زادکاندن اولمق اوزره نیدر کشی انتخاب ایلملری خصوصنده مأذونیت ویردیکندن بو وجهله بیك نفر زادکاندن مرتب اوله‌رق بر هیئت ضابطان حصوله کلدی . بعده ضابطاندن هر بری اون یایجی اون صپانجی واون نفر پلتاست ( خفیف قالقانلر ایله مسلح پیاده عسکری ) انتخاب ایتدیکی جهتله بیك ضابط واوتوز بیك نفردن مرتب بر اردو تشکل ایتدی .

باش قوماندانك تشویق آمیز بر نطقی ضابطان وافرادی افعال فداکارانه‌یه ترغیب ایتدکدن ومعبودلره قوربانلر تقدیم قلندقدن صکره یورویشه مباشرت اولنیور . ایشته بو یورویش اثناسنده قامبزیس هرشیدن اول عسکرك حسن اعاشه‌سی خصوصنه بذل نقدینهٔ سعی وغیرت اولنمسنی شو سوز ایله اخطار ایدییور :

تربیهٔ مذکورهده اوچ قدمه تفریق اولنمقدهدر . برنجی قدمه اون التی اون یدی یاشنه قدر اولان چوجقلری ایکنجی قدمه یکرمی التی یکرمی یدی یاشنه قدر اولان دلیقانلیلری اوچنجی قدمه دخی سن کماله رسیده اولان آدملری شاملدر . اوچنجی قدمهیه داخل اولانلر بوقدمهده بش سنه بولنمغه مجبور ایدی هرقدمهنك کندیسنه مخصوص تعلیملری اجتماع محللری وایفاسنه بورجلی اولدیغی وظائفی اولوب چوجقلر مکتب تربیهسی کوریرلرسهده بوتربیه تحصیل علوم وفنون جهتندن زیاده اکتساب تربیهٔ ذاتیه وفضائل انسانیه نقطهسنه مصروفدر چوجقلر بوصرهده سلاح استعمالنی دخی اوکرنیرلر . دلیقانلیلر سلاح بدست اولهرق داخل حکومتده ایفای وظیفه ووقت بولدقجه صیدوشکار ایله اشتغال ایدرلر زیرا « صیدوشکارده اوکرنیلان خصوصاتدن هیچ بریسی یوقدرکه محاربهده فائدهلی برصورتده استعمال اولنهمسون » سن کماله رسیده اولان واکا مخصوص قدمهیه داخل بولنان ادملر خدمت حربیهیی ایفا ومکتب معلملکی ایله حاکملك مستثنا اولمق اوزره امور حکومته دائر بالجمله مأموریتلری درعهده ایدرلر .

زیرا معلمین وحکام سن کماله رسیده اولان ادملره مخصوص بولنان قدمهنك وظیفهسنی ایفا ایلدکدنصکره اختیارلر قدمهسنه داخل اولان وحرب وسفره عزیمت ایله مکلف اولمیان ذوات میانندن انتخاب اولنور ایدی .

ایشته قسهنوفونك تخیل ایتدیکی برحکومت منتظمه بوندن عبارت اولوب رومانندهده ذکر ایلدیکی کیخسرو دخی بویله برحکومت ایچنده بیومشدر . قسهنوفون کیخسروك چوجقلق ودلیقانلیلق

اولميوب بلكه آتنه تربيه‌سی كورمش عجم اثوابی كيمش وعادات ايرانيه‌يه تبعيت ايلمش اسپارطه‌لی خسرو نامنده بركيمسه اولديغنه حكم ايديله‌بيلور . چونكه قسه‌نوفون عادات واخلاق تعريفنده پك چوق خطالر ايتمش وذاتاً بالاده ذكر اولنديغی كبی رومانی محضا كندی افكار ومطالعاتنی بيان ايچون تأليف ايتمكله اوكبی شيلره دقت بيله ايتمامشدر .

خسرونامه سكز كتابه منقسمدر .

قسه‌نوفون برنجی كتابه مقدمه اوله‌رق يازديغی برمقاله‌ده انسانلردن متشكل بيوك جمعيتلرك اداره‌سی نقدر مشكل اولديغنی واداره‌يی درعهده ايدن كيمسه‌نك نه‌درجه‌ده صاحب تدبيروفضيلت اولمق لازمكله‌جكنی تعريف وخسروك ( يعنی تخيل ايتديكی خسروك ) نظرنده نمونهٔ حكمدارن بولنديغنی بيان ايتدكدنصكره خسرو حقنده ديیوركه : « بوذاتك فضائل فوق‌العاده‌سی نظرمده اودرجه خيرتخشا ايدی‌كه نهايت بويله مستجمع‌الكمالات برحكمدارذيشانی وجوده كتيرمك ايچون اصالت ، استعدادطبيعی ، وتربيهٔ مكتسبه‌نك نه‌راده‌يه قدر خادم بولنمش اولدقلرينی تدقيقه مسارعت ايلدم بوبابده اجرا ايده‌بيلديكم تحقيقاتك وبرده ملاحظات ذاتيه‌مك نتايجنی تأليفنه مباشرت ايلديكم اشبو كتابده نقل وحكايه ايتمكه چاليشه‌جغم » مشاراليه اثرينه بروجه‌بالا مباشرت وكيخسروك اصل ونسلندن ومالك اولديغی خواص طبيعيه‌سندن بحث ايلدكدن صكره كيخسروك كنجلكی زماننده ايرانده ملتزم اولان وآنك دخی اساس تربيه‌سی بولنان اصول تربيه‌يه دائر معلومات ويرييور بوراده تعريف ايتديكی اصول تربيه اسپارطه‌ده كنجلره ويريلان وسن شيخوخته ايردكلری زمانه قدر ادامه قلنان برنوع تربيهٔ عسكريه‌در .

خسرونامه ویا دها طوغریسی خسروك تربیه‌نامه‌سی تاریخه مستند برنوع رومان اولوب هم جهانگیرلکه قدر ارتقا ایدن وهم ده محاسن اخلاقیله ملل واقوام تابعه نزدنده برپدره مخصوص اولان حرمت واعتباره نائل اولمش محارب برحکمدارك نه‌وجهله بومرتبه‌یه وصول بوله‌بیلدیکنی ایضاح یولنده یازلمشدر .

فرانسه محررین مشهوره‌سندن فنه‌لونك لسان ترکی‌یه دخی ترجمه ایدلمش اولان تلماق نام اثری یازمق ایچون خسرو نامه‌یی نمونه اتخاذ ایتمش اولمسنه حکم ایدیله‌بیلور زیرا ایکی اثرك دخی مقصدی برپرنسك حسن تربیه‌سی اولوب بینلرنده برفرق وار ایسه اوده قسه‌نوفونك خسرونامه‌ده منحصراً تربیهٔ عسکریه‌یه عطف نظر اهمیت ایلدیکیدر قسه‌نوفونك بوکتابده ایران حکومتنك مؤسسی بولنان خسروك سرکذشتنی نقل وحکایه ایتمکده ایسه‌ده وقایع ، اسامی ، وسائره‌یی اوقدر تقلیط ایتمکده‌درکه مشارالیهك بورومانی یازمق واندە فن حربه وفن سیاسته دائر اولان افکار ومطالعاتنی سربستجه بیان ایتمك ایچون حکایه ایلدیکی خصوصات تاریخیه‌نك مقارن صحت اولمسنه اهمیت ویرمامش اولدیغی نمایان اولمقده‌در .

بعض مؤرخلر قسه‌نوفونك بوکتابی کوچك خسروه تدریس ایچون یازمش اولدیغنی روایت ایتمشلر ایسه‌ده بو روایت موافق حقیقت دکلدر . مشار الیهك ترجمهٔ حالی نظر تدقیقدن کچوریلور ایسه سارد شهری سراینده وقوعبولان اقامتی وایران ممالکنك ایچروسنه طوغری اجرا ایتدیکی سفر اثناسنده الدیغی معلومات اوزرینه خسرونامه‌یی یازمغه تشبث ایلدیکی تحقق ایدر حتی کوچك خسروك بعض اخلاقنك رومانك تخیل ایلدیکی خسروه اسناد ایدلمش اولدیغنه دخی اصلا شبهه ایدیله‌مز بونکله برابر قسه‌نوفونك تصویر وتعریف ایلدیکی خسرو دقتلیجه مطالعه اولندقده عجم

نفر سواری ودرت بیك نفر یایجی وصپانجی اولدیغی حالده ظهور ایتدی . متریداتیس بوکوچك فرقه‌یی یونانلیلری تحت اطاعته‌المق وعدیله تیسافرنسدن المش ایدی بوندن اول بردفعه یونانلیلر اوزرینه اجرا ایتدیکی برهجومده کندیسی پك جزئی برضایعاته دوچار اولدیغی حالده یونانلیلره ایی ضایعات ویردیرمش اولدیغندن انلری هیچ حکمنده طوتمقده ایدی متریداتیس مذکور کچیدی مرور ایلدیکی اثناده یونانلیلر کچیددن سکز ستاد قدر ایلرویه وارمش اولدقلرندن پلتاستلر هوپلیتلر وسواریدن مرتب برمفرزه تشکیل وکیرودن معاونته مظهر اوله‌جقلرندناشی بلاپروا دشمنه تعرض ایتملرینی امر ایدرك یوله چیقاردی ایرانیلر اوق وصپان ایله محاربه‌یه باشلانه‌بیله‌جك قدر یقین برمسافه‌یه کلدکلرنده یونانلیلرك آنلره مقابله ایچون مأمور ایتدکلری عسکر سواری ایله برابر سرعتله هجوم ایتمکله ایرانیلر هراسه دوشوب هجومی بکلمکسزین کچید استقامتنده فراره شتابان اولدیلر فرار اثناسنده ایرانلیلرك خیلی پیاده نفراتی قیرلدیغی کبی کچید ایچنده دخی اون سکز نفرسواریلری قیداسارته دوشدی ایرانلیلره مدهش برمنظره کوسترمك ایچون یونانلیلر تلف اولان دشمن افرادینك مختلف عضولرینی‌قطع وجسدلرینی مخوف برحاله افراغ ایتدیلر بومغلوبیت اوزرینه دشمن رجعت ایدوب یونانلیلر دخی یوللرینه دوام ایدرك دجله نهرینه واصل اولدیلر .

## خسرونامه ( Cyropedie )

قسه‌نوفونك خسرونامه نام اثری اناباریسی قدر مشهور دکل ایسه‌ده ادبیات عسکریه نزدنده‌کی اهمیتی فوق‌العاده‌در .

انسان کوزیله کوریيور ایمش کبی زهننده تجسم ایتدیرییور . بوندن بشـقه مشارالیه کندیسنه دائر اولان افاداتی کمال صحت وحقیقت اوزره بیان ایتدیکی کبی اثرینك هر قسمنده کندی تدابیر وافعالنی مدح وثنـا ایامسی لازمکلان یرلرده کمال تواضع ایله ادارهٔ کلام ایتمکده‌در  انابازیس ازمنهٔ عتیقه‌ده اك زیاده مظهر رغبت اولان اثرلردن اولدیغی کبی بوکونکی کونده دخی تاریخ وادبیاته مراقـلی اولان ذوات مطالعه‌سندن مخظوظ اولدقلری جهتله شمدی‌یه قدر پك چوق دفعه‌لر السنهٔ مختلفه‌یه ترجمه وطبع اولنمشدر . قبه‌نوفونك قوناقسـا موقعندن بدأ ایله طربزونه قـدر اجرا ایلدیکی رجعت حرکتنك کذرکاه صحیحنی تعیین ایتمکه شمدی‌یه قدر پك چوق مدققین غیرت ایتمش وبوکا دائر اثرلر یازمش اولدقلری کبی طوبجی فریقانندن متوفی‌شتراکر رشیدپاشا دخی دردنجی‌اردوی‌همایونده‌کی مأموریتی اثناسنده عینی مسئله ایله اوغراشمش وبوکا دائر بر ده کذرکاهی ارائه ایدر خریطه‌لی المانجه بر رساله یازه‌رق المانیاده طبع ونشر ایتدیرمشدر .

انابازیسك‌اك‌ایو ترجمه‌لری‌المانجه ده‌دوقتور (Dr. Max Oberbreyer) ماقس اوبربرایرك بالترجمـه لایپسـیقده نشـر ایلدیکی نسـخه وفرانسزجه‌ده دخی موسیو دیدونك ۱۸۳۸ سنه‌سـنده وموسیو ( Talbot ) تالبونك ۱۸٥۹ سنه‌سنده نشر ایتدکلری نسخه‌لردر .

فقرهٔ مستخرجه : « اوچنجی کتابك دردنجی فصـلی . ( Mitridathis ) مـتریداتیسـك تعقیبی . « اردو بر کون کویلرده اسـتراحت ایتـدکدنصکره ایلروسـنده بر کچید اولدیغندن ومذکور کچیدی مروری اثناسـنده دشـمنك تعرض وهجومنه اوغرامسی ملحوظ بولنمسندن ناشی‌صباحلین ارکندن کچیدی‌مرور ایتمش وارقه‌سنده براقمش اولدیغی اثناده متریداتیس معیتنده بیك

قوناقنه محاربه میداننده یوزبیك كشیدن مرتب اولان دشمن اردوسنی رجعته مجبور ایتدكلری حالده مجرد كیخسروك هلاك اولمسندنناشی باربار اردوسی فراره یوزطوته‌رق یونانلولری اولدقلری یرده ترك ایلدكلرندن ایران حكمداری ارد شیر ثانی مذاكره بهانه‌سیله رؤسای یونانیه‌یی اردوكاهنه جلب وجمله‌سنی تلف ایتمكله یونانیلر قسه‌نوفونك نصیحتی اوزرینه رجعته قرار ویریورلر قسه‌نوفون معلومات عسكریه‌سنه اعتماداً اردونك قوماندانلغنی درعهده ودجله نهرینی مرور ایلدكدنصكره مذكور نهرك صول ساحلنی تعقیب ایدرك یوله دوام ایدر . ایرانلیلر كندیسنی تعقیب ایدرلر ایسه‌ده نهایتده اوصانه‌رق تعقیبدن صرف نظر ایدیورلر لكن ایش بونكله بتمیوب یكی برطاقم مخاطره‌لر سرنمای ظهور اولمغه باشلایور محارب برطاقم عشائر وخصوصیله جسور قاردوق عشیرتیله مسكون بولنان جبال ایلرویه طوغری حركته مانع اولوب پك چوق دفعه‌لر قلنجه مراجعت كافی اولمدیغندن خیل و دسائس حربیه استعمالی ایجاب ایدیور . یورغونلق درین قارلر ، آچلق ، وقیالردن قوپان طاشلر نفراتدن بعضلرینك ترك جامهٔ حیات ایتمسنه سبب اولیور . نهایت اردونك قسم اعظمی برطاغه قدر كلمكه موفق اولیوركه مذكور طاغك ذروه‌سندن بحر سیاه برآیینهٔ مجلا آسا مصادف انظار مسار اولمغله افراد عسكریه غریق لجهٔ سرور اوله‌رق « تالاثه » « تالاثه » یعنی « دكز » « دكز » دیه چاغریشمغه ویكدیكرلریله معانقه‌یه باشلادیلر صكره قسماً بحراً و قسماً دخی براً سیاحت ایدیله‌رك بیزانس شهرینه مواصلت اولنیور . »

بو اثرده قسه‌نوفون اویله ساده برقلم استعمال ایتمكده‌دركه تعریف ایلدیكی ممالك ، اراضی ، بلادوقراء ، مشكلات ، ضرورت ، یورویشلرك مشاق ومزاحمی ، محاربات ومحاربه نظاملرینی وسائره‌یی

طوتمه‌رق توکیدیدیسه مخصوص اولان بصارت سیاسیه وقوهٔ تعریف وایضاحك قسه‌نوفونده مفقود بولندیغنی ادعا ایدوب وبوكا مقابل قسه‌نوفونك قلمنك ساده‌لك و آچیقلغنی ومقالاتنده‌کی آثار تواضعی مدح وثنا واثرینك ازمنهٔ عتیقه‌ده اك زیاده مطالعه اولنان اثرلردن بولنمش اولدیغنی بیان ایدییورلر مشارالیهك «انابازیس» یاخود «اون بیك كشینك رجعتی» نام اثری اوروپا مكاتب عالیه‌سنده ادبیات عتیقهٔ یونانیه‌یه نمونه اوله‌رق الآن تدریس ایدلمكده‌در. بونكله برابر قسه‌نوفونك آثارینه دائر صورت عمومیه‌ده یعنی شیوهٔ كتابت وسائره‌سنه متعلق هرنه سویلنورسه سویلنسون بزجه اوقدر شایان اهمیت اولمیوب مشارالیهك بزم عندمزده اولان اهمیت فوق العاده‌سی كندیسنك ازمنهٔ عتیقه‌ده برعسكری محرری بولنمش وعسكرلكه متعلق قواعد كتابلری یازمش اولمسندن طولاییدر.

## انابازیس ( Anabasis ) — یاخود اون بیك كشینك رجعتی

قسه نوفونك اك مشهور اثری «انابازیس» نام اثریدر كه مشارالیه اشبو اثرنده صرف كندی مشهوداتنی یازمش اولدیغی جهتله مواد مندرجه‌سنك جمله‌سی مقارن صحت وحقیقتدر. اثر مذكور یدی كتابه منقسمدر. بوراده مواد مندرجه‌سنك خلاصه‌سنی ذكر ایده‌جك اولور ایسه‌ك اثر مبحوث حقنده برفكر اجمالی حاصل ایدلمش اولور.

«اون ایكی بیك نفر جسور یونانلی بر باربار اردوسنك رفاقتنده اوله‌رق ایران حكومتنك مركزینه قدر مظفراً تجاوز ایدوب

اتفـاق ایتمش اولان تبلیلر ایله آتنـه‌لیلره قارشـو اجرا اولنان ( Keronea ) کمرونئا محاربه‌سنده حاضر بولنمشدر . اسپارطه‌لیلر مشار الیهك خدمات حسنه‌سنی تقدیر ایله برابر کندیسنه برچفتلك هدیه ایتمش اولدقلرندن قسه‌نوفون بوچفتلکه چکیلوب برمـدت زراعت ، صیدوشکار ، وتربیهٔ فرس مثللو خصوصات ایله اشتغال ایتمش وادارهٔیه ، شـکاره وفن فروسیته دائر اثرلر یازمشـدر . مع مافیه اسپارطه ایله حکومات مجاوره میاننده متمادیاً ظهوره کلان منازعات انزواسنده امرار وقت ایتمسنه مانع اولدیغندن برمـدت ( Corinthe ) قورنت‌ده اقامت واوصره‌ده تبلیلر علیهنده اسپارطه‌ایله عقد اتفاق ایدن آتنه حکومتی مشارالیهك قباحتنی عفوایتمش اولمغله ایکی نفر اوغلنی آتنه خدمت عسکریه‌سـنه قید وادخال ایلدی بو ایکی اوغـلندن بریسی مشهور ( Epaminondas ) آپامینونداس ایله ایدیلان ( Martinea ) مانتیناً محاربه‌سنده تلف اولمشدر .

روش حاله نظراً آتنه‌لیلرك ویردکاری نفی واجلا حکمی مشار الیهك اختیارلغی زماننده تجدید ایدلمش اولملی هر نقدر بوکا دائر معلومات موثوقه یوق ایسه‌ده مشـار الیهك اسپارطه شهری جوارنده‌کی ( Silos ) سیلوس نام چفتلکنده وفات ایلدیکی شایان اعتماد روایاتدندر .

کرك انسان وکرکسـه قوماندان اوله‌رق بردرجـهٔ عال‌العاله واصـل اولان قسه‌نوفون تاریخجه معـلوم بولنان اجرتلی افراد قوماندانلرینـك اڭ مشهوری اولدقـدن بشـقه محررلکده دخی فوق‌العاده برمهارت ابراز ایامش اولدیغندن سیف وقلمك برذاتده اجتماع ایده‌بیله‌جکنه بربرهان علنیدر .

بالاده دخی سویلدیکمز کبی تدقیق اثار ایله مشغول اولان ذوات قسه‌نوفونی کرك محررلك وکرکسه مورخلکده توکیدیسه معادل

، ومتانت ایله اجرا ایتمش واردوسنی اوقدر جزئی ضایعات ایله
قورتارمغه موفق اولمشدرکه حالا بوکونکی کونده دخی غایت مشکل
احوال ارەسنده ماهرانه برصورتده اجرا اولنان رجعت حرکتلرینه
« قسەنوفونك رجعتی » نامی ضرب مثل اولەرق ویرلمکده در .
قسەنوفون الك بیوك اقتدارینی اوقدر مشکل حاللر ایچنده افراد
عسکریەیی اداره ایتمك وحسیات حسدو رقابتلری غلیانه کلمك دائما
ملحوظ بولنمش اولان درت نفر رفیقنه ابراز ایلدیکی معاملهٔ نوازشکارانه ده
کوسترمشدر مشار الیه اردوسیله برابر رجعت حرکتنه دوام ایدوب
طربزون موقعنده ساحل بحره مواصلت واندن صکره اردوسنی
بیزانس شهرینه ایصال ایدرك اردو ایله برابر تراکیا حکمداری
( Seothos ) سئوتوسك خدمتنه کیرمش ومؤخراً اسیای صغراده
ایرانلیلردن ( Tissapherne ) تیسافرنس ایله ( Pharnabazus )
فارنابازوسه قارشو محاربه اوزره بولنان اسپارطه قوماندانلرندن
( Timbro ) تیمبرونك خدمتنه کچمش وبرغمەیه مواصلتنده اردوسنی
تیمبرونك اردوسنه بسبتون الحاق ایلدکدنصکره قوماندانلقدن دستکش
فراغت اولمشدر کوچك کیخسرو مدت حیاتی اثناسنده دائما
اسپارطەلیلره طرفکیرلك ایتمش وقسەنوفون آتنەلی اولدیغی حالده
وطننك دشمنی اولان خسروك خدمتنه کیرمش وخصوصیله مشهور
رجعتدن صکره یونانستانه کتیرمکه موفق اولدیغی اردویی اسپارطه
لیلره تسلیم ایتمش اولدیغندن آتنه حکومتی کندیسنك نفی وتغریبنه
حکم ایلدیکی جهتله برمدت اوتەده بروده طولاشەرق اولا
اسپارطەنك ( Dersilidas ) درسیلیداس نام قوماندانك معیتنده
بولنان اردوسنده ومؤخراً اسیای صغراده اجرای سفر ایدن قرال
آکزیلاوسك ( Agesilaus ) معیتنده بولنمشدر نهایت الامر اکزیلاوس
ایله برابر یونانستانه عودت ایدوب اسپارطه حکومتی علیهنده

عسکری‌یه قید اولنان یونانلیلر ۱۲ بیك کشیدن مرتب کوچك براردو تشکیل ایدرك خسروك جمع ایلدیکی ٤٠ بیك کشیلك اردونك اساسی عد اولندی .

قسه‌نوفون بواردوایچنده معین قوماندایه مالك اولمیوب کوکللی صفتیله اردویه رفاقت ایلدی خسرو کمال مظفریت ایله فراط نهرینك قسم سفلاسنه قدر ایلرولمکه موفق اولوب بابل جوارنده کائن ( Conaxa ) قوناقسا موقعنه مواصلت ایلدیسه‌ده موقع مذکورده قبل‌المیلاد ٤٠٠ نجی سنه‌سی وقوعبولان قطعی برمیدان محاربه‌سنی قزانمش‌ایکن بالذات اردشیری اسیر ایتمك فکر وهوسیله تهلکه‌نك لزومندن زیاده ایلروسنه صوقلمش اولدیغندن مقتولا ترك جامهٔ حیات ایتمکله عسکری خوف وهراسه دوچار وهربری برطرفه طوغری مرتکب عارفرار اوله‌رق یونانلیلری کندی حاللرینه ترك ایتمشلردر . بونك اوزرینه یونانلیلر ایرانیلر ایله برمقاوله عقد ایدرك بقه‌یی قورتارمغه تشبث ایتمشلرسه‌ده ایرانیلر یونانلیلرك بیوکلرینی مذاکره بهانه‌سیله اردوکاهلرینه دعوت وجمله‌سنی قتل ایتملریله اون بیك کشیدن مرتب قالمش اولان یونان اردوسی قوماندادن محروم اولمشدر .

بناءً علیه یونانیلر ایچون یا بلاشرط ایرانیلره تسلیم اولمق ویاخود برچوق انهار وجبال حیلولتیله وطنلرندن جدا اولدقلری حالده مسافات عظیمه ایچندن رجعت ایتمك خصوصلرندن بری یکانه چارهٔ سلامت قالمش‌ایدی ایشته اوزمان قسه‌نوفون اردونك اوکنه کچه‌رك ایراد ایلدیکی پارلاق برنطق ایله یونانلیلره رجعتی توصیه ایتدکدنصکره دیکر درت ذات ایله برابر اردونك قوماندا‌سنی درعهده ایدوب بحرسیاهه طوغری‌رجعت حرکتنه بدأ ومباشرت ایلدی . مشارالیه اشبو رجعت حرکتنی‌اودرجه‌ده مهارت ، ثبات

اسفار ومحارباتده حاضر بولنمش وبوسایه‌ده قواعد حربیه عملیاتنی اوکرنمکه موفق اولمشدر .

قبل المیلاد ٤٢٤ نجی سنه‌سی وقوعبولان ( Delium ) دلیوم محاربه‌سی اثناسنده آتدن دوشه‌رك تلف اولمسی محقق کورنمش ایکن سقراط یتیشوب کندیسنی صرتنه آله‌رق قورتارمشدر .

قسه‌نوفون سقراط ایله مدت مدیده برابربولنوب تاریخ یازمغه اولان ایلك هوسنی دخی سقراطك تشویقات متمادیه‌سندن آلمشدر سقراط قسه‌نوفون ایله دها ایکی ارقداشنه قلمه آلنمق اوزره هر برینك درجهٔ اقتدار ومعلوماتنه کوره بعض مسئله‌لر ویرر ایدی مع مافیه پلوپونز سفرینك ختامیله برابر قسه‌نوفونك مسلکی تبدل ایلدی .

مشارالیهك احباسندن اولوب کیخسروك سارد شهرنده‌کی سراینده مأمور بولنان ( Béotie ) بئوسیالی ( Proxenos ) پروقسه نوس نام ذات کندیسنی خسروك نزدینه کلمکه دعوت ایتمکله ذاتاً مشغولیته حسرتکش اولدیغندن همان آتنه‌دن چیقوب سارد شهرینه عزیمت ایتمش وشهر مذکوره مواصلتنده حکمداری بولنان خسروك مالك اولدیغی فرط ذکا ودرایتنه مفتون اوله‌رق اورایه جلب ایدلمسندن طولایی غایت ممنون اولمش وپك از برمدت ظرفنده مشارالیهك حسن توجهنی قزانمشدر . کیخسرو واواثناده بیوك برادری اولان اردشیرثانی علیهنده برسفر آچمغه نیت ایتدیکندن براردو تدارکاتیله مشغول اولیور ایدی غالبا قسه‌نوفونك توصیه‌سی اوزرینه اولملیدرکه اجرتلی اولمق اوزره اردوسنه یونانلیلردن برچوق افرادقیداولندی . بوراده ذکرایلدیکمز خسرو ایرانك اعظم حکمدارانندن بولنان کیخسرودن فرق اولنمق ایچون دائما کوچك خسرو نامیله یاد اولنه‌کلمشدر . اجرتله مسلك

۱ فرانسزجه‌ده ( Zuver ) زوور نام ذاتك ۱۸۵۳ و ( Betan ) بتان نام کمسه‌نك ۱۸۶۳ سنه‌سنده نشر اولنان ترجمه‌لری هپسندن ایو عد اولنمقده‌در . مسیو ( Dido ) دیدو نام ذات مقابلنده فرانسزجه‌سی اولمق اوزره ۱۸۳۳ سنه‌سنده یونانجه اوله‌رق بر نسخه‌سنی نشر ایلمشدر .

# اوچنجی فصل

## قسه‌نوفون Xénophon

قسه‌نوفون کرك محررلك وکرکسه مؤرخلکده توکیدیدسه معادل عد اولنمیور ایسه‌ده اثرلرنده بالخاصه اوردونك تربیه‌سی ، اداره‌سی ، وتشکیلاتی نه‌یولده اولمق لازمکله‌جکنی تفهیم ایتمکه چالشمقده اولدیغندن بزم ایچون برخصوصی قیمتی واردر .

هله آتیده برتفصیل تعریف ایده‌جکمز « خسرونامه » نام اثر مشهورنده منحصراً تربیه واداره‌ٔ عسکریه وقواعد حربیه‌دن بحث ایتمشدر . قسه‌نوفون قبل‌المیلاد ٤٤٥ نجی سنه‌سی آتنه‌ده تولد ایتمش و ( Grilo ) غریلو ، نامنده برذاتك اوغلی بولنمشدر . هنکام شبابتنده فیلوسوف سقراط ایله کسب معارفه ایدرك مشارالیهك شاکردانی صره‌سنه داخل اولوب معلمی بولنان سقراط کبی کندیسیده آتنه حکومتنك پلوپونزده اجرا ایلدیکی

ومباحثه‌سنده کوریلان فوالعاده برسلامت فکر ومطالعه‌در . توکیدیدس علم فلسفه‌ده اقرانی بیننده تمیز ، امور سیاسیه‌ده خدمت ایتمش وعسکرلکده دخی قوماندانلق مرتبه‌سنه قدر ارتقا ایلمش اولدیغندن مؤرخلکه مقتضی اولان خواصك جمله‌سنی جمع ایتمش بولنیور ایدی . روایته نظراً هرودوت یازدیغی تاریخی مواجهه‌ٔ ناسده قرائت ایلدیکی زمان توکیدیدس اوراده حاضر بولنمش ومؤرخلکه اووقت هوس ایتمشدر . اثرنده هرودوته مخصوص اولان صافدرونلق اصلا کورلمامکده‌در . اثری مطالعه اولندیغی صره‌ده اشبو اثرك احوال بشره عمومی ومصالح ساسیه‌یه خصوصی برصورتده واقف برذات طرفندن یازلمش اولدیغنه حکم ایتمامك قابل اولمدیغی کبی هرودوتك اثرنده مشهود اولان بعض مخیلات شاعرانه‌یه دخی تصادف اولنمز . هرودوت وقوعات سیاسیه‌نك جمله‌سنی طالع وتصادفه عزو ایلمکده ایکن توکیدیدس بالعکس وقوعات مذکوره‌نك نوع بنی بشرك اغراض نفسانیه‌سنده کوریلان تبدلات سریعه ودائمه نتیجه‌سی اولدیغنه حکم ایتمکده وبونقطه‌ٔ نظردن طوتدیره‌رق محاکمهٔ احوال ایلمکده‌در . تدقیقاتده تعمیق فکر ، ملاحظه‌ده فوق‌العاده برسلامت ، تعریف وقایعده بیوك برمهارت ، افکارده علویت ، اشخاصك تعریف اخلاقنده درجهٔ نهایه‌ده بروضوح اثرینك باشلیجه مخصوصاتی اولدیغندن هرزمان مؤرخلریچون نمونه اتخاذ اولنمغه شایاندر . توکیدیدسك اثرینك نقصان قلان قسمنی یونانستانك مشهور مورخ وقوماندانلرندن ( Xénophon ) قسه‌نوفون نام ذات ( Helenica ) هله‌نیقا اسمنده‌که اثرنده اکمال ایلمشدر .

پلوپونز سفری تاریخنك المان ، فرانسز وانکلیز لسانلرنده ترجمه‌لری واردر .

شهرینی محاصره ایتمش اولدیغندن توکیدیدس شهر مذکوری محاصره‌دن قورتارمغه مامور بولنمش ایسه‌ده وقت وزمانیله یتیشه‌مدیکندن و آمفیوپولیس ساحلنه انجق کیجه وقتی یعنی شهرك دشمنه تسلیمندن صکره مواصلت ایتدیکندن طولایی آتنه‌لیلر کندوسنك نفی وتعزیبنه حکم ایتمشلردر .

مشار الیه بوندنصکره برمدت تراکیاده وبرمدت دخی پلوپونزده اقامت ایتمش وایشته ازمنهٔ عتیقه‌نك اك مکمل براثر تاریخیسی عد اولنان « پلوپونز سفری تاریخی » نام اثری بو منفیلکی هنکامنده یازمشدر . کرك تراکیاده وکرکسه پلوپونزده اقامت ایلدیکی اثناده تاریخنی برحال مکملیته افراغ ایده‌جك معلوماتی جمع ایتمك ایچون پك بیوك برغیرت کوستروب ٤٠٤ نجی ویاخود ٤٠٣ نجی سنه‌سی تکرار آتنه‌یه دعوت ایدلمش اولدیغندن قبل المیلاد ٤٠٠ نجی سنه‌سی آتنه‌یه کیره‌جکی اثناده مقتولاً وفات ایتمش وهرودوت کبی اوده اثرینی تکمیل ایتمکه موفق اوله‌مامشدر .

## پلوپونز سفری تاریخی

توکیدیدسك یازدیغی تاریخ پلوپونز سفر مشهورینك یکرمی سنه‌لك وقایعنی جامع اولوب ٤١١ نجی سنه‌سندن ٤٠٤ نجی سنه‌سنه‌قدر کذران ایدن وقایع نقصاندر . کندیسنك یازه‌بیلدیکی مقدار سکز کتابه منقسمدر . توکیدیدس وقایعك یالکز اسبابنی تحری ایله اکتفا ایتمیوب وقایع مذکوره‌نك ظهور وحدوثنه باعث اولان اشخاصك سبب فعل وحرکتلرینی دخی ایضاح ایتمکه چالشمشدر . اثرینی اك زیاده قیمتدار ایدن شی نقل وحکایهٔ اسباب وقایعده التزام اولنان وضوح افاده وبرده وقایع مذکوره اسبابنك تدقیق

# ایکنجی فصل

## توکیدیدس ( Tucydides )

هرودوتك تاریخ اقوامی بالاده سویلدیكمز كبی یالکز ضبط وقایع وحکایهٔ روایاتدن عبارت ایسه آنك خلفی مقامنده بولنان توکیدیدسك اثارنده وقایع تاریخیه‌نك تدقیق ومباحثه صورتیله نقل ایدلمكده ووقایع مذكوره‌یی ایجاب ایتدیرن اسبابك دخی ذكر واتیان اولنمقده بولندیغنی کورمكده‌یز . توکیدیدس تراکیالی برسلالهٔ حکمداری‌یه منسوب اولوب تاسوس ( Tassos ) جزیره‌سی مقابلنده اولان تراکیا اراضیسنده متعدد چفتلکلر ومعدنلره مالك ایدی . مشارالیه قبل المیلاد ٤٧١ نجی سنه‌سی آتنه‌ده تولد وآتنه خدمت عسکریه‌سنه دخول ایدرك تکمیل ( Péloponèse ) پلوپونز سفرنده حاضر بولنمش ومؤخراً تراکیاده‌كی آتنه مستعمره‌سنی تهدید ایدن اسپارطه قوماندانلرندن ( Brasidas ) برازیداسه مقابله ایچون تاسوس جزیره‌سی پیشکاهنده مجتمع اولان آتنه دونماسنه قوماندا ایتمشدر .

برازیداس دونماسیله ( Amphiopolis ) آمفیوپولیس (شمدیكی قواله شهری قربنده الآن نئوهوری نام محل جوارنده خرابه‌لری موجوددر . )

محاربه‌یی قزاندیلر آنلرك مركزی ایرانیلر ایله ساسلردن مرتب بولنیور ایدی بونقطه‌ده غلبه آنلر طرفنده قالدی .

مركزده بولنان آتنه‌لیلرك صفلرینی كسر ایدوب مملكتك ایچروسنه طوغری تعقیبه باشلادیلر .

لكن ایكی جناح اوزرنده بولنان آتنه‌لیلر ایله پلاتئالیلر غلبه وكندیلرینك مقابلنده محاربه ایدن دشمن قوللرینی رجعته مجبور ایتدكدنصكره ایكیسی برلشه‌رك مركزی یارمش اولان دشمنه توجه ایتدیلر آتنه‌لیلرك مظفریتی برصورت مكمله‌ده حصوله كلدی فراریلرك پیشنی براقیه‌رق وآنلری متمادیاً قتل ایدرك ایلرولیوب نهایت دشمنی ساحل بحره قدر سوردكدنصكره مواد مشتعله تدارك برله دشمن كمیلرینه تعرض ایتدیلر .

بومحاربه‌ده بوله‌مارق قاله‌ماق تلف اولدی . كندوسی فوق‌العاده برشجاعت ایله محاربه ایتمش ایدی . قوماندانلر ایچنده ( Trasibule ) ترازیبولك اوغلی ( Stesilas ) سته‌زیلاس تلف اولدی دیكر طرفدن ( Ephorio ) افوریونك اوغلی دشمن كمیلرندن برینك دومننی یقالامش بولندیغی اثناده قولی قطع ایدلمش اولدیغندن جریحه‌سنك تأثیریله فوت اولمشدر . والحاصل بومحاربه‌ده دها برچوق آتنه معتبرانی فدای جان ایتمشدر .

آتنه‌لیلر ایله پلاتئالیلرك متفقاً اجرا ایلدکلری اشبو محاربه‌دنصکره هربش سنه‌ده بر آتنه‌لیلر برمعتاد معبودلره قوربانلر تقدیم ایدرلر ایدی .

آتنه اردوسی محاربه نظامنی اخذ ایتدیکی زمان خطلرینک طولی مدیالیلر اردوسی خطلرینك طولنه معادل بولنیور ایدی مرکز یالکز برقاچ صره‌دن مرتب بولنوب آتنه اردوسنك الك ضعیف نقطه‌سی دخی بوراده ایدیسه‌ده جناحلر دهشتلی برقوت تشکیل ایتمکده ایدیلر . اشبو مواقع اخذ اولندقدن وعلائم مقدسه آتنه‌لیلره مساعد کوروندکدنصکره آتنه‌لیلر کندولرینه ویریلان اشارت اوزرینه قوشه‌رق باربارلرك اوزرینه هجوم ایتدیلر ایکی اردو بیننده‌کی بعد ومسافه سکز ستاددن ( برستاد ١٢٥ خطوه‌یه معادل ) اشاغی دکل ایدی . ایرانلیلر حصملرینك بویله قوشه‌رق هجوم ایتدکلرینی کوردکلرنده صدمه‌یه منتظر اولدیلر .

وآتنه‌لیلرك قوتلرینك ازلغیله برابر بووجهله قوشه‌رق اجرای هجوم ایدیشلرینه وسواری ایله یایجی عسکرینه مالك اولمامیلرینه باقوب برآنده محو وپریشانیلرینی موجب اوله‌جق برجنته دوچار اولدقلرینه ذاهب اولدیلر اشته باربارلرك فکری بومرکزده ایدی . آتنه‌لیلر ایرانلیلره قاوشدقدنصکره غوغایه باشلایوب شایان تحطر برشجاعت ایله محاربه ایتدیلر . فی الحقیقه بزم بیلدیکمز یونانیلر آره‌سنده برنجی مرتبه‌یی احراز ایدن بو آدملر قوشه‌رق هجوم ایتدیلر . بوندن بشقه مدیالیلرك البسه‌سنی وانلری لابس اولان عسکری دوچار هیجان اولمیه‌رق کوزه کسدیرن ایلك یونانلیلر دخی بونلر اولدیلر . اووقته قدر یونانلیلر آره‌سنده مدیالیلر نامنك یالکز قاله النمسی قلوبه ایراث دهشت ایتمکه کفایت ایدر ایدی ماراتون محاربه‌سی اوزون برمدت امتداد ایلدی مرکزده باربارلر

اولنورسه‌ده هیئت مجموعه‌سنك مطالعه‌سی زمان حاضرك دخی تحسیننی جلب ایده‌جك صورتده لطیفدر . نقل ایتدیکی وقایعی تدقیقات عمیقه‌یه مقابله ایده‌جك دلائل مقنعه ایله اثبات ایتمیورایسه‌ده آثوریلرك ومصرلیلرك وقایع تاریخیه‌سنه دائر ازمنهٔ جدیده‌ده ایدیلان تحقیقات وتدقیقات هرودوتك حتی وقتیله مبالغه‌لی عد اولنان بعض حکایاتنده بیله صدق وحقیقته موافق یازمش اولدیغنی وبونك کبی جغرافیا وتاریخ اقوام خصوصنده ایدیلان تدقیقات جدیده دخی هرودوتك صدقنی ووجدانه موافق برصورتده حکایهٔ احواله غیرت ایتدیکنی اثبات ایلمشدر .

هرودوتك تاریخ اقوامنك متعدد لسانلره ترجمه‌لری واردر . المانجه‌یه اولان الك ایو ترجمه‌سی شتاین ( Stein ) نام ذاتك اثریدرکه ۱۸۶۹ سنه‌سنده ایکی جلد اوله‌رق برلینده نشر اولنمشدر . فرانسزجه‌یه اولان الك ایو ترجمه‌لری ( Larché ) لارشه نام ذاتك ۱۸۷۵ سنه‌سنده یدی جزؤ اوله‌رق پارسده و ( Giguet ) ژیکه نام ذاتك ۱۸۷۵ سنه‌سنده برجلد اوله‌رق کذلك پارسده نشر ایلدکلری ترجمه‌لردر .

تاریخ اقوامدن فقرات مستخرجه : ماراتون میدان محاربه‌سی التنجی کتابدن فقره ۱۱۱ — ۱۱۲ — ۱۱۳ — ۱۱٤

اوکون کلدکده آتنه‌لیلر شووجهله برمحاربه نظامی الدیلر . ( Polemark Kalemak ) پوله‌مارق قاله‌ماق صاغ جناحك قومانداسنی درعهده ایلدی زیرا عادت مملکت ایجابندن اوله‌رق پوله‌ماق دائما صاغ جناحده بولنور ایدی . بناءً علیه قاله‌ماق صاغ جناحه قوماندا ایتمکده ایدی اندنصکره اقوام سائره مملکت داخلنده حائز اولدقلری صره وجهله یان یانه اخذ موقع ایدوب نهایتده کلانلر صره‌لرك منتهاسنده طوردیلر پلاتئالیلر صول جناحی تشکیل ایتدیلر

ازهر جهت شایان اعتبار مکمل بر تاریخ وجوده کتیرمکه موفق اولان ایلك مؤرخدر . طقوز کتابه منقسم اولان ویونان ایله وایران آره‌سنده وقوعه‌کلان سفرلره عائد بولنان تاریخده مقدمه اوله‌رق اوددوده احوالی معلوم بولنمش اولان اوروپا ممالکیله اسیانك بعض مملکتلریله اهالیسنی صورت مکمله‌ده تعریف ایلدکدنصکره مدیالیلر آثوریلر لیدیالیلر وایرنلیلرك احوال تاریخیه‌لرینی بیان و ( platea ) پلاتأ محاربهٔ مشهوره‌سنه قدر یونان — ایران سفرینی تعریف ایدیور . اثرك باشلیجه اهمیتی او دورده یونانیلر ایله ایرانیلر اره‌سنده وقوعبولان سفری وبرده کرك ایرانیلر ایله یونانلیلر وکرکسه بعض اقوام سائره‌نك اصول حربی وسفر مذکورده وقوعه‌کلان محارباتٌ ومحاصراتی مطالعه ایچون برنجی درجه‌ده برمنبع اولمسیدر . اثرینك حدختامه رسیده اولان طقوز کتابنی آتنه‌لیلر برر (موز) پری اسمیله بنام ایتمشلر ایدی . شویله‌که برنجی کتاب ( Clio ) قلیو یعنی تاریخ ایکنجی کتاب ( Calliope ) قالیوپه یعنی قهرمانلره متعلق اشعار اوچنجی کتاب ( Melpomene ) ملپومنه یعنی فاجعه دردنجی کتاب ( Talia ) تالیا یعنی مضحکه بشنجی کتاب ( polihimnia ) پولیخمنیا یعنی نغمه التنجی کتاب ( Urania ) اورانیا یعنی علم نجوم یدنجی کتاب ( Euterpe ) اوترپه یعنی فن موسیقی سکزنجی کتاب ( Arato ) اراتو یعنی مرثیه طقوزنجی کتاب دخی ( Terpsihore ) ترپسیخوره یعنی رقص نامنی المشدر .

هرودوتك تاریخ اقوامی ازمنهٔ عتیقه آثار ادبیه‌سنك اك ذیقیمت برقسمیدر . هیئت مجموعه‌سی یونانلیلرك قهرمانلره دائر یازدقلری آثار شعریه قدر لطیف اولوب اك پارلاق قسمی دخی ایرانلیلر ایله ایدیلان محارباته دائر اولان فصللردر . تاریخنده هرنقدر شاعرانه وخیالپروانه بعض حکایاته دخی تصادف

نهایت قبل‌المیلاد ٤٥٤ نجی سنه‌سی محل ولادتی اولان هالیقار » ناس شهرینه عودت ایدرك اوراده برمدت امور سیاسیه ایله بعدالاشتغال سیاحتلرنده جمع ایتمش اولدیغی معلوماتی کوزدن کچورمك وبراثر مکمل یازمق نیتیله مصالح عمومیه‌دن قطعیاً فراغت ایدوب سیسام جزیره‌سنده اختیار انزوا ایلمشدر .

قبل‌المیلاد ٤٤٤ نجی سنه‌سی یعنی ایشه باشلادیغندن تمام اون سنه صکره آتنه‌یه عزیمت واوراده اثرینك رسیدهٔ حد ختام اولان اقسامنی مواجههٔ ناسده قرائت ایلدی . آتنه‌لیلر مشارالیهك اثرینی بردرجه‌یه قدر تحسین وتقدیر ایتمشلر ایدی‌که اثری تشکیل ایدن طقوز کتابك هربرینه برر پری ( موز ) نك اسمنی تخصیص ایتدیلر . هرودوت او هنکامده آتنه‌ده نظماً فاجعه‌لر ترتیب وتحریریله اشتهار ایدن ( Sophocle ) سوفوقلس ایله کسب مناسبت ایتمش واندنصکره ظن غالبه نظراً برفرقهٔ مهاجره رفاقتنده‌اوله‌رق تکرار سیاحته چیقوب ایتالیه‌یه عزیمت وبواثناده سیچلیا جزیره‌سنی دخی زیارت ایتمش ایسه‌ده روما شهری اوعصرده پکده شهرت بولمامش اولدیغندن شهر مذکوره کیتمامشدر بعده مدت مدیده آتنه‌ده قالدقدنصکره ینه ایتالیه‌یه عزیمت ایدرك‌ارتق ( Touri ) توری شهرنده اختیار اقامت ایلدی . کرك آتنه‌ده وکرکسه توریده اقامت ایتدیکی اثناده اثرینی اکماله سعی وغیرت ایتمش ایسه‌ده اکماله موفق‌اولمقسزین قبل‌المیلاد ٤٢٤ نجی سنه‌سی مذکور توری شهرنده عازم دار بقا اولمشدر .

## تاریخ اقوام

كتابلری مطالعه ایدرك اوان شبابتنده برتاریخ تالیفنه مراق وبتون مدت حیاتنی بومقصده حصر ایتمش وغایت مکمل براثر وجوده کتیرمکه موفق اولمشدر . اثرنده مقاصد نهایت درجه‌ده واضح ومباحث مختلفه میاننده وجودی الزم اولان رابطه ومناسبت پك مکمل برحالده اولوب مکملیتی حسبیله زمانمزده دخی پك چوق تاریخنویسلر نزدنده نمونه اتخاذ اولنمغه شایاندر . زیرا مشهور . مؤرخلردن صرف نظر ایدر ایسه‌ك الحالةهذه برکونا تدقیقات اجرا ایتمکسزین بالکز بشقه کیمسه‌لرك اثرلرنده بولدقلری موادی عیناً اوله‌رق جمع وتألیف ایله تاریخ یازمغه ویاخرد ایچندن شمندوفر ویا واپور ایله کچدکلری برمملکتك احوال خصوصیه‌سنه وعادات واخلاقنه دائر اثرلر نشرایتمکه قیام ایدنلر پك چوق کورلمکده‌در .

هله صوك زمانلرده اوروپالولرك ممالك شرقیه‌یه دائر یازدقلری سیاحتنامه‌لرك همان جمله‌سی بوقبیل اثرلردن معدوددر .

هرودوت زنکین برعائله‌یه منسوب وبناءً علیه تحصیل وترقی ایچون هرنوع وسائطه مالك بولنمش اولدیغندن احوال تاریخیه‌لرینی یازمغه نیت ایلدیکی مملکتلری بالذات کورمکه وهر برینك احوال وعاداتنه لایقیله کسب وقوف ایتمکه قرار ویروب بونك ایچون ابتدا یونانلولر ایله مسکون بولنان بحر سفید اطه‌لرینی واسیای صغرانك بحر سفید سواحلنی سیاحت ایلدکدنصکره اسیای صغراده وافریقاده ایرانلولرك تحت اداره‌سنده بولنان ممالکك برقسمنی ونهایتده اوزمانه قدر احوالی یونانلولرجه پکده لایقیله معلوم اولمیان حطۀ مصریه‌نك هرطرفنی کزمشدر . بعده فینکه قطعه‌سنه مرور ایدوب صور وصیدا شهرلرینی زیارت ایتمش وانلرك احوالنه دائر پك چوق معلومات جمع ایلدکدنصکره بابل ، سوزا واقباتان شهرلرینه کتمشدر . بوندنصکره بحرسیاه سواحلنی دخی طولاشوب

یونانیلر فن حربڭ بابا بازلری فن حربنه فائق بولنمسنه برسبب عد ایلمکده‌در .

هوپلیتلرك فالانقس تعبیه‌سی ایران ایله ایدیلان سفرلردن صکره‌کی زمانلره وحتی پریقلسك زماننه قدر یونانیلر نزدنده معتبر طوتیلوب فالانقس داخلنده اجرا اولنه‌جق حرکاتی اصلاح واکماله هر زمان چالشلمش اولدیغی حالده اعصار ماضیه‌دن کلان بو نظام حربی اساسندن بوزوب بشقه برنظام حرب احداث ایتمك کیمسه‌نك عقلنه بیله کلمز ایدی . اومیروسك اشعارنده حربه ومحاربه‌یه دائر موجود بولنان معلومات حقنده ( Albracht ) آلبراحت اسمنده برذات المانجه اوله‌رق :

Kampf und Kampfsschilderung bei Homer نامنده غایت مکمل براثر یازوب ۱۸۸٦ سنه‌سنده نشر ایلمشدر .

# برنجی فصل

## هرودوت

هرودوت برروایته نظراً قبل المیلاد ٤٩٠ نجی ودیکر برروایته کوره ٤٨٠ نجی سنه‌سنده ( Karia ) داخلنده کائن ( Halikarnas ) هالیقارناس شهرنده تولد ایدوب اقرباسندن بولنان وقهرمانلره متعلق آثار شعریه تحریریله اشتغال ایدن برذاتك اثرلرینی وبرده مملکتنك احوال تاریخیه‌سنی علی طریق الحکایه نقل ایدن برطاقم

تفریقه سی اولنمش وبونده بالخاصه بعض المانیا محررلرینك غیرت وهمتی سبقت ایلمشدر .

بوکونکی کونده اومیروسی ارباب حربدن برادم اوله‌رق تلقی ایده‌جك کیمسه یوقدر . کندیسی هرنقدر اردونك تشـکیلاتنی اسلحه ولوازم حربیه‌سنی عسکرك اصول تعبیه‌سنی شهرلرك وجه تحکیمنی ودونمانك حالنی غایت اچیق برطرزده تعریف ایدیـور ایسه‌ده تعریفاتی براصول منتظم داخلنده دکلدر . اصول محاربه حقنده ویردیکی معـلومات صره‌سـنده بعض قهرمانلرك محاربه عربه‌لرینه راکباً جنك ایتدکلرینی بیان ایدیور ایسه‌ده بواصول محاربه انك زماننده بسـبتون غیب اولمش ایدی . فقط پیاده عسکرینك تعبیه‌سی حقنده‌کی تعریفاتنده حقیقةً اوزمانك پیـاده تعبیه‌سنی تعریف وایضاح ایتمکده‌در .

بواصول تعبیه دور یالیلرك پلوپونز قطعه‌سنه مهاجرتنـدنبرو عموم یونانیلر ایچون برنمونه عـد اولنمش وهرقوم یونانی نزدنده مظهر موقع اعتبار اولمش ایدی .

دوریك تعبیه‌سنك شکل اساسیسی ایسه اومیروسك مفصلاً تعریف ایلدیکی هوپلیت فلانقسی یعنی اوزون حربه‌لر ایله مسلح آغر پیاده عسکرینك قطعات جسـیمه صورتنده ترتیبیدر . ذاتاً فالانقس کلمه‌سنك معنای لغویسی استوانه اولوب یونانیلر بوتعبـیر ایله غایت آغر برصورتده وفقط اوکنده تصادف ایلدیکی شیلری کمال شدت وقوتله محو وتخریب ایدن برقوهٔ عسـکریه‌یی تعریف ایتمك ایستمشلردر . فالانقس وظیفه‌سـنی حسن ایفا ایده‌بیلمك ایچون مصادمه زماننه قدر محافظهٔ انتظام وارتباطه شـدتله محتاج بولنوب بودخی حسن تربیهٔ افراد عسکریه برده اثار متانت ابرازیله ممـکن اوله‌بیـلور ایدی که اردونك بوخواصنی اومـیروس دخی

« تعبیه نظریاتی » نام اثرنده هومروسی موجد فن حرب نامیله یاد وثنا ایلدیکی کبی میلاددن یوز التمش اوچ سنه صکره دخی ( Polyen ) پولیه‌ن نام ذات ( Strategematicon ) نام اثرینی هومروسدن بدأ ایدییور .

ازمنهٔ جدیده ده دخی برچوق ارباب حرب ونظریات هومروسك اقتدار عسکریسنی تصدیق واشعارندن قدیم یونان فن حربی حقنده اخذ فکر ومعلوماته غیرت ایتمشلردر . خصوصیله پویزه‌کور نام ذات یازدیغی ( Art de La guerre ) ( پارس ١٧٤٩ ) اسمنده‌کی اثرنده هومروسدن اوزون اوزادی‌یه بحث ایتمشدر .

( Louis Courier ) لوئی قوریه نام ذاتك ( Viloison ) ویلوازونه یازدیغی برمکتوبده . ( ١٨٠٥ ) کی شو سوزی :

Homère fitla guerre ,gardez– vous d'endouter!, Cétait la guerre sau » vage , il fut aide-de-camps, je crois,d' Agamemnon ou bien son se cretaire . . . . . . .

ناپولئونك افادهٔ آتیه‌سیله تمامیله مطابقت ایدییور . ناپولئون هومروسك آثاری حقنده شو سوزی سویلمشدر :

« Quand on lit , l'i liade, on sent à chaque instant qu' Homère a fait la guerre et n'a pas comme le disentles comentateurs passé sa vie dans les écoles de Chio . . . . . . . . . . . . . .
le Journal d'Agamemnon ne seraitpas plus exact pour les distances et le temps et pour la vraisemblance des opérations militaires , que ne l'est son poëme

اومیروسك حکایات منظومه‌سی همان هر شعرکبی مخیلات و حقایقدن ممزوج بولندیغی جهتله ازمنهٔ جدیده‌ده حقایقی مخیلاتدن وبرده صرف فن حربه متعلق موادی خصوصات سائره‌دن

نامنده یازدیغی بر اثرنده شعرای نجیبه‌نك فائده‌سنی شـوسوز ایله ایضاح ایدییور :

« زیرا ( Orpheus ) اورفئـوس بزه نصایح مقدسه و یروب قتـل نفوسدن اجتناب ایتمکلکمزی اوکرتدی .

( Mozayus ) موزایوس فن طبابتله بزه تسلیتبخش اولدی .

( Aeriodos ) هریودوس طوپراغی سوروب ونصل اکوب بیچه‌جـکمزی کوسـتردی . یا ؛ شـاعر نجیب هومروس ؟ اکا نیچـون بوقدر حرمت ایدییورز ؟ انك شـان وشرفی نه‌در ؟ نه اوله‌جق ! او بزه عالی شیلر اوکـرتدی . محاربه نظـامنی ، محاربه‌یی ، جسارتی ، اردونك اصول تسلیحنی بزه تعلیم ایدن .. اودر .

( Platon ) فلاطونونك ( Yon ) یون نامنده کی برمکالمه‌سنده شعرادن یون شو ادعاده بولنیور : ازبردن شعر سویلمکله مکملاً مقتدر بولنان کیمسنه ایو برقوماندان عد اولنه‌بیلور . وسقراطك یونانلیلرك اك ایوسی اولان ای یون ! سنده قوماندانمیسـك ؟ سؤالنه مقابل دخی غایت صافدرونانه « البتده همده هومروسك اشـعارنی ازبرلدیکمدن برو بواقتداری کسب ایلدم » جـوابنی ویرییور . بونك کبی قسه‌نوفونك اثارندن اولان ( Simposyon ) « سیمپوزیون » نام اثرده ( Nikeratos ) نیکراتوس اسمنده برادم هومروسك تکمیل اشعـارنی حفظ ایتمش اولدیغندن طـولایی قوماندان ومعـلم فن حرب اولمق اقتدارنی حائز بولندیغنی ادعا ایدییور .

اسکندر رومی زماننده برچوق ذوات هومروسك اشعارنی شرح وایضاح ایله اشتغال ایتمشدر .

میلاددن یوزسـنه صـکره ( Aelianos ) الیانوس یازدیغی

# ایکنجی قسم

## یونانلولرك آثار عسکریه‌سی

## استطراد

یونانلیلرك ادبیات عسکریه‌سندن بحثه بدأ ایتمزدن اول ادبیات عسکریه‌نك اك قدیم بر اثری اولان چینلیلرك فن حربی نام اثر ایله برنجی دوردن اول اومیروس نامنده یونانلیلرده کلان برشاعر حقنده بعض معلومات ویره‌لم .

## چینلولرك فن حربی

فرانسه مسیونرلرندن آمیو (Amio)نام ژوزویت پاپاسی مدت مدیده خطهٔ چینده اقامت ایدوب بواقامتی اثناسنده اثر مذکوری النه کچیرمش وفرانسزجه‌یه ترجمه‌یه موفق اولمشدر . اثر مذکور ازمنهٔ مختلفه‌ده کلان چین جنراللرینك قید ایلدکلری قواعد حربیه ایله ایمپراطور یونغ ـ چینك اردوسنه خطاباً ایراد ایلدیکی نصایح ووصایایی شامل اولوب فصللرینك بعضلری یونانستانك خرافات زماننه ویاروما شهرینك تأسسی هنکامنه مصادف اولدیغی محقق اولدقدن‌بشقه بعض فصللرینك دخی دها قدیم زمانلرده یازلمش اولدیغنه حکم ایدلمکده‌در . اثرك برقاچ فصلی ضایع اولمشدر . روایته نظراً مذکور فصللر میلاددن برقاچ عصر مقدم غاصب

روماليلر بوحرب اثناسنده يونانلولرك بعض اصول وقواعد حربيه‌لريني بالتحصيل كندى اردولرينه نقل ايتمشلردر . حرب مذكور ۲۸۰ نجى سنه‌سيله ۲۷٤ نجى سنه‌سى اراسنده‌كى مدته مصادف اولوب دارالحركاتى ايتاليای زير ممالكى ايدى . بوحرب حقنده اوزمانده يازلمش اثرلر ضايع اولمش اولديغندن اخذ معلومات ايچون مؤخراً كلان ( Plutarch ) پلوتارق ، ( Livius ) ليويوس ، ( Dionis ) ديونيس كبى ذاتلرك اثرلرينه مراجعت ايتمك لازمدر .

سفر مذکور زماننده یشامش اولان تئوپومپوس (Theopompus) قالیستنیس (Kallisthenes) و (Ephorus) افوروس نام ذاتلرك بو سفره دائر یازمش اولدقلری اثرلر ضایع اولمشدر . اشبو سفر ۳۷۱ نجی سنه‌سندن ۳٦۲ نجی سنه‌سی اراسنده‌کی مدته مصادف اولوب درت دوره انقسام و برنجی دوری (Leuktra) لئوقترا [*] وددرنجی دوری مانتینا محاربه‌سیله کسب اهمیت ایتمشدر .

٥ — اسکندر رومینك اسفاری

اسکندر رومینك اسفاری اولا دنیایه کلان اك بیوك قوماندانلردن بریسی طرفندن اداره اولندیغندن وثانیاً جسیم برحکومت جدیده‌نك تأسسنه باعث اولدیغندن طولایی فوق‌العاده حائز اهمیتدر .

اسفار مذکوره‌یه دائر معلومات مکمله (Arian) آریان نام ذاتك اسکندر رومینك اسفاری تاریخی اسمنده‌کی اثرندن النه بیلور . اسفار مذکوره ۳۳٥ نجی سنه‌سندن ۳۲۳ نجی سنه‌سنه‌قدر کذران ایدن یعنی تقریباً اون ایکی سنه‌لك برمدتی شاملدر .

٦ — (Pirrhus) پیروس ایله رومالیلرك اراسنده وقوعبولان حرب . پیروس ایله رومالیلر بیننده وقوعبولان حرب یونانستان تعبیه‌سیله روما تعبیه‌سنك ایلك دفعه اوله‌رق بو حربده مصادمه ایتمش اولملریله حائز اهمیتدر .

---

[*] لئوقترا بئوسیا داخلنده برشهر اولوب بوراده مشهور اپامینونداسك قوماندasi التنده بولنان تبلیلر قبل‌المیلاد ۳۷۱ نجی سنه‌سی اسپارطه‌لیلری منهزم وپریشان ایتمشلردر .

مذکوری مطالعه ایتمك ایچون باشلیجه منابع ( Thucidides ) توکیدیدس و ( Xenophon ) قسه نوفون نام ذاتلرك اثرلریدر . توکیدیدس اتینه‌لیلر وقسه نوفون اسپارطه‌لیلر نقطهٔ نظرندن یازمشدر .

۳ — کوچك خسروك سفری واون بیك یونانلونك رجعتی .

کوچك خسروك سفری قسه‌نوفون طرفندن هم اداره وهمده انابازیس [یاخود انا وازیس نام اثرنده مکملاً تعریف ایدلمش اولان اون بیك یونانلونك رجعت مشهوره‌سنه مربوط اولدیغندن شایان مطالعه واهمیتدر .

سفر مذکور ٤٠١ نجی و ٤٠٠ نجی سنه‌لره مصادف اولوب اکا دائر معلومات مفصله قسه‌نوفونك انابازیس نام اثرندن اله بیلور .

٤ — اسپارطه ــ تب سفری

اسپارطه‌لیلر ایله تبلیلر ارهسنده وقوعبولان حربده اپامینونداس ایله ( Agesilaus ) آکزیلاوس نام ذواتك تأثیریله یونان فن حربی حال کالده اوله‌رق رونما اولدیغندن سفر مذکورك مطالعه‌سی ازهرجهت شایان توصیه‌در . باشلیجه معلومات (Mantinea) مانتینا [*] محاربه‌سنه‌قدر اولان وقوعاتی شامل بولنان قسه‌نوفونك یونانستان تاریخندن اله‌بیلور .

---

[*] مانتنا ارمنهٔ قدیمه‌ده ارقادیانك شرق جهتنده کائن برشهر اولوب بوراده قبل المیلاد ٤١٨ نجی سنه‌سی اسپارطه حکمداری ایکنجی آغیس ( Agis ) آرغیو ( Argive ) لری بورمش وقبل المیلاد ٣٦٢ نجی سنه‌سی دخی اپامینونداسك قوماندا‌سی التنده بولنان تبلیلر اسپارطه‌لیلره غلبه ایتمش وبومحاربه‌ده اپامینونداس دخی تلف اولمشدر .

٢ — پلوپونز سفری .

پلوپونز سفری حکومات یونانیه میاننده حائز تفوق اولمق داعیه‌سیله آتنه ایله اسپارطه حکومتلری بیننده واقع ویکرمی یدی سنه‌لك محارباتی شامل اولان سفردر .

جریان وقایعه نظراً سفر مذکور اوچ دوره منقسم اولوب برنجی دور حربك بدایتندن ( Nicias ) نیقیاس [*] صلحنه یعنی ٤٣١ نجی سنه‌سندن ٤٢٢ نجی سنه‌سنه ایکنجی دور صلح مذکوردن اتینه‌لیلرك سیچیلیاتنیده دوچار اولدقلری مغلوبیته یعنی ٤٢٢ نجی سنه‌سندن ٤١٣ سنه‌سنه واوچنجی دور دخی مغلوبیت مذکوره‌دن اتنه‌نك ضبط وتسخیرینه واسپارطه‌لیلرك غالبیت تامه‌سنه یعنی ٤١٣ نجی سنه‌سندن ٤٠٤ سنه‌سنه‌قدر کذران ایدن مدتی شاملدر . بوتقدیرجه ایران سفریله پلوپونز سفری اراسنده یالکز اون‌سکز سنه‌لك برمدت کذران ایتمش بولنور . پلوپونز سفرینك اهمیتی بوسفرده یونانلولرك یونانلولره قارشو یعنی ترقیء فن‌حربجه یکدیکرلرینه همان معادل ایکی خصمك محاربه ایتمش بولنمسندن نشأت ایتمکده‌در .

بوسفرده وقوعبولان بعض اوفق تفك محاربه‌لرك کثرتی ومحاربه میدانلرینك متمادیاً تبدلی خصوصی سفرك مطالعه‌سنی اشکال وبلکه بی فائده ایتمکده ایسه‌ده ینه مطالعه‌سندن یونانلولرك سوق‌الجیش حرکاتنه دائر بعض معلومات نافعه النه‌بیلور سفر

---

[*] نیقیاس آتنه ارباب حکومتندن وقوماندانلرندن اولوب قبل‌المیلاد ٤٢١ نجی سنه‌سی اسپارطه حکومتیله اللی سنه مدتله عقد مصالحه ایتمش ٤١٣ نجی سنه‌سی سیرا کوز سفری اثناسنده مقتولاً وفات ایلمشدر .

# برنجی قسم

## برنجی دور اثناسنده وقوعبولان باشلیجه اسفار ومحاربات

### ١ یونان — ایران سفری .

تعریفی برتاریخ معتمد ومفصله مستند اولان ایلك سفر یونان — ایران سفریدر . سفر مذکورك فن‌حربجه اهمیتی انجق جسیم براردونك ایلك دفعه اوله‌رق مسافات عظیمه قطع ایتمش اولمسندن وبرده بوسفر هنكامنده محاربه‌نك قوتجه خصمنه زیاده‌سیله فائق وفقط غیر منتظم وغیر معلم مسلح برجم غفیر ایله غایت كوچك وفقط تعبیه‌جه صورت مكمله‌ده تربیه ایدلمش ومدافعهٔ مملكتی كندیسنه بروظیفهٔ مقدسه بیلمش برقوم اراسنده وقوعه كلمسندنناشیدر .

اشبو سفر ایكی قسمه منقسم اولوب برنجی قسمی قبل المیلاد ٤٩٢ نجی ایله ٤٩٠ نجی وایكنجی قسمی دخی ٤٨٠ نجی سنه‌ایله ٤٤٩ نجی سنه‌لری اراسنده‌كی زمانه مصادفدر . بوسفر حقنده‌كی معلوماتی هرودوت نام ذاتك تاریخی اعطا ایتمكده‌در .

صورت عمومیه‌ده ادبیات تاریخیه‌دن عبارت اولوب یعنی تاریخ عمومیدن قطعی برصورتده مفرز اولمیه‌رق انکله ممزوج بولنمش برتاریخ عسکریدر . مع مافیه یالکز برسفر ویاحربك تعریفنه دائر یازلمش اثرلره دخی اره صره تصادف ایدلمکده وحتی بوجهتدن برنجی وایکنجی دورلر اولدقجه زنکین دخی بولنمقده ایسه‌ده بویولده‌کی اثارك قسم کلیسی ضایع اوله‌رق زمانمزه انتقال ایده‌مامشدر . اثار مذکوره اکثریا ازمنهٔ قدیمه‌ده ظهور ایدن مشاهیر ارباب حربك ترجمهٔ حاللرینی دخی شامل بولنمقده‌در .

یونانلیلرده محاربهٔ بریه وبحریه یاننده برده شهرلر اطرافنده ایدیلان محاربه‌لر قلعه ومحاصره محارباتی ورومالیلرده دخی استحکامات خفیفه فنی رونمای ظهور اوله‌رق ترقی‌یه یوز طوتمغله ادبیات عسکریه اوزرینه برتأثیر مخصوص اجرا ایتمش وبرطاقم مباحث فنیه‌یه سبب ویرمشدر .

# برنجی دور

## « یونانیلر »

قبل المیلاد ۵۵۰ سنه‌سندن ۲۵۰ نجی سنه‌سنه قدر کذران ایدن مدت .

## مدخل

ازمنهٔ قدیمه مؤلفات عسکریه‌سی کرك مدنیت وکرکسه عسکرلك خصوصنده ملل واقوام سائره‌یه نظراً تمیز ایتمش اولان یونانیلر ایله روما‌لیلره منحصر کبیدر .

هرنقدر بعض ملل سائره یعنی ملل شرقیه‌دن هندلیلر ، ایرانلیلر ، مصرلیلر ، عبرانیلر دخی بعض آثار واشعار ملیه‌لرنده زمانلرنده اجرا ایتدکلری اسفار ومحارباته دائر معلومات ویریورلرسه‌ده آثار مذکوره‌ده حقیقت ایله خیال پك زیاده ممزوج بولندیغندن ادبیات عسکریه نقطهٔ نظرندن اوله‌رق انلره اهمیت ویرمامکده معذورز .

بالاده دخی سویلدیکمز وجهله ازمنهٔ عتیقه ادبیات عسکریه‌سی

التنجی دور دخی ١٧٩٠ سنه‌سندن زمانمزه‌قدر اولان مدتی محتویدر . هردورك بدایتنده اودورده وقوعبولان اسفار مهمه‌یه دائر معلومات مجمله ویرلمشدر .

بعده مشهور عسکری محررلرینه کچیلوب هربرینك اهمیتنه واثرلرینه دائر معلومات مختصره ویرلمش وبرده بعض آثار مشهوره‌دن بر ویابرقاچ فقره النه‌رق محررك طرز تحریر وافکارینه دائر نمونه اولمق اوزره یاترجمه صورتیله عیناً درج ایدلمشدر ،

امدی تحریرینه مباشرت ایلدیکمز اثرك مقاصدینی بر دها کوزدن کچوره جك اولور ایسه‌ك افادات مجمـله‌ء آتیه‌یی استخراج ایدرز :

اولا : فن حربی کندی کندینه مطالعه ایتمك ایچون بر طریق سهولت اوکرتمـك ثانیاً : کنج ضابطانی آثار عسکریه تحریر وتألیفنه تشویق وترغیب ایتمکدر .

ازمنهٔ مختلفه‌ده فن حربه واکا عائد فنونه دائر تحریر ونشر اولنـان آثاری بر صورت منتظمه‌ده تعقیب ایده بیلمك ایچـون اشبو اثر التی دوره تقسیم اولنمشدر .

برنجی دور : قبل المیـلاد ٥٥٠ نجی سنه‌سندن ٢٥٠ نجی سنه سنه‌قدر اولان زمانی شامل اولوب یونانلیلر ایله ایرانلیلرك ترقیات عسکریه‌سنی مشتملدر .

ایکنجی دور : قبل المیلاد ٢٥٠ نجی سنه‌سندن ٥٠ نجی سـنه سنه‌قدر اولان زمانی شامل وروماليلرك مرتبهٔ کماله وصـولنه‌قدر اولان ترقیات عسکریه‌لریله قارطجنه‌لیلرك بدایت ترقیاتنی محتویدر .

اوچنجی دور : قبل المیـلاد ٥٠ نجی سـنه‌سندن میـلادك ١٣٥٠ نجی سنه‌سنه قدر اولان وازمنهٔ قدیمـه‌نك صـوك عصریله ازمنـهٔ وسـطینك ایلك سـکز عصری اثناسـنده یعنی اون دردنجی عصـرك وسـطنه قدر فن حربده کـوریلان دور انقراضی شاملدر .

دردنجی دور : ١٣٥٠ سنه‌سندن ١٦٥٠ نجی سـنه‌سنه یعنی اوتوز سنه‌لك محارباتك نتیجه‌سی اوله‌رق جسیم ودائمی ملی اردولرك تشکلنه قدر اولان مدتی شاملدر .

بشنجی دور : ١٦٥٠ سنه‌سندن ١٧٩٠ سـنه‌سنه‌قدر اولان زمانی حاوی و

تفهیم ایده‌جکلرندن انلرك مطالعه‌سی هرحالده الزم ایسه‌ده بعض محررلر یامنسوب اولدقلری دولتـه برجمیله کوسترمك ویا دیکر برمقصده خدمت ایتمك ایچون وقایعك صورت جریاننی تحریف ایتمش اولدقلرندن بزه اقتضاایدن شی محضا فن حربه بیوك بر محبتله خادم وهرنوع اغراضدن آزاده اولان محررلرك اثارینی مطالعه ایتمکدر . بومثللو محررلر اثارینك مطالعه‌سی بزه هر برعصرك کندیسنه مخصوص اولان فن حرب اصوللرینی لایقیله تفهیم ایدر . هله مشهور محررلر آثارینك یکدیکریله مقایسه‌سی فوق العاده باعث استفاده اولوب بومحررلردن هر برینك یشادقلری عصرك اخلاقنه ودرجهٔ معلوماتلرینه نظراً خروب حقنده مختلف وبلکده یکدیکرینه مباین برصورتده بیان افکار ایتملری برامر طبیعی ایسه‌ده اثرلرینك مطالعه‌سی اثناسنده تعمیق فکر اولندقجه فکرلرینك مباینتی تفرعاتده اولوب فن حرب حقنده‌کی افکار اساسیه‌لرینك متحد بولندیغنك فرقنه وارلمغه باشلار . بوسوزی هیچ اولمزسه برنجی درجه‌ده اولان محررلر حقنده سویلیه بیلورز . ضابطان عسکری وخصوصیله ارکان حربیه ضابطانی ایله اقسام عسکریه قوماندانلری ایچون محررین مشهوره اثرلرینك مطالعه‌سندن حاصل اوله جق باشلوجه فائده حربده اصلاتبدل ایتمیان بعض قواعدی بالتدریج کشف وانلرك تکرری حسبیله ذهنلرنده لایقیله حفظ ایتملری کیفیتیدر کذلك آثار مذکوره‌نك مطالعه‌سی اثناسنده هردور وعصرده دوچار تبدل اولان ودائما تبدل ایتمکه مستعد اولوب اشغال فکر ایده‌جك بولنان خصوصات دخی اکلاشلمش وبللنمش اولور . نهایت آثار مذکوره مطالعه‌سی خصوصنك برفائده‌سی دهاواردرکه اوده کنج ضابطانی محررین عسکریه‌یه تقلیده ترغیب وعسکری محررلکنه تشبث ایتمکه وفن حربه ویا فن مذکوره معاون اولان فنونه دائر اثرلر یازمغه تشویق ایلمسیدر .

ووقايعى دها اولدن همده بيوك بر سلامت نظر ايله كشف ايتمكده ايدى . اوصره ده پروسيا اوردوسنده موجود بولنان تجربه ديده ومشهور قوماندانلردن هيچ بريسى انك قدر محاكمهٔ احواله مقتدر اوله مدى نهايت ١٨١٣ وبلكه ده ١٨١٤ و ١٨١٥ سنه لرنده وازجمله جنرال بلوهر ايله جنرال غنايزناو ناپولئونك ادارهٔ حربده كه مسلكنى اكلامغه موفق اوله بيلمشلردر .

بر عسكرى محررى هيچ بر جهته طرفگير اولمديغندن تعريفله مشغول بولنديغى فنك حقايقنى هرشيئه ترجيح ايتمكله طوغريدن طوغرى يه حرب ايچنده بولنوب بر قسم عسكرى يه قوماندا ايدن بر جنرالدن زياده احول حربيه يى بر سلامت نظر وبر اعتدال دم ايله تدقيق ومطالعه ايدر ژومينى ١٨٠٧ سنه سى شباطك يدنجى وسكزنجى كونلرى وقوعبولان ايلو ميدان محاربه سنده دخى ايمپراطور ايله برابر بولنوب مشار اليهك اوته دنبرو متخذى اولان قواعد خلافنده بر طاقم تدابير وحركاته تشبث وبو صورتله برچوق خطيأت ارتكاب ايلديكنى كورديكى مثللو ناپولئونك قارشوسنده بولنان جنرال بنيكزنك خطيأت مذكوره نك فرقنه وارمديغنى وبنابرين انلردن استفاده يه مسارعت ايتمديكنى مشاهده ايتمكله هيجان درونه غلبه ايده ميه رك بلند صدا ايله « آح شمدى يالكز ايكى ساعت ايچون بنيكزنك يرنده اوله ايدم » سوزنى سويله مشدر .

ايمپراطورك امير اخورى بولنان قولنقور بو سوزنى ايشيده رك بر آدمك محضا فن وصنعتك خاطرى ايچون منسوب اولديغى طرفى نصل ترك ايده بيله جكنى بردرلو عقلنه صغديره مديغندن بو جرأت پرورانه سوزندن طولايى ژومينى يى شدتله تكدير ايتمشدر مشهور محررلرك اثارى بزه عصرلرينك اصول ادارهٔ حربنى

اولنه‌جق خط الحرکت ایسه بامبرك موقعندن مرور ایدییور »
جوابنی ویرر . بونك اوزرینه ایمپراطور کندیسنه سکوت وفی الحقیقه
درت کون صکره بامبرکه کاوب اثبات وجود ایلمسنی امر ایتدی .
بونك عکسی اوله‌رق ایمپراطورك معیتنده بولنمش پك چوق
مارشاللره تصادف ایدرزکه ناپولئونك ادارۂ حربده‌کی مسلکنی
تماميله ادراکه موفق اوله‌مامشلردر حتی مشارالیهك ارکان حربیه‌سی
رئیسی بولنان مارشال برتیه بیله ۱۸۰۹ سنه‌سنده ناپولئونك
اردودن مفارقتی زماننده موقتاً باشقوماندانلغی درعهده ایتمش
ایسه‌ده ایمپراطورك افکارینه موافق برصورتده ادارۂ امور
ایده‌مامشدر حالبوکه مارشال برتیه ۱۷۹۶ سنه‌سندنبرو ناپولئون
ایله برابر بولنمش ومشارالیهك اکثر امرنامه‌لرینی تحریر وتنظیم
ومواد مندرجه‌لرینك حسن اجراسنه بالذات نظارت ایتمشدر .

پروسیالولرده دخی ایکی عسکری محرری وارایدیکه ۱۸۰۶
سنه‌سنده ناپولئونك آمال حربیه‌سنی ادراك ایتمکه موفق اولمشلردر
بونلردن برنجیسی اوزمان اللی یاشنده اولوب تجربه‌دیده برعسکر
بولنان وبرقسم عسکری‌یه قوماندا ایدن شارنهورست وایکنجیسی
دخی ژومینی ایله برسنده بولنوب اثار متروکه‌سیله شمدی‌یه قدر
کلمش وبوندن صکره کله‌جك اولان محررین عسکریه‌نك الك
پارلاقلرندن بولندیغنی اثبات ایدن قارل فون قلاوزه ویچ ایدی .

قلاوزه ویچ اوزمانلرده‌یه نا میدان محاربه‌سندن ایکی
کون اول تنشتت قرارکاه عمومیسنده ایکن ناپولئونك
نه‌یاپه‌جغنی وکندیسنه مقابله ایچون نه کبی تدابیره تشبث ایتمك لازمکله جکنی
یازمش ایدی مومی الیه اوانناده یوزباشی وپروسیا پرنسلرندن
اوکوستك یاورحربی بولندیغندن قرارکاه عمومیده افکارینی
ترویجه مقتدر دکل ایدیسه‌ده برقاچ کونصکره ظهور ایدن احوال

مشارالیه بوسوزلری سویلدکدنصکره ملاحظه‌یه واروب کتابجیسنك ژومینی‌یی مدافعه صورتنده سویلدیکی سوزلر اوزرینه دخی دیرکه « یك طوغری ذاتاً بنده بو کتابه لزومندن زیاده اهمیت ویردم چونکه بکا دشمن بولنان اردولره قوماندا ایدن اختیار جنراللر بو کتابی اوقومز کنج ضابطلره کلنجه انلر اوقوسه‌لر بیله قوماندانلقده برکونا مدخللری اولمدیغی ایچون تأثیری کورلمز » ایشته بووقعه ژومینینك ناپولئونك ادارهٔ حرکات حربیه‌ده‌کی مسلککنی تماميله اکلامش اولدیغنه بردلیل علنیدر ١٨٠٦ سنه‌سنده ژومینی ناپولئونك سفر پلاننه اصلا واقف اولمدیغی وحربك ظهوری دخی مأمول بولنمدیغی حالده مارشال نه‌یه تقدیم ایلدیکی برمخطره‌ده ظهورینی فرض ایتدیکی برسفر ایچون ناپولئونك یابه‌جغی پلانی تعریف وایضاح ایتمش اولدیغندن برازصکره ناپولئون المانیایه عزیمتله سفری کشاد ایلدیکی زمان ژومینی‌یی نزدینه جلب وقرارکاه عمومیده قالمسنی امرایلدی ژومینی بارکیرلرینی واشیاسنی کتورمك ایچون ناپولئوندن درت کونلك بررخصت استدیکی اثناده « درت کوندنصکره ذات خشمتپناهکزه بامبرکده ملاقی اولورم » دیمسیله بوناپارت نیات حربیه‌سنی فوق‌العاده براعتنا ایله خفی طوتمقده اولدیغندن واوکوندن اعتباراً اجرا ایده‌جکی حرکاته دائر هیچ برکمسه‌یه حرف واحد سویلمامش بولندیغندن تعجب وحیرت ایله‌دیرکه « بنم بامبرکه کیده‌جکمی سزه کیم سویلدی ؟ » ژومینی سکونتله « خریطه سویلدی افندم . ذات خشمتپناهکز ١٨٠٥ سنه‌سنده جنرال ماقك صاغ جناحی و ١٨٠٠ سنه‌سنده جنرال ملاسك کذلك صاغ جناحی علیهنه اجرا ایلدیککز مانوره‌نك شمدی عینی پروسیالیلرك صول جناحی علیهنه اجرا ایتمك نیتنده بولنیورسکز . بومانوره‌یی اجرا ایتمك ایچون تعقیب

براز صکره یعنی ١٨٠٠ سنه‌سنده ینه ایتالیاده جنرال ملاسه قارشو اجرا ایدوب مشهور مارنغو میدان محاربه‌سنه نتیجه ویرن سفرده کندوسنك فن حربده‌کی مهارت واقتدارینك درجهٔ کمالنی وبونکله برابر حصمی بولنان جنراللرك مارنغو وقعه‌سندن اون سنه صکره دخی مشارالیهك فن حربده‌کی مسلکنك علویتنی انکار ایتمکده بولندقلرینی کورمکده‌یز هریکی برسفرك ظهورنده مرقوم جنراللر ناپولئونك عادت قدیمه وجهله اغربر صورتده وبیوك فرقه‌دریقك اسفاری مستثنا اولمق شرطیله اون سکزنجی عصرده علی العموم مرعی بولنمش اولان قاعدهٔ تدریجیه اوزره حربه مباشرت ایده‌جکنه ذاهب اولدقلرندن ناپولئون هرسفرك بدایتنده دشمنلرینی غافل اولامغه موفق اولور ایدی نهایت بیك سکزیوز اون اوچ سنه‌سنده لایپسیق میدان محاربه‌سنده مشارالیه حصملرینك ترتیبات تعرضیه‌سنی کوردیکی زمان کمال حدتله :

« نهایت برشیء اوکرنه بیلمشلردر» سوزینی سویلمشدر .

مشهور عسکری محررلرندن ژومینی ١٨٠٥ سنه‌سنده برنجی دفعه اوله‌رق سفرده بولنمش ایکن ینه سنهٔ مذکوره هنکامنده ناپولئونك حربده‌کی مسلکنی اداراکه موفق اولوب اواثنالرده ایکی جلد اوله‌رق یازدیغی » « حرکات جسیمهٔ حربیه » نام اثرینی ایمپراطوره تقدیم ایتمش وایمپراطور دخی متارکه اثناسنده ویانه‌ده کائن شونبرون سراینده اثر مذکوری مارت اسمنده‌که کتابجیسنه اوقوتدیره‌رق دکله‌مشدر اثرك بعض فقره‌لرینی دقتله دکله‌دکدن صکره کمال تعجبله دیرکه : « نصل اولمشده فوشه « پولیس ناظری» بویله برکتابك طبعنه مساعده ایتمش بوکتابی یازوب نشرایتمك بنم فن حربده‌کی بتون مسلکمی دشمنلرمه اوکرتمك دیمکدر کتاب دهازیاده انتشار ایتمزدن اول طوپلاتدیرلملیدر »

آدولف اوچ ، تورن اون سکز ، پرنس اوژن دوساووا اون اوچ ، وبیوك فره دریق شلزیا وبوهمیا مملکتلری ایله الب نهری حوضه سنده اولمق اوزره اون بر سفر اجرا ایتمشدر . ایشته بوسکسان درت سفرك تاریخی کوزلجه مطالعه وتدقیق اولنور ایسه فن حرب اوکرنلمش بولنور حال تعرضی وحال تدافعیده قوللانیله جق قواعد واصول بر منبعدن نشئت ایدر کبی اسفار مذکوره دن ظهور ایتمکده در» . ازمنهٔ مختلفه محررین عسکریه سی بزه کندی زمانلرنده فن حربك حائز بولنمش اولدیغی درجهٔ ترقی یی ابراز واثار متروکه لرنده زمانلری قوماندانلرینك وارباب حربك طور وفکرلرینی دخی همده ازچوق بر صورت موثوقه ده اوله رق بیان واعلام ایدرلر . شوراسی شایان دقتدرکه عسکری محررلری وهیچ اولمز ایسه مشهور اولنلری زمانلرنده ظهور ایدن قوماندانلرك افکار وافعالنی اوقوماندانلرك معیتنده ویامقابلنده بولنمش اولان جنراللردن دها ایو ادراك ومحاکمه ایتمشلردر .بناءً علیه هربیوك برقوماندانك کندو افکار وافعالنی اخلافه اعلام ایچون مطلقا بیوك برعسکری محررینه محتاج بولندیغی ادعا اولنه بیلور عصر حاضر فن حربنك هیئت مجموعه سی برنجی ناپولئونك فن حربنه مستند اولوب مشار الیهك حرکات جسیمهٔ حربیه نك اداره سنده کی طرز وعادتی وفن حربده کی اصول ومسلکی بزم ایچون برمثال واجب الامتثالدر ناپولئون بوناپارت کافهٔ سفرلرنده منفرد میدان محاربه لرینه مهماامکن دها زیاده عسکر جمع ایدوب دشمنك ضعیف برنقطه سنه شدتله اورمق وممکن ایسه دشمنك خط رجعتنی ویامنزل خطلریله اولان ارتباطنی قطع ایتمك کبی حرکات حربیه سنه اساس اتخاذ ایلدیکی قواعدی دها مانتوا محاصره سنك حمایه سی ضمننده یاپدیغی حرکات حربیه صره سنده موقع اجرایه قویمش ایدی مشار الیهك

انارعسکریه مطالعه‌سنك فوائد عظیمه‌سنی ارشیدوق شارل شوسوزایله صورت مختصره‌ده تعریف ایتمشدر .

«ایو برقوماندان اولمق انجق کمال شوق وهوس ایله انار عسکریه مطالعه ایتمك وبرچوق تجربه‌لر کورمك ایله ممکن اوله‌بیلور برانسانه یالکز رأی‌العین مشاهده ایلدیکی شیلر کفایت ایده‌مز نقدرچوق احوال ووقایع کورمکه موفق اولسه‌بیله نمقدار عمری واردرکه برتجربهٔ عمومیه اکتساب ایده‌بیلسون . کذلك هیچ بروقت برقسم عسکری‌یه قوماندا ایتمامش هانکی کیمسه واردرکه بردنبره باش قوماندانلغه عائد وظائفی ایفا ایده‌بیلسون . بناءً علیه قوماندانلغه میل وهوس ایدن برضابط کندی معلومات مکتسبه وتجارب خصوصیه‌سنه برده بشقه کیمسه‌لرك معلوماتنی ونتایج تجربه‌لرینی ضم وعلاوه‌یه غیرت ایتملیدر . بونك ایچون ایسه مشهور قوماندانلرك افعال وحرکاتندن باحث اثاری مطالعه وانلرده‌کی مندرجاتی مقایسه ایدرك برنتیجهٔ حسنه استحصالنه چالشمسی ایجاب ایدر .»

مارشال غوویون‌سن — سیر بوبابده دیرکه :

« اسفارعتیقه وجدیده وبالخاصه اسفارجدیده مطالعه‌سیله فن‌حرب تحصیلنه سعی ایتملیدر . اون‌دردنجی لوئینك وبیوك فره‌دریقك سفرلری ختام بولمق اوزره اولان نسل حاضره کفایت ایده‌جك درجه‌ده ایو یازلمش وتعریف اولنمش ایسه‌ده بوندنصکره بدأ ایدن نسل ایچون ناپولئوندن مقدم وقوعبولان فرانسه محارباتنی مطالعه ایتمك الزم حکمنده‌در .»

نهایت ناپولئون بوناپارت دخی کندی مموارنده اثار عسکریه مطالعه‌سنی شوصورتله توصیه ایدیور :

«اسکندررومی سکز ، آنیبال اون‌یدی ، سزاراون‌اوچ ، کوستاو

صنعتنده کسب مهارت وشهرت وهمده اویله براثری یازمق ضمننده ایجاب ایدن معلوماتی تحصیل ایده‌بیلمسی برامر دشواردر .

اسلحهٔ ناریه وانکله برابر قواعد حربیه ترقی ایتدکجه ادبیات عسکریه دخی اصلا توقف ایتمیه‌رك ایلرولمش وکتدکجه برطاقم اقسام مخصوصه‌یه انقسامه مجبور اولمشدر .

ازمنهٔ وسطی آثار عسکریه‌سنی بری علی العموم فن حربدن ودیکری تاریخ عسکریدن باحث باشلیجه ایکی قسمه تقسیم ایده‌بیلدیکمز حالده عصر حاضرده آثار مذکوره‌یی تاریخ عسکری علی العموم فن حرب ، سوق الجیش ، تعبیه ، فن اسلحه ، فن استحکام ، طبوغرافیای عسکری ، وسائره مؤلفاتی کبی برطاقم اقسامه تقسیم ایتمکه مجبور بولنمقده‌یز افادات مشروحه‌دن اکلاشیله‌جغی اوزره دائمی اردولرك تأسسی زمانندن برو ادبیات عسکریه هیچ طورمیوب ترقیات عسکریه ایله برابر ایلرولمش ونهایت برچوق اقسام مخصوصه‌یه انقسامه مجبوریت کوره‌جك قدر بیومش اولدیغندن آثار مشهورهٔ عسکریه‌نك مطالعه‌سنه هوسکار اولان برکیمسه‌نك آثار مذکوره‌یی بیلمسی وبونلری بیلدیره‌جك براثرك وجودی لازم والحالة هذه ادبیات عسکریه مطالعه‌سنه حصر حیات ایتمش اولان کیمسه‌لر مستثنا اولمق اوزره هیچ برعسکر هرودوتدن بوزمانه قدر میدانه کلان کافهٔ آثار عسکریه‌نك مطالعه‌سنه مقتدر وموفق اوله‌میه‌جغندن کندیسنه ازمنهٔ مختلفه ادبیات عسکریه‌سنه دائر برفکر اجمالی ویره‌جك ومشهور عسکری محررلرینی وانلرك آثارینی بیلدیره‌جك برکتابك وجوده کتیرلمسی فوائد کثیره‌یی جامع اولدیغی بدیهیدر .

بوکتابك مقصدی دخی مطالعهٔ فن حرب ایله اشتغال ایده‌جك اولان ضابطانه برمسلك تعیین ایتمك بریول کوسترمکدر .

عمومیدرایشته ( Livius ) ( César ) لیویوس، سزاروسائره‌نك اثرلری دخی بالاده‌کی اثرلرکبی ایکی جهتی جامع بولنیورلر بناءً علیه ازمنهٔ قدیمه‌نك انجق صوك سنه‌لرنده فن حربه ویا فن حربك برقسم مخصوصنه متعلق آثاره تصادف اولنمقده‌در .

حرب بتون برملت ویاقومك مدار اشتغالی برایش حالنده ایکن ادبیات عسکریه‌نك ادبیات عمومیه ایله ممزوج بولنمش اولمسی برامر طبیعی اولوب نه‌زمانکه حرب ادارهٔ حربی کندیسنه صنعت وبلکه‌ده مدار معیشت اتخاذ ایتمش برصنف مخصوصه انتقال‌ایتمش ایسه ادبیات عسکریه دخی ادبیات عمومیه‌دن انفکاك ایدرك‌ادبیات خصوصیه حالنه کیرمشدر . بناءً علیه بزم بوکون آکلادیغمز برطرزده برادبیات عسکریه‌نك مبدئی اسلحهٔ ناریه‌نك ایجادندن اولکی زمانلرده ودها طوغریسی دائمی اردولرك تأسسی وتشکل ایتمسی وقتنده ارامقلغمز ایجاب ایدر . ازمنهٔ قدیمه‌ده مؤرخین اسفار ومحارباتی علی‌طریق‌الحکایه نقل‌ایتمکده ایکن برزمان کلدی‌که صنف‌عسکری‌یه منسوب بعض‌ذوات مجردمسلکلری‌نقطهٔ نظرندن اوله‌رق تحریر آثاره مباشرت ایتمش وبووجهله عمومی محررلك یاننده برده مستقل اولمق اوزره برعسکری محررلکی سرنمای ظهور اولمشدر .

فقط بوترقینك پك چابق حصوله کلمش اولدیغنه ذاهب اولمامليدر . دها اون التنجی عصر میلادیده رسام ومعمار بولنان المانیالی آلبرهت دورر نام کیمسه فن استحکامه دائر بیوك براثر یازمشدرکه بوکونکی کونده رسام ویا معمار بولنان برکیمسه‌نك بویله براثر یازه‌بیلمسی تصور اولنه‌مز زیرا بومثللو براثری یازمق ایچون فن استحکامدن غیری دها پك چوق معلومات سائرهٔ عسکریه‌یه مالك بولنمق الزم اولوب بناءً‌علیه برصنعتکارك هم کندی

# مقدمه

حربلك ، وسائط حربيه‌نك ، حركات حربيه اداره‌سنك ونهايت ادارهٔ حربده اشتهار ايدن ذواتك احوال مخصوصه‌سندن بحث ايدن كتب ورسائل واوراقك مجموعنه ادبيات عسكريه تعبير اولنور .

ازمنهٔ قديمه‌ده ادبيات عسكريه ادبيات عموميه ايله ممزوج بولنوب آيروجه برادبيات عسكريه موجود اولمديغندن ازمنهٔ مذكوره محررلرينك آثارنده احوال عموميه حكايه اولنديغى صره‌ده يا مرقوم محررلرك بالذات كورمش وياخود حكايه‌سنى پدرلرندن ايشتمش اولدقلرى اسفار ومحاربات حكايه اولنديغى كبى بو حكايانده‌دخى بالطبع اصول ادارهٔ حربه دائر بعض اصول قواعد ذكر واتيان وخصوصيله موفقيتله استعمال اولنمش بعض وسائط ودسائس حربيه نقل وبيان اولنور ايدى ايسه‌ده آنلرك مقصد اصليلرى تلقين اصول وقواعد اولميوب بلكه اوكرنمش اولدقلرى شايان دقت واهميت احوال ووقايعى اخلافه اعلام ايتمكدن عبارت اولديغندن صنف عسكرى مسلكنك اصول وقواعدينه دائر برفكر مخصوص ويرمك مقصد معينى مفقود ايدى مثلا ( Herodot ) هرودوتك يونانستان تاريخى هم مملكتك تاريخ سياسى وهمده عسكريسى اولديغى كبى ( Curtius Rufus ) قورتيوس روفوس نام ذاتك اسكندر رومينك افعالى تاريخى عينى وقتده برتاريخ

عسکریه‌سندن باحث بولنان اشبو برنجی جلدی موقع انتشاره وضعه اجتسار ایدییورم . اثرك اهمیتنی وقلت بضاعهٔ ناچیزانه‌می نظر دقته الان ارباب فنك بلکه تصادف ایده‌بیله‌جکلری قصور ونقصانلری دامن عفو وصفح ایله ستر بیوره‌جقلرندن امید وار اولدیغمی وجلد ثانی مسوداتی دخی عن قریب ترتیب ونشر ایدیله‌جکنی بیان ایدر ووجیبهٔ عبودیتدن اولان تزاید عمر واقبال وتوافر شوکت وشان حضرت پادشاهی دعاسنی تکرار ایلرم .

مکتب حربیهٔ جناب ملوکانه‌ده مؤلفات عسکریه تدقیقاتی
والمانجه معلمی مکاتب عسکریهٔ شاهانه مفتش
عمومیسی فریقان کرامدن سعادتلو
سعادتلو غولتس پاشا
حضرتلرینك معاونی
بیکباشی
محمد طاهر

## افادهٔ مؤلف

ولی نعمت بی منتمز شوكتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینك یوم متیمن جلوس همایونلرندن برو كافهٔ شعبات ادارهٔ ملك ودولتك اصلاحی ونواقصنك اتمامی امرنده مشهود دیدهٔمن وافتخار اولان مساعیٔ جلیلهٔ همایونلرینه برضمیمهٔ عال العال اولەرق معارف عسكریەنك دخی ترقیسنی ترویج وترغیده روز وشب صرف لطف وعنایت بیورملری بالجمله بندكان شاهانەلرینك قلب صداقتجلبنی حسیات شكران ایله املا ایتدكدن بشقه هر برینی اثر جلیل حضرت شهریاری یه اقتفا ایله برقات دها حسن خدمته تشویق بیورمش اولدیغندن صوك زمانلرده وآز برمدت ظرفنده كرك معارف عمومیه وكركسه معارف عسكریەده شایان حیرت ترقیات وتجددات حصول یافته اولەرق جملەیی وظیفهٔ عبودیت وصداقتدن اولان تزاید عمر واقبال وتوافر شوكت واقبال جناب شهنشاهی یه برقات دها مواظبته مجبور قیلمشدر . ایشته چاكركمینەلری دخی بركتابی اولمدیغی حالده اركان حربیه اوچنجی سنەسی شاكردانه تدریسی عهدهٔ ناچیزانەمه احاله بیوریلان « مؤلفات عسكریه تدقیقاتی » نام درسك قلت بضاعه وعجز تاممله برابر ینه مجرد برخدمت اداسی غیرتیله درس مذكوره عائد بر اثر تألیفنه مباشرت واثار مختلفەدن اجرای تتبعات ایله بوكره مسوداتی آز چوق برحال انتظامه كلمش اولان ویونانلیلر ایله رومالیلرك محررین واثار

مکتب فنون حربیهٔ شاهانه‌نك ١٣٠٠ سنه‌سی پروغرامنه
تطبيقاً ارکان حربیه اوچنجی سنه‌سنده تدریس اولنمق اوزره تألیف
قلنمشدر .

# مؤلفات عسکریه تدقیقاتی

## جلد اول



دور اول ودور ثانی
سنه قبل‌المیلاد ٥٥٠ الی ٢٥٠
« « ٢٥٠ « ٥٠

مکتب حربیهٔ جناب ملوکانه‌ده مؤلفات عسکریه تدقیقاتی والمانجه
معلمی ومکاتب عسکریهٔ شاهانه مفتش عمومیسی فریقان کرامدن
سعادتلو غولتس پاشا حضرتلرینك معاونی
بیکباشی
محمد طاهر

1858

مؤلفات عسكريه تدقيقاتى